

په دې کتاب کې...

ملي هويت، ملي عزت

(گام پر گام له ملي هويت سره)

افغان او افغانستان
 د ملي شورا مخې ته لومړی لاريون
 خوست او د ملي هويت ننگه
 کونړيان او ملي هويت
 ننگرهار او د خپل ملي هويت ملاتړ
 لويه څارنوالي او زموږ هدف
 د سترې محکمې مخې ته د ملت حماسه
 جرمني کې مېشت هېوادوال او د ملي هويت ملاتړ
 ملي هويت او دوه ولسمشران
 د ملي هويت لپاره شل دلايل
 د اسلاميت او افغانيت لپاره پراخ لاريون
 پکتيا او د افغانيت په ننگه لاريون
 کندوز، فراه او ملي مبارزه
 هرات او افغان ملتپالنه
 افغانيت او د نيمروز د خلکو گرمې ولولې
 کندهار او د ملي هويت داعيه
 بلخ، غزني او د افغانيت په ننگه لاريونونه
 لغمان، بادغيس او هويت پالنه
 ملي هويت او ملي عزت
 يو ملي گام، يو قانوني اقدام او يوه ملي بريا
 د ملي هويت بريمنه ورځ
 د غني يو قانوني گام او نور اړوند مطالب لوستلای شئ...

۱۳۹۷ لمریز کال

محمد اسمعیل یون

ملي هويت، ملي عزت

Meli Hoyat, Meli Ezat

By: Mohammad Ismael Yoon

محمد اسمعیل یون

د تحریک د خپرونو نر: ۱۳۶
د لیکوال د خپرونو نر: ۵۰

۵۰

info@ketabton.com
www.ketabton.com

Ketabton.com

ملي هويت، ملي عزت

(گام پر گام له ملي هويت سره)

محمد اسمعيل يون

۱۳۹۷ ل کال

د کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم:

د کتاب نوم: ملي هويت، ملي عزت

ليکوال: محمد اسمعيل يون

خپرندوی: د افغانستان ملي تحریک، فرهنگي خانگه

وېبپاڼه: www.melitahrik.com

کمپوز: فياض حميد

پښتې ډيزاين: فياض حميد

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

چاپکال: ۱۳۹۷ ل / ۲۰۱۸ م کال

د تحریک د خپرونو لړ: (۱۳۶)

ليکوال د خپرونو لړ: (۵۰)

www.melitahrik.com - info@melitahrik.com

يادونه: د چاپ حقوق له ملي تحریک سره خوندي دي او د کتاب د محتوا

مسووليت ليکوال پورې اړه لري.

ډالی

د اسلامیت او افغانیت د لارې لارویانو او د ملي

هویت ټولو پالندویانو ته!

نيوليك

مخ	سرليک
۱.....	د ملي مبارزو يو ژوندی تصوير
۶.....	گام پر گام له ملي هويت سره
۱۳.....	افغان او افغانستان
۲۲.....	افغان و افغانستان
۳۶.....	ملت (لومړی درس)
۶۲.....	د ملي شورا مخې ته لومړنی لاريون
۷۰.....	خوست او د ملي هويت ننگه
۷۱.....	کونړيان او ملي هويت
۷۴.....	ننگرهار او د خپل هويت ملاتړ
۷۵.....	اسلام وژغورئ او افغان وژغورئ
۷۹.....	لويه څارنوالي او زموږ هدف
۸۵.....	د اسلاميت او افغانيت د ملاتړ لپاره په ژوندون کې متواترې غونډې
۸۸.....	شل دلايل
۹۵.....	جرمني کې مېشت هېوادوال او د هويت ملاتړ
۹۹.....	د ملت حماسه کې د بغلان څېره
۱۰۵.....	د سترې محکمې مخې ته د ملت حماسه
۱۱۱.....	د ملت حماسې ته درناوی
۱۲۵.....	اسلاميت وژغورئ او افغانيت وژغورئ (غوښتنليک)
۱۲۸.....	ملي هويت او ولسمشر

- د كرزى د واكمنۍ تر پايه نورې هڅې..... ۱۶۲
- له جمهور ريس محمد اشرف غني څخه غوښتنه..... ۱۶۴
- د ملي هويت لپاره مبارزه دوام لري..... ۱۶۷
- بيا هم افغانيت او ملي هويت..... ۱۷۰
- د ملي هويت لپاره متواتره مبارزه..... ۱۷۷
- له جمهور ريس غني سره ځانگړې كتنه..... ۱۸۰
- د هويت په تذكرو كې يو نسبي مثبت پرمختگ..... ۱۸۲
- يو ځل بيا د ملي هويت ننگه او ملاتړ..... ۱۸۳
- بيا هم اسلاميت، افغانيت او د هويت تذكره..... ۱۸۶
- د افغانيت او اسلاميت د ملاتړ لپاره د پراخ لاريون د تدارك او انسجام
كمېټې لومړۍ ابلاغيه..... ۱۹۶
- د اسلاميت او افغانيت د ملاتړ لپاره د پراخ لاريون د تدارك او انسجام د
كمېټې دويمه ابلاغيه..... ۱۹۷
- د اسلاميت او افغانيت د پراخ لاريون د تدارك او انسجام كمېټې درېيمه
ابلاغيه..... ۲۰۰
- د اسلاميت او افغانيت د پراخ لاريون د تدارك او انسجام كمېټې څلورمه
ابلاغيه..... ۲۰۲
- په تراژيدۍ كې نمانځنه او يادونه..... ۲۰۵
- د اسلاميت او افغانيت په ننگه د لوى لاريون په اړه وروستۍ پرېكړه..... ۲۱۲
- پكتيا او د افغانيت په ننگه لاريون..... ۲۱۵
- د اسلاميت او افغانيت په ملاتړ د لوى لاريون د گډونوالو پرېكړه ليك..... ۲۱۸
- خپل غيور ملت ته د ملي حماسې مباركي..... ۲۲۶

- ۲۲۸..... ننگرهار او یو ځل بیا د ملي هويت ملاتړ
- ۲۳۰ ..... کندوز او ملي مبارزه
- ۲۳۱..... هندوستان کې د افغان محصلينو ملي ولوله
- ۲۳۲..... فراه کې د ولس ملي احساسات
- ۲۳۳..... هرات او افغان ملتپالنه
- ۲۳۵..... خوست او د هويتپالنې غږ
- ۲۳۷..... په ډنمارک کې د ملي هويت ملاتړ
- ۲۳۹..... افغانيت او د نيمروز د خلکو گرمې ولولې
- ۲۴۰..... د اسلاميت او افغانيت په ننگه د ملي پاڅون خبرتيا
- ۲۴۳..... بلخ او د ملي هويت په ننگه مظاهره
- ۲۴۶..... کندهار او د ملي داعيې پالنه
- ۲۴۷ ..... غزني او د افغانيت او اسلاميت په ننگه لاريون
- ۲۵۰..... لغمان، اسلامپالنه، ملتپالنه او هويت پالنه
- ۲۵۲ ..... د بادغيس ولس او د خپل هويت ننگه
- ۲۵۳ ..... د اسلاميت او افغانيت په ملاتړ د ملي اجماع غونډه
- ۲۵۹..... لاريونونه او د انسجام کمېټه
- ۲۶۱..... د هويت د تذکرو په اړه وروستی وضاحت
- ۲۶۳..... یو ځل بیا د هويت د تذکرو په باب د افغانستان ملي تحریک اعلامیه
- ۲۶۶..... له جمهور ریس څخه د قانوني سمون غوښتنه
- ۲۷۰..... د تابعیت په تذکرو کې د ملت او قوم ستون
- د تذکرو د وېش د ادارې او ازموینې په اړه د افغانستان ملي تحریک
- ۲۷۲ ..... اعلامیه

- د تذکرو ملي بهير او د گومارني عادلانه حل لاره..... ۲۷۶
- يو خُل بيا ملي هويت او ملي عزت ۲۷۹
- د ملي شورا مخې ته لاريون..... ۲۸۲
- يو خُل بيا ملي هويت او ملي عزت (اعلاميه)..... ۲۷۹
- يو خُل بيا ملي هويت او ملي عزت (خبرتيا) ۲۸۲
- ملي هويت او ملي عزت..... ۲۸۳
- د ملي او اسلامي هويت د ملاتړ لپاره د تدارک کمېټې اعلاميه..... ۲۸۵
- د ملي شورا مخې ته لاريون..... ۲۸۸
- د ديني عزت او ملي هويت په ننگه د ولسي لاريون خبرتيا..... ۲۹۱
- د اسلاميت او افغانيت په ننگه ولسي لاريون..... ۲۹۲
- زابل او ملي هويت ۲۹۸
- د کونړ عالمان، اسلاميت او افغانيت..... ۲۹۹
- د تذکرو په اړه يو خُل بيا يوه يادونه او يوه مننه ۳۰۰
- د مشرانو جرگې له مشرتابه څخه مننه او د هغو ستاينه ۳۰۳
- د برېښنايي تذکرو د برخليک ټاکنې په حساسو شپږو کې ۳۰۵
- د افغانستان ملي تحريک غوښتنه او اعلاميه..... ۳۰۹
- يو ملي گام، يو قانوني اقدام او يوه ملي بريا..... ۳۰۹
- د لېندۍ (۲۷)مه د ملي هويت لپاره يوه بريمنه ورځ..... ۳۱۳
- د افغانستان ملي تحريک خبرتيا..... ۳۲۱
- افغان د تاريخ په څپو کې..... ۳۲۳
- د برېښنايي تذکرو د وېش د ځنډ په باب د افغانستان ملي تحريک اعلاميه.. ۳۲۸
- يو احتياطي خبر او د هېوادوالو غبرگون..... ۳۳۰

- ۳۳۴..... یو بل بد خبر
- ۳۴۳..... تر بايومیترک وروسته د ولس ملاتړ غونډې
- ۳۵۱..... د محمد حنیف اتمر یو ملي جرئت
- ۳۵۶..... د برېښنايي تذکرو په باب نظر پوښتنه
- ۳۶۲..... بغلان کې د تذکرو د وېش ملاتړ
- ۳۶۴..... پکتیا کې ملاتړ غونډه
- ۳۶۶..... د چهار اسیاب د ولسونو ملاتړ
- ۳۶۸..... کابل مېشتي لغماني هوتخېل او ملي هویت
- ۳۷۰..... کابل کې د بېلابېلو قومونو غونډه
- ۳۷۲..... د مدني حرکتونو ملاتړ غونډه
- ۳۷۷..... د غني یو قانوني گام
- ۳۸۰..... د غبرگولي (۱۰)مه یوه ارمني ورځ
- ۳۸۴..... وروستی یادونه او بشپړونه

د ملي مبارزو يو ژوندی تصویر

د طالبانو تر سقوط وروسته د هېواد حالت واوښت؛ نړۍ په هېواد کې مستقیم حضور بیا موند او د کرزي په مشرۍ اداره رامنځته شوه. د کرزي د ادارې ټول واک د شمالي ټلوالې او نظار شورا لاسته ولوېد، که پوځي برخه وه که ملکي، جمعیت او د جمعیت په طبعه برابر و تنظیمونو او وگړو په برخه ورسېدله.

د نړيوالو په راتگ سره بېلابېلو برخو پرمختگ وکړ، پوځي، اقتصادي او سياسي برخو مثبت بدلون وموند، خو ددې پرمختگ پر وړاندې پراخې ننگونې او خنډونه هم رامنځته شول، د هېواد تاريخ تورې او کرکچې خبرې د مجاهدينو او دموکراتانو په نوم واکمني شوې او ددې لپاره گړندی هڅې پیل شوې، چې تر طالبانو وروسته له دې استثنايي چانس څخه گټه پورته کړي او هر څه واړوي.

له يوې خوا د ايران او پاکستان څرگند جاسوسان او له بلې خوا له لويديځ څخه راغلي تش په نوم دموکراتان او بيروکراتان سره ټلواله شول او د حکومت اډانه يې جوړه کړه. تر (۱۳۵۷ل) کال دمخه او وروسته زېږېدلي د هېواد تاريخي دښمنان په بېلابېلو بڼو په مقامونو وگومارل شول، ښايي نړيوالو به هم فکر کاوه چې د افغان هېواد لوی اکثریت د دوی هره غوښتنه منلای نه شي، ځکه يې د ټولنې داسې پور په واک وگوماره چې ټولنيز بنسټ يې کمزوری و او ځان کوچنی او ضعیف باله.

له بده مرغه څومره چې د کرزي واک اوږدېده، همدومره ورسره د جنگسالارانو، قاچاقبرانو، غلو او قاتلانو واک هم اوږدېده او په دې ډول غمیزه اوږدېدله. د طالبانو تر سقوط وروسته د کرزي په راتگ سره هر ملتپال یا افغان مجرم او هر خاین اتل شو، هر ډول ملي فکر ساتل گناه او هر ملتپال یا د (نشنلسټ) په نوم د دین له ادرسه ټکول کېده یا د (تروریست) په نوم د وخت د سیاست له ادرسه. پگړی، ریره، افغاني کالي، پښتو ژبه او... ټول د ترهگرو د نښو په توگه وانگېرل شوي.

دا درېیم ځل دی چې سقاویان واک ته رسېږي او هېواد چوروي، دا ځل هم هغه څه وشول چې په لومړي ځل حبیب الله (بچه سقاو) او دویم ځل (رباني او مسعود) پر (۱۳۷۱ل) کال وکړل. درېیم ځل بیا، نړیوالو شتون درلود او د هغوی کورنیو لاس پوڅو بیا د دوی په شتوالي کې یو بل ډول سقاوي واکمنه کړه. د کرزي په واکمنۍ کې که څه هم خبرې افغاني، خو اداره او واک بهرني وو. یوه خوا دلته د بهرنيانو شتون او بله خوا د داسې افغانانو شتون چې واگي یې په تهران او اسلام اباد کې وو، د هېواد او هېوادوالو لپاره لوی ناورین شو.

کله چې د هېواد اجرایه، قضایه او مقننه برخې د هېواد له دښمنانو ډکې شوې، نو د سترو منفي بدلونونو لپاره هم هڅې کېدې شوې. ددې هڅو یوه برخه د افغانستان د نوم بدلول او د (افغان) نوم له منځه وړل یا محدودول وو چې د نویو برېښنايي پېژندپاڼو د قانوني پړاوونو د تېرولو پر وخت دا موضوع څرگنده او ډاگیزه شوه.

که څه هم اساسي قانون د بنسټ په توگه دا موضوع روښانه کړې چې د افغانستان ټولو وگړو ته که له هر قومه وي (افغان) ويل کېږي، خو ځينو کړيو ځکه ددې مخالفت کاوه چې اساسي قانون د خلکو جيونو کې نه وي، خو چېرته به په کوم دفتر يا کتابتون کې پروت وي، څوک يې گوري؟ خو برېښايي پېژندپاڼه به د يوه کوچني کارت په بڼه په جيب کې وي او هره شېبه کتل کېږي او ټولنيز کېږي او په دې ډول (افغان) د ټولني بنسټ گرځي.

ددې ترڅنگ ځينو له (دين) سره هم چندان مينه نه ښووله او له پېژندپاڼو يې ددې ارزښت حذف ته ملا وتړله، خو په مقابل کې يې بيا د جهاد او مقاومت پر امتيازاتو سر ماتوه.

په هر صورت يو بده او ستره بلا رانا زله شوه چې د ځمکې او هوا ټانکونه او چورلکې ورسره وې، پانگه او زرگونه سرتېري يې لرل او له هېڅ ډول ظلم او تېري يې لاس ونه نيوه، خو له نېکه مرغه ډېرو بېوسو او بېکسو وگړو د دوی پر وړاندې داسې ځواکونه او لښکرونه جوړ کړل چې دوی ورته گوته په غاښ شول.

داسې پېښې زموږ په تاريخ کې لږې دي چې يو بې زړه او بې زوره شخص او شخصيتونه دې دومره ستر کار په نږدې شپږو کلونو کې په بري سره پای ته ورسوي. دلته هر څه حکومتونه کوي، نه شخص يا اشخاص.

دا اثر د هغو شپږ کلنو مقاومتونو، مبارزو، تنگسو، رېږو او کړکېچونو هېنداره او څېره ده چې د (اسلام او افغان) د خونديتوب لپاره ترسره شوي

دي. دا ليک دی او ليک د ژوندیو پېښو مړه بڼه ده، کېدی شي تاسو هغه دردونه او رنځونه پوره احساس نه کړئ چې د (افغان او اسلام) لارویانو په دې لاره کې منلي، خو هغه څوک چې په دې مبارزو کې يې عملاً برخه اخیستې، هغوی په دې اثر کې درد، فکر او مبارزه ټول کتلاي شي. په دې اثر کې ملي مبارزه گام پر گام تعقيب شوې او پېښې لکه څنگه چې پېښې شوي، په تسلسل سره ذکر شوي دي. زموږ په ټولنه کې به ډېر کم کسان داسې پیدا شي چې د فکر او عمل موازنه يې برابره وي. د دې اثر ليکوال هغه شخص دی چې د ملي او ديني هویت په مبارزه کې د عمل په ډگر کې ولاړ و او هېڅ جابر او پرديپال ته يې سرټیټ نه کړ او نه يې د پټې او ښکاره معاملي او ناوړه تفاهم ور پرانیست، که چېرې ده لږ هم ((تفاهم)) ته زړه ښه کړې وای، نو د امتیازاتو باران به پرې وړېدلې وای، دی خپل ژوند، رښې، دندې او ټوله لاس لرلې شتمني سره د مقابلې میدان ته ووت، ځوان پښت يې تر شا ودرېد او تر ډېرو سختو اغزنو شرايطو او پړاوونو وروسته د قانوني بري درشل ته ورسېد. له نېکه مرغه چې د ملي هویت د عملي مبارزې يو اصلي کرکتر د پاڅه قلم خاوند هم دی، که ده پر وخت په منظم ډول د دې مبارزې یادښتونه نه وای ليکلی او بیا يې په منظم ډول نه وای ترتيب کړي، نو خدای خبر چې د دې شپږ کلنې ملي مبارزې تصوير به په دومره رڼه او دقیقه بڼه تر موږه او بیا تر راتلونکي نسله خوندي شوی وای. پښتانه هره پېړۍ کې يو يا دوه ستر ملي او فکري شخصیتونه لري. زموږ په نظر د دې پېړۍ د ملي او فکري مبارزې اصلي کرکتر همغه څوک دی چې په دې سختو شرايطو کې يې د ملي هویت د خونديتابه لپاره ملت ته لیدلوری او تگلوری ورکړ. دا اثر نه يوازې د يوې لسيزې تر نيمايي زياتې برخې د سختو

مبارزو يو ژوندی تصویر دی، بلکې داسې يو خوځنده ژوندی تصویر هم دی چې زموږ نني او سباني ته نسل د ملي او اسلامي ارزښتونو د خونديتابه جذبه، فکر او ولوله هم ورکوي، دا کتاب د ملي ارمانونو لپاره يوه تگلاره هم ده. زه د خپلې ټولنې له نني او سباني نسل څخه په درنښت هيله لرم چې دا اثر بار بار ولولي، په دې کتاب له انځور شويو دردونو او پيغامونو څخه الهام واخلي او د خپل هېواد او ملت د سوکالی، يووالي او استحکام لپاره له هغو څخه گټه پورته کړي.

زه په پای کې استاد پوهاند دوکتور محمد اسمعيل يون او د ملي مبارزې ټولو لارويانو ته د دې اثر د ليکلو، چاپ او د ملي مبارزې د اوسني بهير د قانوني برياليتوب له امله مبارکي واييم.

درنښت

شاه محمود کپوال

احمد شاه بابا مېنه - کابل

گام پر گام له ملي هویت سره

ملي هویت داسې کوم شی نه دی، چې په یوه ورځ کې پیدا شي او خپله بڼه غوره کړي. ملي هویت د یوې ملي ټولنې او ملي دولت په شان اوږده زمانه رانغاړي، د زمانې په بهیر کې په تدریجي ډول رامنځته کېږي او بیا استحکام مومي. افغاني ټولنه او افغان ملي هویت هم همداسې دی، دا د اوږدو پېړیو محصول دی، د تاریخ تر سترو ازموونو وروسته زموږ ملي هویت دا بڼه خپله کړې ده.

اوږدې مبارزې، سربښدنې، جرگې، مرکې، جنگ او فرهنگ، ولسواکي، تمدن او پرمختگ دا ټول د دې سبب شوي چې دلته یوه ټولنه رامنځته شي، یو ملت اباد شي، یو هېواد جوړ شي، یو دولت تشکیل ومومي او په پای کې یو ملي هویت رامنځته شي، البته په دې برخه کې د دې هرې پدیدې پر وړاندې ستونزې او مزاحمتونه پېښ شوي، خو د ملت رغنده ارکان دومره قوي وو چې پر دې خنډونو او ستونزو برلاسي شوي دي. د شلمې پېړۍ په لومړیو درېو لسیزو کې د ملي وحدت د ټینګښت او ملت جوړونې لپاره پاڅه گامونه پورته شول. پر (۱۹۲۹م) کال په سقاوي اړو دوږ سره په افغانستان کې د معاصر دولت اډانه وپاشل شوه او ملت د خپل پرمختگ او استحکام یوه اساسي وسیله له لاسه ورکړه، دې دورې که څه هم ډېر دوام ونه کړ، خو منفي اغېزې یې ان تر ننه پورې محسوس دي. تر سقاوي بحران وروسته بیا تر (۱۳۵۷ل) کال پورې په افغانستان کې د دولتي او ملي استحکام لپاره

اساسي گامونه پورته شول، خو دا وخت هم يو شمېر بهرنيو عناصرو په تېره بيا پخواني شوروي اتحاد ته د افغان ملت استحکام د زغم وړ نه و، کله چې پر (۱۳۴۳ل) کال (د خلکو ديموکراتيک گوند) بنسټ کېښودل شو، نو يو شمېر روس پلوه اشخاصو، چې وروسته په ستمي ډلې ونومول شول او پښتني ضد او افغان ضد افکار يې درلودل، هم دې گوند ته لاره وکړه، روسانو غوښتل په گانده کې روس پلوه لږکي په افغانستان کې واک ته ورسوي، نو ځکه خو يې د دې ډلو پر لمسون او پر هغو باندې پر پانگوني لاس پورې کړ. پر افغانستان باندې د شورويانو پر مستقيم يرغل هر څه په ډاگه شول او د بيرک کارمل په وجود کې يې په افغانستان کې قومي لږکي واک ته ورسول. دې سره نو په افغانستان کې د ملي وحدت او ملي هویت پر ضد په څرگند ډول هڅې وشوې او هغې ستراتيژۍ چې پخوا يې اساسات ايښودل شوي وو، ورو ورو عملي بڼه خپله کړه؛ ستم او پرچم ډلو د ملي وحدت او ملي هویت پر ضد زياته ونډه واخيسته، تر هغه وروسته بيا روسانو دا رول د رباني او مسعود په وجود کې اسلامي جمعيت او نظار شورا ته وسپاره، دې ډلو بيا د ستم او پرچم پاتې ارمانونه پسې تعقيب کړل، د دوی اکثره نشرات ملي نفاق او د پښتنو پر وړاندې پراخ کمپاين ته وقف شول. کله چې د طالبانو نظام تر سقوط وروسته په بن کې په يوه اړخيز ډول واک تاجک اقلیت، په تېره بيا پنجشېر کې نظار شورا ډلې ته انتقال شو او کرزی د دولت د يوه سمبولیک مشر په توگه د چارو په راس کې راغی، نو دې ډلو د افراط تر وروستي بريده پورې د افغانيت او ملي وحدت پر ضد گامونه پورته کړل. د حکومت له ټولو امکاناتو او د بهرنيو پوځونو له شتوالي څخه يې ناوړه گټه پورته کړه، د افغانستان د تېر تاريخ، هویت، حيثيت، ملي وحدت او افغانيت پر ضد يې،

چې څه کولای شول هغه یې تر سره کړل. دوی ته د طالب ځینې لپاره یو چانس په لاس ورغلی و او له دې پلمې څخه یې د پښتنو او ملتپالو افغانانو د ځینې لپاره تر اخري حده پورې ناوړه گټه پورته کړه، د ملي هويت پر ضد یې اثار چاپ کړل، رسنۍ یې فعالې کړې او بالاخره د قوانینو له لارې یې د ملي هويت د حذف لپاره هڅې پیل کړې.

ما د یوه افغان په توگه له نورو افغانانو سره یو ځای د دغو پردیپالو ډلو پر ضد پر خپل وخت غږ اوچت کړی، د هغوی له توطیو څخه مې پرده پورته کړې، نه غواړم په دې سربزه کې هغو ته نغوته وکړم، دا کتاب په خپله د همغو پېښو انځورنه کوي.

په دې کتاب کې د ملت ضد پټو او ښکاره عناصرو پر وړاندې گام پر گام د ملتپالو افغانانو مبارزه انځور شوې ده. کېدی شي راتلونکي نسل ته دا پوښتنه پیدا شي چې افغان ضد او هېواد ضد عناصر دومره قوي او متعصب نه وو، لکه هغومره یې چې یادونه شوې یا کېږي. په دې برخه کې باید وویل شي چې د افغانستان په ټول تاریخ کې هېڅکله هم داسې نه دي پېښ شوي چې ملت ضد عناصر دې په داسې یو اړخیز ډول، چې د نړیوالو یرغلگرو سل په سلو کې ملاتړ هم ورسره وي، واک ترلاسه کړي، د کرزي د حاکمیت په ټوله دوره کې ملتپاله افغانان د واک په حاشیه کې وو، د واک اصلي سرچینې او امکانات د روس پلوه او ایران پلوه افغان ضد کړیو په لاس کې وو. هر ملتپال او هوبتپال افغان چې به غږ پورته کاوه، نو د طالب او القاعدې په نامه یې فزیکي او معنوي حذف ته زمينه برابږېده، رسنیز او دولتي وسایل هم د افغان ضد کړیو په لاس کې وو، نو په داسې یو حالت

کې مبارزه کول اسانه کار نه و، مقننه، اجرائیه، قضایه قوې هم د پردیپالو کړیو په لاس کې وې، په ټول نظام کې د پښتنو ونډه په سلو کې (۲۵) سلنه وه، هغه هم داسې پښتانه چې له سیاسي پلوه بیا په سلو کې (۸۰) د نظار شورا او جمعیت تر فلتره تېر شوي وو او د هغوی سرسختي خو سرټیټي پلویان گڼل کېدل. د ملت مخالفو ډلو د خپل ځان په گټه د بهرنیو ځواکونو په شتوالي کې له داسې یو طلايي چانس څخه گټه اخیستله او غوښتل یې د افغانستان نوم، ملي هویت او تاریخي حیثیت ختم کړي، دوی پر دې پوهېدل چې که چېرې بهرني ځواکونه له افغانستانه ووځي، نو دوی بیا په خپل مټ د واک داسې اسونه نه شي ځغلولای، نو فکر یې کاوه چې له دې موقع څخه هر ډول گټه پورته شي.

ملتپال عناصر که څه هم نه له بهرني ملاتړه برخمن وو او نه هم له حکومتي ځواکه، خو د منطق، شعور او قانونیت وسله ورسره وه او په خپل ملي او اخلاقي جرئت یې په تش لاس د پردیو او پردیپالو عناصرو د توطیو پر وړاندې میدان ته ودانگل. په دې اثر کې د ملي هویت د خونديتابه لپاره د نږدې شپږو کلونو گرمو او متواترو مبارزو انځور پروت دی. دا اثر داسې نه دی لیکل شوی چې لیکوال دې له سره محتویات وټاکي او بیا دې هغه په تسلسل سره تعقیب کړي.

دا اثر د پېښو داسې یو تسلسل دی چې یوه پر بله پسې واقع شوي او لیکوال هغه پر خپل وخت د قلم تر قید لاندې راوړي دي. کله چې یوه پېښه رامنځته شوې، پر هماغه ورځ ثبت شوې، دا چې سبا به څه پېښېږي، هغه بلې پېښې ته نه ده معطل شوې، پر خپل وخت لیکل شوې ده. دې اثر ته

مخکې تر مخکې مسير نه دی ټاکل شوی، بلکې پېښې اثر ته مسير ورکوي؛ د ملي مبارزينو له ډلې هېڅوک هم پر دې نه پوهېدل چې اخر به څه کېږي، خو هوډ يې ټينگ و او تکل يې پوخ؛ د مبارزې په بهير کې په لسگونو ځله داسې حالات راغلي، چې سر ته په کې خطر زيات نږدې شوی و، د دې ډول خطرونو له احساس سره سره بيا هم ځوانو مبارزينو له خپلې ملي داعيې څخه مخ وانه پوه، زه د همدغو مبارزينو په استازۍ راتلونکي نسل ته دومره وایم چې موږ د زمانې په خطرناکو او حساسو شرايطو کې راگير وو، تش لاسی، ساده زړی، جگړې ځپلی او بې وسه ولس، د يوه شعوري، وسلوال، مکار، بې حيا او پردیپال دښمن پر وړاندې د مبارزې ميدان کې ولاړ و. افغانستان باندې هېڅکله دومره سخت شرايط نه وو راغلي چې ملتپال دې په داسې يوه تنگسيا کې راگېر شوي وي، خو ملي مبارزينو دا خپله يوه ملي او اسلامي فريضه وگڼله چې د خپل سر په قيمت د خپل عقیده يي او ملي هویت (اسلاميت او افغانيت) ملاتړ ته ورودانگي. تر يوې شپږ کلنې سرسختې مبارزې وروسته مبارزين پر دې بريالي شول چې د ملي او اسلامي هویت د خونديتابه پر وړاندې اساسي توطيې شنډې کړي، البته دا په دې مانا نه ده چې خطرونه ټول رفع شوي دي، د خطرونو يوه برخه دفع شوې، خو ټول خطرونه لا رفع شوي نه دي. مبارزه لا هم دوام لري، نو ځکه خو دلته په کار دي چې نننۍ او سبا نۍ نسل دې ډول خطرونو ته لا پسې متوجه اوسي. د نننيو خطرونو په دفع کولو کې چې چا هم اساسي نقش لرلی دی، له هغو ټولو څخه مننه په کار ده، په دې کتاب کې يې انځورنه شوې ده. په کار خو دا وه چې له هر يو څخه په ترتيب سره مننه شوې وای، خو څرنگه چې دا يوه ملي مبارزه او ملي پروسه وه، په ميليونونو

افغانانو په کې په مستقیم او نامستقیم ډول ونډه لرله، نو ممکنه نه برېښي چې په نوملړ سره دې د ټولو یادونه وشي، ځینې داسې نومورکي اتلان هم په کې وو چې په پټه یې معنوي او مادي مرسته کړې او قربانۍ یې ورکړې، له ټولو څخه مننه په کار ده، نو ځکه مو د نومونو یادونه ونه کړه چې خدای مه کړه د کوم رښتیني او ناڅرگند مبارز نوم په کې له یاده ونه وځي او د هغه د مبارزې حق ادا نه شي، نو اوس د ټولو ملتپالو افغانانو په استازۍ له ټولو هغو ملي مبارزینو څخه مننه کوم او کور ودانی ورته وایم چې په تېر شپږ کلن بهیر کې یې گرمه او فکري مبارزه وکړه او له هېڅ ډول سربښدنې یې ډډه ونه کړه. له راتلونکي پښت څخه مو هم هیله ده چې د اوسني نسل مبارزینو خو د ملي هویت داعیه تر تاسو پورې خوندي درورسوله، نور نو ستاسو مکلفیت دی چې هغه لا پسې خوندي کړئ او هغې ته ټول متوجه احتمالي خطر ونه له منځه یوسئ.

په دې کتاب کې هڅه شوې چې په تېر شپږ کلن بهیر کې د ملي هویت په برخه کې ترسره شوې مبارزې او فعالیتونه په ترتیب سره راوړل شي، زموږ له هڅو سره سره بیا هم کېدی شي، د ځینو فعالیتونو انځور پاتې شوی وي، هغو ته هم په درنه سترگه گورو او له مبارزینو څخه یې مننه کوو.

مخکې تر دې چې له لوستونکو څخه خدای پاماني واخلم، د دې کتاب په پیل کې د هېواد دوو پوهاندانو، (پوهاند عبدالحی حبیبی او پوهاند عبدالاحمد جاوېد) د لیکنو یادونه هم کوم، هغه مې په دې خاطر د دې کتاب په پیل کې راوړې او له کتاب سره مې ملي کړې چې د افغان او افغانستان د تاریخي او ملي هویت په باب د ځوان پښت د ذهنیت د

روښانتیا او د ملي هویت د مخالفینو لامنطقه دلیلونو ته د یو منطقي ځواب
سبب شي.

نور نو دا تاسو او دا هم د ملي هویت او ملي عزت لپاره د څو کلنو
مبارزو یو مسلسل انځور.

د یو موتي، غښتلي، پرمختللي، لوی افغانستان

د جوړېدو او د ملي هویت د لا ځلا او ښکلا په هیله

۱۳۹۷ ل کال د غبرگولي (۲۳) مه نېټه

کابل - افغانستان

پوهاند عبدالحی حبیبي

افغان او افغانستان

د افغان کلیمه چې اوس د افغانستان د ټولو خلکو ملي نوم دی او د آسیا په زړه کې یې تر ټولو تاریخي، اقتصادي او اجتماعي شرایطو لاندې یو نه بېلېدونکی واحد جوړ کړی، داسې نوم دی چې لږ تر لږه یو زر اووه سوو (۱۷۰۰) کلن تاریخي لرغونتوب او ملي اصالت لري.

په افغانستان کې دننه او د باندې ځینې کسان فکر کوي چې دا نومونه د احمدشاه ابدالي په لاس د افغاني دولت تر بیا جوړولو وروسته په اتلسمه پېړۍ کې رامنځ ته شوي او زموږ هغه هېواد وال چې له تاریخي پېښو نه خبر نه دي تل له مانه پوښتي چې آیا دا نومونه لرغونې تاریخ لري کنه؟، نو ځکه په دې لیکنه کې په ډېر لنډیز سره د خپل ملي تاریخ دا موضوع درنو لوستونکو ته وړاندې کوم:

د افغان نوم تر کومه ځایه چې ماته څرگند دی په تاریخ کې اوږدې رېښې لري او په همدې سیمه کې د هلمند او سند د دوو لویو سیندونو ترمنځ په همدې نامه یوې ډلې وگړو ژوند کاوه چې تفصیل یې دادی:

شل کاله پخوا (اوس پنځه پنځوس کاله - مترجم) (اوس اووه شپيته ۶۷ کاله - هلمند) پخوا د ایران د شېراز په نقش رستم کې د شیکاگو د ختیزې مؤسسې د لرغونپوهانو یوې ډلې د هغه ځای په ډبرلیکونو کې د زردشت په کعبه کې په دوو پهلوي اشکاني (پارتي) او یوناني ژبو یو ډبرلیک وموند چې هغه د ساساني کورنۍ دویم بادشاه لومړني شاپور ته ۲۶۰ م کال او د اودیسي

په جگړه کې د روم د امپراتور والیرین (valerian) تر ماتې او اسارت وروسته دلته د زردشت د کعبې د دېوال په ډبرو لیکلی دی.

خرنگه چې لومړی شاپور په ۲۷۳ م کال کې مړ شوی، نو د دې ډبرلیک د لیکلو نېټه له ۲۶۰ تر ۲۷۳ م کال پورې د دیارلسو کلونو ترمنځ ټاکلای شو، (د دې ډبرلیک نیمگړې فارسي ژباړه دې د لرغونپوهنې د رپوټونو د ۴ ټوک په ۱۸۱ مخ کې چې په ۱۹۵۹ م کال په شېراز کې خپور شوی، وکتل شي.)

د دې ډبرلیک په دویم بند کې پشکابور (Pashkabur) د بناړ نوم د کوشان خساتر (kushan khsatr) یعنې د کوشاني هېواد وروستني ختیز سرحد په توګه یاد شوی دی چې هغه یې د یوناني له سپاپوروس، د چيني هیون تسنگ له پولوشابولو او د اسلامي دورې د مؤرخینو له پرشاپور او پرشاور (پېښور) سره یو بللی دی، د همدې ډبر لیک په شپږمه برخه کې د شاپور د واکمنۍ په مهمو کسانو کې د (وینده فرن ابگان رزمه و) نوم یاد شوی دی چې د سپرنګ لونګ (spreng ling) په نامه یوه محقق لومړی ځل دا ډبرلیک ولوست او د امریکې په سامي مجله کې یې په ۱۹۴۰ م کې یوه مقاله ولیکله او دویمه کلیمه (ابگان) یې په قاطع ډول د افغان له اوسني نامه سره تطبیق کړه او هم وایي چې د ساساني پاچا درېیم شاپور له نامه سره له ۳۰۹ تر ۳۷۹ م کال پورې یې اویا کاله پاچاهي کړې، د اپکان (apakan) په بڼه یو صفت او لقب یاد شوی دی چې دا کلیمه هم کولای شو د ابگان د یادې شوې کلیمې غوندې وګڼو چې د زړورتوب، رشد او نجابت د صفت او یاهم د نژادي تړون په بنا راوړل شوې وي او همدا موضوع ده چې ځینې

مؤرخين وايي، لکه سر اولف کيروي يې د ساساني دربار په مشرانو کې د درانيو او يوسفزيو د شته والي په فکر کړی دی، (پټانان- انگليسي متن ۸۰ مخ) او مور نوموړی نوم (وينده فرن افغان رزم بد) يعنې (د افغان د جگړې سالار وينده فرن) ويلای شو چې بنايي يو افغاني سالار وي، د فردوسي په شاهنامه کې هم دوه ځله (اوگان) نوم راغلی چې د فريدون د وخت له سپه لارانو څخه و.

سپېدار چون قارن کاوگان

سپه کش چو شير وى و چون اوگان

(شاهنامه، د مسکو چاپ، لومړی ټوک ۱۱۰ مخ)

همدا د فريدون په داستان کې يو بل ځای وايي:

همه گرد ايوان، دورويه سپاه

بزرين عمود و به زرین کلاه

سپېدار چو قارن کاوگان

به پليس سپاه اندرون آوگان

(لومړی ټوک ۱۱۶ مخ)

که څه هم چې د شاهنامه د داستانونه تاريخي سندونه نه دي، خو زيات پخواني حقيقتونه پکې نغښتی دي، د نمونې په توگه په همدې بيتونو کې قارن ياد شوی چې د قارن کورنۍ د اشکانيانو د دورې يوه اشرافي کورنۍ وه او په ۵۰ کال کې د بين النهرين اشکاني واکمن کارنس (carenes) نومیده (د مينارسکي د ويس وار مين مقاله، ۴۳۱ مخ، د تهران چاپ ۱۹۵۸)

دا ((اوگان)) هم هماغه د ساساني عهد (ابگان) ته ورته دی، خو په زړو روایتونو کې د فریدون سپه سالار و چې هغه یې د سمکنان د زوی آوه نومي پهلوان سره منسوبواوه او آلماني بوستي په خپل کتاب (ایراني نومونه) کې وایي چې: د آوه اصل اوستایي دی د مهربان او لاس نیوونکي په نامه (د شاهنامهې فرهنگ، ۱۲مخ، د تهران چاپ، ۱۹۴۱م) خو په شاهنامه کې په خپله دا دوه کسان د کیخسرو د وخت اتلان (پهلوانان) دي چې له افراسیاب سره د ده په لویه جگړه کې داسې یاد شوي دي:

چو کیخسرو آن رزم ترکان بدید
که خورشید گشت از جهان ناپدید
سوی آوه و سمکنان کرد روی
که بودند شیران پر خاشجوی

(شاهنامه ۲۸۱ مخ، ۵توک)

په هر حال له دې یادونې څخه داسې څرگندیږي چې آوه، اوگان په لرغونو آریایي روایاتو او شاهنامو کې دود و او که د بوستي د وینا له مخې یې اصل اوستایي وبولو نو مانا به یې مهربان او لاس نیوونکی وي چې داسې نومونه له لرغونو اتلانو سره وړ وو او که بیا وروسته د یوه قوم او یا ټولني په معنی اوبستي وي لېرې نه ده.

که د ابگان، اډه گان او اوگان کلیمو ته په زړو روایاتو او د ساساني دورې په پاتې شونو کې د باور وړ اهمیت ورکړل شي، لکه چې سپرنگ لنگ او اولف کیرو همدا نظر لري، نو دعوه کولای شو چې د افغان نوم یا صفت د ابگان او اډه گان په بڼه له درېیمې عیسوي پېړۍ څخه اخیستل کېده او

بادشاهانو، اداره چيانو او واکمنانو پېژانده او دا سند تر اوسه د دې نامه د لرغونتوب په باب د يادولو وړ زوړ سند دی چې د زړو روايتونو(اوگان) هم ورته دی.

دويم زوړ سند چې د دې نامه په باب يې لرو د هند له تر لاسه شويو او پاتې شويو آثارو سره اړه لري چې دا نوم د اوه گانه avagana په بڼه چې د ساساني دورې د ابگان او اډه گان له بڼو سره ورته دی، په هندي آثارو کې په لاندې تفصيل مومو:

ورهامي هيرا (varha-mihira) هندي شاعر او نجومی دی چې د پنځمې عيسوي پېړۍ په پای کې د هند په راجين کې وزېږېد او د ۵۰۵م شاوخوا يې ښه شهرت وموند. د ده مهم کتاب(پنچه سيدهانتيکا Pance siddhantika) نومېده چې د نجوم د علم و، د پنځو کتابونو لنديز و او دی د نجوم په باب يو منظوم کتاب هم لري چې پکې يې د ښکلو ډبرو، د هند د جغرافيايې او نورو کار وړ موضوعاتو په باب هم خبرې کړي او نوم يې پرې(بهرينه سنهايته bhrita sanhita) ايښې دی چې په ۱۱-۱۶ او ۱۶-۳۱ بيتونو کې يې د افغان نوم د اوه گانه په بڼه ياد شوی دی.

د همدې تاريخي سند له مخې د افغان کليمه په هنديانو کې لږ تر لږه ۱۴۰۰ کاله وړاندې هم مشهوره وه او هندي ليکوالو ياده کړې ده.

تر اسلام وړاندې پېړيو کې مو د افغان نوم په دوو پخوانيو سندونو لويديځ ته په پارس او ختيځ ته په هند کې دروښود او مور پوهېږو چې همدا وخت بودايي دين د افغانستان په ختيځ او شمال کې دود و، بېلو

ښارونو لکه بلخ، کندز، کاپیسا، هډې، لغمان او له غزني نه تر کندهاره پورې ودان و او څرنگه چې د چین خلک هم د دین له مخې بودایان وو، نو ځکه به د چین بودايي زیارت کوونکي تل د زیارت او تبرک له پاره دې هېواد ته تلل. له دې زیارت کوونکو څخه یو هم "هیون تسنگ" دی چې د اوومې پېړۍ په لومړۍ نیمایي کې د اسلام له ظهور سره سم، خو د عربو په لاس د افغانستان تر فتح کېدو وړاندې دې هېواد ته راغلی دی، دی د ۶۲۹ ع کال د اگست پر لومړۍ نېټه له "لیانگ چو" نه را روان شو او د ۶۳۰ ع د مارچ پر ۵ "سمرقند" او پر ۲۰ نېټه د افغانستان "خلم" ته راوړسېد، دی د اپریل پر ۲۰ په "بلخ" او د اپریل پر ۳۰ په بامیانو کې و او د هندوکش په له واورو ډک غره د می پر لسمه نېټه "کاپیسا" ته راوړسېد، د اوړي تر پایه پورې د کابل شاهانو په دې پایتخت کې پاتې شو او بیا یې خپل سفر ته داسې دوام ورکړ.

د اگست پر ۱۵ لغمان ته راغی او درې ورځې یې هلته تېرې کړې، د اگست پر ۲۰ ننگرهار ته راغی، دوه میاشتې هلته پاتې شو، د نومبر له لومړۍ نېټې نه د گندهارا په نورو برخو او د دسمبر له لومړۍ نېټې نه د گندهارا په نورو برخو او د دسمبر له لومړۍ نېټې نه د پېښور په سیمو کې و، د ۶۳۱ ع د جنوري پر لومړۍ نېټه د سند د سیند په کڅونو کې په سفر روان شو او د اپریل پر ۱۰ نېټه ټیکسلا ته ورسېد، دی ۱۲ کاله په هند کې پاتې شو او په بېرته راستنېدو کې د ۶۴۳ ع کال د دسمبر پر ۱۵ نېټه بېرته ټیکسلا ته راغی او بیا یې د افغانستان لاندیني ښارونه ولیدل.

د دسمبر پر ۲۵ نېټه د فیل پر سورلی له اباسین نه راواوښت، د ۶۴۴ ع کال د مارچ پر ۱۵ نېټه لغمان ته راوړسېد او د هغه ځای له پاچا سره یوه

مياشت پاتې شو، د جون پر ۱۵ "فه-له-نه" يعنې "بنو" ته ورسېد، د جون پر ۲۰ "و-پو-کين" او د جون پر ۲۵ "تساو-کيو-نو" (غزني) ته ولاړ، د جولای پر ۵ کاپيسا، د جولای پر لومړۍ نېټه اورتسپانه (کابل)، د جولای پر ۵ کاپيسا، د جولای پر ۲۰ اندراب، د اگست پر لومړۍ نېټه نوخار (تخار) د سپتمبر پر ۸ بدخشان او د دسمبر پر ۱۲ پامير ته ورسېد چې بيا له هغه ځايه يارکند او ختن ته تېر شو.

د هيون تسنگ سفرنامه د "سي-يو-کي" يعنې د لويديزو هيوادو خاطرې نومېږي او له چيني ژبې نه په انگليسي ژباړل شوې او په وارو - وارو خپره شوې ده چې د دې ارزښتناک کتاب يوه برخه د هغه وخت د افغانستان د خاورې او خلکو د جغرافيايي، ديني، سياسي او اجتماعي اوضاعو په باب ډېر په زړه پورې مواد لري او کله چې دی له هند نه په راغبرگېدو کې "فه-له-نه" يعنې د "بنو" ولايت ته رسېږي، د "سي-يو-کي" د لومړي ټوک په ۲۵۶ مخ کې (انگليسي ژباړه) د "او-پو-کين" (o-po-kien) "په نامه يوه سيمه د بنو او غزني ترمنځ د بنو شمال لويديځ او د غزني جنوب ختيځ ته، يادوي چې تر ده وړاندي يوه بل چيني زاير فاهيان هغه د "لو-يې" يعنې "روه" (Roh) په نامه ياده کړې وه (۲) څېړونکو خصوصا جنرال کنگهم د هند د لرغوني جغرافيايي ليکوال دا "او-پو-کين" د "اوه گان" (افغان) له کليمې سره تطبيق کوي او وايي چې هيون تسنگ د دې خلکو ژبه هندي نه بولي، خو د ده په وينا يې د هند له ژبو سره لږ ورته والی درلود، نو له دې نه به مطلب پښتو وي او څرنګه چې چيني "او-پو-کين" همغه د لرغوني "اوه-گان" هجاوې (خپې) لري نو بويه په باور ووايو چې مراد همدا افغان دی چې اوس هم د سنډه او غزني ترمنځ د پکتيا - پکتیکا او غزني ولايتونه د افغاني

اصیلو او لرغونو قبیلو استوګنځي دي، دی حتماً د همدې کورمې او ګوملې په غرونو چې د "او-پو-کین" یعنی "افغان" استوګنځي و او په همدې نامه یادېده، پکتیا ولایت ته ور اووښتی دی.

تر اسلام وړاندې د افغان د نامه په باب همدا درې لرغوني ساساني، هندي، چيني سندونه لرو او تر دې وروسته په اسلامي دوره کې د دې نامه یاد په دري او عربي کتابونو کې په مکرر ډول راځي چې ډېر زوړ یاد يې په "حدودالعلم" کې دی چې په دې کتاب کې د عبدالجبار عتبي په "تاریخ يميني" کې "افغان" د سبکتگین او د ده د کورنۍ په عصر کې په وارو - وارو یاد کړی، ان چي ابن اثیر په الکامل کې هغه د ابغان په زړه املا هم ليکي، ترې راوړوسته مورخانو لکه فخر مدبر په اداپ الحرب والشجاعه، قاضي منهاج سراج جوزجاني په طبقات ناصري، حمدالله مستوفي په تاريخ گزېده او محمد قاسم فرشته او نورو هم "افغان" او "اوغاني" قبایل په وارو - وارو یاد کړي دي.

همدا راز د افغانستان د کلیمې په باب هم ویلای شو چې دا داسې نوی نوم نه دی چې د احمدشاه ابدالي په وخت کې دې جوړ شوی وي، بلکې تر ده په پېړيو وړاندې یعنی (۷۰۰) کاله مخکې هم موجود او د استعمال وړ و، مور د سفي هروي په تاريخ هرات کې چې د ۷۲۱ هـ (۱۳۲۱)ع کال شا او خوا تالیف شوی وینو چې همدا د افغانستان ختيزي سيمې يې د سند تر څنډو پورې د " افغانستان" په نامه بللي او له دې نه څرگندېږي، کله چې هرات د ((ال کرت)) پایتخت و او هېواد د غزنویانو او غوریانو د سياسي وحدت له دورو نه د چنگېزانو د تېريو له امله د تجزيې او وړانۍ پر لور

روان و، د افغانستان نوم هغه وخت هم موجود و، خو دومره پراختیا یې نه درلوده، لکه د احمدشاه بابا په وخت کې یې چې ترلاسه کړه.

د هرات د تیموریانو په وخت کې مولانا کمال الدین عبدالرزاق سمرقندي هروي چې په (۸۱۶ هـ) (۱۴۱۳) کال په هرات کې زېږېدلی او د هرات د دربار د پوهانو، مورخانو قضا او سیاست له کسانو څخه و خپل د "مطلع سعدین او مجمع بحرین" تاریخ په ۸۷۵ هـ (۱۴۷۰ ع) کال ولیکه، دی هم په خپل کتاب کې افغانستان په همغه جغرافیایي وسعت چې سېفي پېژانده په وارو - وارو یادوي چې د هرات د تیموریانو د لوی هېواد خراسان یوه برخه و او معین الدین اسفزاری هم په روضات الجنات کې افغانستان په وارو - وارو یاد کړی دی.

کله چې بابر په ۹۳۲ هـ (۱۵۲۶ ع) کال له افغانستانه د هند پر لور ولاړ او په ډیلي کې یې د هند د مغولو امپراتوري جوړه کړه، نو د ال بابر په اکثره تاریخونو کې وینو چې همدا د افغانستان نوم په همغه واړه جغرافیایي مفهوم موجود او مستعمل دی او د دې سیمې خلک تل د هند د تیموریانو او د ایران د صفویانو د یرغلګرو امپراتوریو په مقابل کې د خپل ژوند او ازادۍ د ساتلو پر جگړه بوخت دي . خو چې په همدې افغانستان کې د دوو پېړیو د اوږده مقاومت او مقابلي په نتیجه کې د میرویس او احمدشاه د مېړنیو قیامونو په وسیله یو ځل بیا د دې خاورې په سیاسي وحدت، بیا احیاء او د لوی افغانستان په جوړولو بريالي شول او دا دی مور اوس د افغان یوزر اووه سوه کلن او د افغانستان اووه سوه کلن ویاړمن نومونه د خپل ملي وحدت او تاریخي سوابقو د ویاړ وړ پیل او مبداء په توګه پېژنو.

پوهاند عبدالاحمد جاوید

افغان و افغانستان

کلمه ی «افغان» از قرن چهارم هجری و کلمه ی «افغانستان» ، از قرن هفتم هجری به اینطرف در متون عربی و دری ، مکرر به کار رفته است ؛ اما پیش از این تاریخ ، تا آنجا که تحقیق شده ، نخستین بار این کلمه در یکی از متون هندی تالیف شده در اوایل قرن ششم میلادی ، دیده میشود. منجم معروف هندی ورها «مهیرا» در کتاب «برهات سمهیتا» ، از افغانان به صورت «آواگانه» یاد میکند.

۱. کمی بعدتر ، جهانگرد معروف چینی هیون «تسانگ» از قبیله ای به نام «اپوکین» که در جبال سلیمان قرار داشتند ، ذکر میکند.

۲. این دو مورد ، قدیمی ترین مواردی اند که کلمه ی «افغان» به عنوان قوم یا قبیله ، در آنها به کار رفته است.

۳. در ماخذ عربی ، قدیمترین جای که اسم «افغان» در آن ذکر یافته ، «تاریخ یمینی» تالیف عبدالجبار «عتبی» است . در یکجا می نویسد : « کشف سواد جیوشه ودانت له الافغانیه الخلیج ... » جرفادقانی در ترجمه ی این قسمت گوید : « جماعت افغانیان و خلیج که صحرائشین آن بقاع بودند ، در جمله ی حشم ناصرالدینی ، منحصر شدند.»

۴. منینی شارح «تاریخ یمینی» ، این مطلب را چنین شرح میدهد : « دانت (ای انقادت و اطاعت (له) ای الامیر (الافغانیه) هوقوم بلاد هم جبله قریبه من التړك صورت والادمه غالباً علیهم جبالهم قریبه من بامیان و هم موصون (موصوفون) بالدعارت و الشطارت و لهم یدینو الامیر قبله لحصانه جبالهم و مناعه قلاعهم و قلالهم.»

ترجمه ی شرح چنین خواهد بود : افغانان از او (امیر) اطاعت کردند و سرزمین ایشان کوهستانی است . از نظر صورت ، به ترکها نزدیک اند و اغلب گندمگون . کوه های ایشان نزدیک به بامیان است و معروف به عارت و شطارت اند و قبلاً از امیری اطاعت نکردند به جهت کوه های حصین و قلعه ها و قله های منیع .

۵. عتبی مکرر ذکر افغانیان کرده ، از جمله «العساكر الافغانیه» ، سپس جای که از استیلای سلطان محمد بر تخارستان سخن میراند ، گوید : «از اصناف ترك و خلیج و هند و افغانی و حشم غز ، لشکر فراوان جمع آورد.»
۶. ابوریحان محمد بن احمد بیرونی (متوفی ۴۴۰ هجری) ، دانشمند بزرگ غزنه ، شرحی در باره ی افغان ، در کتاب «فی تحقیق مالهند من مقوله مقبوله فی العقل اوامر ذولته» ، بدین ترتیب آورده است : « وفي الجبال الغربیه منها اصناف الفرق الافغانیه الی ان تنقطع بالقرب من ارض السند... » ترجمه ی آن اینست که در کوه های غربی هند ، برخی از طوایف افغان هستند که تا مجاورت دره های رود سند ، سکنی دارند.
۷. بیهقی ، تاریخ اغتشاش افغانان را در حوادث ۴۱۱ و ۴۱۴ ضبط کرده است . در سال ۴۱۳ ، مسعود «غزنوی» ، ابن دیار را که از بزرگان دربارش بود ، برای فرونشاندن اغتشاش افغانان ، به کوهستان غزنی فرستاد.
۸. در سال ۵۱۲ که ارسال بر مسعود «غزنوی» ، لشکریانی گردآورده است که افغان ها و خلیج ها جزو سپاهیان او بودند و در ۵۴۷ نیز ، افغان ها در میان لشکریان بهرامشاه «غزنوی» ، نام برده شده اند. در ۵۸۸ ، افغانان در جزو سپاهیان معزالدین «سام» (پادشاه غور) بوده اند.
۹. افغان شال یا افغان شل ، نام جای در غزنی بوده است ؛ همان دامنه ای که امروزه ، آرامگاه سبکتگین در آن قرار دارد.
۱۰. پنج موردی که بیهقی ترکیب افغان شال را ذکر کرده ، ذیلاً نقل میشود : «حاضران بسیار دعا کردند و از باغ بیرون آمد و راه صحرا گرفت و ... و حشم و بزرگان همراه وی به افغان شال درآمد و به تربت امیر عادل سبکتگین رض الله عنه فرود آمد و زیارت کرد.»
۱۱. «و برآن جانب رود که سوی افغان شال است ، بسیار استر سلطانی ... بودند.»
۱۲. «امیر به کوشک محمودی به افغان شال باز آمد.»
۱۳. «چون رسولان را بدیدند ، چندان نثار کردند به افغان شال در میدان ... و در بازار ها از دینار و درهم و هر چیزی که رسولان حیران فروماندند.»
۱۴. «روز آدینه ، بیست و یکم ماه ، به سلامت و سعادت ، به دارالملک رسید و به کوشک محمود به افغان شال ، به مبارکی فرود آمد.»

۱۵. در کتب جغرافیا، نخستین جای که اسم افغان به کار رفته، کتاب «حدود العالم من المشرق الى المغرب» است. این کتاب که ممولف آن معلوم نیست، در گوزگانان (میمنه ی امروزی) برای ابوحارث محمد بن محمد، یکی از شاهان سلسله ی آل فریغون، در حدود ۳۷۳ نوشته شده است. در این کتاب، در دو جا، نام افغان برده شده، به این ترتیب:
۱۶. «سول، دهی است بر کوه، با نعمت و اندرو، افغانان اند.» باز در تعریف بینهار می نویسد: «بینهار، جایست، پادشاه او مسلمانی نماید و زن بسیار دارد؛ از مسلمانان و افغانان و از هندوان بیش از سی ...»
۱۷. ابوالحسن علی بی ابی الکریم محمد بن محمد بن عبدالکریم بن عبدالواحد شیبانی، معروف به ابن الاثیر الجزری، متوفی ۶۳۰ در کتاب الکامل، ذکر افغان را آورده است. ممولف معجم البلدان، در صفحه ی بیست و نه جلد اول، از جبال الافغانیه یاد میکند.
۱۸. ابن بطوطه، جهانگرد معروف عرب، در راحله ی خود، مکرر از افغانان یاد کرده است و در یکجا زیر عنوان «ذکر خلاف شان افغان به ارض سند» می نویسد: «ترجمه: شاه افغان با سلطان سرزمین ملتان، از توابع بلاد سند، مخالف بود و امیر آنجا را که نامش بهزاد بود، به قتل رسانید و خود مدعی سلطنت شد. سلطان، خود را برای قتل او آماده ساخت؛ چون دانست که در برابر او مقاومت نمی تواند، فرار اختیار کرد و با قوم خود که افغان و ساکنان کوه های بلند بود، پیوست ...»
۱۹. باز در جای دیگر می نویسد که قومی در نزدیک کابل، خود را افغان می گفتند.
۲۰. در قرن هفت، ذکر افغانان در کتب تاریخ، بسیار است؛ چنانکه منهای سراج «جوزجانی»، در «طبقات ناصری» می گوید: «انصار حق به حکم آن فرمان، به همه بلندی و مضایق لورها، عمیق در رفتند و سر و برده به دست آوردند؛ خصوصاً جماعت افغانان که هریک از ایشان، گویی، زنده فیلی است (با) دو غژغا {و} بر کتف نهاده و یا برجیست، بر باره برای هیبت بر فراز او بیرق کشاده، مبلغ ایشان که خدمت رکاب (الخ خانی)، مرتب بود به قدر سه هزار سواره و پیاده، مردانه و دلیر و جانباز که هریک از ایشان صد هندو را در کوه و جنگل، به جنگل گرفتی و دیو را در شب تاریک (بتک) عاجز آوردی ...»

۲۱. ضیاالدین «پونی»، در «تاریخ فیروز شاهی»، در حوادث زمان محمد بن تغلق، مینویسد که گروهی از افغانان ساکن ملتان، طغیان کرده اند و سرکرده ی آنان را ملتان «ملتان مل» یعنی پهلوان ملتان نامیده اند و در همین زمان، از سرکرده ی دیگری که او هم سرکشی کرده و «مخ افغان» نام داشته، ذکر کرده اند.

در زمان تیمور نیز نام افغانان برده شده، چنانکه در «تذکة تیموری»، «ظفرنامه ی نظام شاهی» و «ظفرنامه ی شرف الدین علی یزدی» و «مطلع السعدین»، کراراً نام افغانان به ضبط «افغان» و «اوغان» است.

۲۲. در اسناد قرن هشتم و بیشتر کتاب های مربوط به تاریخ آل مظفر و از آن جمله، در «مواهب الهی» تالیف معین الدین معلم «یزدی زو»، «تاریخ محمود گیتی»، نام از يك طایفه هست که در آن زمان، از سیستان وارد خاگ کرمان شده، در آنجا تاخت و تاز میکردند و در برخی از متون، نام آنها را «اوغان» و «جرما»، ولی بیشتر، «اوغنی» و «جرمایی» ضبط کرده اند.

۲۳. در اواخر سال ۶۱۷، سلطان جلالالدین «منکبرنی»، بزرگترین پسر خوارزمشاه، بعد از زد و خورد با مغول، در حدود نیشاپور، به طرف هرات حرکت کرد و در ۶۱۸ ... آمد. مظفر ملک، رئیس افغانان نیز به خدمت او پیوست و سلطان که در همین جنگ، بر وی فتح آمد، سپاهیان ی مخلوط از افغانان و غوری ها و خلیج و اقوام مختلف ترك داشت.

۲۴. صاحب «تاریخنامه ی هرات» در چندین جا، کلمات «افغان»، «افغانی» و «افغانیان» را به کار برده است که از آنهمه موارد به ذکر يك مورد اکتفا می کنیم؛ جایی که گوید: «بعون ایزد بخشنده، روزی دهنده ی جان آفرین، در حال قریب، دوهزار مرد غوری و افغانی و هروی به يك حمله خویشان را بر در حصار انداختند ...»

۲۵. خواجه نظام الدین «احمد»، موولف «طبقات اکبری» که ذکر شیر شاه «افغان» را آورده، نیز از افغانان یاد کرده است.

۲۶. بابر در تركة معروف خود، مکرر ذکر افغان را آورده است. در قرون یازده و دوازده، کلمه ی «افغان»، در متون تاریخ، مکرر ذکر شده، خاصه پس از عروج و سلطنت هوتکی در ایران و سلسله ی مختلف افغانی در هند، این نام در تواریخ و کتب جغرافیایی قرون، به کثرت دیده میشود؛ مانند «هفت اقلیم امین احمد رازی»، «حدیقه الاقالیم بلگرامی»،

«تاریخ الفی»، «تاریخ فرشته» و نظایر آنها. (برای تحقیق مزید، میتوان به کتب مذکور و هم کتبی مانند افغانستان فریز «دیتایتر»، لندن، ۱۹۶۷، لفظ افغانستان منتشره ی انسایکلوپیدیای اسلامی، مقاله ی لانکر «ورث دیمز» - صفحه های ۱۴۷۳ تا ۱۴۷۴، چاپ لندن، ۱۹۱۳ و دایره المارف جزو دوازدهم، چاپ کابل، ۱۳۳۴، به مقاله ی مورخ معروف، آقای غبار و مقاله ی پوهاند حبیبی در مجله ی کابل، جدی سال ۱۳۱۹ و مقاله ی محققانه ی شاعلی محمد انور «نیر»، شماره ی ۲۵۷ مجله ی آریانا، مراجعه کرد.)

۲۷. در شعر، نخستین جایی که کلمه ی «افغان» استعمال شده و به ما رسیده، در اشعار عنصری، فرخی، ابوالفرج «رونی»، ازرقی و مسعود سعد «سلمان» است. برخلاف آنچه که نوشته اند، در شاهنامه ی فردوسی، لفظ «افغان» و «اوغان» نیست و تنها کلمه ی «افغان» به معنی ناله و فغان به کار رفته، نه به معنی قوم و مردم؛ آنچه که در شاهنامه ی چاپ بمبئی و ملحقات شاهنامه های دیگر، داستان کک «کهزاد» به نام فردوسی چاپ شده، از آن فردوسی نیست؛ بلکه گوینده ای در قرن ششم، میزیسته که بعداً راجع به آن صحبت خواهیم کرد. «لغت فرس اسدی» در صفحه ی ۱۶۲ خود، در ذیل لغت «کهبر» (که اسم جایست) این شعر عنصری را مثل می آورد:

شه گیتی ز غزنی تاختن بود
بر افغانان و برگبران کهبر
۲۸. چنانکه گذشت، فرخی، کلمه ی «افغان» را در شعر چنین آورده

است:

به گونه ی شل افغانیان دوپره و تیز
چو دسته دسته بهم تیر های بی سوفار

۲۹. ابوالفرج رونی در ضمن قصیده ای گوید:

موکب منصور او به وبهند
بر تن افغان همی تنیده فغان را

۳۰. مسعود سعد در سه جا، کلمه ی «افغان» را آورده است:

از لشکر ترک و هند و افغان
بر باره هزار شیرنر کرده

و یا :

شکسته گشت به تیغ تو لشکر کفار
خراب شد به سپاه تو کشور افغان

و یا :

گهی شتابان اندر قفای افغانان
چو اژدهای دژگه میان غاز تویی

۳۱. شاعری که از نام و نشان او ، اطلاعی در دست نیست و ظاهراً در قرن ششم میزیست ، قسمتی و یا شاید همه ی داستان های بازمانده ی رستم را برای یکی از سلاطین به نظم آورده و از آن میان ، یک داستان در جزو ملحقات و گاه ، به صورت دفتر علیحده ، دیده میشود ؛ و این همانست که در ملحقات شاهنامه به نام داستان «کک کهزاد» موسوم و بیت اول آن اینست :

کنون داستان کک کهزاد   بگویم بدانسان که دارد به یاد
در جای دیگر ، کک «کهزاد» را او چنین معرفی میکند :

نژادش ز اوغان سپاهش بلوچ   ابر دشت خرگاه بگزید کوچ
۳۲. بنابر ادبیات این داستان ، نزدیک به زابل ، به سه روزه راه ، کوهی بلند بود که در آن از افغانان ولاچین و بلوچ ، قوم بسیاری گرد آمده بودند و در قلعه ای بر بالای آن کوه ، به نام قلعه ی «مرباد» میزیستند.

به دژ در یکی پهلوان جای داشت   که در رزم با اژدها پای داشت
نژادش ز اوغان سپاهش هزار   همه ناوڪ انداز و ژوبین گذار
دو رانش هماننده ران پیل   گه رزم جوشانتر از رود نیل
و رانام بدی کک کهزاد   به گیتی بسی رزم بودش به یاد
این داستان به خوبی میرساند که کلمه ی «افغان» پیش از اسلام بوده که داستان رستم با یکی از پهلوانان آنان در افواه و داستان ها ، مانده و دست به دست ، رسیده است ؛ تا اینکه در قرن ششم ، گوینده ی مذکور ، آنرا به رشته ی نظم درآورده است.

در اصل و اشتقاق کلمه های «افغان» و «اوغان» ، حدس های بسیار زده اند ؛ از آن جمله ، پیلو عقیده دارد که این اسم در اوایل «اغوان» بوده و

بسیار قدیمی و مشتق از ریشه ی آریایی است که بعداً «اوغان» و سپس «افغان» شده است.

۳۳. کلمه ی «اوغان» در زبان ارمنی به معنی باشنده گان گوه و جبال است.

۳۴. آرامنه ای که در گنجه ، شیروان ، نخجوان و گیلان سکونت دارند ، به نام «اغوان» افتخار می نمایند.

۳۵. يك نظر دیگر هم است : کلمه ی «افغان» محتملاً با کلمات «فغ» ، «پغ» ، «بغ» و «بگ» هم‌ریشه باشد ؛ چنانکه این ریشه را در الفاظ بسیاری مانند پغمان ، بغلان ، بغشور و ... می بینیم و این همان ریشه ایست که در کلمات «فغفور» (بغ - پور) ، «فغواره» ، «بغستان» ، «بیستون» ، «بغداد» و غیره ، دیده میشود. کلمه ی «فغ» به معنی سرور و بزرگ و هم به معنی بت و معبود آمده است ؛ چنان که عنصری گوید :

گفتم فغان کنم ز تو ای بت هزار بار - گفتا که از فغان بود اندر جهان فغان
۳۶. فردوسی گوید :

فرستش به سوی شبستان خویش سوی خواهر و هم فغستان خویش
۳۷. اما اینکه میگویند کلمه های «افغان» و «اوغان» ، اسم های اند که دیگران داده اند ، درست به نظر نمیرسد ؛ چه از قدیم ، این اسم وجود داشته و محتملاً نام یکی از قبایل بوده ، بعد بر سایر قبایل پشتون ، به عنوان اسم دوم و بعد از حدود قبیله بیرون شده ، بر تمام ساکنان سرزمین افغانستان ، اطلاق شده و اکنون نام ملی و پرافتخار تمام باشنده گان این سرزمین تاریخی است.

در مورد کلمه ی «افغانستان» ، می توان گفت : همانطوری که کلمه ی «افغان» از يك قبیله ی خاص بر قبایل ابدالی و غلجایی و بعدتر بر تمامی قبایل پشتون و از قبایل پشتون ، به تمام ملت افغانستان ، اطلاق گردید ، کلمه ی «افغانستان» نیز از مسکن قبیله یا قبایل خاص ، به مسکن تمام قبایل پشتون و از مسکن تمام قبایل پشتون ، به سرزمین مردزای و باستانی افغانستان ، اطلاق شد و به عبارت دیگر ، جانشین کلمه ی «خراسان» دوره ی اسلامی و «آریانای» قبل از اسلام گردید.

تا آنجا که اطلاع داریم ، نخستین مرتبه ، مولف «تاریخ هرات» (سبفی «هروی») کلمه ی «افغانستان» را در معنی کوچک آن که احتمالاً به نواحی بنو و اطراف آن ، اطلاق میشد ، به کار برده است ؛ آنجا که میگوید :

۳۸ . «ملکی شهر هرات ، حمیت عن الافات و توابع آن ، چون جام و باخرز و کوسویه و خره و فوشنج و دزآب و تولک کابل و تیراه و به سیستان و افغانستان تا شط سند و حد هند ، فرستادیم.» مولف «تاریخنامه ی هرات» ، ۳۵ بار کلمه ی «افغانستان» و در دو جا ، «اوغانستان» را به کار برده است .

۳۹ . معین الدین محمد «زمچی اسفزاری» ، دانشمند قرن نهم ، در چند جا نام افغانستان را به اشکال دیار افغانستان (ص ۴۱۶) ، ولایت افغانستان (ص ۱۶۱) و افغانستان (ص ۴۱۰) آورده است ؛ از آن جمله است :

۴۰ . «امرا گفتند که اسفزار و فراه و سجستان تا حدود افغانستان ، از توابع هرات است ... حکم کرد که یرلیغ نوشتند که مملکت هرات و ولایات از حد جیحون تا تا اقصای افغانستان ، بدو مفوض دارند.»

۴۱ . « و آلات حرب طلبیده به اندک زمانی از حدود خراسان و جبال و شبرغان و افغانستان ، نزدیک به پنجاه هزار مرد از پیاده و سوار ، به هرات آمدند . »

۴۲ . در تزک تیمور نیز کلمه ی «افغانستان» به کار رفته ، از آنجمله است :
« و کنکاش دیگر که در تسخیر ممالک سیستان و قندهار و افغانستان کردیم ، اینست که ... »

۴۳ . عبدالرزاق «سمرقندی» ، در «مطلع السعدین» گوید : « ذکر توجه امیر تیمور «گورگان» به سیستان ، قندهار و افغانستان ... » که « موکب همایون از جیحون عبور نموده ، ولایت قندهار و کابل تا غزنین تا ... و آب سند و افغانستان که در زمان حضرت صاحبقران ... »

بابر در «بابرنامه» در چند جا ، کلمه ی افغانستان را به کار برده است ؛ از آن جمله : «ولایت کابل از اقلیم چهارم است ؛ درمیان معموره واقع شده ، شرقی آن لمغانات و پرشاوره و کاشغر و بعضی از ولایت هند است . غربی او کوهستانهاست که در کرنود و غور ، در آن کوهستان است . شمالی او ولایت قندوز و اندراب است . کوهن هندوکش در میان است . جنوبی آن فرمل و نغز و بنو و افغانستان است.»

۴۴. «مختصر ولایتی است ، طولانی افتاده ، طول او از مشرق به طرف مغرب است . اطراف و جوانب آن ، تمام کوه است ....»

امین احمد «رازی» در «تذکره ی هفت اقلیم» ، حد جنوبی ولایت کابل را متصل فرمل پندارد و افغانستان میداند.

۴۴. الفنستن ، جنرال معروف انگلیس که در سال ۱۸۱۵ ، کتاب معروف «سلطنت کابل» خود را نوشته ، برای نخستین بار ، لفظ افغانستان را به کار میبرد (اطلاق این کلمه را در مورد این سرزمین ، نسبت به کلمه ی خراسان ، رجحان میدهد). در مکاتبات و معاهدات رسمی با دول خارج ، ظاهراً ، نخستین بار از طرف لارڈ «اکلند» (ویسرای هندوستان) در پاسخ نامه ی خودش با عنوان شاه شجاع ، مورخ جمادی لاول ۱۲۰۴ هـ (آگست ۱۸۳۸) به کار رفته است. برای تفصیل بیشتر در مورد کلمه های «افغان» و «افغانستان» از قرن نهم به اینطرف ، رجوع شود به مقاله ی محققانه ی دانشمند محترم ، شاغلی محمد انور «نیر» ، شماره ی ۲۵۷ مجله ی آریانا.

مراجع و مصادر :

ص ۴۰ ، افغانستان ، تالیف ویلبر ، طبع هراف پرس ، نیوهون (؟) ، عبدالعزیز شمس «بهای نوری» ، به دستور سلطان فیروز شاه (۷۹۰م). اثر ورهامیرا را تحت عنوان براهی ، به فارسی منتقل نمود . ص ۳۱۱ ، راهنمای کتاب ، شماره ی ۵ .

۲- بعضی از محققان ، اسامی خاصی را که در قرن سوم و چهارم میلادی و یا در شاهنامه ی فردوسی ، به کار رفته ، با کلمه ی «افغان» تطبیق کرده اند. توضیح آنکه در یکی از کتیبه های نقش رستم شیراز ، در جمله ی رجال سلطنت شاهپور اول ... (متوفی ۲۷۳) اسم و لقبی به صورت «وینده لون بگان رزمه» آمده که سپرنگ «لینگ» در مجله ی «سامی آمریکا» ی سال ۱۹۴۰ م ، کلمه ی «ابگان» آن را با کلمه ی «افغان» یکی میداند و هم لفظ اپگان را که به عنوان لقب یا نام شاهپور سوم - قرن چهارم میلادی - ذکر رفته ، از همین قبیل می شمارد . شاغلی پوهاند حبیبی ، محقق دانشمند افغان ، در دو مقاله ی وزین خود که در باره ی افغان و افغانستان در مجله ی آریانا ، شماره ی سوم - سال بیست و هفتم ، نوشته ، لفظ اوگان را که نام یکی از پهلوانان عهد فریدون است ، با کلمه ی «افغان» مرتبط میداند و این شعر فردوسی را دلیل می آورد :

سپهدار چون قارن گاوکان   سپه کش چو شیروی و چون اوگان
همه گرد ایوان دو رویه سپاه   به زرین عمود و به رزین کلاه
سپهدار چون قارن گاوکان   به پیش سپاه اندرون اوگان

- ص ۱۱۰ و ۱۱۶ جلد اول شاهنامه.

از همینجاست که اولف «کارو» در کتاب خود به نام «پتهان ها»، وجود بعضی از اسلاف قبایل افغان را در دربار ساسانی، حدس زده است - شاید مقصود شاغلی حبیبی از ذکر عبارت «Goundifer Abgan Rismoud» در نقش رستم، از آن شاهپور اول باشد. رجوع به ص ۷۹ پتان ها، تالیف اولف «کارو»، لندن ۱۹۶۵ - به نقل از مجله ی Sprengling ۱۹۴، A.S.L، حاشیه ی همان کتاب، ص ۴۴۵ و از همین مقوله است که بعضی از دانشمندان شوروی، لفظ پشتوتن، پهلوان نامی شاهنامه را، شکل دیگر لفظ پشتون میدانند. نگارنده در باره ی وجود کلمات «افغان» پیش از اسلام، نظری دارد که در صفحات بعد می آید.

۳ - ترجمه ی تاریخ یمینی، از ابوالشرف ناصح بن نظر جردقانی، به اهتمام دکتور جعفر شاه، تهران، ۱۳۴۵

۴ - ص ۸۸، شرح الیمینی با الفتح الوهبی علی التاریخ ابی نصر عتبی للشیخ منینی.

۵ - ص ۸۶، جلد اول، یادداشت های قزوینی، چاپ پوهنتون تهران، سال ۱۳۳۴.

۶ - ص ۲۸۵، ترجمه ی «تاریخ یمینی» و کذا ص ۳۲۳ همان کتاب.

۷ - ص ۱۶۷، چاپ مطبعه ی دایره المعارف عثمانیه، حیدرآباد دکن، هند، سال ۱۳۷۷ هجری قمری و کذا ص ۱۰۲، چاپ زاخو، طبع مجدد، لندن - ۱۸۷۷ و لایپزیک، اتو هانزویر، ۱۹۲۵ و کذا ص ۲۰۸، جلد اول دکتور زاخو، لندن، ۱۹۱۰

۸ - ابوسعید عبدالحی بی ضحاک گردیزی، موولف کتاب «زین الاخبار» - سال تالیف در حدود ۴۴۲ هـ - نیز به این موضوع اشاره کرده، می نویسد: «امیر، ایزدیار را به سوی کوهپایه ی غزنین فرستاد که آنجا افغانان و عاصیان بودند. ص ۸۷، چاپ تهران، ۱۳۲۷، با مقدمه ی قزوینی، کذا ص

۲۰۴ زینا الاخبار ، به مقابله و تصحیح و تحشیه و تعلیق عبدالحی «حبیبی» ، چاپ بنیاد فرهنگ ایران ، سال ۱۳۴۷ خ.

۹ - کلمه ی «شال» را ادیب «پیشاوری» و سعید «نفیسی» در حواشی «تاریخ بهار» ، تعبیر خاصی کرده اند و استاد خلیلی در سلطنت غزنویان ، آنرا حل پشتو دانسته ، معنی منار و بعد یادگار را از آن گرفته است ؛ اما به عقیده ی نگارنده ، این شال و شل ، آن معنی را میرساند که فرخی در شعر خود آن را مخصوص افغانان دانسته که عبارت از نیزه ی کوچک دوپره یی باشد. ظاهراً مقصود از افغان شل ، جایگاه شل سازی یا میدان نیزه بازی افغانان و یا چیز ی مانند آنست. شعر فرخی اینست :

به گونه ی شل افغانیان ، دو پره و تیز
جو دسته بسته بهم ، تیر های بی سوفار
- ص ۶۳ ، دیوان فرخی ، چاپ عبدالرسولی ، ۱۳۱۱ ، چاپخانه ی
مجلس.

همچنین ، معانی شل به معنی استخر و دیوشل یعنی استخر بزرگ و شال به معنی لباس خاصی که هنوز در افغانستان معمول است ، را نباید از نظر دور داشت.

شال را در «لغت فرس اسدی» ، گلیم کوچک و پشمین معنی کرده و این شعر عنصری را مثال آورده است :

زان مثل حال من بگشت که کسی شال جست و دیبا یافت

ظاهراً افغان شال نام قبیله ای بوده است ، چنانکه بابر در ترك خود مینویسد : « باغات چرخ لهوگر ، بسیار است در دیگر مواضع لهوگر ، باغ نمیشود و مردم او اوغان شال اند.» در کابل این لفظ شایع است. غالباً افغان ، شعاریست که اوغان شال میگویند.

- ص ۸۷ بابرنامه ، چاپ هند ، محرم ۱۳۰۸.
گذشته از اینها ، هنوز لفظ شلگی در پشتو به معنی نیزه مستعمل است و نیز کلمات «شال» ، «شالیز» و «شالکوت» را نیز نباید از نظر دور داشت. فخر «مدبر» ، موولف کتاب «آداب الحرب و الشجاعه» ، شل و زوبین را سلاح افغانان خوانده است.

- ۱۰ - ص ۲۶۰، به تصحیح و اهتمام احمد سهیلی خوانساری، ۱۳۴۶
۱۰ - ص ۲۵۶، تاریخ بیهقی، به تصحیح داکتر قاسم غنی و داکتر فیاض
چاپ رنگین، ۱۳۲۴،
۱۱ - ص ۲۶۰، تاریخ بیهقی.
۱۲ - ص ۲۷۱، تاریخ بیهقی.
۱۳ - ص ۴۲۶، تاریخ بیهقی.
۱۴ - ص ۴۰۰، تاریخ بیهقی.
۱۵ و ۱۶ - ص ۴۵، حدود العالم من المشرق الى المغرب، چاپ مطبعه
ی مجلس، به همت سید جلال «تهرانی»، جمادی الاول ۱۳۵۳. کذا ص
۳۹۷ حدود العالم ...، با مقدمه ی بارتولد و حواشی و تعلیقات مینورسکی،
ترجمه ی پوهاند میر حسین شاه، چاپ مطبعه ی معارف، سال ۱۳۴۲.
سرپرسی «سایکس»، از قول مینورسکی نقل میکند که هرگاه کلمه ی
«ایگان» که در «التنبیه مسعودی» دیده شود، کلمات «اوخان» و «ایغان»، ص
۵۶ التنبیه و الاشراف ابی الحسن مسعودی، متوفی ۳۴۵، چاپ بغداد، ذکر
رفته، با تغییر يك نقطه به کلمه ی «ابگان» تصحیح شود و این تصحیح،
طرف قبول قرار گیرد. ذکر کلمه ی «اپکان» یا «افغان»، سی سال پیش از
حدود العالم، فراتر می‌رود.
۱۴ - ص ۱۴، جلد اول، تاریخ افغانستان، چاپ لندن، سال ۱۹۴۰،
۱۷- ابوریحان «بیرونی»، در کتاب «الصیدنه» نیز از الجبال الافغانیه یاد
میکند.
۷۱ - ص ۷۱، نسخه ی خطی. برای تفصیل، رجوع شود به مجله ی
وژمه، مقاله ی پوهاند حبیبی زیر عنوان «پستو د تاریخ او لغت په رڼا کښی»،
شماره ی جوزا و سرطان ... (؟)
۱۸- ص ۷۲ رحله ی ابن بطوطه، المسات تحفت النظار فی غرایب
البصار، طبع اول، سنه ۱۳۲۶ و ص ۱۱۴ مهذب رحله ابن بطوطه، جزو ثانی
طبع قاهره، مطبعه ی امیریه ...، سال ۱۹۳۴،
۱۹ - ص ۱۰۵ و ۱۰۶ رحله ی ابن بطوطه.
۲۰ - طبقات ناصری، تالیف منهاج الدین عثمان بن سراج الدین معروف
به قاضی منهاج سراج جوزجانی در سنه ی ۶۵۸ هـ، جلد دوم، به تصحیح و

مقابله و تحشیه و تطبیق عبدالحمی «حبیبی»، چاپ مطبعه ی دولتی، ۱۳۴۳ خ.

۲۱ و ۲۲ - مجله ی ارتش، مقالات سعید «نفیسی»، ذیل جغرافیای سیاسی افغانستان و هم ص ۴۱۸، تاریخ مفصل ایران، جلد اول، تألیف عباس اقبال، تهران ۱۳۱۲، مطبعه ی مجلس.

۲۳ - ص ۶۰ تاریخ مفصل ایران.

۲۴ - تاریخنامه ی هرات، تألیف سیف بن محمد بن یعقوب الهروی در اوایل قرن هفتم، به تصحیح محمد زبیر «صدیقی»، مطبعه ی کلکته، ۱۳۶۲ هـ

۲۵ - ص ۸۶ و ۹۷، چاپ سوسایتی بنگال، کلکته، مطبعه ی بیتت شن، ۱۹۳۱،

۲۶ - ص ۸۱، ۷۳، ۹۴ و نظایر آن، بابرنامه ی موسوم به تړك بابرې و فتوحات بابرې در وقایع گات و احوال ظهیرالدین بابر که در زمان اکبر پادشاه، خان خانان (بیرم خان) از ترکی به فارسی ترجمه کرده و به «تجارب الملوك» موسوم داشته است؛ چاپ هند، مطبعه ی چیترا اپرابها، محرم ۱۳۰۸،

۲۷ - رجوع شود به «لغت شاهنامه ی» ولف، ۱۹۵۳، برلین، ص ۶۷،

۲۸ - ص ۶۲ دیوان فرخی، چاپ دبیر سیاقی.

۲۹ - ص ۲، دیوان ابوالفرج «رونی»، چاپ چایکن، مطبعه ی شوروی، ۱۳۰۴،

۳۰ - صفحات ۴۸۳، ۴۱۸ و ۵۱۷ دیوان مسعود سعد «سلمان»، به همت آقای رشید «یاسمی»، چاپ تهران.

۳۱ - شاهنامه، طبع بمبئی، سنه ۱۲۷۵ هـ

۳۲ - رجوع شود به صفحه ی ۳۰۶ حماسه سرایی در ایران، تألیف دکتور صفا و شماره های ۱۱ و ۱۲ سال اول مجله ی باختر، مقاله ی ملک الشعرا بهار و صفحات ۶۹ و ۷۰ ترجمه ی «تتمه البیان فی تاریخ الافغان»، تألیف علامه سید جمال الدین «افغان»، ترجمه ی محمد امین «خوگیانی»، چاپ مطبعه ی دولتی، سال ۱۳۱۸،

۳۳ - دایره المعارف، جزو دوازدهم، ص ۲۶۵،

۳۴ - ص ۲۵ پستو د ادبیاتو تاریخ، تألیف پوهاند رشتین.

- ۳۵ - ص ۶۹ تتمه البيان.
- ۳۶ - ص ۲۳۹ ، دیوان عنصری با مقدمه و حواشی و تعلیقات ، به اهتمام دکتور یحیی «قریب» ، کتابخانه ی ابن سینا ، ۱۳۴۱ خ.
- ۳۷ - دیده شود صفحات ۶۰ و ۱۰۹ «پښتانه د تاریخ په پنا کښی» ، تالیف سید بهادر شاه «ظفرکاکاخیل»
- ۳۸ - ص ۱۶۹ ، تاریخنامه ی هرات ، تالیف سیف بن محمد یعقوب الهروی (اوایل قرن هفتم) به تصحیح محمد زبیر «صدیقی» ، مطبعه ی کلکته ، ۱۳۶۲ هـ.
- ۳۹ - ص ۴۸۹ ، روضات الجنات فی اوصاف مدینه الہرات ، جلد اول با تصحیح و حواشی و تعلیقات سید محمد کاظم «امام» ، سال ۱۳۳۸ خ.
- ۴۰ - ص ۴۶۲ ، روضات.
- ۴۱ - ص ۶۲ ، ج ۳ روضات ، کذا صفحه ی ۱۱۱.
- ۴۲ - ص ۶۱ ، تاریخ سلطان مبرور مسمی به «تړک تيمور» ، طبع مطبعه ی فتح الکریم ، بمبئی ، ۲۹ شعبان ، ۱۳۰۷
- ۴۳ - ص ۱۴۹ ، مطلع السعدین ، به تصحیح محمد شفیح ، لاهور ، ۱۳۰۰ ؛ به نقل از صفحه ی ۷۸ مجله ی آریانا ، مقاله ی آریانا ، خراسان و افغانستان ، اثر دانشمند محترم انور «نیر»
- ۴۴ - ص ۸۰ ، بابرنامه ، چاپ هند ، مطبعه ی چیترا پرابها ، محرم ۱۳۰۸ ؛ کذا کلمه ی «افغانستان» در صفحات ۸۸ ، ۸۳ ، ۹۰ ، و ۱۴۳
- ۴۴ - ص ۹۸ و ۱۵۱ ، سلطنت کابل ، تالیف الفنستون .

ملت

(لومړی درس)

پر (۱۳۹۲ل) کال مور په ژوندون ټلوېزيون کې د ملي درسونو په نامه د ملي بحثونو يوه لړۍ پيل کړه. هدف دا و چې په دې پروگرام کې د هېواد ملي او علمي شخصيتونه بېلابېلې موضوعگانې وڅېړي چې ولس له خپل هویت او ملي مسايلو سره ښه بلد کړي او د ملت پر وړاندې احتمالي خطرونو ته هم متوجه شي. په خواشینی سره چې د هغه وخت سياسي حالات ترخه غوندې وو، زموږ پوهو او هوښيار علمي شخصيتونو له احتياط څخه کار واخيست او خطر ته يې اوږه ور نه کړه، خو دا درسونه ما خپله پيل کړل. لومړی درس مې د (ملت) تر عنوان لاندې و. ما چې په دې درس کې د کومو خطرونو اټکل کړی، څلور کاله وروسته همغه خطرونه څرگند شول. دا دی دلته دا ليکنه کېت مې وړاندې کوم:

په تېره يوه لسيزه کې په هېواد کې د (ملت، مليت، ملتپالنې، ملت جوړونې او ملت غندنې) په باب بېلابېل او مختلف بحثونه شوي دي، يو شمېر ملت ضد ډلو لا ان په افغانستان کې د (ملت) مفهوم هم نفې کړی او داسې ليد لوري وړاندې کوي، چې په هغو کې د واحد ملت له منلو چورلټ انکار کوي، دا ډلې د ملت لپاره خپل خپل تعريفونه لري، خپلخوښي تعريفونه، له ملت څخه انکار او د جعلي يا تصنعي ((ملي اتلانو)) راتوکول د دې ډلو د ويناوو څرگند ټکي دي.

د دوی په مقابل کې، که واقعیتونه او حقیقتونه هر ډول دي، خو د واقعیتونو د بیان لپاره زړور او مدبر ملتپال گروپونه او یا هم شخصیتونه ډېر کم دي چې د ملت ضد ډلو د څرگندونو پر وړاندې رښتیا ووايي او واقعیت بیان کړي، ځیني ځانساتي بیا د خپل ډار منطق ته دا سپېرونی هم ورکوي چې ((والله نو هغوی چې هر څه وایي، ودې وایي پروا نه کوي، مور خو ملي وحدت غواړو که مور د هغوی ځواب ووايو، مور به هم د هغوی غوندې شو، نو پرېږده چې هر څه وایي...)) د ځانساتو منطق که هر څه دی، خو دا یو حقیقت دی چې دوی د ملي یووالي په خاطر دا خبره نه کوي، بلکې خپل ډار د (ملي وحدت) تر چتر لاندې پټوي، ملي یووالی خو په دې ټینګېږي چې د ملت ضد عناصرو پر ضد شعوري، هر اړخیزه او دقیقه مبارزه وشي، یو څوک چې زموږ پر هېواد یرغل کوي، مور به یې په دې خاطر دفاع نه کوو چې مور له یرغلگرو سره مساوي ونه گڼل شو؟

د ملي هويت مسله هم همداسې ده، یو څوک چې د ملت پر ملي ارزښتونو ملنډې وهي او د هېواد د زرگونو کلونو یووالي او ملي ارزښتونو ته سپوره الفاظ کاروي او مور بیا په دې پلمه چې مور ته هم څوک د هغوی

په سترگه ونه گوري، واقعیتونه نه وایو، زما په نظر دا د یوه کمزوري ایمان نښه ده، خیر په هر ډول د ملت ضد اشخاصو لاره خپله ده، د ورځپاڼو او ځانساتو خپله او د ملتپالو افغانانو خپله. د دې لپاره چې د هېواد ځوان پښت د لوست لپاره یو څه وړاندې کړو، ښه به وي چې تر (ملت) وړاندې او وروسته رغنده جوړښتونو ته اشاره وکړو او د هغو پر تعریف لنډه رڼا واچوو.

فرد: یو ځانګړی شخص دی، له نورو څخه جلا ځانګړي ضرورتونه او هدفونه لري او پر بل چا یا شخص د وېشنې وړ نه دی. لکه څنګه چې په ژبه کې (غږ) د ژبې تر ټولو کوچنی واحد دی او پر نورو اجزاوو د تجزیې وړ نه دی، دغسې (فرد) د بشري ټولنې تر ټولو کوچنی، وروستی او نه تجزیه کېدونکی واحد دی، هر شخص په واقعیت کې د یوې کورنۍ، خپل، قبیلې، قوم، ملت، امت او بشریت بنسټ جوړوي.

کورنۍ: په انساني ټولنه کې د افرادو هغې ډلې ته وایي چې په یوه کور کې ژوند کوي او یو بل سره د وینې شراکت یا ارتباط لري، کورنۍ د بشري

ټولنې یو واحد دی. ځینې بشر پوهان بیا مور او اولادونه یانې (مېړه، ښځه او اولادونه) چې د یوې کورنۍ هسته گڼل کېږي او تر دې لږ څه په لویه کچه، خپل او خپلوان چې په یوه گډ ځای کې اوسېږي، دې ډول جوړښت ته (کورنۍ) وايي. د کورنۍ یو بل تعریف په دې ډول دی: د پلار، مور او اولادونو په گډون د افرادو یوه ډله ده چې معمولاً د پلار تر ریاست لاندې ژوند کوي، د دې تر څنګ (کورنۍ) لږ په لویه کچه داسې تعریفوي:

د خپلو خپلوانو په گډون د افرادو هغې ډلې ته ویل کېږي چې یو بل سره ارثي اړیکي لري.

یو بل تعریف یې هم شته: کورنۍ د انسانانو هغه ټولنه ده چې د یو مشترک اصل له مخې سره راټوله شوې ده.

خپل: په ډېرو قومونو او ملتونو کې د (خپل) پورې نه شته، خو په پښتو کې دا پورې ډېره څرگند ده او مور د پښتنو په هره قبيله کې څو څو خپلونه لرو، خپل په دې ډول تعریفېږي: د څو کورنیو یوه ټولګه ده چې واحدۀ منشا لري، خپل په یوه محدوده جغرافیه کې اوسي او زیات جغرافیایي وسعت نه لري.

قبيله: د څو کورنیو، خپلونو، تېرونو یا طایفو یوه ټولګه ده چې گډ اقتصادي اړیکي او د وینې گډه رینه لري. د قبیلې یو بل تعریف دا دی: د کورنیو داسې یوې ټولګې ته ویل کېږي چې مشترک نیکونه ولري او دا نیکونه واقعي بڼه لري.

ځېنې نور بیا قبيله په دې ډول تعریفوي: یو ټولنیز جوړښت دی چې څو کلي، ناحیې او خپلونه رانغاړي، مشترک فرهنگ، واحدۀ ژبه، گډه ځمکه

او واحد نوم لري، طبيعي خبره ده چې گډ اقتصادي اړيکي لري او جغرافيايي محدوده يې نسبتاً پراخه ده.

قوم: د قبيلې په انډول لوی ټولنيز تشکل دی چې کېدی شي له څو قبيلو څخه جوړ وي، نسبتاً عصري ژوند او صنعتي اقتصاد لري. ځېنې بشر پوهان بيا قوم په دې ډول تعريفوي: د انسانانو هغه ډله ده چې د اصل و نسب گډه ريښه لري، گډ فرهنگ، گډه ژبه، او گډ چلند لري.

د پورتنیو جوړښتونو تر څنګ په افغاني پښتني ټولنه کې د پښې، تېې، گوندی، ټبر، پلرني او ځینې نورې نومونې او جوړښتونه هم شته چې زیاتره به نورو ملتونو او قومونو کې دا ډول جوړښتونه نه شته، دا ډول جوړښتونه تر ډېره بریده په عربو، پښتنو او ځینو نورو قومونو کې ترسترگو کېږي.

ملت: ملت ته د قران کریم په (البقره) او (آل عمران) سورتونو کې اشاره شوې، په انګرېزي ژبه کې ورته (Nation) کلیمه کارېږي، چې اصلاً د لاتیني ژبې له (Natio) څخه اخیستل شوې، د (تولد کېدو) مانا بښندي، د (ملت) همدا عربي شکل په پښتو او دري ژبو کې هم کارېږي، په پښتو کې (ولس) هم کارېږي چې له ملت سره تقریباً مترادفه کلیمه ده، په ځینو ژبو کې (قوم) هم د ملت په مانا کاروي. ځینې پوهان وايي:

د گڼو (سیاسي، اقتصادي، نظامي او کډوالی او نورو...) اړتیاوو له مخې د مشترکو وجوهاتو له امله د قومي ډلو مشارکت ته ملت ویل کېږي.

ځینې بشر پوهان بيا وايي: د قومونو هغې ټولګې ته ویل کېږي چې په واحده جغرافیه کې اوسېږي، مشترک ارزښتونه او گډ عقاید لري.

ټولنپوهان په دې نظر دي چې د یوه نژاد او وینې پر بنسټ د یوه سوچه ملت جوړېدل ناممکن دي، دوی وايي: کېدی شي د یوه دین، یوه نژاد او

يوې ژبې خلك په بېلا بېلو هېوادونو كې ژوند وكړي، خو مستقل ملتونه وي، دوى د ساري په توگه د (سويس) هېواد يادوي، چې خلك يې په الماني، فرانسوي، لاتيني او ايټالوي ژبو خبرې كوي، خو سويس يو ملت دى، ځينې بيا دې ډول ملتونو ته (قراردادي) ملتونه هم وايي، امريكا متحده ايالات، كاناډا، بلجيم او ځينو نور هم په دې ملتونو كې گڼل كېږي، د بشري هوانو په نظر: ((گډه جغرافيا، د يوه واحد دولت تابعيت، گډې گټې او زيانونه، گډ ارزښتونه او باورونه د يوه ملت جوړونكي عناصر دي)) ځينې نور بيا خبره نوره هم رالندوي او وايي: ((د يوه واحد دولت وگړي يو ملت دى))

ملت او مليت يوه مانا لري؟ پر افغانستان باندې د پخواني شوروي تر يرغل وروسته د (مليت) اصطلاح د يوه قومي تشکل لپاره وکارېدله، تردې وړاندې دا اصطلاح په دې مانا نه کارېدله، د روسانو هدف دا و چې د افغانستان لږ کيو قومونو ته د (مليت) په نامه د هويت يوه نوې بڼه ورکړي او هغوى گڼي په دې اصطلاح كې لږ شان لوى وښيي او له پښتنو سره يې د

کمي انډول کچه برابره کړي، روسانو په دې اصطلاح کې خپل سياسي اهداف درلودل، د کليمې د حقيقي مفهوم له مخې (مليت) قومي يا ټولنيز جوړښت نه دی، (مليت) (Nationality) ده او (ملت) (Nation) دی، (مليت) په واقعيت کې د (ملت) څرنگوالي او جوهر تشریح کوي، خو روسانو دا کليمه دلته د قوم او ملت ترمنځ د يوه بل تشکل لپاره وکاروله. د ساري په توگه له يوه جرمن څخه که وپوښتل شي هېواد دې کوم دی، هغه به وایي جرمني، (مليت) (Nationality) دې څه دی؟ نو هغه به ووايي (جرمن) يم، يا لکه له کوم افغان څخه چې په بهر کې د (مليت) په باب وپوښتل شي نو هغه به ووايي افغان يم. پاتې دا چې (مليت) د (ملت) تشریح ده نه قومي تشکل.

امت: تر (ملت) نسبتاً لويه دايره ده، کېدی شي د څو ملتونو يوه ټولگه په کې راټوله وي، امت په لغت کې (هر څيز) ته ويل کېږي، په اصطلاح کې د هغو خلکو مجموعې ته ويل کېږي چې گډ اعتقادي، سياسي او معنوي ارزښتونه لري، ځينې بيا (امت) همغې ډلې ته وايي چې واحد امام ولري.

د (امت) کلیمه په قران کریم کې (٦٤) ځله راغلې ده، د مشر، لارښود، نمونه، دین او ائین ماناگانې رانغاړي، یا د انسانانو هغې ډلې ته وایی چې د یوې عقیدې پلوي کوي.

د (اسلامي امت) مفهوم هم له همدې مانا څخه الهام اخلي، (اسلامي امت) په پراخ مفهوم سره هغه خلک دي چې گډ اعتقادات او واحده قبله لري، حضرت علي (رض) دیني او الهي ټولني ته امت وایی.

د اسلام په سیاسي نظریاتو کې د (امت) اصطلاح کارېږي او هغو خلکو ته چې د نژاد، رنگ او ژبې له توپیر پرته په اسلامي حکومت کې اوسېږي، ټولو ته اسلامي امت وایی، د امت اساسي بنسټ اعتقاد دی، نه رنگ، ژبه، وینه او نژاد.

بشریت: په بشري شکل کې د بشریت اصطلاح هم کارېږي، تر اسلامي امت وروسته د بشریت اصطلاح یوه لویه او پراخه دایره رانغاړي، د بشر هر ډول، په هر اعتقاد چې وي، ټول په دې دایره کې شاملېږي، بشریت په حقیقت کې د (بشر) څرنگوالی نسیي، لکه (ملیت) چې (ملت) توضیح کوي.

د پورته اصطلاحاتو له تعریفونو څخه هدف دا و چې کله کله ځینې خلک له ټولنیزو اصطلاحاتو څخه ناسمه گټه پورته کوي او یوه ټولنیزه اصطلاح هم د سیاسي غرضونو لپاره کاروي، دا هره اصطلاح ځانته پراخه توضیح او تشریح غواړي، خو په دې لیکنه کې یوازې په لنډیز سره ورته اشاره وشوه.

پوښتنې او ځوابونه

کمال سادات (د سیاسي چارو کارپوه): په نوره نړۍ کې بېلابېل

مذهبونه او ژبې وي، مگر خپل وحدت يې ساتلی، خو دلته زموږ هېواد کې

هر قوم ځانته ملیت وایي؟

ملت جوړولو لپاره څه کول

پکار دي؟

ځواب: زموږ د ملت

ترمنځ اصلاً نفاق نه شته،

نفاق د ځینو سیاسيونو او

سیاسي ډلو ترمنځ دی،

روسانو دلته د قوم پر ځای

د (ملیت) کلیمه وکاروله،

((ملیت)) اصلاً قومي يا ډله ییز شکل نه دی، ((ملیت)) د یوه شي

جوهر څرگندوي، انگریزي کې ورته نېشنلتي (Nationality) وایي لکه

((انسانیت)) چې د (انسان) جوهر څرگندوي يا ((حيوانیت)) چې د

(حيوان) جوهر څرگندوي، دغسې د (ملیت) کلیمه هم د (ملت)

جوهر څرگندوي، لکه څنگه چې ما په بېلابېلو وختونو کې دې ټکي ته

اشاره کړې ده، روسانو د دې لپاره چې د افغان قومونو ترمنځ تصني

تساوي رامنځته کړي نو یو شمېر وړو قومونو ته یې د (ملیت) کلیمه

وکاروله او بیا یې د ټولو قومونو لپاره همدا کلیمه وکاروله، دا کلیمه د

ژبپوهنې له مخې د کوم قومي تشکل مانا نه بښدي، بلکې د یوه مفهوم تشخیص او ځانګړتیا څرګندوي، د ملي وحدت ټینګښت اصلاً د حکومتونو کار دی، خو دلته په تېرو لسيزو کې اصلاً په خپله حکومتونه او د هغو متصدیان د ملي نفاق سبب شوي دي، نو کله چې دلته ملي حکومتونه جوړ شي، د ملي یووالي لپاره اساسي کارونه تر سره کېدی شي.

مسعود سروري (د ملي تحریک غړی): په دې وروستیو کې ځینو خلکو ته د ملي قهرمانانو لقبونه ورکړل شوي، حال دا چې هغوی وایي موږ ملت نه یو! او افغانان نه یو او بله پوښتنه مې دا ده چې ځینې خلک تاسو ته متعصب وایي، ولې؟

ځواب: ځینې خلک

ملت نه مني خو ((ملي قهرمان)) یې مني! دوی خپله زموږ مشکل حل کړی، ځکه چې ملت نه وي، قهرمان یې اتومات نه شته، بل دلته دوه پړاواکسه (ضدین) واقع کېږي. تاسو به داسې پیغمبر نه وي، لیدلی چې امت ونه لري، داسې پاچا به مو نه وي

لیدلی چې ملت ونه لري او داسې امام به مو نه وي لیدلی چې مقتديان ونه لري.

بله خبره د تعصب په اړه، رېښتیا وینا ترخه وي، نو څوک چې رېښتیا وايي، هغه نورو ته مجرم او متعصب ښکاري، د(تعصب) کلیمه له (عصب) څخه اخیستل شوې، عصبیت هم له همدې کلیمې څه جوړ

شوی او متعصب هغه چاته ویل کېږي چې عصبي ناروغي ولري او زه د خدای ج په فضل شکر دی له بشپړې روغتیا څخه برخمن یم او که په خپله ژبه خبرې کول، زده کړه کول لیک او لوست کول تعصب وي، بیا خو له پښتنو پرته د دنیا نور ټول خلک متعصبین دي، ځکه یوازې پښتانه دي چې په خپله ژبه خبرې نه کوي. په خپله ژبه خبرې کول او تعلیم کول دا د هر چا حق دی، الله ج دا حق ورکړی دا زموږ بشري حق هم دی، موږ دغه الهی او بشري مسلم حق غواړو! او څوک چې د دې حق ضد دي اصلي تعصب هغوی کوي، نه موږ. موږ چا سره

ستونزه نه لرو او نه د بل پرحق تېری کوو خو بل چاته هم دا حق نه ورکوو، چې زموږ حقوق تر پښو لاندې کړي.

لابيق شاه خُدران (يو تن مدني فعال): د قومونو د وحدت او

ملت جوړونې لپاره څه کول
په کار دي؟

خواب: قومي ستونزو

ته لمن وهل دوه عوامل
لري: کورني او بهرني. اصلاً
د ملت په متن او بطن کې
ستونزه نشته، لومړی باید
خارجي لاسونه لنډکړل شي

او دا کار هغه وخت ممکن دی چې دلته ملي حکومتونه وي په ملي حکومتونو کې دا ډول اشخاص چې تفرقه اچوي خپل قوت له لاسه ورکوي، ملت ضد مسایل د روسانو د يرغل پر مهال په افغانستان کې گرم شول او دلته يې خپل لاسپوڅی لرل او تر يرغل وروسته نوره هم لمن ورته ووهل شوه خو نوی نسل د دې توان لري چې دا مشکلات حل کړي.

عطاالله خان حيران: ځينې کړۍ او پردیپال افراد د پښتون

شتوالی نه شي زغملی او د پښتون د کلیمې ترڅنګ له افغان کلیمې سره هم مخالفت لري او ځينې خلک ځان ته د افغان پرځای ((افغانستاني)) وايي، دوی وايي چې افغان پښتون ته وايي، ستاسې

نظر پرې غواړم؟

خواب: مترادفات په ژبه کې
شته، خو حقيقي مترادفات نه
شته، ژبپوهان وايي يوه کليمه چې
د بلې کليمې پرځای سل په سلو
کې مانا ورکړي دا په ژبه کې نه
شته. پښتون په ټول افغان کې
داخل دی، لکه څنگه چې افغان
پشه يان، نورستاني، سکان، تاجک

او نور ټول په افغان کې شامل دي دغسې نور قومونه هم د افغان په
لويه دايره کې ځايېږي. مور ستره محکمه وايو، خو غټه محکمه نه وايو،
ان نهه لس کليمې په يوې مانا استعمالېږي، لکه فلانکې ډېر ستر سړی
شو، ډېر لوی سړی شو، ډېر نیک سړی شو، ډېر هونښيار سړی شو، يانې د
يو کس لپاره مو څو کليمې وکارولې، خو دا حقيقي مترادفې نه دي،
يانې چې ځای يې راشي بيا دا کليمې خپل خپل ځای لري او مانا يې
هم تغيرېږي، دا يو شمېر پښتون ضد عناصر دا کارونه کوي، دوی د
منطق له مخې دومره کمزوري دي چې د ژبپوهنې اصول او قواعد
هم نه مني. افغان واحد کليمه ده؛ اشتقايي نه ده، د تجزيې وړ نه ده.

لکه، افغان نوم دی او افغانستان د مکان نوم دی، يانې هغه سيمه
چې افغانان پکې اوسېږي.

لکه څنگه چې د (گل) لپاره (گلستان) مکان دی، يانې د گلو سيمه،

د گلو ځای اوس مور داسې ویلای شو چې گل نه وي او وویو لار شه
بناړته د گلانو کوڅې نه مور ته څو ((گلستاني)) راوړه ایا دامنطق
مني؟!؟

ته چې گل نه منې نو ((گلستاني)) یې بیا څه مانا؟

چې افغان نه منې ((افغانستان)) څه مانا؟ افغانستان خو مکاني نوم
دی چې له لغوي پلوه یې تجزیه کړې بیا هم افغان پاتې کېږي اصل
خو پر خپل ځای دی، ته خو یې اصل سره مخالف یې، د دې لپاره
چې له افغان کلیمې سره حساسیت ونیسي، یوه نامنطقي دایره طی
کوي.

دوی یو غلط دلیل راوړي چې ((چراپاکستاني میګیم))! دا خبره
باید په علمي ډول واضح شي چې ځینې نومونه دي او ځینې مکان
نومونه چې مابعد یې له یوې ریښې څخه چې نوم دی یا قوم دی
ارتباط لري، له هغې ریښې څخه جوړ شوی، صفت څخه نه دی جوړ
شوی، افغان نوم دی او افغانستان مکان نوم دی یانې هغه سیمه چې
افغانان پکې اوسېږي. لکه تاجک-تاجکستان، ازبک-ازبکستان. پاتې
شوه د پاکستان خبره، پاکستان خو د ملت نوم نه دی او نه د قوم نوم
دی، بلکې د مذهبي اساساتو پر بنا جوړ شوی یو هېواد دی. هلته
(پاک) صفت دی او (ستان) د اوسېدو ځای، یانې پاکه سیمه، نه د هغو
خلکو په نوم چې پکې اوسېږي.

اکثره چې دلته سیاسي بحثونو کې کېني دوی ژبپوهان نه دي په
گرمو احساساتو غږېږي. افغانستان د افغانانو په نوم جوړ شوی، افغان او

افغانستان ته څوک متبادل نه شي غوره کولای.

ځینې خلک وایي داخو د یو قوم نوم دی، زه به تاسې ته د امریکا مثال درکړم ((امریکا)) د تلفظ په لړ تغیر یو ایټالوي گرځندوی دی چې د یو شخص نوم دی، د نړۍ دومره لوی هېواد د یو شخص په نوم جوړ شوی، خلک ورسره حساسیت نه ښيي! او که دلته د یو قوم په نوم جوړ شوی وي، دوی یې نه مني. اول خو موږ ورته قوم نه وایو د ملت نوم دی نه د قوم، افغان کلیمه پر ټولو افغانانو چې دلته اوسېږي اطلاقېږي، او که بیا هم دوی وایي چې نه. خو بیا زه وایم زه ډېر یم زما په نوم یادېږي، لکه یو باغ د نرگيسو باغ دی ډېر پکې د نرگيسو گلان دی نور گلان هم پکې شته خو د نرگيسو باغ په نوم یادېږي، ځکه د نرگيسو گلان پکې ډېر دي، اوس موږ نشو ویلای چې د نرگيسو، لاله، کشماليو باغ، موږ وایو د نرگيسو باغ نور گلان هم پکې شته دي او ښایسته پرې هم ښکاري.

امید حیران: استاده! ځینې رسنۍ زموږ په هېواد کې د ملي گتو، ملي هويت، ملي ارزښتونو او ملي کولتور پر ضد خپرونې کوي، حکومت د کوم مصلحت له مخې د دې ډول افغان ضد رسنیو مخه نه نیسي؟

ځواب: دا حکومت له بن تر کنفرانس نه نیولې تر اوسه پورې د مضر مصلحت پر بنسټ جوړ شوی، چې دا کار د ملت په گټه نه و، په

ډاگه وایم دا کار د دې سبب شو چې اوس ایران تر بل هر هېواد ان تر امریکا هم دلته ډېر نفوذ پیدا کړی او زموږ په هېواد کې ملي، ژبني کولتوري، مذهبي حساسیتونو ته لمن وهي، د حکومت په چارو کې فوق العاده ونډه لري، ایران تر امریکا هم د حکومت په رگ رگ کې ننوتی، موږ خو ځله اعلان وکړ چې راحی ژوندون تلوېزیون و ارزوی چې اقتصادي منابع له کومه کوي؟ بیا به دا فورمول پر ټولو تطبیق کړو، خو څوک حاضر نه شول، ځکه موږ پوهېدو چې دلته ځینې رسی شته چې په بشپړه توگه د ایران گټو ته کار کوي. د پاکستان حکومت هم د افغانستان سرسخته دښمن دی، نه د پاکستان خلک، دواړو هېوادو کې ځینې عناصر شته چې موږ سره دښمني لري، باید غم یې وخورل شي.

میوند ارین (د افغان یون ولسي سراسري خوځښت غړی):
 کله چې ملت رامنځته شي دوه ارزښتونه لري: مادي او معنوي، افغانستان کې دغو دوو ارزښتونو ته څومره پاملرنه شوې؟

ځواب: ارزښتونه خو افغانستان کې تراوسه پورې حاکم دي، که حاکم نه وای موږ نه پاتې کېدو، د افغانستان شمال او جنوب، شرق او غرب ټول گډ کلتور او مستحکم دیني، مذهبي او نور اړیکي لري. گاونډیو ډاکوېښن کاوه چې زموږ اسلامي او ملي ارزښتونه له منځه

یوسي، دا ملت خپلو ارزښتونو ته ژمن پاتې شوی، دا ټولنه یوه عقیدوي ټولنه ده، زموږ دین اسلام دی او ۹۹،۹ سلنه خلک مسلمانان دي، ان عربستان کې تر دې کچې نه دي.

مذهبي وحدت بله د یاد وړ خبره ده، پښتانه، تاجک، ازبک په مذهب کې سره یو دي، اهل تشیعه که په مذهب کې بېل دي خو له نورو افغانانو سره په دین کې یو دي، که تاجک د هزاره ورورنو سره په مذهب کې جلا دي خو په ژبه کې سره یو دي، دوی د یوې غالی گلان دي، ځینې کړۍ شته چې د محوې لپاره یې هڅې کوي، خو دې ملت کې همدا ارزښتونه دي چې ملت یې ساتلی.

خاطره (د مېرمن ادبي بهیر غږې): ځوانانو ته پکار دي چې ملي یووالي ته کار وکړي، خو ځینې پردیپال شته چې زموږ ملي وحدت، ملي گټو، ملي اتلانو ته سپکې سپورې خبرې کوي البته د بیان

له ازادۍ نه په ناسمې گټې اخیستو سره، ځینې خلک بیا په ټلوېزيونونو کې ناست دي دوی ته وايي چې ستاسې نظر ته په احترام سره، ایا کنځاوو ته تاسو احترام کوئ؟ ایا داسې مرجع شته چې د دې ډول

ګډوډيو مخه ونيسي؟ او ایا ارزښتونو ته توهين اوسپکاوی کول د بیان

ازادی کې شته که نه؟ ځکه دا د ژبني تعصب له مخې کېږي يعنې زموږ مشران چې د دوی له ژبې څخه نه دي، دوی ورته توهين کوي؟

ځواب: اول خو د اساسي قانون له مخې د بيان ازادي تر هغه حده پورې جواز لري چې د بل چا ازادي زيانمنه نه کړي، يانې هره هغه ازادي چې بل څوک زيانمن کړي بيا د بيان دا ډول ازادی جواز نه لري او هلته د قانون په چوکاټ کې د بيان ازادي ده، د ملي اتلانو خوندي کول او د واقعي ملي اتلانو خوندي کول، ځکه چې دې کې بايد يو تفکيک وشي، د (واقعي) کلیمې پر کارولو هم شايد ځينې خلک اعتراض ولري چې يو شی به تاته واقعي بنکاري، موږ ته واقعي نه دی، خو خیر په مجموع کې، هغه شخصیتونه چې د حکومتونو له خوا موسمي اتلان وي د هغو په باره کې د نظر اختلاف شته، خو چې د ملت ترمنځ کوم اتلان وي د هغو په باب د نظر اختلاف نه شته، دې ډول اتلانو د سوونو کلونو په نتیجه کې ځانونه تثبیت کړي دي، هغو ته حکومت القاب نه دي ورکړي، خپله خلکو ورکړي دي، افغانستان کې له بده مرغه چې قضايي يا عدلي ارگانونه ډېر فعال نه دي، په نورو ځايونو کې د دې لپاره حل لارې شته دي. مثال (سلمان رشدي) د دنيا يو ليکوال و، په اسلامي ټولنه کې ورته خلک د تنفر تر حده پورې په سپکه سترگه گوري او ډېرې زياتې اشتباه گانې ترېنه شوي دي، پرته له شیطاني ايتونو څخه چې د اسلام ستر پيغمبر (ص) ته پکې سپکاوی شوی، ده نور کتابونه هم ليکلي دي، يو کتاب يې د (راجيو گاندي) کورنۍ په باب دی، دا ليکوال د هغو شخصي حريم ته وداخل شوی

و، هغوی پرې عریضه وکړه، په لندن کې په یوه محکمه کې (سلمان رشدي) جریمه هم شو، کتاب یې هم سانسور شو، معافي یې هم وغوښته او ډېر زیات تاوان ورته ورپېښ شو، حتی تر دې پورې چې زړه یې و بیا هېڅکله د چا پر وړاندې داسې هڅه ونه کړي، افغانستان کې توهین او تحقیر اوس عادي خبره ده، اوس ځینې کسان چې ټلوېزیونونو کې ناست وي داسې تصور کوي چې زه به یو چاته توهین او تحقیر وکړم یو شمېر حساسیتونه به راوپارېږي، نو زه به دې کې مطرح شم، دلته متأسفانه عدلیې او قضايي ارگانونه حاکم نه دي، باید هغه حاکم شي او حل لار یې راوباسي، که نه دې کې حق تلف کېږي، حق دې ته وایي چې، یو شی له تانه کم شي او ته متضرر شي نو ستا د ژوند همغې برخې ته موږ حق وایو، نو دا چې د یو چا په ستاینه او د بل په غندنه وخت مصرفوي یو طرف ته زیان اړوي، نه دا خپله حق تلفي ده، البته دا خبره د یادونې وړ ده چې حتی که یوه محدوده ډله یا محدوده سیمه یا ولسوالی هم یو مشخص شخص ته احترام ولري د هغو خلکو په خاطر چې هلته اوسېږي د هغوی په خاطر باید کوشش وشي چې دې شخص ته توهین ونه شي، د دنیا ډېر غټ غټ مثالونه موږ لرو چې له تشریح یې تېرېږم، خو مجموع کې دا همغه ډلې دي چې موږ ترې شکایت کوو، هغوی یوازې یو شخص نه، بلکې ټول ملت ته توهین کوي، یو سړی دوه ځلې د اطلاعاتو کلتور وزیر پاتې شوی، سړی ورته نه وایم، بلکې یو شخص ځکه سړیتوب، خو ډېر لوی معیار دی، یو شخص دوه ځله د اطلاعاتو کلتور وزیر په توګه او یو ځل د ټلوېزیون د رییس په توګه پاتې شوی، په همدې ګډوډۍ کې هغه په

تلويزيونونو کې کبني او وايي چې ((ما ملت نيستيم))، نو ته د چا د اطلاعاتو کلتور وزير وي، ملت نشته، دولت نشته مگر ته پکې وزير يې، نو دغسې اشخاص دي، چې هېڅ منطق نه لري، خو خدای تعالی يې په خپله څپېره وهي، خو د الله پاک اوسپله ډېره ده، زموږ تنگه ده، موږ وايو چې لږ ژر يې ووهي، که نه دغومره چې يې دوی وشمول په دنيا کې هېڅوک نه دي شرمېدلي، خو بيا هم نه شرمېږي، وايي شرم د هغو دی چې په شرم وپوهېږي، د دوی مشکل په همدې ځای کې دی، نو موږ بايد عدلي او قضايي ارگانونه تقويه کړو، چې هغو کې خصوصاً د رسنيو قوانينو ته بايد ډېر پام وي، دې کې چې متضرر شخص هر څوک وي که هغه حکمي وي يا حقيقي وي چې هغه بيا دعوه اقامه کړای شي، اوس نو دا دويم پړاو يې زموږ په قوانينو کې واضح نه دی، څو ورځې مخکې يو جنگسالار پر موږ عريضه کړې وه، ويل يې چې د دوی په تلويزيون (ژوندون) کې د ده په نظر چې زه توهين شوی يم، هماغه خبرې موږ د اطلاعاتو او کلتور وزارت کې ورته بېرته واچولې، د هماغه جنگسالار خپلې خبرې، نو موږ ويلې که توهنېږي، نو خپله ده ځان توهين کړی، که دا بڼې خبرې وي، نو موږ څخه دې تشکر وکړي، که خرابې وي، نو خپله ده ځان توهين کړی، په عوض د دې چې ته عريضه وکړې هغه عريضه کړې وه، بيا موږ خوشاله په دې وو چې په دې وطن کې داسې يوه مرحله رامنځته ته شوه، چې يو جنگسالار پر قلموال باندې عريضه کوي، موږ وويل دا دواړه عريضې دې څارنوالی ته راجع شي، څارنوالی ويل، وس مو نه رسېږي، نو هغې مرجع ته چې ته عريضه کوي، هغه مرجع تر اوسه

دومره کوشېره شوې او دومره قوي شوې نه ده چې قانون حاکم کړي، نو لږ وخت پکار دی چې دې مسایلو ته سمه پاملرنه وشي.

عصمت الله پښتون: د افغان ملت جغرافیایي حدود کوم دي، د افغان ملت د څه په نوم یادېږي، د افغان ملت کلیمه څومره پخوانی ده، ایا د افغانستان تر جوړېدو پخوا افغان ملت شتون درلود که نه؟

ځواب: یوه مسله چې په ځینو رسنیو کې یادېږي، چې: ((ما از این خاطر ملت نیستیم که جغرافیه ما مشخص نیست)) نو تاسو وگورئ، مانا دا چې ستا د جغرافیې یوه برخه د بل چا تر تاثیر لاندې وي، دلته به ملت نه وي؟ د پنځوس کلونو شاوخوا کې جرمني سره دوه بېل بېل هېوادونه وو، چې یو یې تر زیاته حده د روس یا پخواني شوروي تر کنترول لاندې و، او بل یې نیمه ازاد و یا د امریکایانو تر چتر لاندې یې فعالیت کاوه، ایا جرمن ملت نه و؟ دوو جلا جلا جغرافیو کې یو واحد ملت اوسېده، په جبر باندې سره وېشل شوی و، مگر ملت خو و، یمن پر دوو برخو: شمالي او جنوبي سره ویشل شوی و، ملت په کې نه و؟ کوریا په جبر باندې وېشل شوې، شمالي او جنوبي، ایا ملت په کې نه شته؟ نو زموږ یو طبیعي سرحدونه دي او یو هغه چې اوس یې موږ باندې په زوره، د فشار په نتیجه کې تپلي، خو ملت نه دي منلي، مگر حکومتونو

د ناچاری له امله ورسره سر خوځولی، زموږ طبيعي سرحدونه له امو څخه تر اباسینه دي، دا زموږ طبيعي سرحدونه دي، څو چې په دې طبيعي سرحدونو کې زموږ حاکمیت ونه چلېږي، دلته دایمي ثبات راوستل هم اسانه کار نه دی، ځکه همدغه گاونډیان او د هغوی کورني تالیختي به مداخله کوي او هر وخت به یې ثباتي رامنځته کوي، دا ستا طبيعي حدود دي، بیا په دې طبيعي حدودو کې تقریباً (۳۶۰۰۰۰) کیلو متره مربع ساحه چې په جبر باندي بېله شوې ده، او اوس ستا تر حاکمیت لاندې نه ده، خو زموږ د ملت یوه برخه په کې اوسېږي، موږ په رسمي ډول په دغه اوسنی جغرافیه کې ژوند کوو، موږ ادعا لرو او هغه د نړیوالو قوانینو د ټولو ارزښتونو له مخې چې په نړۍ کې د یو ملت د یووالي لپاره په کار دي، خو زور نه لرو، هانگ کانگ سل کاله انګلستان سره و، مگر چین یو مقدر هېواد و، انګرېزانو هانگ کانگ نه خوشې کاوه، د هانگ کانگ وروستی گورنر (والي) یو انګرېز و، کله چې یې هانگ کانگ پرېښودو په سترگو کې یې اوبسکې راغلې، بیانيه یې نه شوه ورکولې، ویل یې زه هغه بدبخته والي یم چې زما د حاکمیت په موده کې هانگ کانگ چین ته حواله شو، دا باید نه وای سپارل شوی، مگر چین زور درلود، چین طاقت لاره، په دنیا کې مطرح و، سل کاله یې صبر وکړ، خو بیا هم له خپلې ادعا څخه تېر نه شو او هانگ کانگ یې راخپل کړ، موږ هم دوه سوه کاله صبر کوو، خو د دې مملکت د یوې برخې سند یا قباله چاته نه ورکوو. نو دلته چې په دې ټلوېزیونو کې کېږي ((صیب ما خو کشور یې عرض و مرض هستیم))، وروره یوه اشغال شوې برخه ده، په فلسطین کې یوه برخه اسرائیلو

اشغال کړې، بله برخه کې یې فلسطینیان اوسېږي، موږه هم دغسې یو، چې زموږ د خاورې یوه برخه انگرېزانو اشغال کړې وه اوس یې پاتېمېږي یا میراث خور ته پاتې ده، بیا به گورو سره، کله چې مو وس پیدا شو، زور مو زیات شو، منطق قوي شو، نړۍ کې د افغانستان وزن زیات شو، بیا به دا خپله حقوقي دعوه مطرح کوو، د ملتونو په تاریخ کې دا سل کاله هېڅ شی دي.

پاتې شوه د افغان کلیمه، د افغان کلیمه زرگونه کاله قدامت لري، څوک چې یې ډېر مخالف دي، د فردوسي شاهنامه کې دې وگوري، سربېره پر دې ډېر پخوا د افغان کلیمه په الماني ژبه کې راغلې، د غرو د اوسېدونکو په مانا، اسلامي اثر (حدود الهام) کې، د ابو ریحان البیروني په اثارو کې، د فروخي سيستاني په اثارو کې او نورو گڼو اثارو کې د افغان کلیمه راغلې ده، د یو ملت په توگه راغلې، یو خوا یې (توران) یا (ترکان) یادول، بله خوا یې (افغانان) یادول، د دنیا غټ مفکرین د افغان پر کلیمه ویاړي، علامه اقبال لاهوري چې د دنیا غټ اسلامي مفکر دی، هغه پر افغانیت ویاړي، مگر دلته داسې خلک شته چې د افغانستان شیره زبېښي، مگر د افغان کلیمې سره مخالف دي، په هره ټولنه کې دا مکروب وي، په وجود کې هم مکروب وي، دا نو دا مانا نه لري چې موږ مکروب ته تسلیم شو، تداوي او وقایه به یې کوو.

ارین پکتیار: استاده! دولس کاله مخکې د پېښور په کتابتونو کې ما یو کتاب واخیست چې د زړونو او دماغونو ماینونه نومېده، په هغه وخت کې ما یو تخنیکي ماین پېژانده د زړونو او دماغونو ماینونو

سره بلد نه وم، نن افغان ولس ته زېری ورکوم یو نوبت یې شروع کړ، د استاد په مشرتوب به دغه نوبت پر مخ ځي، استاده زما پوښتنه دا ده چې کوم عوامل ملت سره گنډي او کوم عوامل دي چې ملت سره وېشي؟

ځواب: مخکې مو یادونه وکړه چې یو معنوي ارزښتونه دي چې هغه په عقایدو کې، په دین کې، په مذهب کې، په بېلابېلو فرقو کې خلاصه کېږي، یو اقتصادي مسایل دي چې د یوې ټولني یا یو ملت افراد ورڅخه گټله اخلي یا ورڅخه متضرر کېږي، څومره چې په یوه ټولنه کې اقتصادي سوکالي رامنځ ته کېږي د یو ملت د پیوستون لارې چارې ورسره زیاتېږي، خوست یو ولایت دی چې هغه کې لږه اقتصادي زرغونتیا راغلي ده، د افغانستان له بېلابېلو ولایتونو څخه ورته خلک ورځي پرته له دې چې څوک ورڅخه پوښتنه وکړي چې د کوم ولایت یې، د کومې سیمې یې، په کومه ژبه خبرې کوي، هلته کار کوي، څوک دکانداري کوي، څوک هوټل کې کار کوي، څوک بل کار کوي، ملت سره وتړل شو، همدا ډول په شمال کې کانونه دي، خلک ورځي هلته کار کوي، د اقتصادي گټو په خاطر، څومره چې اقتصادي گټې زیاتېږي په مملکت کې د ملت د افرادو ترمنځ مینه، محبت او تړون رامنځته کېږي، تاسو گورئ اوس، امریکې ته چې خلک ورځي، دلته چې ډېر ځان ته توریالی وایي که د امریکې گرین کارت چا ورکړ، نو هلته ورځي، ځکه هلته اقتصادي سوکالي ده، هلته

گوره معنوي سوکالي نه شته، مگر اقتصادي سوکالي شته، ښې ټولنې، ښه ملتونه او هېوادونه هغه دي چې مانيزه او مادي سوکالي ولري، په ځينو هېوادونو کې مادي سوکالي زياته ده، په ځينو کې کمه ده، په ځينو کې بيا برعکس، افغانستان داسې هېواد دی چې روحي تکیه يې زياته ده، پر دين باندې د خلکو ډېره تکیه ده، که بل قوم وای او دومره فشار پرې راغلی وای، نو له سره پاشل کېده. نو موږ که غواړو دا ملت سره سوکاله وساتو، واحد يې سره وساتو، بايد اقتصادي پلانونه ولرو، چې ملت د اقتصادي گټو له خاطرې داسې سره وتړل شي چې يو بل ته گټه ورسوي، وگورئ ورور له ورور سره تر هغه وخته ښه وروري کوي چې اقتصاد يې ښه وي، بېلتون او تربگني هغه وخت رامنځته کېږي چې اقتصاد يې د کمزورتيا خواته لاړ شي. څوک چې چا سره دوستي کوي نو وايي چې تا کې مې دا گټه ده، انسان چې دی د گټې تابع دی، (ماکيا ولي) يو لوی مفکر دی هغه وايي، انسان د خپل پلار قاتل هېرولی شي، خو د خپلو شتمنيو لوټوونکی نه شي هېرولی، يانې د انسان خصلت داسې دی چې هغه د خپلو گټو تابع دی، څومره چې گټې د خلکو زياتې شي، دې وطن سره دخلکو مينه پيدا کېږي او ملت د يووالي طرف ته ځي.

محمد نواز حقيقت، د هېواد د ماشومانو د ادب بابا: ډېر خوشاله شوم چې د ژوندون ټلوپزيون په نوبت باندې داسې ښوونيز او د کار موضوع د تدريس لپاره عملي شوې ده او ملگري هم حاضر دي. په افغانستان کې فعلاً ناخوالي موجودې دي او هره خوا جنگونه هم دي، اساساً لکه عنوان چې نوشته دی (ملي درسونه) له داسې ملي

درسونو څخه ځوانان محرومه دي او د افغانستان هغه اساسي ارزښت نه پېژني، بايد دې کار ته دوام ورکړای شي، زه دغه يوه نقطه عرض کوم، د افغان او افغانستان په نامه، د افغان کلمه، استاد عبدالحی حبيبي وايي چې (۱۷۰۰) کاله کېږي چې د افغان کليمه کارول کېږي او د افغانستان کليمې

(۷۰۰) کاله کېږي چې دا کليمه په افغانستان کې او په نږدې شاوخوا هېوادونو کې او په نړۍ کې استعمال شوې ده، زه غواړم يوه بله خبره اضافه کړم، زه خپله گوار کوهستانی يم، او د نورستان يا د نورستانو له قوم سره نژدې اړيکي لرم، (گواړي) ژبه يوه (اريایي) ژبه ده چې (سنسکريت) ژبې او (اريک) ژبې ته يې سلسله رسېږي، په (گواړي) ژبه کې دا اوس هم پښتنو ته د (اوگان) کليمه کارول کېږي، زه فکر کوم چې دا کليمه (افغان) خپله د (اوگان) کليمه ده، فقط د (و) پر ځای فعلاً (ف) کارول کېږي او د (گ) پر ځای (غ) کارول کېږي، دا يوه سوچه افغاني اريايي کليمه ده او له (۱۷۰۰) کالو څخه يې ډېر وخت کېږي چې دا نوم کارول شوی دی. هغه څوک چې د افغان له کليمې سره او د افغانستان له کليمې سره حساسيت نښي، دا بايد وپېژنو چې دا د پردیو مزدوران دي، غلامان دي او د دوی ويستل له دې خاورې څخه يوه ضروري خبره ده او دا د افغانانو يوه فريضه ده، زه نور څه نه وایم، دغسې پوهنيزو او څېړنيزو پروگرامونو ته بايد ادامه ورکړو.

د ملي شورا مخې ته لومړی لاریون

د (۱۳۹۲ل) کال د قوس یا لیندی پر (۵) نېټه په مشرانو جرگې کې د یو شمېر مغرضو او پردیپالو غړو د چالاکۍ له امله د مشرانو جرگې اکثریت غړي اغفال شول او پرېکړه یې وکړه چې د هويت په تذکرو کې دې (دین) او (افغان) کلیمه نه راځي، دې پرېکړې د اسلامپالو، هېوادپالو او ملتپالو باشعوره افغانانو پر ذهن سخت منفي تاثیر وکړ، هغه چا چې دا مسله په ژور ډول درک کړې وه، هغوی تر ټولو زیات لومړني غبرگون ته تیار شول.

د افغانستان ملي تحریک لومړنی خوځښت و چې د قوس یا لیندی پر هماغه (۵) نېټه یې د مشرانو جرگې (رییس فضل الهادي مسلمیار) ته ټلېفون وکړ چې د دې تېروتنې د علت د جبران او د نویو پرېکړو لپاره د هغه په نظر پوه شي، خو د معمول په څېر له ډېرو هڅو سره سره د ټلېفوني ارتباط په ټینګولو بریالي نه شو.

د قوس پر (۶) نېټه ملي تحریک خپله یوه بېړنۍ غونډه وکړه او د غونډې په ترڅ کې پرېکړه وشوه چې د دې پرېکړې پر وړاندې باید د یو لاریون په ترڅ کې غبرگون وښودل شي.

د مظاهري لپاره یوازې دوه ورځې وخت په لاس کې و، (پنجشنبه) او (جمعه)، د پنجشنبې ورځ هم په کابل کې رخصتي وي. ټولو تحریکوالو دندې سره ووېشلې، چا د باینرونو د ډیزاین او چاپ، چا د بیرغونو، چا د

شعارونو او تخنیکي چارو او چا هم له نورو مدني، سياسي ټولنو او قومي شوراگانو سره د ارتباط چارې پر غاړه واخيستي .

د پنجشنبې پر مازيگر بيا يوه غونډه وشوه چې د کارونو انکشاف وارزول شي، يو څه کارونه پر مخ تللي وو او څه لا پاتې وو.

د پاتې کارونو لپاره وپتېيل شوه چې د جمعي ورځې مازيگر ټول کارونه راټول او د شنبې سهار (۹) بجې ټول په (دهمزنګ څلور لارې) کې راټول شو.

د شنبې ورځ سهار پر خپل وخت د تحریک د څارندوی او تخنیکي ټيم د مظاهري لپاره د راټولېدو په ځای کې حاضر وو.

د خلکو گڼه گڼه هم ورو ورو زیاتېدله، د یوه ساعت په بهیر کې د بېلابېلو مدني ټولنو، قومي شوراگانو، د ملي تحریک، سياسي گوندونو غړي،

د پوهنتونو محصلین چې د ټولو شمېر زرگونو تنو ته رسېده، په دهمزنگ څلور لارې کې، د دهمزنگ-دارالامان سړک په یوه لیکه کې منظم شول. لاریون د داسې لوړ افغاني او اسلامي کلتور ښکارندوی و چې نه په کې کابل ښاریان په تنگ شول، نه لارې بندې شوې، یوازې ټاکلی هدف تعقیب شو. مظاهره چیان له دهمزنگ څلور لارې څخه د ملي شورا تر ودانۍ پورې پلي روان شول، یوازې منځنی عمومي سړک د ترافیکو پر مخ بند شو، خو درې فرعي سړکونه د ترافیکو پر مخ خلاص وو او تر مظاهرې وړاندې او وروسته هم ترافیکو ته کومه ستونزه نه وه.

سره له دې چې د کابل په دې سیمه کې د ایران مذهبي او فرهنګي مرکز چې د محسنی مرکز په نامه مشهور دی، غوښتل د لاریون پر وړاندې ستونزې راپیدا کړي، خو د لاریون د مشرانو او امنیتي ځواکونو په تدبیر او د لاریونوالو د گرمو جذباتو له امله ایرانیانو اشخاصو د مظاهرو د اخلال لپاره څه خنډونه په خپل وس پوره ونه لیدل.

مظاهره په گرمو شعارونو د ملي شورا مخې ته ورسېده، هلته بیا راټول شول، د ولسي جرګې او مشرانو جرګې گڼ شمېر وکیلان یې هر کلي ته راووتل، همدلته لاریونوالو خپله پرېکړه ولوسته.

بسم الله الرحمن الرحيم

اسلام وژغورئ او افغان وژغورئ

د لاریونوالو پرېکړه لیک

(۱۳۹۲ل) کال د قوس (لیندۍ) (۹) نېټه، کابل- افغانستان

د قوس پر (۵) مه نېټه مشرانو جرګې د هویت د تذکرې په باب داسې یوه

ناسنچول شوي، ناقانونه او عجولانه پرېکړه وکړه، چې په ښکاره ډول د افغانستان له ملي او اسلامي هویت سره په تضاد کې وه، د دې جرگې دې ناقانونه پرېکړې د ملیونونو افغانانو اسلامي او ملي احساسات راوپارول او د گڼو مظاهرو په ترڅ کې یې د دې پرېکړې پر ضد خپل اعتراضونه څرگند کړل.

د ملي شورا مخې ته د زرگونو افغانانو مظاهره چې د افغان ملت د گڼو پرگنو غړو او فکر تمثیلوي، د دغه پرېکړه لیک په ترڅ کې یې د افغان ملت اساسي او ملي غوښتنې منعکس کړي او د ملي شورا له دواړو جرگو څخه په ټینګه غوښتنه کوي، چې د ملت دا غوښتنې عملي کړي:

۱- اسلام او اسلامیت، افغان او افغانیت زموږ د ملت دوه داسې ستر ارزښتونه دي چې هېڅوک حق نه لري، د دې ارزښتونو پر ضد په پټه یا ښکاره، قصدي یا ناقصدي، شعوري یا ناشعوري ډول هڅې وکړي.

۲- (اسلام) زموږ د دیني یا اعتقادي او (افغان) زموږ د ملي او تاریخي هویت دوه ځلانده نومونه دي، د هېڅ قانون، مصوبې او پرېکړې په نوم مغرضې هڅې، چې دې دوو سترو نومونو ته زیان ورسوي، له یوې مخې مردودې دي او عاملینو ته یې د سختې سزا غوښتونکي یو.

۳- د قوس پر (د) مه نېټه د مشرانو جرگې پرېکړه ناقانونه او د ځینو مغرضو کړیو د فشار زېږنده ده، پدې پرېکړه کې افغانیت او اسلامیت ته زیان رسېدلی. دا پرېکړه په هېڅ ډول افغان ملت ته د منلو وړ نه ده، مشرانو جرگه باید په خپله ژر تر ژره دا ناقانونه فیصله ناقانونه او باطله اعلان کړي.

۴- هغه څوک چې د (افغان) او (اسلام) له کلیمې سره حساسیت ښيي، باید ژر تر ژره ملت ته وروپېژندل شي. ملت خپله ښه پوهېږي چې د دې ډول اشخاصو پر وړاندې څه وکړي.

۵- د (ملت کور)، (ملي) او د (ملت استازي) اصطلاحوې هم بايد توضیح شي، د کوم ملت کور؟ کومه ملي شورا؟ او د کوم ملت استازي؟ ځينې په اصطلاح وکيلان چې د افغان کليمې د يادونې مخه نيسي، هغوی ته دا ډول اصطلاحوې څه ماناوې لري؟ زموږ د ملت نوم (افغان) دی. هېڅ بله کليمه د دې کليمې ځای نه شي نيولای.

۶- لاريون وال د ټولو هېوادوالو د اصلي او اساسي غوښتنې پر بنسټ، له حکومت او د ملي شورا په گډون له ټولو ارگانونو څخه په ټينگه غوښتنه کوي چې د اسلام د مقدس دين او باغیرته افغان ملت د روښانه تثبيت په خاطر دې د تذکرې په اوسني جوړښت کې سل په سلو کې د (دين) او (مليت) کليمې وليکل شي. (مليت) د (افغان ملت) د پېژندنې په مانا دی، نه د قوميت يا قومونو د پېژندنې په مانا. هغه تذکرې چې په هغې کې (افغان) کليمه د (مليت) او (اسلام) د (دين) د ستونونو پر وړاندې ونه ليکل شي، په هېڅ وجه د منلو وړ نه دي. موږ (بې دينه) او (بې ملته) تذکرې نه غواړو.

۷- لاريونوال د هغو په اصطلاح وکيلانو چې د پرديو په لمسونه يې پدې تېره موده کې د اسلامي او ملي هویت د مسخه کولو هڅه کړې او تر بېلابېلو عنوانونو لاندې يې دا ستر ارزښتونه څنډې ته کړي، د کلکې غندنې

ترڅنگ، د اسلامپالو، افغانپالو او هېواد پالو وکیلانو د زیار، کار او مبارزې ستاینه او مننه کوي، چې د (ایران)، (پاکستان)، (روس)، (غرب) او نورو افغان ضد کړیو د پټو او ښکاره توطیو پر وړاندې یې تر دې دمه په ډېر عزت، غیرت، دقت او شهامت مبارزه کړې ده، مور له دې وکیلانو څخه په ډېر درنښت هیله کوو چې خپلو دې ډول مبارزو ته د ټولو افغان ضد، اسلام ضد او هېواد ضد مکروبوڼو او رنځونو تر ختمولو پورې دوام ورکړي او پرې نه رډي چې ایراني، پاکستانی او غریبی هویت د افغاني هویت ځای ونیسي.

په درناوي

د اسلام وژغورئ او افغان وژغورئ د مظاهري گډونوال

بیا د لاریونوالو په استازی (۱۲) تنه مخور شخصیتونه چې د بېلابېلو بنسټونو استازي یې کوله، د ولسي جرگې له مشر (عبدالروف ابراهیمي) سره وکتل او هغه ته یې په خپلو خبرو کې څرگنده کړه چې افغانان په هېڅ وجه

له اسلامیت او افغانیت څخه تېرېدونکي نه دي، ولسي او مشرانو جرگې باید خپلې تېروتنې اصلاح کړي او که نه د ملت له ټینګ غبرگون سره به مخ شي،

د ولسي جرگې مشر ژمنه وکړه چې د لاريونوالو غوښتنو ته به د حل لاره راباسي.

بيا همدې هيت د مشرانو جرگې له رييس (فضل الهادي مسلميار) سره وکتل، د مشرانو جرگې رييس د لاريونوالو حرکت وستايه او دا يې يو مدني کار وباله، مسلميار هم له لاريونوالو سره ځان همنظره وښود او تر گڼو خبرو اترو وروسته د دې تېروتنې د اصلاح لپاره پر يوه پلان موافقه وشوه.

د ملي شورا د دواړو خونو رييسانو سره تر کتنې وروسته پوهنوال محمد اسمعيل يون لاريونوالو ته د دې کتنې جزيات او نتايج په ډاگه کړل، پوهنوال يون لاريونوالو ته وويل:

- ۱- ستاسو لاريون تر (۵۰) سلنې زياته مثبتنه نتيجه ورکړه، په اصولو کې زموږ غوښتنې ومنل شوې اوس به يې د عملي تطبيق لپاره کار کوو.
- ۲- مشرانو جرگې ومنله چې دوی به له ولسي جرگې سره گډ کمېسيون جوړوي، که چېرې د ولسي جرگې له خوا د هويت په تذکرو کې د (اسلام) او (افغان) کليمو پر نه ليکلو ټينگار وشو، نو مشرانو جرگه به دا پرېکړه ردوي.
- ۳- لاريونوالو له مشرانو جرگې وغوښتل چې په مختلط کمېسيون کې دې د دې جرگې په استازيتوب بايد داسې اشخاص معرفي کړي چې له اسلاميت او افغانيت سره مينه ولري.

۴- کله چې مشرانو جرگې د ولسي جرگې طرح رد کړه، ولسي جرگه بیا په دوو ثلثو افغان ضد او اسلام ضد پرېکړه نه شي کولای. ځکه چې په ولسي جرگه کې ملتپال او اسلامپال افغانان ضرور د دې پرېکړې مخه نیسي.

۵- ولسي جرگه پر اسلامیت او افغانیت د رایې اچونې حق نه لري، خو که بیا هم دوی د دې سترو ارزښتونو پر ضد پرېکړه وکړي، نو په دې حالت کې دې د ولسي جرگې اسلامپال او افغانپال وکیلان خپل نومونه او لاسلیکونه په رسمي ډول له رسنیو خپاره کړي. چې افغانپال او اسلامپال وکیلان له افغان ضد او اسلام ضد وکیلانو جلا شي.

۶- په دې حالت کې مو، نو بیا له ولس څخه هیله ده چې اسلام ضد او افغان ضد وکیلانو ته له اسلامي او افغاني اصولو سره سمه سخته سزا ورکړي.

مظاهره د همدې نتیجې په اعلان سره پای ته ورسېده، دا د هېواد په اوسني تاریخ کې داسې یوه هدفمنه مظاهره وه، چې پیل او نتایج یې درلودل، نه په کې چاته زیان ورسېده، نه په کې اخلال رامنځته شو او نه هم له خپلو اصولو ووتله د دې ترڅنګ د قضیې ټولو خواوو پر اصلي موضوع بحث وکړ.

د یادونې وړ ده چې پر همدې ورځ د پاکستان لومړی وزیر هم کابل ته راته، اکثره لارې بندې وې، زموږ زیات شمېر هېوادوال چې د کابل له شاوخوا سیمو څخه دې مظاهرې ته راروان وو، پر وخت راونه رسېدل او همدارنګه د ښار له ګڼو سیمو څخه چې هېوادوالو غوښتل د ملي او اسلامي ارزښتونو د پالنې په دې لاریون کې ګډون وکړي، هغوی هم له هڅو سره سره پر خپل وخت مظاهرې ته راونه رسېدل، خو بیا هم د لاریونوالو شمېر دومره زیات وو چې د شمېر له مخې کوم کمی په کې نه احساسېده.

خوست او د ملي هويت ننگه

کله چې کابل کې د ملي شورا مخې ته مظاهره وشوه، نو ورسره هممهاله په خوست، کونړ، ننگرهار او يو شمېر نورو ولايتونو کې هم د ملي شورا د پرېکړو پر ضد مظاهري وشوې.

خوست لومړنی ولايت و چې په زرگونو هېوادوال واټونو ته راووتل او پر مظاهرو يې لاس پورې کړ. په دې مظاهره کې بېلابېلو مدني ټولنو، قومي شوراگانو، ځوانو بنسټونو او د ملي خوځښتونو استازو گډون کړی و. لاريونوالو اسلاميت غواړو، افغانيت غواړو شعارونه ورکول او د ملي شورا پر هغو وکيلانو يې د مرگ نارې وهلې چې د دغو دوو ارزښتونو پر ضد يې کارتونه پورته کړي وو. دوی دا هم ويل چې دا د ملت استازي نه دي او کوم کار چې دې وکيلانو وکړ، دا د اساسي قانون د محتوا خلاف دی او دوی اصلاً د دې حق نه لري چې پر ملي او عقیده يي هويت رايه اچونه وکړي. دوی دا هم وويل چې د مشرانو جرگې او ولسي جرگې غړي دې له ملته بښنه وغواړي او که نه په کار ده چې محکمې ته معرفي شي.

کونړيان او ملي هویت

د (۱۳۹۲ل) کال د ليندۍ پر (۱۱)مه نېټه چې د (۲۰۱۳م) کال د ډسمبر له لومړۍ نېټې سره سمون خوري، په کونړ کې هم گڼ شمېر ځوانان راپاڅېدل او د هویت په تذکره کې يې د دين او ملت د ليکلو له داعيې څخه ملاتړ څرگند کړ.

په دې مظاهره کې د کونړ مدني ټولنو، قومي شوراگانو او د ځوانانو بېلابېلو بنسټونو برخه اخيستې وه.

مظاهره د کونړ د اسعد اباد په مرکزي واک کې ترسره شوه. لاريونوالو گواښ کاوه، چې له افغانيت او اسلاميت پرته تذکرې مانا نه لري، دوی وويل، نه يوازې دغه ډول تذکرې به وانه خلي، بلکې د تذکرو دفترونه به وتړي.

راتولو شوو خلکو له تذکرو څخه د افغان او د اسلام د کليمو ويستونکي غداران بلل او له حکومته يې د هغوی نيول غوښتل.

په کونړ کې خبريال نعمت الله کرياب وايي، لاريونيان تر بل هر وخت ډېر قهرېدلي وو او ددغې پرېکړې پر وړاندې يې د خلکو د پاڅون خبره کوله.

د لاريون ډېر گډونوال د ديني مدرسو، لېسو او پوهنتون محصلين وو. دوی پرله پسې هغه کسان غندل، چې له تذکرو يې د اسلام او افغان کليمې ويستې دي.

لاریونوالو ویل پر اسلامیت او افغانیت یې خورا ډېرې قربانۍ ورکړي او تر هغه به غلي نه شي چې د تابعیت په تذکرو کې یې دغه دواړه کلیمې نه وي لیکل شوې.

لاریونیانو دا هم ویل چې د افغان له کلیمې پرته تذکرې نه اخلي او گواښ یې کاوه چې د تذکرو د وېشونکو دفترونه به له منځه یوسي.

مظاهره چیانو له حکومته هم غوښتنه کوله چې پرېکړه کوونکي د غدارۍ په نوم د افغانستان لویې څارنوالۍ ته ولېږي.

دوی همدا راز ویل که یې غوښتنې ونه منل شي لارو ته به راووحې او

په تاوتریخوالی به لاس پورې کړي.

د لاریونیانو له منځه ځینو د خولو د تړلو خبره هم کوله او له دغه اړخه د راپورته کېدونکو زیانونو پرته یې پر هغو اچوله، چې د دوی په وینا له تذکرو یې د اسلام او افغان د کلیمو ویستلو پرېکړه کړې.

په تذکره کې باید د دین کلیمه ضروري ولیکل شي. هېڅکله به مور داسې تذکره وانه خلو، چې د دین او افغانیت کلیمه په کې نه وي راغلي.

په ورته وخت کې د مشرانو جرگې رییس فضل الهادي مسلمیار وایي دا کليمې نه دي لرې شوي.

"زه نن یوځل بیا افغان ولس ته وایم، چې مشرانو جرگې هېڅکله د خپل دین او افغانانو خلاف داسې قانون نه دی تصویب کړی، چې د سردردۍ لامل شي، په تذکره کې د دین کليمه ساتل شوې، نه لرې شوې او نه به لرې شي، هېڅکله به مور داسې تذکره وانه خلو، چې د دین او افغانیت کليمه په کې نه وي راغلې، البته اختلاف پر دې دی، چې دغه توري د نویو تذکرو په کوم ځای کې ولیکل شي. د مشرانو او ولسي جرگې گډه جرگه به په دې باب پرېکړه کوي او بیا به ټولو ته اعلان شي."

پر دې سربېره لاریونوالو د ولسمشر کرزي له وروستي دريځه هم ملاتړ کاوه، چې د امنیتي او دفاعي تړون په تړاو یې د امریکا پر وړاندې خپل کړی.

په کونړ کې لاریونوالو د خپل لاریون په پای کې یو پرېکړه لیک هم صادر کړ او په هغه کې یې له دولت څخه غوښتنه کړې وه چې که د هویت په تذکرو کې د افغان او اسلام کليمې ونه لیکل شي، نو دوی به پر پراخو لاریونونو لاس پورې کړي.

ننگرهار او د خپل هویت ملاتړ

د خوست او کونړ ترڅنگ په ننگرهار کې هم د اسلامیت او افغانیت لپاره درنه مظاهره وشوه، په دې مظاهره کې چې په جلال اباد ښار کې ترسره شوه. د ځوانانو بېلابېلو بنسټونو، قومي شوراگانو او سیاسي خوځښتونو گډون کړی و. لاریونوال د جلال اباد ښار په پښتونستان واټ کې سره راټول شوي

وو، د افغانیت او اسلامیت پر ملاتړ یې شعارونه ورکول او هغه کسان یې غندل چې په ملي شورا کې یې د هویت په تذکره کې د دې سترو ارزښتونو له لیکلو سره مخالفت کړی. لاریونوالو د بلخ د والي عظامحمد نور پرضد هم شعارونه ورکول چې ویل کېږي، یو شمېر وکیلان یې د افغانیت پرضد تطمیع کړي دي. لاریونوالو د عظامحمد نور او یو شمېر نورو جنګسالارانو عکسونو ته هم اور هم ورته کړ او گوتڅنډنه یې وکړه چې له د اساسي قانون له روحیې سره سم د هویت په تذکره کې د (دین) او (ملت) ستون ونه لیکل شي، نو پر لویو مظاهرو به لاس پورې کړي، د کابل-جلال اباد او د هېواد نورې لویې لارې به وتړي او په دې برخه کې چې هره ستونزه پېښه شوه، مسوولیت به یې د حکومت پر غاړه وي.

اسلام و ژغورئ او افغان و ژغورئ (دویمه غونډه)

د (۱۳۹۲ل) کال د لېنډۍ پر (۱۵) مه نېټه د ژوندون ټلوېزيون او د (اسلام و ژغورئ او افغان و ژغورئ) په ملاتړ د ژوندون ټلوېزيون په انگر کې يوه پراخه غونډه جوړه شوه. دا غونډه چې د افغانستان ملي تحریک په گډون د لسگونو مدني ټولنو او ځوانو خوځښتونو په سوونو غړو په کې ونډه

اخیستې وه، ماسپینین مهال پر دريو بجو پیل شوه. د ژوندون خبريال په دې باب وايي:

غونډه د قاري عبدالله عاجز له خوا د

قران کریم د څو مبارکو ایتونو په تلاوت سره پیل شوه.

ورپسې د افغانستان ملي سرود وغږول شو.

تر ملي سرود وروسته د ژوندون ټلوېزيون موسس استاد پوهنوال محمد اسمعیل یون د غونډې اساسي وينا واوروله او پر هغو مسایلو او کشمکشونو یې پراخه رڼا واچوله چې د هویت په تذکره کې د اسلام او افغان کلیمو د نه لیکلو له امله راپیدا شوې دي. استاد یون د هغو اشخاصو پر نېتونو هم رڼا

واچوله چې غواړي دې ملي داعيې ته قومي رنگ ورکړي، يون د ايرانپالو رسنيو د تمویل د سرچينو د رڼاوي غوښتنه هم وکړه او خپله يې هم په ډاگه اعلان کړه چې هر وخت د ژوندون د پرسونل او مالي سرچينو په اړه رڼاوي ته تيار دی.

د يادونې وړ ده چې په دې غونډه کې له بېلا بېلو سيمو څخه گڼ شمېر ځوانانو هم گډون کړی و، د هغوی په استازي څو تنو د ژوندون ټلوېزيون ننگه او ملاتړ وکړ.

په غونډه کې د پښتون خوځښت په استازي (خير الله شينواری) خبرې وکړې، له چارواکو څخه يې د ملي وحدت د تعريف په باب وضاحت وغوښت، شينواری هم د ژوندون ټلوېزيون ننگه وکړه او د دې ټلوېزيون د کار کوونکو جرئت يې وستايه. د علومو اکاډمي غړي څېړندوی محمد حسن توحيدې هم په دې غونډه کې خبرې وکړې او د قران په رڼا کې يې د هویت په تذکره کې د اسلام او افغان کليمو د برحقې داعيې غوښتنه وکړه، توحيدې وويل: اسلام بايد پر مذهبونو او افغان ملت بايد پر قومونو ونه وېشل شي، قران موږ د يو والي خواته رابولي. د غونډې په پای کې د افغانستان ملي تحریک غړي (قدرت الله بدلون) له خوا د غونډې د برخوالو پرېکړه ليک ولوستل شو، چې (۱۱) مادې يې درلودې، د پرېکړه ليک په لوستلو سره غونډه رسماً پایته ورسېده. د پرېکړه ليک متن په دې ډول دی:

بسم الله الرحمن الرحيم

اسلام وژغورئ او افغان وژغورئ

د دویمې غونډې د گډونوالو پرېکړه لیک

د ۱۳۹۲ کال د لېنډۍ ۱۵ مه نېټه، کابل-افغانستان

۱- له ملي شورا څخه یو ځل بیا په ټینګه غوښتنه کوو چې حتمي او ضروري دې د تذکرې پر لومړي مخ د اسلام او افغان کلیمه چې زموږ د دین او ملي هویت ښکارندويي کوي، ولیکل شي. پر دې دوو سترو ایډیالونو هېڅوک د رایې اچونې حق نه لري.

۲- هیڅ بله کلیمه، هیڅ بل اندول، هیڅ بل الترنیټیف او بدیل د دې کلیمو ځای نه شي نیولی.

۳- له دولت څخه که رښتیا هم دولت وي، په ټینګه غوښتنه کوو، چې د اسلامپالو او ملتپالو او د هغوی په مقابل کې د قومپالو او پردیپالو ترمنځ د توپیر اخلاق او جرئت پیدا کړي.

۴- یو شمېر سمټپال، قومپال او پردیپال اشخاص او کړۍ دولتي امکانات د خپلو تنظیمي، سمټي او قومي ډلو لپاره کاروي، له دولت څخه غوښتنه کوو چې دا ډول یاغیان او پردیپال مهار او د قانون منګولو ته وسپاري.

۵- موږ د هویت په تذکره کې د چا د قوم او قومیت د لیکلو مخالفت نه کوو خو ټینګار کوو، چې دا ډول مسایل دې په چپ یا ډیټا کې راشي، دغه راز به چپ کې د (مذهب) د لیکلو غوښتنه هم کوو، خو د تذکرې پر لومړي مخ یوازې د (اسلام) او (افغان) کلیمو پر لیکلو ټینګار کوو.

۶- له ولسمشر کرزي څخه په ټینګه غوښتنه کوو چې د یو شمېر جنګسالارانو، قومپالو او ایرانیپالو تر فشار لاندې په هېواد کې نوي راټوکېدلي ملي خوځښتونه ونه ځپي او د حکومتي وسایلو په زور د هغوی د جرئت ووزرونه ونه تړي.

۷- له ولسمشر څخه بیا هم غوښتنه کوو چې د ملي وحدت د ټینګښت لپاره د پښتو او دري ژبو د اندول او تناسب بهیر دې ژر تر ژره پر خپلو

مرستيالانو هم تطبيق کړي، دا بهير بايد له ارگه پيل او د هېواد تر کليو او بانډو پورې ورسېږي.

۸- د غونډې برخوال په ټينگه وايي چې د هېواد د اسلامي او ملي هويت د خونديتابه لپاره د ژوندون ټلوېزيون، د افغانستان ملي تحريک او نورو ورته خوځښتونو پوره پوره ملاتړ کوي.

۹- يو شمېر ځانپلوري او پرديپال چې هم په حکومت کې دي او هم له حکومت بهر، هڅه کوي چې پر ژوندون ټلوېزيون فشار راوړي او له خپلې دې ملي او اسلامي لارې يې واړوي او که دا کار ونه شو، نو بيا په دولت کې د واکمنو ايرانپالو کړيو له لارې د دې هېوادني او ملي مرکز د تړلو هڅه کوي. مور ټولو دولتي او نا دولتي ارگانونو ته دا په ډاگه وايو چې هېڅ حکومتي ناحکومتي جنگسالار، ايرانپالي او پنجابپالي ته د دې اجازه او مجال نه ورکوو چې د ټولو افغانانو دې ستر مرکز ته کړې هم وگوري.

۱۰- د هېواد له عدلي، قضايي او تقنيني ارگانونو او په ټوله کې له دولت څخه غواړو چې د پرديپالو او هويت خرڅوونکو د جزا او کنترول لپاره بايد څرگند قانون جوړ او عملي کړي.

۱۱- دولت دې ژر تر ژره، يو ناپېيلی هيئت وټاکي چې په هېواد کې د ټولو رسنيو مالي سرچينې، تخنيکي امکانات او پرسونل ټول وارزول شي، چې څوک له کومه ځايه خړوبېږي.

په درناوي

ژوندی دې وي افغان ملت

مړه دې وي د افغانستان پټ او ښکاره دښمنان

سر لوړی او اباد دې وي افغانستان

لویه څارنوالي او زموږ هدف

د (۱۳۹۲ل) کال د ليندۍ پر (۱۹) مه چې د (۲۰۱۳م) کال د ډسمبر له (۸) مې نېټې سره سمون خوري، ژوندون راډيو تلوېزيون لويې څارنوالۍ ته د افغانيت، اسلاميت، افغان او افغانستان ضد اشخاصو، رسنيو او کړيو د توطيې پر وړاندې خپل غوښتنليک وړاندې کړ.

په هغه کتنه کې چې د همدې ورځې پر سهار ما (يون) له لوی څارنوال ښاغلي (محمد اسحاق الکو) سره درلودله، له لوی څارنوال څخه مې

وغوښتل، د هغه ملي حرکت چې د افغان، افغانيت، اسلام او اسلاميت د خونديتابه لپاره د مدني ټولنو، افغانپالو او اسلامپالو خوځښتونو له خوا پيل

شوی، قانوني او حقوقي ملاتړ وکړي او یو شمېر ایرانيالی کړی او رسی پرې نه رډي چې د هېواد ملي هویت مسخه کړي.

ما له لوی څارنوال وغوښتل چې د دوی دغه عادلانه غوښتنې د قانون په چوکاټ کې وڅېړي. لوی څارنوال زما غوښتنې هغه موظف هیئت ته راجع کړې چې د اطلاعاتو او کلتور وزارت د وزیر (سید مخدوم رهین) او د یو شمېر نورو کړیو د غوښتنې له امله جوړ شوی و. دا کمېسیون د سید مخدوم رهین په غوښتنه جوړ شوی او له هغه څخه د ژوندون ټلوېزیون او یوې بلې چاپي رسی د تعلیق غوښتنه شوې وه. ما دې موظف کمېسیون ته خپل وضاحت ورکړ او د دې یادونه مې وکړه چې ښاغلی رهین او د مشرانو جرگې مرستیال او د فرهنگي او دیني چارو د کمېسیون مشر له ژوندون ټلوېزیون سره سیاسي ستونزې لري او د سیاسي انګېزې له مخې د ژوندون ټلوېزیون پر وړاندې دا حرکت کوي. د رسیو د سرغړونو کمېسیون هم د ښاغلي رهین تر فشار لاندې دی او ان د عطا محمدنور فشار هم په دې برخه کې احساسېږي.

نو ځکه خو دا مکتوب او نظرونه او دا ډول اشخاص سیاسي انګېزه لري، ژوندون ټلوېزیون ته د دې ډول اشخاصو نظر د منلو وړ نه دی او نه هم قانوني بڼه لري.

ما له لوی څارنوال څخه د (ضمیر) د قاضي کولو غوښتنه هم وکړه، ومې ویل مخکې تر دې چې موږ پر یو چا باندې د کاغذي او فزیکي اسنادو خبره وړاندې کړو، ضمیر باید قاضي کړو. زه هم پر دې پوهېږم، ته هم، ولسمشر هم او نور افغانان هم پر دې پوهېږي چې د محسنی صیب مدرسه او تمدن

تلویزیون له ایرانه خړوبېږي، د دې په مقابل کې چوپ پاتې کېدل له افغان او مسلمان ولس سره ستره جفا ده.

ما لوی څارنوال ته وویل چې د ژوندون ټلوېزیون د تعلیق په باب د بناغلي رهین پرېکړه شخصي، سیاسي او له قومي تعصبه ډکه ده او هېڅ ډول قانوني بنسټ نه لري، د رسنیو د سرغړونو د کمېسیون په نامه یې خپله ذهني پرېکړه رالېږلې ده او یوه بله کوچنی چاپي رسنۍ یې ځکه له دې مسلې سره یو ځای کړې چې له ژوندون ټلوېزیون سره خپل پخوانی او اوسنی تعصب پټ کړي.

هغه غوښتنلیک چې د ژوندون ټلوېزیون له خوا مې لوبې څارنوالۍ ته وسپاره، په دې ډول دی:

د افغانستان اسلامي جمهوریت د لویې څارنوالۍ

محترم مقام ته!

په دې ورځو کې د یو شمېر پردیپالو، ایرانیانو، افغان ضد، اسلام ضد او هېواد ضد کړیو له خوا د افغان، افغانیت، اسلام او اسلامیت پر ضد پټې او ښکاره هڅې زیاتې شوي، یو شمېر پردیپالې رسنۍ هم په دې ناوړه هڅو کې شاملې دي.

ژوندون داسې یو ټلوېزیون دی چې د افغانانو په مالي پانگه، بسپنو او مرستو جوړ شوی او د خپل فعالیت له پیله یې بیا تردې دمه د افغان او

افغانیت، اسلام او اسلامیت او هېواد د ملي گټو لپاره تر خپل وروستي وسه کار کړی دی.

ژوندون راډیو ټلوېزیون په دې وروستیو کې د یو شمېر ایرناپالو او پنجابپالو کړیو او رسنیو تر پراخ یرغل لاندې دی. دوی غواړي د هېواد د دې ملي او رسنیز مرکز پر وړاندې خنډونه پیدا کړي، په حکومت کې له تنظیمي کړیو، تنگنظرو او هغو اشخاصو څخه هم کار اخلي چې نه غواړي افغان ملت د ځلانده هویت او قوت خاوند شي، نو ځکه خو د ټولو د فشار تمرکز پر ژوندون راډیو ټلوېزیون باندې دی. ژوندون راډیو ټلوېزیون د هغو هېواد پالو، اسلامپالو او ملتپالو افغانانو غږ په ښه ډول منعکس کړ چې غوښتل یې د هویت د تذکرې پر لومړي مخ د اساسي قانون له حکم سره سم د اسلام او افغان کلیمې ولیکل شي، دې خبرې د یو شمېر ایرناپالو، پنجابپالو او نورو پردیپالو حساسیتونه راوپارول، نو ځکه خو یې له هغو دولتي ارگانونو څخه چې په یو نه ډول یې ځینې اشخاص د افغان ملت له ملي هویت سره حساسیت لري، ناوړه گټه پورته کړه او د ژوندون ټلوېزیون پر ضد یې عرایض وړاندې کړل. دا ډلې غواړي له دې ملي موضوع څخه د خلکو پام قومي موضوعگانو ته واړوي.

مور د افغانستان له لویې څارنوالۍ څخه دغه لاندې غوښتنې لرو:
۱- له لسو کلونو راهیسې دې ټولې رسنۍ وارزول شي چې څومره نشرات یې د هېواد د ملي گټو لپاره کړي او څومره نور یې د ملت، اسلام او افغانیت پر ضد دي.

۲- د ټولو رسنیو د تمویل سرچینې او پرسونل دې په هر اړخیز ډول وارزول شي، هره نا مشروع سرچینه دې رڼه شي او هغو رسنیو چې له ایران،

پاکستان او یا نورو نامشروع سرچینو څخه یې پیسې تر گوتو کړي، باید عدلي او قضايي ارگانونو ته معرفي شي.

۳- د ملي او قومي رسنيو ترمنځ دې سره کرښه راکاږل شي: څوک، افغان، افغانستان، اسلام او د هېواد ملي گټې غواړي او څوک قومي مسايل خپروي. قومپالي اوس دومره سپين سترگي دي چې هم قومي تفرقه اچوي او هم یې پړه پر بل باروي.

۴- څوک چې په ټلوېزيونونو کې د افغانستان ملي سرود او ملي بيرغ پر ځای نور بيرغونه او سرودونه خپروي له هغوی سره دې قانوني چلند وشي.

۵- پر ځانگړي ډول د ژوندون، تمدن او يو شمېر نورو ټلوېزيونونو په اړه يادونه کوو چې لويه څارنوالي دې يو بشپړ، ناپېيلی، مسلکي هيئت وټاکي، په دې هيئت کې دې د تمدن ټلوېزيون او ژوندون غړي هم شامل وي. د ټلوېزيونو او همدارنگه د بناغلي محسني د مدرسې مالي سرچينې دې وپلټي، هره مالي سرچينه چې ايراني او پاکستاني وه قانوني چلند دې ورسره وشي.

۶- لويه څارنوالي دې هغه اشخاص چې په ډاگه د افغان، افغانستان پر ضد شعار ورکوي او د افغان ملي هویت پر ځای پر قومي هویت ټينگار کوي هغوی دې هم محاکمې ته راکاږي، که هغه په دې دولت کې په هره کچه وي، که وکيل وي، که وزير، که والي او که بل هر څوک.

۷- لويه څارنوالي دې هغه گوندونه او ډلې هم تر څار لاندې ونيسي چې د اساسي قانون د روحيې خلاف یې ټول کړه وړه د قوم، سيمې او ژبې پر محور راڅرخي.

ژوندون ټلوېزيون ټول افغان ملت او د دې هېواد رښتينو بچيانو ته ډاډ ورکوي چې د خپل فعاليت او ژوند تر وروستۍ سلگۍ به اسلاميت، افغانيت

او انسانیت پالي، د ایرانیالو، سمتپالو، پنجابپالو، فساد گرو، ناقانونه زورواکو، هر ډول پردیپالو او نورو مکروبونو پر ضد به خپل رسنیز جهاد ته دوام ورکوي او په دې لاره کې به د هر ډول خنډ، مشکل او زور په مقابل کې په نره ودرېږي.

ژوندی او پیاوړی دې وي افغان ملت
مړه او سپېره دې وي د افغانستان دښمنان
رپانده او ځلانده دې وي په سیمه او نړۍ کې
د افغانستان او اسلام بیرغ
په درناوي
پوهنوال محمد اسمعیل یون
د ژوندون راډیو تلوېزیون د امتیاز خاوند

د اسلامیت او افغانیت د ملاتړ لپاره په ژوندون کې متواترې غونډې

د (۱۳۹۲ل) کال د لیندۍ (۱۹) مه چې د (۲۰۱۳م) کال د ډسمبر له (۸) مې نېټې سره سمون خوري، له لوی څارنوال سره تر کتنې وروسته، هغه وویل چې زما مرستیال سره وگوره، هلته چې زه لارم دوه تنه نور هم ناست وو، ما سره یې ډېره ښه وضعه وکړه چای یې راوړ، بیا یې بحث پیل کړ چې یون صیب په تېره اوونۍ کې ستاسو له ټلوېزيون څخه یو بحث نشر شوی، جنرال عبدالواحد طاقت په کې ځینې ترخې خبرې کړي، که د هغو په باب وضاحت راکړې، ښه به وي، خو دا به په لیکلې بڼه وي. ما د ژورلیدونو پروگرام (CD) هم ځان سره وړې وه، دوی سره هم ټلوېزيون ایښی و، خپله (CD) یې چالان کړه، ما چې د دوی (CD) وکتله ایډیټ په کې شوی و، خبرې وړاندې وروسته شوې وې او ځینې برخې یې کمې شوې وې، ما اصل (CD) ورکړه، دوی هغه وکتله، د جنرال طاقت د خبرو او نورو ابهاماتو په باب د دوی قناعت حاصل شو، د غرمې ډوډۍ مو هم له همدې هیئت او د څارنوالۍ مرستیال سره وخوره، ټلوېزيون ته راغلم، کله چې ټلوېزيون ته راغلم، دوه دوه نیمې بجې د اطلاعاتو او کلتور وزارت له خوا مکتوب راغی

چې د لویې څارنوالۍ د حکم پر اساس د ژوندون ټلوېزيون نشرات تعليق دي.

دې خبرې سخت زور راکړ، له ټلوېزيونه مې اعلان خپور کړ چې د اطلاعاتو او کلتور وزارت او څارنوالي په ناقانونه ډول غواړي، د ژوندون ټلوېزيون نشرات تعليق کړي. د دې خبر په خپرېدو سره ژوندون ټلوېزيون ته د سلگونو هېوادوالو بهير رامات شو. د ليندۍ پر (۲۰-۲۱-۲۲) مو په ژوندون ټلوېزيون کې تر (۳۰) زياتې غونډې وکړې او په هره غونډه کې پر دې تينگار وشو چې د يوې لويې مظاهرې په ترڅ کې به د افغانيت او اسلاميت له داعيې څخه ملاتړ کوو او هم به د ژوندون ټلوېزيون د تعليق پرېکړه

باطلوو. ولس کې دومره زور او منطق و چې چا يې مخه نه شوه نيولای. په همدې غونډو کې پرېکړه وشوه چې د لېندۍ پر (۲۳)مه د شنبې پر ورځ به د سترې محکمې مخې ته يو لوی لاريون کوو او خپلې ملي غوښتنې به مطرح کوو. په ژوندون کې د غونډو ټول جريان په منظم ډول د ژوندون پر

خپو خپرېده، په هېواد او تر هېواده بهر یې په لكونو افغانانو ملاتړ کاوه او دې کار د ملت یوې سترې مدني حماسې ته لاره واوروله.

ددې ترڅنگ چې په ژوندون کې غونډې روانې وې، په بغلان، جرمني او ځینو نورو ځایونو کې هم د ژوندون ټلوېزيون او د اسلامیت او افغانیت د لویې داعیې په ملاتړ غونډې جوړې شوې، د (شل دلایل)، په نامه مې یوه لیکنه هم له ژوندون څخه واوروله چې دلته دا لیکنه راوړو او د دې ترڅنگ یوازې د بغلان او جرمني د غونډو یادونه کوو.

شل دلایل

د (۲۰۱۴م) کال د دسمبر پر (۱۰)مه نېټه ما له ژوندون ټلوېزيون څخه هغه شل دلایل وړاندې کړل چې د هویت په تذکرو کې ملي (ملت) (دین) د تثبیت په باب لیکلي وو. په دې وینا کې راغلي وو: ((د لیندی یا قوس پر (۵)مه نېټه مشرانو جرگې د یوې جعلی او له درغلی ډکې رایې اچونې له لارې د افغانستان د هویت له تذکرې څخه د افغان او اسلام یا (ملیت) او (دین) د ثبت مخه ونیوله. د دې جرگې د هغو غړو د پرېکړې د رد په باب ما شل دلایل راوړي چې، له خپل گران او مظلوم ملت سره یې شریکوم:

۱. ملي شورا: کله چې ملت نه وي نو ملي څه مانا؟ ملي شورا بیا څه مانا؟ د کوم ملت شورا؟
۲. د ملت کور: شورا خپل مقر ته د ملت کور وایي. د کوم ملت کور؟ د ایراني، پاکستاني، عرب، روس، هندو کوم یو؟ دا د کوم ملت کور دی؟ که د افغان وي، نو ولې یې نوم نه لیکئ!
۳. د ملت نوم: که دا بناغلي د ملت له نوم سره حساسیت لري، نو بیا یې په شورا کې ولې ناست دي؟
- ۴- دین: د دین، جهاد او اسلام په نامه راغلو اشخاصو، اوس (دین) هم له تذکرې لرې کړ، اوس به موږ (بې دینه) تذکرې په جیب کې گرځوو.

۵- ملت: تذکره د یوه شخص د عقیده یې او ملي هویت څرگندویه ده، کله چې د یو چا دین او ملیت نه وي څرگند، نو تر دې لوړ ارزښتونه او ځانگړتیاوې کومې دي چې یو څوک پرې تشخیص شي؟

۶- تخلص: د یوه شخص فردي تشخص د همنغې ټولنې له ورته بل شخص څخه پر همدې تخلص سره کېږي، نو چې تخلص دې هم ختم کړ، ملت او دین هم، نو بیا یې یوازې خپل نوم پاتې شو، درې مشخصې له منځه لاړې یوه پاتې شوه.

۷- ملي: کله چې د ملت له مفهوم سره حساسیت ښودل کېږي، نو بیا خو (ملي) کلیمه چې ملت ته یې نسبت دی، هم باید له منځه لاړه شي، ځکه چې اصلي ریښه یې نه شته، نو بیا خو ملي دفاع، ملي امنیت، ملي اردو او په ټوله کې ملي امنیتي سکتور ته هېڅ اړتیا نه شته.

۸- دفاع: کله چې په یوه هېواد کې ملت نه وي، نو د نورو ملتونو له یرغل څخه یې دفاع ته څه اړتیا ده؟ خلاصه دروازه ده هر څوک چې ځي او راځي، دروازه ورته خلاصه ده، مدافع یې هم معلوم نه دی.

۹- د ملت استازی: د کوم ملت استازی؟ د همنغه ملت چې دی یې په مقابل کې ولاړ دی؟ هم یې استازیتوب کوي، هم یې هویت ختموي؟

عجیبه استازیتوب، ایا که یو بل څوک د همدې استازو همدا شان استازیتوب وکړي، نو دوی به یې ومني؟

۱۰- هویت: یوه شخص ته تذکره د دې لپاره ورکول کېږي چې هویت یې مشخص شي، نو کله چې په تذکره کې د یو چا اعتقادي او ملي هویت پتېږي، نو بیا تذکرې ته څه اړتیا ده؟ هر څوک دې همداسې گرځي.

۱۱- قومیت: (ملیت) د قومیت قرباني شو، ایا همدا قومونه نه دي چې ملت ترې جوړېږي؟ یو شمېر سمپالو او قومپالو چې د پرديو په اشاره یې دې مسلي ته لمن وهله، د فکر دایره یې څومره وړه ده. په خپلو خبرو کې د لویو ملتونو یادونه کوي، خو په عمل کې د قوم دایره د ملت پر دایرې لوړه گڼي. ښه خو دا وه چې دوی د لویو خلکو په شان لوی فکر کړي وای:

څو دې توان رسي په لوی دریاب گرځه

په ویاله کې دې زوال وینم نهنګه

۱۲- افغانستان: افغانستان له (افغان) څخه رغېدلی نوم دی، د افغان مکان نوم (افغانستان) دی. کله چې یو څوک د (افغان) له کلیمې سره حساسیت لري، په حقیقت کې له افغانستان سره هم حساسیت لري، نن یې د پرديو په مرسته او د یو شمېر کورنیو نافرانو په ملګرتیا د افغان کلیمې پر ضد هڅه وکړه، ډېر ژر به د (افغانستان) کلیمې ته هم پورته شي.

۱۳- اسلامي: د (اسلامي) کلیمې نسبت (اسلام) ته دی. (ي) ته نسبتې (ي) وایي چې له ماقبل سره د یو مابعد شي نسبت ښيي، خو کله چې ماقبل نفې شوی وي، مابعد څه مانا؟ دې ښاغلو چې له تذکرې څخه د دین کلیمه حذف کړه، د دین توضیح لپاره به ضرور په سلو کې نهه نوي اعشاریه نهه

نوي (اسلام) ليكل كېده، نو (اسلامي) بيا چاته نسبت كېږي؟ ۱۵ دا مانا لري چې يوڅوك ووايي: زه مسلمان نه يم، خو اسلامي كه رانه وويل شي پروا نه كوي.

۱۴- يو نيم مليون شهيدان: مور هره ورځ وايو چې زموږ ملت د اسلام او افغانستان لپاره يونيم مليون شهيدان وركړي، ايا دا شهادتونه د همدې لپاره وو چې د شهيدانو په ارمان؛ اسلاميت او افغانيت دې ملنډې ووهل شي او دا دواړه ستر معنوي ارزښتونه دې حتی د هغوی په پېژند پانډه کې رانه شي.

۱۵- لوری: تش په نامه د ملت استازو(؟) نه يوازې له مظلوم او هر دم شهيد ملت څخه لوری او تگلوری ورك كړی، بلكې د هویت په تذکره کې هم يې له خلكو لوری ورك كړ. په نړيوالو تړونونو کې به راتلل: افغان لوری، جرمن لوری، قزاق يا ازبک لوری، افغان لوری، پاکستانی، هندي يا امريكايي لوری. اوس چې له (افغان) كليمې سره حساسيت ښودل كېږي، افغان لوري ته به څه استعمالېږي؟ افغاني او يا د دوی په اصطلاح (افغانستاني) كليمې خو هم له همدې ريښې سره تړلې دي. بيا به څه كېږي؟

۱۶- جنجال ختموو: يو شمېر ډارن، ورځپاڼي او ځانساتي وكيلان او يا هم دولتي چارواكي وايي، مور جنجال ختموو. د دوی په نظر جنجال په (افغان) كليمه کې دی، نه په هغو خلكو کې چې جنجال راټوكوي، دوی جنجال په (هویت) کې گڼي نه په (بې هویتي) کې.

۱۷- ملي وحدت: يو شمېر ډارن او مضر احتياط كاري بيا وايي: مور بايد د (ملي وحدت) لپاره له ډېرو شيانو تېر شو، اوسپله وكړو. دې ښاغلو ته

بايد وويل شي، چې تاسو د (ملي غفلت) او (ملي وحدت) ترمنځ فرق نه شئ کولای. ملي وحدت دې ته وايي چې د يو هېواد ټول وگړي، په عادلانه او مساويانه توگه د خپل هېواد په برخليک کې شامل شي، نه دا چې ډېر تر لږو قرباني شي او يا د کمو، خو سپين سترگو او جنجالي اشخاصو خبره ومنل شي. زموږ په نظر د نامعقولو جنجالونو او نامشروع غوښتنو د ختمولو له لارې ملي وحدت تامينېږي، نه د ناروا امتيازاتو د ورکړې له لارې.

۱۸- قوانین که جنجال: د ملي شورا دنده داده چې قوانين تصویب کړي او د ولس گټې خوندي کړي، د اساسي قانون په يو اتيايمه ماده کې راغلي: ((د افغانستان اسلامي جمهوري دولت ملي شورا د ستر تقينې ارگان په توگه د افغانستان د خلکو د ارادې ښکارندويه ده او د ټول ملت نمایندگي کوي. د شورا هر غړی د رایې د څرگندونې په وخت کې د افغانستان د خلکو عمومي مصلحتونه او سترې گټې د خپل قضاوت محور گڼي.)) اوس گورو چې د خلکو کومه اراده دوی تمثيل کړې؟ همدا د ولس اراده ده چې ملي او اسلامي ارزښتونه يې تر پښو لاندې شي؟ او شورا ولس ته نوي جنجالونه پيدا کړي؟

۱۹- خدمات که تخريبات: د قوانينو د تصویب او اسانۍ ترڅنگ د شورا بله دنده دا ده چې حکومت اړ کړي، ولس ته خدمات ورسوي، د شورا پرديپالي غړي اوس پر دې مصروف دي چې په ملت کې د نفاق نوي تخمونه وکړي، کله چې اساسي قانون حکم کوي: د (افغان) کليمه د دې ملت پر هر فرد اطلاقېږي، نو بيا پر دې خبره بحث په کار نه دی، خو د شورا

پرديپالي غړي نه يوازې دا چې د قانون او ملت طبيعي مسير او هویت نه مني، بلکې ملت ته لا زياتې ستونزې ټوکوي.

۲۰- له خيره مو توبه شر مه رسوه: ملي شورا د دې پرځای چې د ملت د يووالي او استحکام لپاره هڅه وکړي، پخواني ارزښتونه او هډونه لاپسې کوشېر کړي، ملت ته نوې گټې ورسوي، هېواد ته د تجزيې احتمالي خطرونه رفع او دفع کړي، سرکښه زورواکي او چارواکي مهار او د فساد جرړې وباسي، د گاونډيو پټې او ښکاره توطيې خنثی کړي، د جگړې ختمولو لپاره لاره چاره پيدا کړي، دې هېواد او ملت ته نوي غمونه ټوکوي او له گاونډيو څخه نوي رالېږل شوي تعريفونه وړاندې کوي.

په ملي شورا کې د ملتپالو، هېوادپالو او اسلامپالو استازو شمېر هم کم نه دی او رښتيا هم د دې مظلوم ولس رښتيني استازي دي، خو څرنگه چې ملت مظلوم دی، دا استازي هم مظلومين دي، دوی هم د ملت په شان نه زر لري او نه زور چې په شورا کې يې وکاروي او د تقليبي، ايرانپالو او پاکستانيپالو په اصطلاح وکيلانو د غرضونو او مرضونو مخه ډب کړي.

مور اوس په شورا کې له همدغو مظلومو خو باغروړه او باعزته و کيلانو څخه هيله کوو چې خپل تيت و پرک حالت ته د پای ټکی کېږدي. د محدودو، خو منظمو، زورواکو او پرديپالو تش په نامه وکيلانو پر ضد يو گډ حرکت، تگلاره او انسجام رامنځته کړي، په شورا کې راټوکېدلي زهر په خپله له منځه يوسي او د پرديپالو او هېوادپالو وکيلانو ليکه يوه له بله جلا کړي. له اسکېرلي، باغیرته ملت څخه مو هيله ده لکه څنگه چې مو له چنگېزه تر هلاکو، له هلاکو تر انگرېزه او له انگرېزه بيا تر روسه او له روسه بيا تر دې

نورو ډول ډول انگرېزانو پورې مو، د هر بهرني پر ضد ښکاره مبارزه او جهاد کړی، دغسې يوځل بيا خپل ملي غرور، عزت او وحدت لا پسې غښتلی کړی، د هر گاونډي په تېره بيا د ايران او پاکستان د ښکاره او پټو توطيو او د هغوی د کورنيو تالي څټو پر ضد خپله شعوري، ملي او اسلامي مبارزه او جهاد ترسره کړی! په پای کې وایم، دې ډول کورنيو او بهرنيو خاينونو ته د دې خبرې يادول هم په کار دي چې:

لا تراوسه يې ماغزه په کرار نه دي

چا چې ما سره وهلی سر په څنگ دی

○○

ټيټ مې مه بوله غورځنگ راباندې مه کړه

زه په دې افتادگی کې لوی گړنگ يم

جرمني کې مېشت هېوادوال او د ملي هويت ملاتړ

د هېواد په داخل کې د ژوندون، افغانيت او اسلاميت پر ملاتړ غونډو سربېره په بهر کې هم افغانانو له دې ارزښتونو څخه خپل ملاتړ څرگند کړ. په جرمني کې هم په دې باب يوه مهمه غونډه وشوه. په دې غونډه کې گڼ شمېر اروپا مېشتو ټولنو گډون کړی و او دغه پرېکړه ليک يې صادر کړ:

د تابعيت په تذکرو کې د اسلام او افغان کليمو د حذف او همدارنگه د ژوندون ټلويزيون د خپرونو د ځنډولو په تړاو په اروپا کې د مېشتو افغاني کولتوري ټولنو او ملي شخصيتونو غونډه او پرېکړه ليک نېټه: ۱۱،۱۲،۲۰۱۳ ننی غونډه د کونړ د ځوانانو د کولتوري ټولني په کوربه توب

او په اروپا کې د مېشتو ديارلسو افغاني کولتوري ټولنو په بلنه او همدارنگه د هېواد د ملي، سياسي او فرهنگي شخصيتونو په گډون جوړه شوې وه. په غونډه کې د ولسي او مشرانو جرگې هغه پرېکړه چې د هويت په تذکرو کې يې د اسلام او افغان نومونو د ليکلو مخنيوی وکړ او همدارنگه د افغانستان د اطلاعاتو او کولتور وزارت او د لويې څارنوالۍ هغه پرېکړه چې له مخې يې د ژوندون ټلويزيون خپرونې وځنډول شوې، خبرې وشوې. د غونډې ټولو

برخوالو په دې توافق درلود چې د ژوندون ټلوېزيون د خپرونو ځنډول او د تابعیت په تذکرو کې د اسلام او افغان د هویت حذف کول د پاکستان او په ځانگړي ډول د ايران د افغان ضد سياسي پروگرامونو يوه برخه ده چې غواړي په پرلپسې ډول د افغانستان او افغانانو ملي ارزښتونو او له هغو څخه د دفاع ملي افغاني فکر بنسټونه له منځه يوسي . دغه سياسي پروگرام د ملي ترمينالوژۍ له له منځه وړلو راپيل شوی او اوس د اسلام او افغان هویت د ورکېدو تربریده راورسېده . پاکستان او په ځانگړي ډول ايران د دې پروگرام د عملي کولو لپاره له بېلابېلو لارو مخکې ځي . له يوې خوا يې بېلابېل سياسي گروپونه د ژبني او مذهبي خپلولی په اساساتو او پراخو مالي امکاناتو په ورکړه جوړ کړي دي او له بلې خوا د لسگونو ټلوېزيوني ، راډيويي او چاپيزو خپرونو له لارې د خپلو سياسي برنامو لپاره په خلاص لاس کار کوي . ژوندون ټلوېزيون چې د يو ملي افغاني فکري بنسټ په توگه يې خپرونې پيل کړي دي او له دې لارې يې د دغه افغان دښمنو هېوادونو او په هغوی پورې د تړلو ډلو د څېړو او سياسي موخو د رسوا کولو او همدارنگه افغاني ملي شعور د بيدارولو په برخه کې بېلابېلې او په پرله پسې ډول خپرونې کوي او په دې برخه کې يې خپل غږ په ډېره مېړانه اوچت ساتلی دی، تر دې چې په ورستيو کې د اسلام او افغان هویت نه په دفاع کې د يو شمېر په هېواد مينو افغانانو او ملي ځوانو خوځښتونو سره په همغږۍ د مبارزې ډگر ته مخامخ راووتل، نو همدا علت و چې د افغان دښمنو ډلو زغم نور ختم شو او په دې لټه کې شو چې دغه ملي افغاني غږ په ستوني کې غلی کړي . د دې کار لپاره ټول ايرانپال او پنجابپال گروپونه چې په دولتي او نادولتي برخو کې موظف شوي ، سره يو ځای شول او د يو شمېر مقام ساتو او بې ضميره افغانانو په ملتيا يې د ژوندون ټلوېزيون د خپرونو د ځنډولو توطيه مخ ته کړه . مونږ د نننۍ غونډې برخوال په اروپا کې د بېلابېلو کولتوري

ټولنو په استازیتوب د افغانستان د ملي شورا هغه پرېکړه چې له مخې یې د تابعیت په پېژندپاڼو کې د افغان او اسلام د نوم د حذف او همدارنگه د اطلاعاتو او کولتور وزارت او لویې څارنوالۍ هغه پرېکړه چې د ژوندون د نړیوال ټلوېزیون د نشراتو د ځنډېدو په تړاو یې کړې ده، په کلکه غندو او په دغه برخه کې خپلې غوښتنې به لاندې پرېکړه لیک کې وړاندې کوو:

پرېکړه لیک

۱- مور د ژوندون ټلوېزیون او همدارنگه د ټولو هغو ملي خوځښتونو هلې ځلې چې د اسلامي او افغاني هویت نه په دفاع کې یې کوي، په کلکه ملاتړ کوو او په ټول قوت سره د دوی تر څنګ ولاړ یو.

۲- مور په اروپا کې مېشت افغانان نه یوازې د ژوندون نړیوال ټلوېزیون ټولې خپرونې د هېواد د ملي ارزښتونو او افغاني کولتور په ټول برابرې گڼو، بلکې د دغه ټلوېزیون خپرونې له ملي گټو نه د دفاع لپاره د هېواد په اوسنیو حساسو سیاسي حالاتو کې یوه ملي اړتیا گڼو.

۳- مور د اطلاعاتو او کولتور وزارت او لویې څارنوالۍ هغه پرېکړه چې د ژوندون ټلوېزیون د خپرونو د ځنډولو په تړاو یې کړې، د ازادو رسنیو د قانون خلاف، یو سلیقوي، ناعادلانه او له ژبني تعصب څخه ډکه سیاسي پرېکړه گڼو او په کلکه ترې غوښتنه کوو چې ژر تر ژره خپله دغه پرېکړه بېرته واخلي او ژوندون ټلوېزیون څخه د خپلې غلطې کړنې په خاطر بښنه وغواړي.

۴- مور له ټولو هغو افغانانو نه چې ځان پرديپال نه بولي او د دولت په بېلابېلو پوستونو کې دنده لري، په کلکه غوښتنه کوو چې د خپل افغاني احساس او د چارو د واک د مسوولیت او مکلفیت له مخې نور د ایرانپالو او

پنجابپالو افغان ضد ډلو پر وړاندې پټه خوله پاتې نه شي او په ډاگه خپل دريځ خپل ولس ته روښانه کړي او که نور هم د مقام ساتنې په خاطر چوپ پاتې شي، نو ولس به يې د همدغه پرديپالو په کتار کې حساب کړي او دا دې نه هېروي چې ولس په راتلونکې کې ستاسې د کړنو حساب غواړي.

۵ - مور له ټولو ملي افغاني خوځښتونو او په ځانگړي ډول له ځوانو ملي خوځښتونو څخه هيله کوو چې د هېواد په دې حساسو سياسي شېبو کې له خپلمنځي، سليقوي او شخصي تربگنيو څخه لاس واخلي او په يو غږ د افغان او اسلام څخه د دفاع په سنگر کې سره راټول شي.

۶ - مور له ولسمشر کرزي څخه په کلکه غوښتنه کوو چې نور د پښتون قوم له خپلو لاس واخلي او د دې قوم روا او منل شوي حقونه د نورو د خوشالولو او د خپلو سياسي مصلحتونو لپاره قرباني نه کړي . هېر نه کړئ چې په دې کار تاسې خپله قومي بېلوالي ته لمن وهئ او د يو واحد افغان ملت جوړونې مخه نيسئ او هغه ناورين چې ستاسې د دې کړنو په پايله کې ورسره هېواد او ولس مخامخ کېږي، مسووليت به يې ستاسې پر غاړه وي.

۷ - مور د دولت درې گونو قواوو څخه په کلکه غوښتنه کوو چې د افغانستان اساسي قانون سر سم هر هغه څوک چې زموږ د اسلامي او افغاني هويت پر وړاندې ودرېږي ، قانوني چلند ورسره وشي او د ملي خيانت په جرم يې له سختې سزا سره مخامخ کړي.

ځای د کولن ښار ، جرمني

نېټه: ۲۰۱۳، ۱۲، ۱۱

د ملت حماسه کې د بغلان خپره

د (۱۳۹۲ل) کال د لېنډۍ پر (۲۳)مه نېټه په کابل کې د اسلامیت او افغانیت لپاره د سترې محکمې مخې ته یوه لویه مظاهره تر سره شوه، خو مخکې تر دې په ژوندون ټلوېزيون کې د افغانیت او اسلامیت د ملاتړ لپاره متواترې غونډې روانې وې. د افغانیت او اسلامیت داعیه له همغه پيله د ژوندون ټلوېزيون پر خپو باندې په منظم ډول خپرېدله، د ملي او عقیده یي هويت دېسمنانو په دې خاطر چې د ملت غږ غلی کړي، نو تر هر څه لومړی یې د ژوندون ټلوېزيون د بندولو هڅه وکړه. ولس د ژوندون ملاتړ وکړ، تر (۳۰) زیاتې ملاتړ غونډې په ژوندون ټلوېزيون کې جوړې شوې او د یوې لویې مظاهرې لپاره هم پرېکړه وشوه. نه یوازې په ژوندون، بلکې په نورو سیمو کې هم د دې داعیې د ملاتړ لپاره غونډې جوړېدلې. په بغلان ولایت کې هم یو لاریون وشو. شاه محمود کډوال چې دا مهال د بغلان پوهنتون استاد او د دې لاریون یو تن سمبالوونکی و، د بغلان د لاریون په باب وایي:

((هغه وخت چې په برېښنايي پېژندپاڼو کې د (دین او ملت) د لیکلو پر وړاندې غبرگون وښوول شو، نو د دې سترو ارزښتونو په ملاتړ هم غبرگونونه څرگند شول. څرنگه چې د (دین او ملت) د ملاتړو مشري ښاغلي استاد یون کوله او دا مبارزه د ژوندون راډیو ټلوېزيون له لارې خپرېدله، نو د (دین او ملت) دېسمنانو تر ټولو لویه هڅه همدا وه چې که د اسلامپالو او ملتپالو افغانانو هر څومره غونډې، جرگې، منطقي بحثونه او لاریونونه کېږي، دومره مهمه نه ده، خو چې د خپرېدو مخه یې ونیول شي چې د حق پلویان لا ډېر نه شي.

ټولو ته څرگنده ده چې د موضوع بنسټ په برېښنايي پېژندپاڼو کې د (دين او ملت) د کليمو ليکل وو چې پر وړاندې يې له ستمي فکرونو اغېزمن تش په نوم واکمن مجاهدين ولاړ وو؛ د نظر شورا او شمال ټلوالې هغه مجاهدين او مقاومتیان؟ چې دا وخت د حکومت نږدې ټول پوځي او ملکي واک له دوی سره و او هر څه يې چې غوښتل، هغه کېدل. د بهرنيو

شبکو لاسوهنه هم ردېدای نه شي، ځکه بېلابېل لاملونه وو چې هغوی نه غوښتل له ملي هويت سره مل پېژندپاڼې ووبشل شي، ځکه چې دې کار يوخوا هېواد او ملت پياوړی کاوه، بلخوا د ملت او هېواد د بېلتون مخه يې نيوله.

له (دين او ملت) نه د ملاتړ بهير په استاد يون او ژوندون راډيو تلویزیون پورې غوټه شول او د دې هڅه وشوه چې له (دين او ملت) څخه د ملاتړ او دفاع د بهير جرړې وباسي. د بېلابېلو اسلامپالو او ملتپالو روڼاندو د غونډو، جرگو، مشورو او د دوی د فکرونو او نظرونو د خپراوي مرکز ژوندون و، نو د دې رسنير، ښوونيز، ټولنيز او شعوري مرکز تړل د دښمنانو ستره موخه شوه چې د دې لپاره نارسمي کرکو، غوښتنو او هڅو رسمي او حکومتي بڼه هم خپله کړه.

يوخوا له (دين او ملت) څخه د ملاتړ لوی اکثریت او بلخوا له (دين او ملت) څخه منکر کوچنی اقلیت و، خو ستونزه دا وه چې اکثریت محکوم او اقلیت حاکم و، نو په داسې حال کې مبارزه له حاکم اقلیت سره وه چې له (دين او ملت) څخه منکر و. محکوم اکثریت له بېلابېلو پوځي او ملکي فشارونو سره مخ و؛ له نړيوالو او کورنيو دښمنانو سره پر پوځي او ملکي مبارزه بوخت وو ، فرهنگي ، اقتصادي او ... ښکېلاک ټول سره يو موټی وو او د اکثریت پر خپلو بوخت وو ، خو بيا هم دښمن هر ځای مختورن شو .

هغه وخت چې په کابل کې د (دين او ملت) او ژوندون راډيو تلویزیون په ملاتړ لومړی ستر لاریون ترسره شو ، هممهاله ورسره په ټول هېواد کې خوځښتونه پیل شول ، دا د وخت گرمه موضوع شوه چې رسنیو کې هم پرې ډېر بحثونه وو او ټولني ته خپاره شول . ډېر نالوستي هم وپوهول شول چې دا بحثونه او خوځښتونه د څه لپاره دي ؟ د هېواد د نورو سیمو په څېر بغلانيان هم د ملي ارزښتونو په دفاع او ملاتړ کې ورگډ شول او خپله ونډه يې څرگنده کړه .

لکه چې وړاندې یادونه وشوه ، دا وخت په ټول هېواد کې اقلیت حاکم او اکثریت محکوم وو ؛ بغلان کې هم همدا حالت و، بيا بغلان خو یوه داسې سیمه ده چې ښايي د هېواد او ملت فکري او شعوري دښمنان پکې تر نورو سیمو ډېر وي . يو سخت حالت و، ځکه زموږ لپاره شونتیاوې هېڅ وې . د دې ترڅنگ د حکومتي لڼدغرو گواښونه هم ډېر وو .

موږ لومړی له استاد یون سره اړیکي ونيول چې څه وکړو ؟ هغه وویل چې څه کولای شئ ، ويې کړئ ! و خوځېدو او ملگري مو پوه کړل چې د (دين او ملت) په ملاتړ او د ژوندون راډيو تلویزیون د تړلو پر وړاندې يو

غبرگون نښو . فدا محمد فدایي چې يو وخت مو محصل او بيا راسره استاد شو ، د سيمې استوگن او د منډې ترړې سړی دی ، راسره شو . گرد گرځېدو

چې يو څه وکړو ، ډله مو سوکه سوکه پراخېدله ، نور استادان او محصلين مو هم پوهول چې کلی او ولس وپوهوي . په دې ترڅ کې چې د خلکو په پوهولو بوخت وو ، نور کارونه هم راترغاړې وو ؛ د لاريون لپاره شعارونه چاپول ، بيرغونه پېرل ، ځانگړې ښکلايزې ملي نښې او ... خو يوه افغانۍ په منځ کې نه وه . د نورو ملگرو مشرانو ترڅنگ مو دا موضوع له (شمس الحق بارکزي) سره هم شريکه کړه چې د دې ليکنې د ليک پر وخت د بغلان د ولايتي شورا غړی دی . هغه (۳۰۰۰) درې زره افغانۍ مرسته وکړه او خپلو خپلوانو ته يې وويل چې لاريون ته راشي ، خو خپله رانغی . نه يواځې دا بلکې د بغلان هېڅ مشر مور سره په لاريون کې نه وو ، خو ولس و . ځوانان سوکه سوکه خبرېدل او پارېدل ، په دې ډول که پيسې نه وې ، خو بېلابېلې شونتياوې نورو ملگرو چمتو کړې .

کله مو چې د پلخمرې په بازار کې شعارونه د بینرونو په بڼه چاپول ، نو د چاپ مرکز مسوول (پوپلیار) له دې وېرې چې زیان ونه ویني ، د خپل مرکز نوم او نښې نښانې یې په بینرونو چاپ نه کړې . هره شېبه له داسې ناسیده گواښونو سره مخ وو ، خو کار ته مو خندا کېدای نه شول .

یو وخت راته محمداعظم الفت د بغلان د مشهور جهادي او ټولنیز شخصیت ښاغلي (ملاعلم مطمین) زوی او زموږ محصل چې وروسته په یوه چاودنه کې شهید شو (جنت یې خای شه) وویل چې په بازار کې نور بیرغونه نه موندل کېږي ، ځکه ټول ملگرو پېرلي دي او لاریون ته یې چمتو کړي ، په دې خبره مو ډېر د خوښۍ احساس وکړ چې داسې ورځ هم راغله چې ملي بیرغونه مو بازار کې خلاص کړل !!!

کله چې نور کارونه راټول شول بیا د خای په لټه کې شولو چې کوم خای کې لاریون وکړو ؟ د بغلان د یوه تن قومي مشر حاجي محمد حسن احمدزي په دفتر کې ناست وو ، چا یو خای چا بل خای ښوده ، خو په پای کې مو (زمانخیل) د راټولولیدنې او لاریون خای وټاکه . دلته د دې سیمې د یوه استوگن ، یوه درانه او ځواکمن سړي (گل محمد) ځانگړې مرسته او ډاډ د یادولو دي .

د لاریون په اړه مو له امنیې قومندان ښاغلي امین الله امرخیل سره تیلیفوني خبرې وکړې او د هغه اجازه مو ترلاسه کړه او په ملي امنیت کې مو هم ځینې خبرې کړل ، ځکه زموږ وېره له حکومته وه ، نه له مخالفینو .

د ۱۳۹۲ لمريز کال ، د لېږندۍ (۲۲) د جمعې ورځ ماسپښین مهال مو د لاریون لپاره وټاکه او ټول ملگري مو وپوهول چې د جمعې ورځې لمونځ به د (زمانخېلو) په جومات کې په جمعه کوو او بیا به لاریون ته ووځو .

د (زمانخېلو) د جومات امام مو له وړاندې پر موضوع پوهولی و، چې هیله ده له خلکو سره یې بیا یاده کړي . مولوي صیب تر خطبې وروسته خلکو ته یادونه وکړه او د سیمې له خلکو ، مشرانو او ځوانانو یې وغوښتل چې لاریون کې ورگډ شي . دلته دا یادونه هم اړینه ده چې نه یواځې د (زمانخېلو)، بلکې د بغلان له بېلابېلو سیمو مشران او ځوانان راغلل چې شمېر یې سلگونو ته رسېده .

مور د دې لاریون د خبرې پوښنې لپاره د بغلان ټولې رسنۍ خبرې کړلې ، خو هېچا زموږ خبر وانخیست ، ځکه دا رسنۍ هم په هغه چا پورې تړلې وې چې دوی هم د (دین او ملت) او ژوندون تلویزیون مخالف وو ، یواځې زموږ ملگري او په پلخمري کې د (افغان کبېل او چونفر رادیو) مشر بناغلي (رفیع وردگ) لاریون تر پوښنې لاندې راووست او خپور یې کړ . لاریون ډېر منظم پیل شو ، تر لمانځه سم لاسي وروسته گرځنده لاسپیکرونه ، بیرغونه او ټول مواد چمتو او خپاره شول . په پیل کې د قرانکریم تلاوت ، بیا ملي سرود او ورپسې مشرانو او ځوانانو خبرې وکړې ، په پېژندپاڼو کې یې د (دین او ملت) له لیکلو او ژوندون رادیو تلویزیون څخه خپل ټینګ ملاتړ څرگند کړ .

اوس د دې لیکنې پر وخت چې له لاریون نږدې څلور کاله تېر شوي ، بنایي زه د هغه وخت سمه انځورونه ونه کړای شم ، نه د هغه ډار او وحشت چې د حکومتي ترهگرو له لوري خپور وو او نه د هغسې خپسې چې پر ملت ناسته وه ، خو بیا هم میرني ولس د خپل نفوذ ساحه څرگنده کړه او خپل غږ یې پر وته کړ او دښمن یې په هغه ځای کې وننگوه چې تل یې دا سیمه له یو موتي هېواده جلا بللې ده .))

د سترې محکمې مخې ته د ملت حماسه

د ۱۳۹۲ ال کال د قوس پر (۲۳) مه نېټه د شنبې پر ورځ د ژوندون ټلوېزيون په انگر او شاوخوا سیمو کې په زرگونو هېوادوال راټول شول او د هویت په تذکره کې يې د افغان او اسلام کلیمو د لیکلو لپاره پراخ لاریون وکړ.

لاریونوالو د ژوندون ټلوېزيون او زما (محمد اسمعیل یون) د دریځ ملاتړ وکړ، ژوندون ټلوېزيون يې د افغانستان د ملي او اسلامي هویت ځلوونکی وباله او ماته يې ډاډ راکړ چې د سر په بدل به دې ملاتړ کوو. لاریونوالو خپل لاریون د ژوندون ټلوېزيون له مرکزي دفتر څخه پیل او تر سترې محکمې پورې يې ورساوه، مظاهره چيانو شعار ورکاوه، افغانیت غواړو، اسلامیت غواړو، ژوندون غواړو، قانون غواړو.

په دې مظاهره کې چې تر لسو زرو زیاتو افغانانو گډون درلود، د جوش او خروش، ملي او اسلامي ارمانونو له مخې د افغانستان په ټول تاریخ کې یوه بېسارې مظاهره وه. لاریونوالو په لسگونو ملي او اسلامي شعارونه ورکول، دوی د سترې محکمې مخې ته راټول شول لومړی یې دغه پرېکړه لیک

صادر کړ او زما په گډون یې یو پنځه کسيز هئیت د سترې محکمې له عالي شورا سره د کتنې په خاطر انتخاب کړ.

بسم الله الرحمن الرحيم

اسلامیت وژغورئ، افغانیت وژغورئ

د لاریونوالو پرېکړه لیک

۱۳۹۲ ل کال د لېنډۍ (۲۳) مه نېټه

کابل - افغانستان

۱- هېڅوک د دې حق نه لري او نه مور چاته د دې حق ورکوو، چې د اسلام او اسلامیت، افغان او افغانیت په باب رایه اچونه وکړي او یا په دې باب بحث وکړي.

۲- د اساسي قانون له غوڅو احکامو سره سم د هویت د تذکرې پر لومړي مخ د (اسلام) او (افغان) د تثبیت او ځلونې په خاطر سل په سلو کې د (دین) او (ملت) د ستون لیکل غواړو، مور بې دینه او بې ملته تذکره نه غواړو.

۳- د هویت په تذکره کې د (اسلام) او (افغان) کلیمو د لیکلو د مخنیوي لپاره د هېڅ دولتي ارگان پرېکړه، که هغه د ولسي جرگې له خوا وي، که د مشرانو جرگې او یا کومې بلې جرگې او ادارې له خوا، نه قانوني ده او نه ملت ته د منلو وړ ده.

۴- له سترې محکمې څخه هيله کوو، هر هغه څوک چې افغان نه وي او په افغانستان کې په ناقانونه توگه اوسېږي، امنیتي ارگانونو ته امر وکړي چې د یوه بل هېواد د وگړي په توگه ورسره چلند وکړي او ژر تر ژره یې د قانون منگولو ته وسپاري.

۵- ژوندون ټلوېزيون د ټولو افغانانو داسې یو ملي ټلوېزيون دی، چې ملي او اسلامي ارزښتونه یې پاللي او پالي یې، لاریونوال په ټینگه د دې ټلوېزيون او استاد پوهنوال محمد اسمعیل یون د ملي او اسلامي دریځ ملاتړ کوي.

۶- لاریونوال له سترې محکمې څخه غواړي، د ژوندون ټلوېزیون د تعلیق په باب د اطلاعاتو او کلتور وزیر او لوی څارنوال ناقانونه پرېکړه، چې د سیاسي انګېزو، قومي او ژبنيو تعصبونو او د پردیو فشارونو زېږنده ده، ژر تر ژره لغوه کړي.

۷- لاریونوال ټینګار کوي چې د ژوندون ټلوېزیون د حیثیت د اعادې په خاطر باید لوی څارنوال او د اطلاعاتو او کلتور وزیر ژر تر ژره له ژوندون ټلوېزیون څخه بېننه وغواړي.

۸- لاریونوال له سترې محکمې څخه غواړي د یو واکمن او بې طرفه هئیت له خوا د ټولو رسنیو د تمویل سرچینې وپلټي او هغه رسنۍ چې له ایران، پاکستان او یا نورو نامشروع سرچینو څخه خړوبېږي، باید ژر تر ژره د محاکمې مېز ته راکاږي.

۹- د ملي او قومي رسنیو ترمنځ دې سره کرښه راکاږل شي، څوک د افغان، افغانستان، اسلام او د هېواد ملي گټې غواړي او څوک قومي مسایلو ته لمن وهي؟ هغه رسنۍ چې هم قومي تعصبونه پاروي او هم یې پر بل چا باروي، باید قانوني چلند ورسره وشي.

۱۰- څوک چې په خپلو ټلوېزیونونو کې د افغانستان ملي سرود نه خپروي، ملي بیرغ نه رپوي، نور بیرغونه رپوي او نور سرودونه خپروي او د افغانستان د اساسي قانون د (۴، ۱۶، ۱۹، ۲۰، ۲۲، ۲۴) او نورو مادو د محتویاتو خلاف خپرونې کوي، باید ژر تر ژره د قانون منګولو ته راکاږل شي.

۱۱- د شیخ محمد اصف محسنی مدرسه او تمدن ټلوېزیون چې د ایران په مالي مرسته جوړ شوي او افغان ضد کلتوري، مذهبي، سیاسي او نور فعالیتونه په کې پرمخ بیول کېږي، باید ژر تر ژره د یوه واکمن ناپېیلي هئیت له خوا وڅېړل شي او د ملي نفاق دا ځاله دې ژر تر ژره وټړل شي.

۱۲- لاریونوال د جنرال طاقت د خوشې کېدو غوښتنه کوي، جنرال طاقت یوازې د افغانستان ضد یوه شخص پر وړاندې یوه کلیمه کارولې، نه یې کوم مشخص قوم او یا قومونو ته سپکاوی کړی او نه یې کومې ژبې ته!

۱۳- لاریونوال له سترې محکمې غواړي هغه اشخاص، چې په تېرو لسو کلونو کې یې د هېواد ملي وحدت پر ضد په ډاگه څرگندونې کړي، ملي شخصیتونه او قومونه یې توهین کړي، لکه انور سادات، لطیف پدram، عبدالحفیظ منصور، حکیم شجاعی، عظامحمد نور او نور محاکمې ته راکاږي.

۱۴- لاریونوال وايي که چېرې زموږ مشروع او قانوني غوښتنې ونه منل شي، نو موږ به پر نورو لویو مظاهرو لاس پورې کړو، ان تر دې چې لویې لارې به بندې کړو او له دې پلوه چې هر ډول ستونزې رامنځته شوې، د ټولو مسؤلیت به د حکومت په تېره بیا د لوی څارنوال او د اطلاعاتو او کلتور وزیر پر غاړه وي. ومن الله التوفیق

تل دې وي افغانستان

سرلوری دې وي افغان ملت

مړه او سپېره دې وي د افغانستان پټ او ښکاره دښمنان

تر دې وروسته زما (یون) په گډون د لاریونوالو په استازی پنځو تنو د سترې محکمې د عالی شورا له ځینو غړو سره وکتل. د سترې محکمې عالی شورا غړو پرېکړه وکړه چې ژوندون ټلوېزیون د تعلیق امر به همدا اوس فسخه کړي، د پرېکړه لیک نور مواد وخت ته اړتیا لري، دا به دوی د سترې محکمې د عالی شورا په عمومي غونډه کې تر بحث لاندې ونیسي او بیا به اړوندو مراجعو سره په دې برخه کې خبرې وکړي او لازم تصمیمونه به ونیسي.

په دې ډول د لومړي ځل لپاره د افغان ملت مدني حماسه د تاریخ په حافظه کې ثبت شوه، پرته له دې چې چاته زیان واوړي، څوک توهین شي، دولتي او عامه شتمني زیانمنه شي د خلکو لاریون په ارامه فضا کې پای ته ورسېده او زموږ د ولس مدني انځور یې د تاریخ په حافظه کې ثبت کړ.

د دې ترڅنګ په گڼو ولایتونو، لکه: خوست، پکتیا، ننگرهار، کونړ، فراه، هرات، هلمند، کندوز او ځینو نورو ولایتونو کې د هویت په تذکرو کې د افغان او اسلام کلیمو د لیکلو او د ژوندون ټلوېزیون په ملاتړ لاریونونه وشول. ما د ژوندون ټلوېزیون له لارې له خپلو ټولو هېوادوالو په تېره بیا د کابل له لاریونوالو څخه مننه وکړه چې په نړه یې د اسلامیت او افغانیت د داعیې د ملاتړ لپاره د مبارزې میدان ته راودانگل، د دې مننې لیکنی متن په دې ډول دی:

د ملت حماسې ته درناوی

کله چې د (۱۳۹۲ل) کال د لیندۍ پر (۲۳)مه نېټه د سترې محکمې مخې ته د اسلامیت، افغانیت او ژوندون ټلوېزيون د ملاتړ لپاره ستره مظاهره وشوه، نو ما پر ځان پور وگڼله چې د یوې مننې په ترڅ کې د ملت د مننې حق ادا کړم، د ټلوېزيون له لارې مې له ملته مننه وکړه. دا مننه د (۲۰۱۳م) کال د ډسمبر پر (۱۸)مه له ژوندون ټلوېزيون او برېښنايي رسنیو څخه خپره شوه، دلته یې کټ مټ رانقلوم:

بسم الله الرحمن الرحيم

د کایناتو د هغه لوی څښتن تعالی په نامه

چې د زړې زړې حساب او کتاب ورسره دی

خپل ولس ته د مننې پیغام

د ملت حماسې ته درناوی

مرگ زما په پوهه ښه تر دا ژوندون دی

له عزت سره چې نه وي زیست روزگار

ولسونه چې سندیو بله وکا

پادشاهان ورته سجود کاندې اختیار

داسې یو حالت کې چې ملت د ویاړ او پرتم، تورې او قلم، جنگ او

فرهنگ یوه ستره تاریخي او مدني حماسه وټوکوي، سړی نه پوهېږي چې له

کومې جملې یې پیل کړي، له چا څخه لومړی مننه وکړي؟ چاته د ستاینې

گلوونه او د منډې اوبښکې ډالۍ کړي؟ خو ښه به وي چې د مننو او ستاینو د معمول خلاف، زه د ټولو ژوندونوالو، ټولو اسلامپالو او ټولو هېوادپالو افغانانو په استازی له هغو میندو د منډې لړۍ پیل کړم چې مور ته یې په پنځه وخته

لمانځه کې د دعا

لاسونه لپه کړل، مور

ته یې د دعا لښکري

راولېږلې، له هغو

خویندو به یې پیل

کړم چې نه یې په

دعاگانو کې هېر کړو،

نه یې په عملي ملاتړ

کې، د همدې

اسکېرلو خو غیرتي خویندو له خوا په سوونو ټلېفونونه راغلل، د مظلومیت د خپو، په ژرغوني، خو له ډېر عزت، عفت او همت نه په ډک اواز یې زموږ ملاتړ وکړ او همدا به یې ویل: که له زلمو نه پوره نه شوه... له هغو سپین رپرو مشرانو او مخورو به یې پیل کړم چې د عمر اوږده برخه یې د دې وطن په غم او درد کې تېره کړې، خو لا هم په سپېرو او دود وهلو خونو کې اوسي او هر یو به همدا ویل:

پام چې وار دې خطا نه شي

ما منلي غرغري دي

له هغو ماشومانو به يې پيل کړم چې له تندي يې سپينې ټوټې تاوې کړې وې او پرې ليکل شوي وو: اسلاميت غواړو، افغانيت غواړو، ژوندون غواړو. بنکلو ماشومانو، لکه د پغمان د سرو منو په شان پر خپلو بنکلو انگيو د افغانستان بنکلی درې رنگه بيرغ رسم کړی و او مخونه يې دومره بنکلي بنکارېدل، لکه د بوډۍ ټال، د رنگونو په شان. دې امتيازاج او بنکلا ته هېڅ با احساسه افغان د خپلو اوبنکو سپلاډ نه شي ټينگولای.

له هغو مسافرو افغانانو به يې پيل کړم چې د نړۍ په (پنځوسو) هېوادونو کې مېشت دي او هره ورځ د وطن د ليدو په هيله اوبنکې تويوي، د هغو افغانانو د دعاگانو برکت و چې په مکه معظمه، د خدای په کور کې يې مور ته د دعا لاسونه لپه کړل.

له هغو ځوانانو به يې پيل کړم چې له سرونو يې سپين کفنونه تړلي وو او د خپلو سترو ايډيالونو، اسلاميت او افغانيت د ملاتړ لپاره يې د ظلم او استبداد په مقابل کې سر په لاس کې نيولی و.

له هغو ميندو او پلرونو به يې پيل کړم چې د خپل ځيگر ټوټې يې، سره له دې چې د ظلم او استبداد له خوا هر ډول خطرونه ورته متوجه وو، خو بيا يې هم د عدالت د تامين لپاره د مبارزې لومړۍ کرښې ته راولېږلې. په نړۍ کې به د قربانۍ داسې بېلگه څوک پيدا کړي چې خپل منصور اولادونه په داسې حال کې د جگړې ډگر ته ولېږي، چې نه توپ لري او نه ټوپک او په تش لاس د ظلم او استبداد په مقابل کې ودرېږي؟

له خپلو قدرمنو علمای کرامو به يې پيل کړم چې په نره يې د شريعت د منطق په ژبه د اسلاميت او افغانيت ملاتړ ته راودانگل.

د هغو ولايتونو له ځوانانو به يې پيل کړم چې په کابل کې يې تر لويې مظاهري ځان د مخه کړ، خپله لاس په کار شول، پرته له دې چې د چا منفي نظر، فرمايش او يا زور ته سر تپت کړي، په خپل تفکر يې پر لويو لاريونونو لاس پورې کړ.

له هغو زنداني ورونو به يې پيل کړم چې د زندان د تورو تمبو تر شا يې مور ته د ملاتړ پيغامونه راولېږل. زندانيانو خپل ملاتړ د غذايي اعتصاب له گواښ سره وصل کړ او ويې ويل چې که چېرې د ژوندون د تعليق پرېکړه بېرته وانخيستل شي، نو دوی به پر لوی غذايي اعتصاب لاس پورې کړي. له هغو ځوانو خوځښتونو، مدني ټولنو، سياسي گوندونو، حرکتونو، صنفی اتحاديو او قومي شوراگانو به يې پيل کړم چې په پوره يووالي يې په لاريون کې گډون وکړ.

له هغو ټولو هېواد والو به يې پيل کړم چې په پراخه اوسېله يې په مظاهره کې گډون وکړ، له سهاره تر ماښامه يې له خوراک او څښاک پرته د خپلې برحقې داعيې لپاره چغه پورته کړه.

له هغو ځوانو څارندويانو او د مظاهري له منتظمينو به يې پيل کړم چې په ډېره سره سينه يې د مظاهري نظم خوندي کړ، ډېر فشارونه پرې راغلل، خو خپله اوسېله يې په هېڅ ډول له لاسه ور نه کړه.

د مظاهري له ټولو گډونوالو څخه به يې پيل کړم چې له ډېرو لوړو کلتوري اخلاقو، سړې سينې او پوره زغم څخه يې کار واخيست او يو ځل بيا يې د يوه متمدن، با کلتوره او غيور ملت په توگه نړۍ ته ځان ثابت کړ.

د سترې محکمې له عالي شورا به یې پیل کړم چې د ژوندون ټلوېزيون د تعلق په اړه یې د لوی څارنوال او اطلاعاتو کلتور وزیر ناقانونه پرېکړه ژر تر ژره ملغی کړه او د لاریونوالو د نورو غوښتنو د څېړنو ژمنه یې وکړه. له خپلو ملي پولیسو به یې پیل کړم چې په پوره نظم، دقت او عزت یې د امنیت په خونديتابه کې خپله مرسته او همکاري وکړه.

د هېواد له درېو نسلونو څخه به یې پیل کړم چې هم په کې کشر شامل و، هم په کې ځوان او هم په کې د نوي کلونو د عمر خاوندان. د هېواد د سپین رېږو مخورو، ځوانانو او تنکیو ځوانانو د درېواړو نسلونو یووالی زموږ د هېواد والو د اوچت ملي شعور ښکارندوی کوي.

له خپلو ټولو هغو هېوادوالو، خویندو، میندو، پلرونو، ځوانانو، مساپرو او نورو څخه به یې پیل کړم چې د مظاهري تر بریا او کتنې وروسته یې له ډېرې خوشالۍ په سترگو کې اوبنکې گرځېدلې او په سلگو سلگو یې د بریا مبارکي وویلې.

د ژوندون ټلوېزيون له ټولو کارکوونکو به یې پیل کړم چې دا څو پر له پسې اوونۍ یې شپه ورځ پر ځان یوه کړې او د خپل مظلوم ولس په خدمت کې دي.

له ټولو پورتنیو ښاغلو او اغلو څخه تر منځې او ستاینې وروسته غواړم، له ټول افغان ملت څخه مننه وکړم چې په خپله لمن کې یې داسې گاللي غمي او سپري روزلي چې د غره په شان خویونه لري؛ هر څه یې په لاس کې دي، خو څوک نه ازاروي، هر څوک وېشلی شي، خو څوک نه ولي:

لمن مې ډکه ده له کاینو خو څوک نه پرې ولم
په عادتونو کې دا یو عادت د غره لرمه

زما ملت يو ځل بيا پردیپالو او نورو رقیبانو ته په ډاگه کړه چې د څومره لویې اوسېلې خاوند دی، د تاترې په شان، د سپین غره او شمشاد په شان او د پامیر او هندوکش په شان زغم او اوسېله لري، که خپل ناهله زامن یې پر سپینې لمن داغونه هم ږدي، نو تر یوه وخته ورته اوسېله کوي، خو یو مهال بیا سبق هم ورکوي.

زما قدرمن او غیرتي ملته!

پردیپالو او ځینو تالیڅټو غوښتل، یو ځل بیا د دې ولس ټولنیز، ملي، اسلامي او هېوادنی شعور امتحان کړي. زموږ ولس چې د سختو ازموینو له ډگره تل بریمن او پتمن وتی، یو ځل بیا له دې ستر ازمېښته پتمن او بریمن راووت. په دې وطن کې خو ځینې مظاهري د قدرت پر سر وي، د څوکیو پر سر وي، د غوږو او چربو پر سر وي، خو زموږ د ملت مظاهره، د معنوي ارزښتونو پر سر وه او د دې ارزښتونو د ښکلا او ځلا په خاطر وه، د اسلامیت او افغانیت پر سر وه د ژوندون پر سر وه. زما ملت شعار ورکړ چې اسلامیت غواړو، افغانیت غواړو، ژوندون غواړو او قانون غواړو. په مقابل کې یې ایرانپالو شعار ورکړی و، چې نه افغانیت غواړو، نه اسلامیت غواړو نه قانون او نه ژوندون: وگورئ د دې دوو شعارونو د څرنگوالي ترمنځ څومره توپیر دی، څوک څه کوي؟

ډېر تفاوت شته په انسان کې د مانا په لحاظ

واړه مشغول دي ځینې ځان ځینې جهان جوړوي

ددې مظاهري پیغام دا و چې سیمې او نړۍ ته په ډاگه کړي چې افغان ولس یو متمدن، فرهنگيالی او توریالی ملت دی، هغه ډلې او اشخاص چې

د دې هېواد پر مظلوم اکثریت کله کله د بې کلتوری تور داغ پورې کوي، اوس دې راشي او ودې گوري چې څوک د لوړو کلتوري او معنوي ارزښتونو لرونکی دی؟ او څوک د نورو د کلتور دسمالونه پر غاړه گرځوي؟ دښمنانو غوښتل چې زموږ د ملت چغه خپه کړي، فریاد یې وچ کړي او ژبه یې غوڅه کړي، خو هغوی په دې کار کې لاندې راغلل:

که ظالم مې ژبه غوڅه کړه تېره شوه

توره څومره چې تېره شوه لا خوره شوه

اوس که نر یې نو غوږونه دې خپل پرې کا

چې زما نغمه سره نه شوله سره شوه

ددې لاریون بل پیغام دا و چې افغان ضد ډلو ته دا وښيي چې دا مظلوم خو غیرتي ولس له گڼو ناخوالو او ستونزو سره سره لاهم د خپلو سترو معنویاتو د حفاظت په خاطر په خپل منځ کې وحدت، یووالی او پیوستون لري او که چېرې وغواړي هر پټ او ښکاره پردیپالی د نابودی په سیند کې ډوبولای شي.

د مظاهري بل پیغام دا و چې مخالفین او نور مذدذب اشخاص که غواړي په آینده کې سوله ییز لاریون وکړي او د سړیتوب لاره خپله کړي، نو له دغسې مظاهري دې عبرت او پند واخلي.

ددې ستر بریمن لاریون بل پیغام دا و چې ځانساتو، ورځپاڼو، دولتي او نادولتي مامورینو او مامورگیو ته دا په ډاگه کړي چې ستاسو له مرستې، همغږۍ، فکر، نظر او ملگرتیا پرته او ان له مخالفت سره سره بیا هم دا ولس د دې زور او ځواک لري چې خپل برخلیک او د خپل ژوند تگلوری په خپله وټاکي.

ددې مظاهري بل ستر پیغام دا و چې اسلامیت او افغانستان داسې سره غاړه غړۍ شول او داسې سره واوډل شول چې د هېواد په تاریخ کې یې ساری نه دی لیدل شوی، همدا دوه ستر مثالونه دي چې موږ له تیارو څخه ژغوري، د لومړي ځل لپاره مسجد او هوجره، ملا او معلم، ښوونځي او مدرسه، کشر او مشر پر یوه لاره روان وو او یو بل ته یې د ورورۍ لاسونه سره ورکړي وو، دا په هېواد کې د ملي یووالي تر ټولو ښه سمبول و.

نو اوس د خپل ولس دغه درایت، کفایت، ایمان، هوډ، تکل، فکر او لرلید ته په کتو او له هغو څخه په الهام اخیستو سره، راتلونکي ته ډېره هیله لرلای شو. د همدغه قوت موثريت ته په پام سره موږ په دې ډاډه یو چې گام پر گام به خپلو ملي او اسلامي هدفونو ته رسېږو، د هویت د تذکرې پر لومړي مخ به سل په سلو کې د اسلام او افغان کلیمو د تثبیت په خاطر د (دین) او (ملت) ستون لیکل کېږي، د دې هدف د عملي تطبیق لپاره به لومړی د مشرانو جرگې او ولسي جرگې د گډ کمېسیون پرېکړې ته انتظار باسو، که بیا هم دا دوه ایډیالونه پکې ونه لیکل شول او یا یې له دې څخه یو ولیکه، یو یې حذف کړ، نو بیا هم ملت ته د منلو وړ نه دي، په دې حالت کې به مظلوم اکثریت، دا ځل د پښتونستان واک ته راټولېږي او مخکې تر دې چې ولسمشر د ملي شورا دا ناقانونه مصوبه لاسلیک او توشیح کړي. په یاد واک کې به د یوې لویې مظاهري په ترڅ کې له ولسمشره وغواړي چې هېڅکله باید زموږ پر ملي او اسلامي هویت خاورې وانه پوي. ولسمشر باید دا قانون رد او د سمون لپاره یې کورنیو چارو وزارت ته ولېږي، هغوی باید د افغان او اسلام د تثبیت په خاطر له سره، نوی کارت ډیزاین او د تصویب لپاره یې قانوني مراجعو ته واستوي.

ولس له ولسمشره غواړي د څو محدود فسادگرو، غلو، داړه مارو او جنگسالارانو د لوټ او تالان له امله د افغانستان نوم په نړۍ کې د فساد په لومړۍ لیکه کې راځي، حقیقت خو دا دی چې افغانستان یو سپېڅلی نوم دی چې له فساد سره هېڅ اړیکه نه لري، دا خو فسادگر دي چې فساد یې کړی، نه افغانستان، نو په کار خو دادي، هغه کسان چې د افغانستان سپېڅلی او نېک نوم یې بد کړی، د هغوی نومونه دې د رسنیو له لارې افشا شي چې زموږ د سپېڅلي هېواد نوم له فساد گرو جلا شي.

له ولسمشر څخه غواړو په تېرو (۱۲) کلونو کې ټول دولتي تشکيلات د رسنیو پر مخ خواره کړي، چې ولس ته پته ولگي، څوک په کې خومره دي؟ چا د کوم لیاقت پر اساس کومې څوکۍ اخیستي، چا قومي او سیمه ییزو مسایلو ته لمن وهلې؟ د ساري په توگه دې ژر تر ژره یوازې د هغې ولسوالۍ د افرادو لېست خپور کړي چې د (پوزېشن) او (اپوزېشن) دواړه پوستونه یې اشغال کړي، هم ورسره حاکمیت دی او هم تر ټولو زیات د مظلومیت چغې وهي.

له ولسمشر څخه، د ده له دفتره نیولې بیا تر وروستۍ دولتي ادارې پورې، په ټولو کې، د اساسي قانون له محتویاتو سره سم د بشپړ ژبني عدالت تامینول غواړو.

ولسمشر څخه دا هم غواړو چې د یوه ناپېیلي هڅیت د توظیف له لارې دې د تمدن ټلوېزیون او شیخ محمداصف محسني مرکز په گډون ټولې هغه رسنۍ چې په تېره یوه لسیزه کې یې رسنیز فعالیت لرلی دی. د دې ټولو رسنیو مالي سرچینې او د پرسونل څرنگوالی باید وڅېړل شي او نتیجه یې ولس ته اعلان شي.

د اساسي قانون د ساتندوی او پالندوی په توگه له ولسمشر څخه دا هم غواړو، هغه ټلوېزيونونه چې د هېواد د ملي بېرغ پرځای، نور بېرغونه رپوي او د ملي سرود پرځای نور سرودونه خپروي او همدارنگه د اساسي قانون د (۲۰، ۱۹، ۱۶، ۴، ۳، ۲۲، ۳۴) او نورو مادو د محتواوو خلاف نشرات کوي، له قانون سره سم سزا ورته ورکړي.

موږ ټولو هېوادوالو ته ډاډ ورکوو چې زموږ مبارزه د افغان او افغانيت اسلام او اسلاميت او په هېواد کې د ټولو افغانانو د ملي وحدت او برابری لپاره ده، موږ د قومونو د تساوي شعار نه ورکوو، ځکه چې دلته د تساوي د کليمې په عملي تطبيق کې اصلاً تساوي نه ښکاري، موږ د ټولو افغانانو ترمنځ تساوي غواړو او دې رښتيني بشري اصل ته د زړه له کومي کار کوو.

موږ په افغانستان کې هر ټبر، هر قوم او هر ټولنيز ټولي ته ډاډ ورکوو چې د قومي او جنګي ټوپکوالو له اسارت څخه د دوی د خلاصون لپاره په ټينګه مبارزه کوو. موږ خپلو هزاره افغان ورونو ته ډاډ ورکوو چې د څو جنګسالارانو له اسارته مو ژغورو، موږ تاجک افغان ورونو ته هم ډاډ ورکوو چې د يوې محدودې درې د جنګسالارانو له منګولو څخه د دې قوم د ژغورنې لپاره هلې ځلې کوو.

موږ ازبکو ورونو ته هم ډاډ ورکوو چې د يو يا څو محدودو جنګسالارانو له ظلمه مو ژغورو.

موږ د هېواد د هر ټبر، هر قوم، هر خېل او هرې ژبې افغان وگړي ته وايو چې له مظلوميت څخه د خلاصون لپاره مو هلې ځلې کوو.

موږ د هغې ورځې په ارمان يو، هغه زورواکي چې د قوم، ژبې، سمت، مذهب او نورو شعارونو تر چتر لاندې يې ناکنټروله او بې شمېره نامشروع

پانگه پیدا کړې، داسې ورځ به راشي چې له مشروع او قانوني لارې به د دې پانگې رڼاوی کېږي.

مور له ولسمشر څخه هیله کوو چې په تېرو لسو کلونو کې د هغو لسو ملیاردانو پانگه ملي اعلان کړي او د بیت المال برخه یې وگرځوي چې له نامشروع لارې یې پیدا کړې ده.

مور له خپل مومن، مسلمان او مجاهد ملت څخه هیله کوو لکه څنگه چې د جهاد پر مهال، په ملیونونو افغانانو له اسلامیت او افغانیت څخه خپل سرونه قربان کړل، اوس دې یو ځل بیا د خپل ملي او اسلامي هویت د ملاتړ لپاره په ټینګه راودانګي.

درنو او قدرمنو هېوادوالو!

په تېرو څو اوونیو کې په زرګونو، په لکونو او ملیونونو هېوادوالو د افغان او افغانیت، اسلام او اسلامیت او ژوندون ټلوېزیون پراخ ملاتړ وکړ، په دې کې په لسګونو مدني ټولنو، ځوانو خوځښتونو، قومي شوراګانو، سیاسي ګوندونو، د علماوو شوراګانو، فرهنګي ټولنو او زرګونو مخورو شخصیتونو ډېر مخکین رول درلود، داسې شخصیتونه هم وو چې د نوم له یادونې پرته یې په نومورکي ډول په دې ملي مبارزه کې ډېره فعاله ونډه واخیسته، مور کونښن کاوه چې په ترتیب سره د دې ټولو بنسټونو او بناغلو نومونه واخلو، مننه ورڅخه وکړو، خو څرنگه چې له ټولو نومونو او بنسټونو څخه داسې اوږد لېست جوړېده چې بیان یې پوره ورځ غوښته او د دې خطر احتمال هم و چې هم د ځینو مستحقو قدرمنو نومونه به بیا هم له یادونې پاتې شي، نو ځکه مو له ټولو څخه په یوځایي ډول مننه غوره وبلله.

گران او قدرمن ولسه! په تېرو څو اوونيو کې په مليونونو افغانانو که هغه د بهرنيو مساپرو افغانانو په بڼه وو، يا په ولايتونو کې د بېلابېلو لاريونونو په بڼه، يا هم په ژوندون کې د لسگونو غونډو په شکل، يا د لوی لاريون په ترڅ کې او يا هم د بېلابېلو لويو شخصيتونو له خوا، ماته بېلابېل القاب: لکه خالد بن وليد، سلطان محمود غزنوي، ميرويس نیکه، لوی احمد شا بابا، خوشال بابا، افغان بابا، اسلاميون، افغان يون او نور راکړل شول، زه د دې ترڅنگ چې ځان د خپل ولس د احسان پور وړی گڼم، د خپل ولس د دې پراخه او بې کچې مينې، لوريښې، پېرزوينې او ستاينې مننه کوم، خو د دې خبرې يادول هم ضروري گڼم چې زه په هېڅ ډول د دې ډول القابو او ستاينو مستحق نه يم. زه د دې ټولني داسې يو وروستی فرد يم چې تر هغه زيات پر کوچني واحد نه تجزيه کېږي، زه د هېواد د يادو سترو او نورو اتلانو د پښو گرد ته هم نه شم رسېدلای.

زه درې کاله مخکې د هندوستان (پاني پت) ته په دې خاطر لارم چې د لوی احمد شاه بابا د مېړانې، تورې او سړيتوب څلی وگورم او تر هغې ونې لاندې ودرېدم چې (۲۴۷) کاله وړاندې ترې احمد شاه بابا لاندې ولاړ و او تر همدې ونې لاندې يې د جنگ قومنده ورکړې وه. هلته ماته داسې يو ارمان راغی چې کاشکې زه هم د هغه وخت افغان او د احمد شاه بابا د لسکرو يو قلموال وای، چې ما د بابا د تورې، مېړانې او سړيتوب کيسې ټکي په ټکي ليکلې وای او د تاريخ حافظې ته مې سپارلې وای.

زموږ د اتلانو کيسې نورو موږ ته ليکلي او هغه يې اکثره تر يوه مضر فلتر وروسته موږ ته رارسولي دي. احمد شاه بابا د نړۍ په (۷) امپراتورانو کې هغه شخصيت دی چې هم يې توره وهلې، هم يې قلم چلولی او هم يې پر

مفتوحو سيمو کې د خپل رايټ عزت ساتلی دی، دا خصلتونه بيا په دې نورو شپږو امپراتورانو کې نه وو.

زه نه غواړم چې د شهرت په داسې څپو کې ډوب شم چې وړ نه يې يم، کارونه رانه پاتې شي او دا کار په ما کې د ځانپالنې، ځان غوښتنې غريزه وټوکوي او نورو ته د تنگنظرۍ پلمه په لاس ورکړم، له خپل ولس څخه مې هيله ده چې زما او د خپلو ارمانونو ملاتړ وکړي، زه که د پورته ياد شويو او نورو اتلانو د لارې په لارويانو کې حساب شم نو دا به زما لپاره د لوی وياړ ځای وي، زه ځان د هېڅ ډول القابو او وياړنو مستحق نه گڼم.

خو د خپل ولس د يوه خدمتگار په توگه د تل لپاره د خپل مظلوم ملت خدمت ته چمتو يم، د خپلو مشرانو له خوا به امر وي او زموږ له خوا به چټک گامونه.

درنو هېوادوالو او د رسنيو د بيان پلويانو!

زموږ په اوسنۍ مبارزه کې دا په ډاگه شوه چې کومې رسنۍ هېوادپالې دي، کومې پرديپالې او کومې تنظيم پالې؟ پرديپالو رسنيو د ملت د دې سترې حماسې پر وړاندې تبليغات وکړل، خو له شرمه يې تصويرونه نشر نه کړای شول. ان ملي ټلوېزيون چې په کار وه د ټول ملت ټلوېزيون وای، خو دلته يې خپل مسووليت ترسره نه شو کړای. د ژوندون ټلوېزيون پر ضد يې ډېرې وړې مظاهري هم نشر کړې، خو د ژوندون، اسلاميت او افغانيت په ملاتړ يې د ډېرو لويو مظاهرو خبر هم خپور نه کړ. د خپل مظلوم ولس په استازۍ له ملتپالو رسنيو مننه کوم او د تنظيمپالو او پرديپالو رسنيو غندنه کوم، د هغو پر وړاندې به زموږ مبارزه دوام لري.

درنو هېوادوالو!

يو ځل بيا له خپل ټول مظلوم، غيرتي، بااحساسه، بادركه، بادرده، بانظمه، مفكر، مدبر، اوسپله ناك، صابر، باكلتوره او باشهامته ملت څخه د زړه له كومي مننه كوم، مننه مننه مننه او بيا هم مننه، د خپلو ميندو، خویندو، علمای كرامو، مساپرو، كورمېشتو او بهرېمېشتو افغانانو د دعاگانو او ملاتړ په هيله.

ژوندی دې وي افغانستان

سر لوړی دې وي افغان ملت

رپانده دې وي د افغانستان درې رنگه ملي بیرغ

تل دې وي اسلامیت او افغانیت

مړه او سپېره دې وي د افغان او افغانیت

اسلام او اسلامیت پټ او ښكاره دښمنان

مړه دې وي پرديپال

ژوندي دې وي هېواد پال

اسلامیت وژغورئ او افغانیت وژغورئ

(غوښتنلیک)

د (۲۰۱۴م) کال د جنورۍ پر (۱۱)مه نېټه چې د (۱۳۹۲ل) کال د جدي له (۲۲) نېټې سه سمون خوري، د افغانستان ملي تحریک په گډون، بېلابېلو مدني ټولنو، ټولنيزو بنسټونو، علمي مرکزونو، ځوانو خوځښتونو، قومي شوراگانو، هېوادپالو، اسلامپالو او ملتپالو افغانانو يو غوښتنلیک برابر کړ، دا غوښتنلیک د سترې محکمې په عنوان تر هغه وروسته وليکل شو چې د ملي شورا گډ کمېسيون هم د هویت د تذکرو په باب د اساسي قانون خلاف پرېکړه وکړه.

د افغانستان اسلامي جمهوریت د سترې محکمې عالي مقام نه!

له څو میاشتو راهیسې په ملیونونو اسلامپالو او هېوادپالو افغانانو په متواتر ډول د ملي هویت په تذکرو کې د اسلام د مقدس دین او غیرتي افغان ملت د تثبیت په خاطر د (دین) او (ملت) ستون د لیکلو غوښتنه کړې او کوي یې.

د ملت رښتینو بچیانو د دې سترې داعیې د غوښتنې لپاره په کابل او بېلابېلو ولایتونو کې او تر هېواده بهر سترې غونډې او مظاهري وکړې او د مظاهرو لړۍ د ملي شورا تر دروازو هم ورسېدله، خو په خواشینۍ سره چې پر ملي شورا د یو شمېر زورواکو او پردیپالو غورځولې سیوري دافغانانو مشروع او قانوني غوښتنې له ستونزو سره مخامخ کړې. د (اسلام) او (افغان) د

تثبیت په خاطر ملي شورا د دواړو جرگو یو گډ کمېسیون وټاکه، خو مشترک کمېسیون هم تر ډېره حده له همغو افرادو جوړ و، چې ان له پیله یې د هویت په تذکرو کې د (افغان) د سپېڅلي او ویاړمن نوم له لیکلو سره تضاد درلود. مشترک کمېسیون یو ځل بیا د (افغان) کلیمه د تذکرې له لومړي مخ څخه وایستله او د دې پرځای یې د شخص له نوم سره د (تخلص) پر زیاتونې ټینګار وکړ او په دې ډول د افغان ملت مشروع او قانوني حق په خپله د (ملت) په نامه د راغلو په اصطلاح استازو له خوا تر خاورو لاندې شو. سره له دې چې پر (اسلامیت) او (افغانیت) رایه اچونه د ملي شورا کار نه دی او نه د دې صلاحیت لري، خو دا چې دا ارزښتونه د یوه غرضي او مرضي پلان له مخې یادې شورا ته وړاندې شوي وو، نو د هېواد ضد او ملت ضد کړیو هدفونه تر دې دمه پرمخ لاړل.

موږ د هېواد بېلابېلې مدني ټولنې، قومي شوراګانې، علمي مرکزونه او په مجموع کې ټول ملت په دې متفق یو او په ټینګه د دې غوښتنه کوو چې د هویت په تذکرو کې دې ضرور سل په سلو کې د (دین) او (ملت) ستون زیات شي. اوس یو شمېر مغرضې کړۍ غواړي زموږ د دیني هویت د تثبیت له لارې ملي هویت او یا هم د ملي هویت د تثبیت له لارې دیني هویت نفې کړي، موږ دا کار په خپل ذات کې د هېواد، ملت او اسلام د دښمنانو یوه بله توطیه ګڼو، موږ سل په سلو کې د هویت د تذکرې پر لومړي مخ د دواړو سترو ارزښتونو (اسلام) او (افغان) د تثبیت غوښتونکي یو او په دې برخه کې هر ډول خنډ اچونه، مکر او فریب د (دین) او (ملت) خلاف عمل ګڼو.

افغان ولسونه او پرگنې، مدني بنسټونه، قومي شوراگانې او ټولنې په افغانستان کې د عدالت د سترې سرچينې په توگه د افغانستان د اسلامي جمهوريت د سترې محکمې له عالي مقام څخه په ډېر درنښت غوښتنه کوي چې د ملي شورا د گډ کمېسيون وروستۍ پرېکړه د اساسي قانون د څلورمې مادې د پنځمې فقرې، چې په څرگند ډول يادونه کوي؛ د دې ملت پر هر فرد د (افغان) کلیمه اطلاقېږي، د دې مادې په رڼا او له هغې سره په تطابق کې وڅېږي او په دې باب خپله پرېکړه او نظر څرگند کړي. افغان ملت په غوڅ ډول فکر او ټينگار کوي چې د ملي شورا د گډ کمېسيون وروستۍ پرېکړه د اساسي قانون د څلورمې مادې د روحيې خلاف ده او ملت ته په هېڅ ډول د منلو وړ نه ده. د ملت هر فرد خپل ملي هویت غواړي، هېڅوک حق نه لري چې ملت له خپل دې حقه محروم کړي. موږ يو ځل بيا د سترې محکمې له عالي مقام څخه په ډېر درنښت هيله کوو چې د اساسي قانون د څلورمې مادې د پنځمې فقرې او د اساسي قانون د نورو مادو د محتوياتو په رڼا کې د هویت له تذکرو څخه د (افغان) کلیمې د حذف لپاره دا ډول هڅې رد او په دې باب خپل نظر څرگند کړي او ملت د ملت ضد اشخاصو له توطيو څخه وژغوري.

په درناوي

د ملي تحریک په گډون د هېواد فرهنگي، مدني بنسټونه

قومي شورا گانې او بېلابېلې ټولنې.

ملي هویت او ولسمشر

(له ولسمشر حامد کرزي سره د اسلامیت او افغانیت په باب د ځانگړې کتنې جزئیات)

مخکې تر دې چې ولسمشر حامد کرزي سره د افغانیت او اسلامیت په باب د ځانگړې کتنې جزئیاتو ته راشم، مجبور یم، لږ لنډې تېرې ماضي ته ورستون شم.

له تېرو څو میاشتو راهیسې د ملي هویت یا د تابعیت د تذکرو پر سر جنجال روان دی. خبره ان تر مظاهرو، خوابديو او ډېرو زړه بډاويو پورې هم ورسېده. په دې بهیر کې رښتیني، اسلامپال، هېوادپال او ملتپال افغانان هم معلوم شول. ورځپاڼي، ځانساتي، ځان گټي او افغان ضد اشخاص او ډلگۍ هم ټول په ډاگه شول. خبره له شف شف څخه شفتالو ته راووته!

د افغانستان ملي تحریک په گډون گڼ شمېر مدني ټولنو، ځوانو خوځښتونو او مدني حرکتونو یوځل د ملي شورا او بیا د سترې محکمې مخې ته لویې مظاهرې وکړې. دا مظاهرې که څه هم پر ځینو پردیپالو او ځانساتو بڼې ونه لگېدې، خو د ولس روحیه یې تر دې حده پیاوړې کړه چې سړی ورته یو نسبي، فرهنگي، مدني او حقوقي وړوکی اوبتون ویلای شي. دې مظاهرو د ټولو هېوادوالو په تېره بیا د مظلوم اکثریت ولوله راوپاروله او روحیه یې ورته دومره قوي کړه چې هېوادوال یې د لا لویو مظاهرو لپاره جوگه کړل.

د لاریونوالو غټ هدفونه همدا وو چې د هویت په تذکره کې د (دین) او (ملت) ستون ولیکل شي او په دې ډول دې د اسلام او افغان د تثبیت لپاره له اساسي قانون او ټولو بشري او مدني قوانینو سره سم اقدام وشي. د دې دوو ارزښتونو پټو او ځینو څرگندو مخالفینو هڅه وکړه پر (ژوندون ټلوېزیون) او شخصاً پر ما (محمد اسمعیل یون) فشار راوړي چې له دې سترو ارزښتونو او ایډیالونو څخه لاس په سر شم، چې د ملي داعیې دا خبره همداسې گونگه پاتې شي. پر ژوندون ټلوېزیون له فشار راوړلو څخه هدف همدا و چې د دې رسنۍ له لارې د خلکو پیغام رسول کېږي او د ولس غږ پورته کېږي، که دا رسنۍ ټکنی او یا وتړل شي، نو پر اوسني وخت دا کار د افغانیت او اسلامیت د داعیې د تړلو او یا هم د دې ایډیالونو د ټکنی کولو په مانا گڼل کېږي. د دوی بل هدف دا و چې د خلکو ذهنیت له اصلي موضوع (اسلامیت او افغانیت) څخه څنگزني موضوع (ژوندون ټلوېزیون) او د هغه تعلیق ته راواړوي. خو زموږ باغیرته ملت د شعوري هڅو او لاریونونو په ترڅ کې هم د ژوندون د تعلیق او تړلو خطر ډېر ژر دفع کړ او هم د خپلو ایډیالونو د بریا په لټه کې شو. د ولس رښتینو بچیانو د مشرانو او ولسي جرگې له مشرانو او بېلابېلو غړو سره د خپلو کتنو په ترڅ کې هغو ته په ډاگه کړې او دا خبره یې تعقیب کړې وه چې دوی له دې دوو ارزښتونو څخه تېرېدونکي نه دي. سترې محکمې ته یې د خپل (۱۳) ماده یې پرېکړه لیک په ترڅ کې هم دا په ډاگه کړې وه چې د اساسي قانون د درېیمې او څلورمې او نورو مادو له محتویاتو سره سم دوی سل په سلو کې د هویت په تذکره کې د (اسلام) او (افغان) د کلیمو لیکل غواړي. د گرانو هېوادوالو د گڼو فشارونو له امله د مشرانو او ولسي جرگې گډ کمېسیون پرېکړه وکړه چې د هویت په

تذکرو کې دې د نوم ترڅنگ (تخلص) او د (دين) ستون زيات شي، خو د ملت په نامه راغلو په اصطلاح استازو يوځل بيا د (ملت) ستون ته شا واپروله، خو زموږ گرانو هېوادوالو، تحريکوالو، ژوندونوالو، ليکوالو او نورو مخورو پر دې فشاري پرمختگ بسنه ونه کړه، دوی وويل که څه هم دا يو پرمختگ دی خو لا هم په سلو کې پنځوس برخې مزل پاتې دی، موږ نه غواړو د يوه ارزښت په ليکلو سره بل له منځه یوسو؛ اسلام وليکو، ملت هېر او نفې کړو او يا ملت وليکو اسلام له سره تېر کړو، موږ دا دواړه ايډيالونه غواړو او دواړه د تذکرې پر لومړي مخ غواړو.

تحريکوالو، ژوندونوالو، مدني او فرهنگي ټولنو او ځوانو خوځښتونو يو ځل بيا د بېلابېلو غونډو او متواترو اعلاميو له لارې له ولسمشر، سترې محکمې او د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمېسيون څخه وغوښتل چې د

ملي شورا د گډ کمېسيون دا نيمگړې او ناقانونه پرېکړه رد او د تعديل لپاره يې پرېکړه وکړي.

زه (يون) په خپله د افغانستان ملي تحريک او گڼو فرهنگي ټولنو په استازۍ سترې محکمې ته عارض شوم او د بېلابېلو ټولنو گډه اعلاميه او غوښتنه مې د سترې محکمې سرپرست (قاضي

القضات پوهاند عبدالسلام عظيمي) ته ورسوله له هغه سره مې په دې اړه رسمي ملاقات وکړ او د ټولو هېوادوالو غوښتنه او اندېښنه مې ورسره شريکه

کړه، ما له قاضي القضاات صيب څخه وغوښتل څرنگه چې د ملي شورا وروستی پرېکړه د اساسي قانون د څلورمې مادې له پنځمې فقرې سره په تضاد کې ده، ستره محکمه بايد د نفوسو د احوالو د ثبت دا مصوبه د اساسي قانون له محتوياتو سره سمه وڅېړي چې سمون ورسره لري که په ټکر کې ده؟ او په دې باب خپله پرېکړه ولسمشر ته صادره کړي، قاضي القضاات پوهاند عبدالسلام عظيمي ماته وويل ((ستاسو خبره سمه ده د ملي شورا پرېکړه د اساسي قانون د محتوياتو او په تېره بيا له څلورمې مادې سره سمون نه لري موږ له اساسي قانون سره د نورو قوانينو مطابقت څېړو، په دې شرط چې حکومت يې له موږ څخه وغواړي، نه په خپل سر د قوانينو مطابقت څېړو او نه هم له دولت يا حکومت پرته د نورو نادولتي، سياسي، ټولنيزو او نورو ټولنو په غوښتنه د قوانينو مطابقت مطالعه کوو))، پوهاند عظيمي چې د اساسي قانون د تدقيق د کمېسيون غړی هم و، دا هم وويل: ((کله چې اساسي قانون جوړېده، نو فکر وشو چې که د هر چا په غوښتنه له نورو قوانينو سره د اساسي قانون د تطابق څېړنه مطرح شي، نو له سترې محکمې څخه به خپل ټول اساسي کارونه پاتې وي، همدا قوانين به څېړي، نو ځکه د دې غوښتنې اعمال حکومت ته محول شو)) پوهاند عظيمي بيا قانون ته لاس کړ په دې باب يې يوه ماده ولوستله چې ستره محکمه د حکومت په غوښتنه له اساسي قانون سره د نورو قوانينو مطابقت څېړي. پوهاند عظيمي وويل: ((که تاسې غواړئ چې د ملي شورا دا پرېکړه له اساسي قانون سره په مطابقت کې وڅېړل شي، بايد حکومت ته خپل عرايض وړاندې کړئ چې هغه يې موږ ته راولېږي او موږ به بيا دا موضوع د سترې محکمې د عالي شورا په غونډه کې مطرح کړو)) کله چې زه د قاضي القضاات له دفتره

راوتلم، نو پر هماغه ورځ مې جمهوري ریاست ته د هماغې اعلاميې د متن یوه کاپي ورولبړله: یوه کاپي مې د ولسمشر فرهنگي چارو مشاور بناعلي (سرمحقق زلمي هېوادم) او بله مې هم د ولسمشر د دفتر رییس بناعلي (کریم خرم) ته، چې دوی یې ولسمشر ته ورسوي د دې اعلاميې په متن کې راغلي وو: ((تر هغه پورې چې جمهور رییس له سترې محکمې، د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمېسیون او نور حقوقپوهانو سره سلا مشوره نه وي کړې، باید د ملي شورا ناقانونه مصوبه توشیح نه کړي)) له نېکه مرغه چې اعلامیه ولسمشر ته رسېدلې وه، یوه ورځ وروسته ورته د توشیح لپاره د ملي شورا مصوبه هم راغله، ولسمشر د اعلاميې د متن منطق ته په کتو سره د ملي شورا مصوبه معطل او له توشیح څخه یې ډډه وکړه. خو د هېوادپالو، ملتپالو، اسلامپالو بنسټونو اعلامیه ساعت په ساعت د (ژوندون ټلوېزيون) پر څپو خپرېدله او هېڅ وقفه په کې نه راتلله. دې سره موږ جوخت له بېلابېلو لارو او اشخاصو، لکه بناعلي (سرمحقق زلمي هېوادم)، (کریم خرم)، (ډاکتر رنگین دادفر سپنتا)، (ډاکتر صادق مدیر) او نورو اشخاصو له لارې هره شېبه او پرله پسې ډول هڅه کوله چې له ولسمشر سره لیدنه وکړو او د بې هویتۍ د دې سترې غمیزې په باب ورته خپل دلایل ووايو، خو په خواشینۍ سره چې بريالي نه شو، یوه اوونۍ وروسته ولسمشر د عدلي او قضايي چارو کمېسیون په غونډه کې دا موضوع مطرح کړه. په دې غونډه کې قاضي القضاة (عبدالسلام عظیمي)، د عدلي او قضايي چارو د کمېسیون غړی نصرالله ستانیکزی، د عدلي وزیر (حبيب الله غالب)، د ملي امنیت شورا سلاکار (ډاکتر رنگین دادفر سپنتا)، د جمهور رییس دفتر رییس (کریم خرم)، د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمېسیون رییس (گل رحمن قاضي) او

ځينې نور اشخاص شامل وو. په دې غونډه کې هم د هویت پر تذکرو بحث وشو، ډاکتر سپنتا او نصرالله ستانیکزي د هویت په تذکرو کې د (افغان) کلیمې پر لیکلو ټینګار کړی و او په دې برخه کې یې ګڼ شمېر دلایل راوړي وو، خو غونډې کومه پایله نه لرله، یوه خبره په کې دا شوې وه چې د (سردار محمد داودخان) د وخت تذکره دې په پام کې ونیول شي، همغه تذکره یې غونډې ته راوړې وه. څرنگه چې هغه وخت (ملت) نه و لیکل شوی، نو د (ملت) د کلیمې مخالفینو ته دا یو غټه پلمه په لاس ورغله، د غونډې عمومي په تېره بیا د ولسمشر روحیه دا وه چې همدا تذکره ښه ده. کله چې موږ خبر شو نو بیا له کریم خرم، ډاکتر سپنتا او هېوادمیل صیب سره په تماس کې شو او ورته ومو ویل چې په هېڅ وجه دا خبره د منلو وړ نه ده، تاسې د داودخان د وخت په تذکره کې یوازې همدا د (ملت) د یوې کلیمې نه لیکل معیار نیسئ او که ټوله تذکره؟ ما له بناغلي کریم خرم او هېوادمیل

صیب سره ډېر تېزې خو له ډاکتر سپنتا سره په ټول تللي خبرې وکړې: کریم خرم راته وویل: ((د داودخان د وخت تذکره څنگه ده؟ هلته خو ملت نه شته؟)) ما ورته وویل: ((د داودخان د وخت په تذکره کې خو نورې ژبې هم نه شته، هغه کاغذي وه، دا الکترونيکي، هغه

ټوله پښتو وه، دا په څو ژبو ده؟ ایا دا حکومت هم د داودخان د حکومت په معیارونو برابر دی؟ د داودخان په وخت کې کوم والي له افغانیته انکار

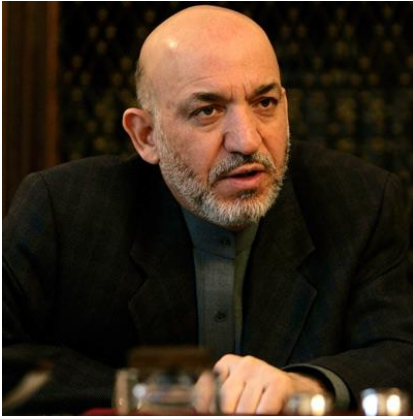
کولای شو؟ شورا د دې جرئت درلود چې افغان ضد او اسلام ضد حرکت وکړي، داودخان خو قومي او سیمه ییز تخلصونه هم په همدې خاطر لغوه کړي وو چې واحد ملت جوړ او قوي شي، اوس خو ټول حکومت پر سیمو او قومي ډلو وېشل شوی، کوم کار مو د داودخان د حکومت پر معیار برابر دی، چې یوازې هلته د (ملت) کلیمې له نشتوالي څخه ناوړه گټه اخیستل کېږي، که د داودخان تذکره معیار وي، نو بیا ټوله تذکره معیار کړئ، نه یوازې یوه کلیمه. په هغه تذکره کې خو (دین) هم ذکر و، خو د اوسني حکومت په طرحه کې خو نه (دین) و او نه (ملت).

له ښاغلي هېوادمل سره مې هم همدا خبرې وکړې، ډاکتر سپنتا راته په تېلفون کې د قضایي کمېسیون د غونډې په باب وویل چې زما نظر له پخوا څخه په دې باب معلوم دی، زه د افغان د کلیمې پلوی یم (افغان) زموږ ملي او سیاسي هویت دی، تاسې کولای شئ له ښاغلي کریم خرم څخه چې په هغه جلسه کې ناست و، خو په جلسه کې یې هېڅ خبرې ونه کړې، زما د نظر په باب وپوښتئ. سپنتا وویل: ((باوجودیکه ما یک فارسی زبان هستم، مسئله قوم برایم مطرح نیست اما باید یک هویت داشته باشیم ان هویت ملي افغان است، صرف نظر از اینکه بعضی ها از کلیمه افغان تعبیر دوگانه دارد، بعضی ها افغان به معنی پشتون تلقی میکنند، اما ما افغان نه به معنی پشتون، بلکه به معنی هویت ملی و سیاسی و مدرن ان تلقی مینماییم. ما در جلسه قضایی به رییس جمهور گفتم که در فرانسه (۳۵) درصد (فرانس) زندگی میکند اما همه باشندگان فرانسه (فرانس) را به حیث هویت ملی خویش قبول کردند، در افغانستان هم کدام مشکلی وجود ندارد که افغان را به حیث هویت ملی خود قبول نماییم.)) سپنتا زیاده کړه: ((په دې مسئله کې زه تاسره هم نظره یم، سره

له دې چې په ډېرو برخو کې زما او ستا د نظرونو ترمنځ اختلاف و او شته. خو په دې مسئله کې زه ستا د نظر پلوی يم)) البته ډاکتر سپنتا د (دين) په انډول د (ملت) پر عنصر زیاته تبصره وکړه او پر همدې توکي يې ټينگار کاوه، ځکه بحث هم د (ملت) پر کلیمې و.

له ډاکتر سپنتا، سرمحقق زلمي هېوادم ل او کریم خرم سره زما ټلېفوني ارتباطات له دې امله وو چې همدا کسان جمهور ریس ته لاسرسی لري.

ددې خبرې یادول هم ضروري دي چې نصرالله ستانکزي هم ډېر زیات معقول حقوقي دلائل وړاندې کړي وو، خو چا ورته څه خاص ارزښت نه و ورکړی. موږ چې د جمهوري ریاست دې حالت ته پام وکړ؛ نو خواشینی شو، د ملي تحریک په گډون مو د بېلابېلو مدني ټولنو، قومي شوراگانو، ځوانو خوځښتونو او فرهنگي ټولنو مطرحو اشخاصو ته بلنه ورکړه، له هغوی سره مو مشوره وکړه او د یوې بلې لویې مظاهرې په لټه کې شو، یو شمېر ولایتونو کې هم له مطرحو شخصیتونو سره په تماس کې شو او پر یوه وخت مو په گډو ولایتونو کې د لویو مظاهرو د جوړولو تکل وکړ. د مظاهرې لپاره مو د تدارک کمېسیون هم په پام کې ونیو، خو یو شمېر ملگرو وویل: ((یوځل بیا به له ولسمشر سره تماس ونیسو، که نتیجه یې ور نه کړه، نو بیا به خپل وروستی زور په مظاهرو کې راټولوو او څرگندوو)) بیا بیا مو کونښنې وکړ، خو زموږ د څو ځلي او پرله پسې هڅو سره سره له ولسمشر سره پر ملاقات بریالي نه شو. یوه اوونۍ وړاندې راته هېوادم ل صیب زنگ ووايه چې ریس صیب وایی تاسې د ملاقات لپاره خپل لېست راولېږئ، ریس صیب ماته ویلي چې ملاقات برابر کړه. ما ویل څومره کسان؟ هغه وویل، لس پنځلس متخصص او پوه کسان چې له هر قومه وي، ما د (۲۲) کسانو لېست

وربرابر کړ، چې د بېلابېلو سیمو او بېلابېلو قومونو مخور شخصیتونه پکې وو، لېست مې وروولېږه، دوه ورځې وروسته له جمهوري ریاسته زنگ راغی، ستاسو لېست ډېر اوږد دی، رییس صیب وايي، د (یون) په شمول یوازې پنځه تنه. بیا مې په لېست کې کمښت راوړ: یو

(شېرعلم امله وال) چې په قوم پشه یي او ښه لیکوال دی، بل (جنرال غلام حسین هزاره)، د سیاسي چارو کارپوه، بل (عبدالحکیم تورسن)، په قوم تاجک او د سیاسي چارو کارپوه دی، څلورم شخص (چرند سنگ) د خوست د افغان سکانو له جملې څخه دی، او پنځم زه خپله وم، دا لست مې ورکړ، د (۱۳۹۲ل) کال د دلوې پر (شپږمه) د یکشنبې پر ورځ مازیگر څلورنیمې بجې ملاقات برابر شو. کله چې په گلخانې ماني کې د ملاقات ځای ته ورسېدو، نو لوی څارنوال (اسحاق الکو)، قاضي القضاة (پوهاند عظیمي)، ډاکتر مدبر، ډاکتر سپنتا، کریم خرم، او نور هم راغلي وو، پوه شو چې دوی هم دې غونډې ته راغلي دي، ولسمشر هم تشریف راوړ، تر ستړي مښي وروسته یې ټول د کابینې د غونډو خونې ته دعوت کړو.

ولسمشر پر خپله څوکۍ او نورو په مشترک ډول دواړو خواوو ته کېناستو، د غونډې ټول ترکیب په دې ډول و:

۱- ولسمشر حامدکرزی

۲- قاضي القضاة پوهاند عبدالسلام عظیمي

- ۳- لوی څارنوال محمد اسحق الکو
  - ۴- عدلیې وزیر حبیب الله غالب
  - ۵- د علماوو شورا رییس مولانا قیام الدین کشاف
  - ۶- د ملي امنیت شورا سلاکار ډاکتر رنگین دادفر سپنتا
  - ۷- د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمېسیون رییس گل رحمن قاضي
  - ۸- د چارو د ادارې لوی رییس ډاکتر صادق مدبر
  - ۹- د ولسمشر د دفتر رییس کریم خرم
  - ۱۰- پوهنوال محمد اسمعیل یون
  - ۱۱- جنرال غلام حسین هزاره
  - ۱۲- شېرعلم امله وال
  - ۱۳- عبدالحکیم تورسن
  - ۱۴- چرند سنگ
- غونډه ولسمشر په دې ډول پیل کړه: ((بسم الله الرحمن الرحيم. ورونو دا غونډه یوه غیر رسمي مشورتي غونډه ده، چې د یوې خاصې موضوع یانې د تذکرو په باب جوړه شوې ده.
- یو شمېر ورونه چې د بېلابېلو فرهنگي، مدني ټولنو نمایندگي کوي (همداسې ده که نه؟ (ماته یې وویل، ما وویل (هو) ماته عارض شوي وو او خپلې پانې یې رالېرلې وې، په هغو کې یې له ما غوښتي وو چې په تذکره کې دې د (دین) او (ملت) یا (اسلام) او (افغان) کلیمې ولیکل شي، دا ورونه اوس راغلي د دوی دلایل به واورو چې دوی څه وايي، بیا به په دې موضوع غور وکړو)).

ماته يې وويل: ((شروع يې كړه،!)) ما وويل: ((زه يې پيل كړم؟ ده وويل: ((هو!)) ما خپلې خبرې په دې ډول پيل كړې: ((بسم الله الرحمن

الرحيم. د قدرمن ولسمشر، قاضي القضاات صيب او نورو ټولو قدرمنو مشرانو او د غونډې د برخوالو په اجازه!... ماسره د هويت په تذكره كې د (دين) او (ملت) يا (اسلام) او (افغان) كليمو د ليكلو لپاره ډېر زيات دلايل شته، خو نه غواړم دلته ټول

بيان كړم، نه وخت د دې ايجاب كوي او نه دلته داسې خلك ناست دي چې هغوی پر دې موضوع او يا د دې موضوع پر باريكۍ نه پوهېږي، بلکې دلته ټول داسې خلك ناست دي چې پر دې موضوع او د دې موضوع پر حساسيت، نزاکت او ضرورت ډېر زيات او ښه پوهېږي، نو ضرورت نه شته چې ډېر زيات توضيحات ورکړل شي. خو غټو ټکو ته مجبور يم اشاره وکړم: زموږ لرې ماضي، نږدې تېرې ماضي او حال ته په کتنو سره (افغان) او (اسلام) داسې ارزښتونه دي چې دا ملت ورڅخه په هېڅ وجه تېرېدونکی نه دی، دې ملت پرې قرباني ورکړې، دا دواړه ارزښتونه نه د رايگري موضوع ده، نه په رايگري راغلي، نه پرې بحث او نظر پوښتنه کېدی شي. او نه څوک د دې حق لري چې پر هغو بحث وکړي. ټول بشري او زموږ اساسي قانون د دې حق راکوي چې دا ارزښتونه خوندي وساتو، د افغانستان اساسي قانون (قانون مې وروښود) د څلورمې مادې پنځمه فقره او نورې مادې واضح کوي چې د دې ملت پر هر وگړي د (افغان) کليمه اطلاقېږي او

تذکره مور فرد ته ورکوو، د هر فرد هويت (افغان) دی، هېڅ قانون، هېڅ شخص حق نه لري چې له ماڅخه په چل او فرېب او يا د قوانينو د دوران له لارې دا حق سلب کړي. افغانستان کې هېڅ قانون د اساسي قانون له محتوياتو سره په ټکر کې وضع کېدی نه شي. کوم قانون چې اوس ملي شورا له بېلابېلو لارو او يا هم د څو اشخاصو او کړيو د چالاکۍ او فرېب له لارې تاسو ته رالېږلی، دا د همدغه اساسي قانون د محتوياتو مخالف دی، نو ځکه مردود دی. د افغانستان نورو تېرو تذکرو ته په پام سره چې هلته په اکثره کې (دين) او (ملت) راغلي، د اسلام او افغان کليمې يې تسجيل کړي دي، د همدې اوسني حکومت په تذکره کې هم د (دين) او (ملت) کليمې ليکل شوي، ريس صيب! تاسو په خپله غالباً پر (۱۳۸۲ ل) کال يو فرمان صادر کړ چې د هويت په تذکرو کې دې د ټولو لپاره افغان کليمه وليکل شي))، پر دې مهال ولسمشر وويل ((بې شکه، ما په همدې خاطر دا کار وکړ چې ملي وحدت تامين شي)) ما ورته وويل: ((نو دا څوک و چې هم يې (دين) له تذکرې څخه وويست او هم (ملت)؟)) ما ورته ټولې تېرې تذکرې وربنکاره کړې. ((بله خبره داده چې د نړۍ نورو مطرح هېوادونو د هويت تذکرې که هم وگورئ، اکثره په کې خپل ملي هويت درج کړی دی))، د لسو هېوادونو لکه قطر، کويت، نايجريا، المان، برېتانيا او ځينو نورو هېوادونو تذکرې مې هم ورته بنکاره کړې، مخکې تر دې چې زه تذکرې وبنيم، ولسمشر وويل، ((نور هېوادونه څنگه دي؟)) ما ورته وويل ((د اکثره هېوادونو په تذکرو کې نشينلتي ذکر ده)) ده وويل: ((پاسپورت مه يادونه، تذکره رانيسه))، ما ورته د لسو هېوادونو تذکرې راوړې وې، هغه مې ورته لاس په لاس مخې ته کېښودې، د المان تذکره هم په کې وه په نشينلتي کې يې

لیکل شوي وو (ډوچ) او د نورو هېوادونو هم، ولسمشر وویل: (سپنتا ته یې وربنکاره کړه) ډاکټر سپنتا د ولسمشر نبي لاس ته په وروستی لیکه کې ناست و. هغه ته یې لاس په لاس ورکړې. هغه چې تذکرې وکتلې، د تایید سر یې وخوځوه. جمهور رییس د داودخان د وخت تذکره په لاس کې ونیوه، ویې ویل: ((دادی دلته خو یې ملت نه دی لیکلی؟ خو ورځې مخکې مور په جلسه کې همدا د داودخان د وخت تذکره معیار ونیوله، څرنگه چې هلته ملت نه و، نو مور وویل چې دلته هم ورته ضرورت نه شته)). ما ورته وویل: ((رییس صیب د داود خان د وخت په تذکره کې مو همدا یو معیار په پام کې نیولی، چې ملت په کې نه شته که څنګه؟ هلته خو (دین) هم شته، تاسو ولې دین کبلی و، ایا د اوسنی تذکرې بڼه هم د هغې تذکرې په شان ده؟ شکل، ژبه او محتوا یې ټول په همغه شان دي؟ بله خبره داده چې د داودخان په وخت کې خو ملت ته هېڅ خطر نه و او نه چا د دې جرئت کولای شو چې د ملت پر وړاندې ودرېږي، د داودخان په تذکره کې (دین) معیار نه نیسئ، خو (ملت) چې په کې نه شته بیا همغه راتینګوی؟)) دې وخت کې یوځل عدلیې وزیر غالب صیب غږ کړ، ((در تذکره ما دین بود)) ما ورته وویل: ((نه و، چېرته؟ نه دین و، نه ملت، دین بیا دویم ځل د مولوي صیب تره خپل محمدي په وړاندیز ولسي جرګې تصویب او په تذکره کې یې ځای کړ، د مشرانو جرګې په مصوبه کې نه دین شته نه ملت)) غالب صیب بیا ټینګار وکړ، ما وویل: ((زه دوه ځله نورو ملګرو سره شورا ته په همدې خاطر لارم چې تذکره کې نه (دین) و نه (ملت)،)) غالب صیب بیا ټینګار وکړ: ((دین بود تو خبر نداری)) ما وویل: ((لار به شو د ولسي او مشرانو جرګې لومړیو بحثونو او تایید شویو طرحو ته)) دې وخت کې پوهاند صیب

عظیمي د غالب صیب د نظر په باب وویل: (دین و، خو په ارشیف کې پاتې شوی)) دا چې د ارشیف مانا دلته څه ده؟ په دې پوه نه شوم، خو څه ناڅه پته ولگېده، هغه طرحه چې وزیرانو شورا پاس کړې وه، په هغې کې د (دین) کلیمه وه، خو کومه طرحه چې د عدلیې وزارت له خوا شورا ته لېږل شوې، په هغې کې د (دین) کلیمه نه شته او یا هم د دې خبرې یادونه نه ده شوې چې د تذکرې پر لومړي مخ دې (دین) ولیکل شي.

دې وخت کې ولسمشر بیا وویل: ((نو چې پورته لیکل شوي د افغانستان اسلامي جمهوریت د تابعیت تذکره، نو بیا خو دواړه په کې راغلل، افغانستان او اسلامي، نو بیا (ملت) او (دین) ته څه اړتیا ده؟)) ما وویل: ((رییس صیب د افغانستان اسلامي جمهوریت د دولت عنوان او رسمي نوم دی، نه د (ملت) نوم دی، نه د (دین). دا عنوان وخت پر وخت بدلېږي، خو زموږ (دین) او (ملت) نه بدلېږي، (اسلام) او (افغان) نه بدلېږي. یو وخت دلته د افغانستان شاهي دولت و، بیا جمهوریت، شو، بیا دموکراتیک جمهوریت شو، بیا اسلامي دولت، بیا اسلامي امارت، بیا موقته اداره، انتقالي اداره او دا دی اوس اسلامي جمهوریت دی، یو څو فیصده د دې احتمال هم شته چې سبا ته بیا اسلامي امارت شي. د دولتونو عنوانونه بدلېږي، خو (ملت) او (دین) نه بدلېږي. زموږ دین (اسلام) او ملت مو (افغان) دی، دا د دولت په عنوانونو پورې نه تړل کېږي. بله خبره داده چې دې ته د ملي هويت تذکره هم وايي، نو چې زما ملي هويت په کې معلوم نه وي نو د څه شي تذکره ده؟ هغه تذکره چې ستا ملي او عقیده یې هويت نه شي څرگندولای، هغه نو د څه شي تذکره ده؟ څه ارزښت لري؟ لنډه دا چې موږ (بې دینه) او (بې ملت) تذکره نه غواړو او نه یې زغملای شو. دلته یو دولت په دې پلمه سقوط

شو چې په تذکره کې یې د (دین) ستون نه و لیکل شوی، اوس به یو

حکومت په دې پلمه سقوط کېږي چې په تذکره کې یې د (ملت) ستون نه دی لیکل شوی، نن چې یې د (افغان) کلیمه له تذکرې ووبستله سبا ته به یې له پاسپورته باسي، بل سبا بیا د افغانستان کلیمه هم نه مني، پر هغې به هم راسره

بحث کوي. بل په دې کې تاوان څه دی، که ولیکل شي؟)) جمهور رییس وویل: ((هېڅ تاوان نه لري، بلکې گټه لري، اته نوي فیصده گټه لري.)) دې وخت کې یې عدلیې وزیر ته مخ ورواړوه، ویې وویل: ((شما بگویدا!)) هغه وویل: ((او جا گفته شد که جمهوری اسلامی افغانستان آمده، دیگر ضرورت نیست، همین افغانستان ملت ما است دیگر ضرورت نیست که ملت نوشته شود یا نه شود، همانجا همین فیصله شد.)) دا چې چا چېرې او څنگه دا فیصله وکړه مور ته پته ونه لگېده، خو دومره اخیستنه مو وکړه چې د کابینې تر غونډې وروسته نور خلک هم شته چې ځانگړې پرېکړې کولای شي او (ملت) د خصوصي اشخاصو کار دی چې راوړي یې او که نه، دا خلک معلومېږي نه، خو کارونه کولای شي. ما سملاسي وزیر صیب ته وویل: ((افغانستان زموږ د هېواد نوم دی، د ملت نوم مو (افغان) دی، موږ باید د ملت او هېواد ترمنځ فرق وکړو. افغانستان رغېدلی له افغانه دی، نو څوک چې (افغان) نه مني (افغانستان) خو اتومات نه مني.))

ما وویل: ((زه نور دلایل هم لرم که وخت و، وروسته به یې ووایم، خو

اوس خپلو ملگرو ته نوبت ورکوم.)) جمهور رئیس، (حکیم تورسن) ته اشاره وکړه چې خبرې پیل کړي! تورسن صیب وویل: ((به اجازه رییس صاحب جمهور و تمام حاضرین محترم در این مجلس، ما میخوایم گفته های خود را در چند کلمه مختصر

عرض بدارم، تنها در مورد همین موضوع، مختص سری تذکره تابعیت بحث میکنم گر چه موضوعات دیگر نیز وجود دارد که فعلاً وقت اش نیست، اگر رییس صاحب لازم دید، در یک فرصت مناسب دیگر باز بحث میکنم، رییس صاحب محترم! باید عرض شود که در طول سی، سی و پنج سال بسیاری ارزشهای مهم به این و ان عنوان از ما گرفته شد، تنها افتخار که مانده، همین افغان و افغانیت ما و شما است، که تمام ملت را وصل کرده، کلمه افغان به همه اقوام، خورد و کلان و هر فرد این مملکت اطلاق میشود، این مشخص به یک قوم نیست، افغان افتخار ماست، اگر این افتخار از ما گرفته شود، دیگر خو چیز نه مانده، که گرفته شود، همین هویت ملی ما (افغان) و (افغانیت) مانده اگر این هم گرفته شود، دیگر چیزی نمی ماند، حالا که خارج میروم، همه ما به افغان یاد میشویم، اگر تاجک و ازبک، پشتون و اینها نوشته شود در خارج برای ما چه بگوید، تاجک کجا استی؟، تاجک تاجکستان، ازبک ازبکستان، پشتون پاکستان، ما قرغیز هم داریم، تاتار هم

دارم، اینها را چه بگوید؟ قرغیز قرغزستان یا قرغیز افغانستان، تاتار روسیه یا تاتار افغانستان، در روسیه چندین قوم زندگی میکند ولی همه آنها را روس میگویند، در تذکره هویت شان برای همه شان روس گفته میشود. همین هندو های افغان ما، اینقدر وطنپرست هستند، که ما هندوستان رفته بودیم، یک هندو افغان ما را تابعیت هندوستان میداد، یک شرط برایش مانده بود، که فقط جای تولد تانرا افغانستان نوشته نکو، هندو افغان ما برایش گفت، ما در افغانستان تولد شدم، ما افغان هستیم، افغان و افغانستان افتخار ما ست، به خدا قسم که او هندو ما خاص از خاطر نام افغان و افغانستان تابعیت هندوستان را قبول نکرد، این وطن خانه مشترک ما است ما به هیچ وجه از افغان و افغانیت تیر شدنی نیستیم و این افتخار باید از ما گرفته نه شود و نه ما به کسی به شمول شخص خود شما را حق میدهم، که هویت ملی ما از ما سلب شود، یک مورد دیگر را نیز میخواهم جناب رییس جمهور به شما بگویم، که شما همیشه در مبارزه جاری تان به خارجیها از دید کوچه اهنگری انتقاد مینماید، خوب است که از کوچه اهنگری به کوچه زرگری هم قدم بزنید از زرگران هم مشوره بگیرید، زرگران مشوره بسیار باریک و ظریفانه را میدهد، خوب است، کارشناسان و افراد چیزفهم را نیز وقت به وقت دعوت نماید و از آنها نیز مشوره بگیرید!!)) د تورسن صیب په خبرو کې د (کوچه اهنگری) کلیمې جمهور رییس ته ډېر خوند ورکړ، ویې ویل: ((چون جنگ جنگ اهنگری است، از این خاطر از کوچه اهنگری داخل میشم))

تورسن صیب وویل: ((ما گپهای دیگر رانیز داریم خو فعلاً وقتش نیست که همه شان رایان کنیم، فعلاً به همین گپهای خود اکتفا مینمایم، تشکر از توجه شما!!))

د تورسن صیب په خبرو پسې بیا جمهور رییس خبرې پیل کړې: ((گپهای تورسن صیب راست است، ما یک وقت در (شمله) بودیم، در شمله هندوستان، یک روز در یک کوچه بازار پیاده میرفتم، یک دو سه تا طفل پشت ما می آمد، خیرات میخواست، ما به یکی از آنها یک چند روپیه دادم، فکر کردم که هر سه اش از یک فامیل است، چند قدم دیگر که رفتیم از همین سه طفل یک دختر پشت ما میدوه، به اواز بلند میگوید که به او پیسه دا دی برای ما هم بدهید، ما پیسه ندادم، در آخر به اواز بلند دوزدن شروع کرد، عجیب این که دشنام زدنش به پشتو بود، داسې ترخې کنځلې یې کولې چې ای ستا پلان او مدان چې هېڅ د یادولو نه دي، زه حیران شوم چې دا جلی څنگه پښتو وایي، دلته دا جلی او پښتو؟ بیا مې ورپسې ورمندپه کړه چې وېې نیسم، پیسې ورته ورکړم، دې راڅخه مندپه کړه، ما هم دویدم اینا هم، خو گیرش نه کردم، طفل دیگر که همرایش بود و از او کرده کمی خورد بود او را گیر کردم، همداسې رپنده له ډاره، ما ویل مه ډارپوه، وهم دې نه، دا راته ووايه چې تاسې دلته څه کوئ او دا پښتو دې څنگه زده کړې؟ ده راته وویل چې مور خو پښتانه یو، دلته اوسېرو مور کور کې پښتو وایو، هغه بله مې خور وه، ټول کور کې پښتو وایو، بیا مې د هلک پر سر لاس تېر کړ. این ها پښتونهای بودند که سابق از پاکستان به هندوستان رفته بودند و در شمله در نزدیک کوه های همالیه زندگی میکرد، پشتو را یاد داشت اما کلی آنها خود را هندی میگفتند، و در تذکره شان (انډین) نوشته بود، به همه هندی ها انډین (اطلاق) میشود، همین (سلمان خورشید) که فعلاً وزیر خارجه هندوستان است از لحاظ قومی پشتون است و در پشتون اپریدی است، در اپریدی هم کوکخیل است، مگر فعلاً نمیگه که پشتون هستیم،

اپریدی هستم یا کوکخیل هستم، بلکی میگه که هندی یا انډین هستم. در هندوستان صدها قوم و صدها مذهب هستند، به همه شان انډین اطلاق میشود، حتی مسلمانان هندوستان هم نشنلتی خود را (انډین) میگوید. پس گپ های تورسن صیب راست که هندوهای افغان ما، در هر جای دنیا که باشد، خود را افغان میگوید و به افغان بودن خود افتخار میکند.))

ولسمشر بیا جنرال غلام حسین هزاره ته نوبت ورکړ، جنرال هزاره خپلې خبرې داسې پیل کړې: ((به اجازه رییس صاحب جمهور و همه محترمین حاضر در این جلسه ما کمکی ملا هستم مالایی صحبت میکنیم، الله (ج) در قران عظیم الشان می فرماید: بسم الله الرحمن

الرحیم، يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ...

هدف ما ازین ایه کریمه اینبود که خداوند(ج) ما را شعبه شعبه افریده، برای تعارف یکدیگر مگر به نزد خداوند(ج) مکرم کسی است که تقوا داشته باشد. وقتیکه ما برای تعارف خویش یک هویت نداشته باشیم، مردم ما را به نام چی و از کجا میشناسد؟ افغان و افغانستان افتخار ماست، ما سر افغان بودن خویش افتخار میکنم، یک تعداد اشخاص که آنها نه نمایندگی از کدام قوم میکنند. نه از کدام زبان و سمت گپ آنها جدا است، هیچکس حق ندارد افغانیت ما را از پیش ما بگیرد، از این خاطر ما تایید میکنم، اسلامیت و افغانیت باید در تذکره ذکر گردد. ما از گیهای برادر خود آقای یون پشتیبانی

میکنم و طرفدار این هستم که (دین) و (ملت) (اسلام) و (افغان) در تذکره ذکر گردد که هویت ملی ما مستحکم گردد.

گپ دیگر من به رییس جمهور این است که ما خو این طرف و ان طرف در تلویزیونهای گپ میزنم، دولت را گوشتزد میکنم، کاستیها، نواقص و کامیابیاها را برجسته میسازیم، خوب است که رییس صاحب وقت ناوقت این کارشناسان، اهل خبره و دیگران را دعوت نماید، از اینها در مورد مسایل کلان مملکت مشوره بگیرد، تنها سر چند نفر که این طرف و ان طرف رییس جمهور حلقه زده به اینها مملکت جور نه میشود، به هر حال در بعضی مسایل از عملکردها و نظر رییس جمهور به خصوص در مورد عقد قرارداد امنیتی پشتیبانی مینمایم و در بعضی مسایل گپله ها و انتقاد های رانیز دارم. در اخر یک بار دیگر گپهای برادران خود را تایید مینمایم، و خواهان ذکر کلیمه (اسلام) و (افغان) در تذکره هستم.

جمهور رییس د جنرال هزاره تر خبرو وروسته وویل: ((جنرال صیب گپهای ته در تلویزیونها میسنویم از همه چیز خبر دارم.)) بیا یې شبرعلم امله وال ته د خبرو نوبت ورکړ! شبرعلم امله وال وویل: ((د جمهور رییس او ټولو قدرمنو مشرانو په اجازه، زما نوم شبرعلم امله وال دی، په قوم پشه یی یم، په پشه یی، پښتو او دري ژبو درېواړو بڼې خبرې کولای شم او په همدې درېواړو ژبو لیکنې کوم. تراوسه مې څو عنوانه کتابونه چاپ شوي چې دلته مې راوړي هم دي، رییس صاحب تاسو ته به یې وروسته درکړم، په پوهنتون کې استاد یم، د حقوقو او سیاسي علومو په پوهنځي کې تدریس کوم، لکه څنگه چې مې مخکې په خبرو کې یادونه وکړه، زه په قوم پشه یی یم، خو ملت مې افغان دی او پر افغان ویاړم، افغان زما ملي هویت دی او د ټولو

افغانانو ملي هویت دی، دا ویاړ تقریباً زر کاله وړاندې موږ ته راکړل شوی په دې جغرافیه کې ټول اوسېدونکي افغانان دي. موږ هېچا نه، حتی رییس

صیب تاسو ته هم اجازه نه درکوو، چې زموږ د ملي هویت پر وړاندې ودرېږئ. رییس صاحب تاسو چې له امریکا سره د امنیتي تړون په باب دا دومره جنجالونه جوړ کړي او دومره ناندري وھې، دا په دې خاطر چې افغان ملت ته ګټه ورسوئ، دا ولس

سوکاله کړئ، که دا هدف نه وي، نو دومره جنجالونو ته څه اړتیا ده؟ رییس صاحب تاسو په دې تېرو دولسو کلونو کې د ملي وحدت د ټینګښت لپاره ډېر کارونه کړي دي، د خپلې واکمنۍ په دې وروستیو شپو ورځو کې دا بل گام هم پورته کړه، دا قانوني کار دی، تاسې د اساسي قانون ساتونکي او عملي کوونکي یاست که چېرې تاسو دا کار ونه کړئ نو اینده کې به پر تاسو سخت تور پورې شي او ګټلی نوم به مو له خاورو سره خاورې شي.

نو زموږ غوښتنه ده چې قانون تعدیل او د اساسي قانون له روحیې سره سم د افغان او اسلام کلیمه د هویت په تذکرو کې راوړئ، تر اسلامیت او افغانیت نور پورته ارزښتونه موږ نه لرو، هېڅوک حق نه لري چې له موږ څخه دا ارزښتونه واخلي. موږ هر ډول قربانۍ ته حاضر یو، که د وینې توپېدنې تر بریده هم ورسېږي، له تاسې څخه د یو روشنفکره افغان په توګه هیله کوم، چې اساسي قانون تطبیق کړئ، ستاسې اساسي دنده هم د اساسي قانون تطبیق او ساتنه ده.))

د شېرعلم امله وال تر خبرو وروسته ولسمشر (چرندسنگ) ته چې د افغان سکانو له جملې څخه دی، نوبت ورکړ. ولسمشر وویل: ((چرن سنگ اوس ستا نوبت دی وایه)) چرند سنگ وویل: د ریس صاحب او ټولو په اجازه، زه افغان یم او پر افغانیت ویاړم، البته (دین) مې له نورو افغانانو جلا دی، خو افغانیت کې ټولو سره شریک یم او ملت مې افغان دی، مور پخوا هم په تذکره کې د (دین) او (ملت) د لیکلو غوښتنه کړې وه، اوس چې دین په کې ذکر شو، ښه شوه، څوک چې مسلمانان دي، هغه ته به د (دین) ستون په مقابل کې (اسلام) لیکي او څوک چې هندو وي، هغه ته به هندو لیکي، هندو خو زموږ مذهب یا دین شو، نو دا ملت مې څه شو؟ که زه یو بل ملک ته لاړ شم، نو هغه به ماته څه ووايي؟ د کوم ځای هندو یې؟ د هندوستان

هندو یې که د بل ځای؟ ملت دې څه شی دی، نو زه به ورته څه ووايم؟ څه موده وړاندې د (قاضي نذیر حنیفي) په نامه یووکیل په ولسي جرگه کې وویل: هندوان او سکان دې مور ته دا ثابته کړي چې دوی څه وخت له هندوستان څخه افغانستان ته

راغلي دي؟ دې ښاغلي ته باید وویل شي چې هندوان او سکان له هندوستانه افغانستان ته نه دي راغلي، بلکې دوی له دې ځایه هندوستان ته تللي دوی د دې وطن اصلي اوسېدونکي دي)).

دې وخت کې جمهور رییس وویل: ((بې شکه، بې شکه چې د دې

وطن اصلي اوسېدونکي دي، ښه يې نه دي کړي چې ويلې يې دي، دوی له هندوستانه راغلي دي، دوی د دې وطن اوسېدونکي دي.)) چرند سنگ زیاته کړه: ((دا زه افغان یم، د دې وطن ټول هندوان او سکان ځانونه افغانان بولي، پر افغانیت

ویاړو، موږ چې د دنیا هر ملک ته لاړ شو، ځان ته افغان وایو، په هندوستان کې هم موږ ځان ته افغانان وایو، پر افغان ویاړو، هلته زموږ عزت هم په همدې کېږي چې افغانان یو، موږ غواړو چې دا افتخار له موږ څخه څوک وانخلي، زموږ او د هندوستان د هندوانو او سکانو خو فرق په همدې افغانیت کېږي، که نه مذهب خو مو له هغو سره یوشان دی، خو ملت مو توپیر لري، اوس چې څوک موږ څخه دا ملي هویت اخلي، دا د هېچا حق نه دی، نو رییس صاحب په پای کې بیا وایم چې په تذکره کې د (ملت) او (دین) کلیمې لیکل حتمي او ضروري دي، د ملت په مقابل کې دې ټولو ته افغان ولیکل شي او د (دین) په مقابل کې څوک چې مسلمان وي، هغه ته (اسلام) او څوک چې هندو مذهبي وي، هغه ته دې (هندو) ولیکل شي، دا زما نظر و چې تاسې ته مې وړاندې کړ.))

د چرند سنگ په خبرو پسې ولسمشر د امنیتي چارو سلاکار (ډاکتر رنگین دادفر سپنتا) ته نوبت ورکړ، چې خپلې خبرې وکړي. ډاکتر سپنتا وویل: ((

به اجازه همه دوستان! اول باید ما متذکر شویم که ما در بسیاری مورد با همکار سابق خویش آقای یون اختلاف نظر داشتیم و دارم ولی در این مورد ما نظر اینها را تایید مینمایم.

باوجودیکه ما یک فارسی زبان هستیم، قومم معلوم نیست که از کدام قوم هستیم، ونه خود ما به قوم متعقد هستیم، مادر ما مربوط قوم طاهری است و در خانه ما آخرین کسیکه پشتو حرف میزد پدرم بود، ما به قوم عقیده ندارم، ولی فارسی زبان هستیم و زبان فارسی ما بعد از استاد واصف باختری خوب است، جناب رییس صاحب من در این مورد بارها به شما صحبت کردم و در جلسه آخری نیز سر موقف خود را دوباره تاکید کردم. در این جلسه یک بار دیگر یاد آور می شوم که من یک افغان هستم، و افغان یک هویت ملی و سیاسی ما ست، صرف نظر از ان که بعضی ها افغان را تعبیر دوگانه میدهد، برای ما افغان بودن هویت ملی است، در هر مملکت چندین قوم زندگی مینماید، ما نمیتوانیم، به هر قوم خورد و کلان یک هویت علیحده ملی بدهیم ما این مثال را چند بار یاد آور شدم، یک بار دیگر تکرار میکنم که یک جامعه یا ملت مانند یک کور یا پوش پیاز است، که پرده آخری یا پوش کلان تمام پرده های انرا پوشانده، حالا ما نمیتوانیم که به هر پرده ان نام علیحده بدهیم، کلش به نام پیاز یاد میگردد، افغانستان هم کشوری است که در ان اقوام گوناگون زندگی میکند ولی همه اینها در پوش افغان گنجانیده میشود، و پرده افغان همه اینها را افاده میکند. تمام جوامع بشری، کشورهای پیشرفته این مشکل را حل نموده، بطور مثال فرانسه، در فرانسه سی و پنج در صد (فرانس) هستند، ولی همه باشندگان ان کشور (فرانس) رابه حیث هویت ملی خود قبول کرده.)) (داکتر سپنتا د المان په

باب وویل: (در المان به همه المانیها (دوچ) نوشته میکند، هفت سال پیش ما پاسپورت المان داشتیم، شما خبر داشتید که ما او را پس تسلیم دادم، فعلاً پاسپورت ندارم، ولی اولادهای ما پاسپورت المانی دارد، در پاسپورت آنها (دوچ- افغان) نوشته است. مثال های زیادی وجود دارد، رئیس صاحب ما

از روز اول برای تان گفتم، که افغان هویت ملی ماست و حالا نیز ما نظریات برادرها را درین مورد تایید مینماییم. اگر ستون (ملیت) ذکر گردد و در مقابل اش به همه (افغان) نوشته شود کاری درستی است.))

تر ډاکتر سپنټا وروسته (استاد نصرالله ستانیکزي) ته نوبت ورسېد. هغه خپلې خبرې داسې پیل کړې: ((د محترم رئیس صاحب او ټولو دوستانو په اجازه، زه نه غواړم ډېرې خبرې وکړم، اکثر دوستانو خبرې وکړې، زه د دوستانو خبرې تائیدوم، منته د داودخان د وخت د تذکرو په باب یوه یادونه کوم، په تېره جلسه کې هم دا تذکره یاده شوه چې (ملت) په کې نه دی یاد شوی، هلته هم ما خپل دلایل درلودل، اوس یو ځل بیا د هغې تذکرې په باب خپل دلایل وایم. د داودخان تذکره د (۱۳۵۳ل) کال په بهیر کې ووبشل شوه، دا هغه وخت و چې د مدني حقوقو قانون نه و تصویب شوی، پر (۱۳۵۵ل) کال د مدني حقوقو قانون تصویب شو. په دې قانون

کې راغلي چې فردي او ملي هویت د یوه هېواد د هر تبع حق دی او دا قانون هم د داودخان په وخت کې تصویب شوی، که داودخان دویم ځل تذکرې وپشلې نو ضرور یې په کې د ملت ستون زیاتوه، ځکه چې د هویت یا تابعیت تذکرې له دې قانون سره په مخالفت کې نه شوې تقسیمېدلای، خو داودخان وخت پیدا نه کړ او نور مشکلات ناسې خپله ولیدل چې رامنځته شول. د دې لپاره چې دا مشکل حل شي ډاکتر صیب سپنتا د افغان د تثبیت لپاره د (ملیت) کلیمه پیشنهاد کړه، خو زه د (ملیت) پر ځای (ملت) د کلیمې وړاندیز کوم، ځکه چې له (ملیت) کلیمې څخه روسانو خلکو ته بل ډول ذهنیت ورکړی، هغوی (ملیت) د (قومیت) لپاره کاراوه، نه د نشیلتی یا (ملت) د تعبیر په مانا.)) دې وخت کې ډاکتر سپنتا وویل: ((منظور ما همان نشیلتی است نه قومیت)) ستانکزي زیاته کړه، د دې په خاطر چې له یوې واحدې کلیمې څخه دغه دوه گونې تعبیر له منځه لاړ شي نو بڼه ده چې د (ملت) ستون زیات شي او په مقابل کې یې ټولو ته (افغان) کلیمه ولیکل شي.)) ولسمشر هم د (ملیت) د کلیمې د دوو گونې تعبیر په باب سر و خوځوه او ویې ویل: ((دا د روسانو تعبیر و، ملت همدا نشیلتی ده)). دې وخت کې ما (یون) وویل د دې لپاره چې ټول ناسم تعبیرونه له منځه لاړ شي همدا د (ملت) کلیمه سمه ده، اوسنی تذکره کې چې همدا اوس تقسیمېري هم همدا د (ملت) کلیمه لیکل کېږي او په مقابل کې یې ټولو ته افغان.

تر دې وروسته د علماوو شورا رییس (مولانا قیام الدین کشاف) خبرې پیل کړې، هغه وویل: ((اسلامیت) او (افغانیت) او (اسلام) او (افغان) داسې حقیقتونه دي چې د لمر په شان روښانه دي، دا داسې دي چې یو څوک

ووايي زه شپه او ورځ، تور او سپين نه منم او له هغو څخه انكار كوم. زه افسوس كوم د هغو خلكو په حال چې ځانته نه مسلمان وايي، نه افغان، ماته يو زيات شمېر علما راغلل راته يې وويل، چې موږ بايد په دې برخه کې يوه فتوا صادره کړو، چې ولې د هويت په تذکرو کې (دين) نه دی

راغلی، ما څو ځله دا خبره کړې چې افغانستان له اسلام پرته تش کالبد دی، داسې چې په تن کې روح نه وي، ما علماوو ته وويل چې دې برخه کې صبر کوو، نو اوس زه وایم، رييس صاحب چې دا دواړه کليمې (دين) او (ملت) دې په تذکرو کې راشي، که نه له دې څخه غټ جنجال جوړېږي، دا څه مانا ورکوي چې تذکره کې دې نه (دين) وي نه (ملت) نو دا تذکره د څه لپاره ده؟ افغانستان يو اسلامي هېواد دی، دلته بايد دې مسئلې ته ډېر پام وشي، د خلکو احساسات ونه پارول شي.))

دې وخت کې عدليې وزير وويل: ((دين است چرا نيست!)) ما بيا وويل: رييس صيب د حکومت په طرحه کې نه دين شته نه ملت، دا چې د حکومت کومو مامورينو له کومې لارې او څنگه دا کار کړی، دا بېله خبره ده، خو حقيقت دادی، چې حکومت کومه طرحه لېږلې وه په هغه کې نه (دين) شته نه (ملت.)) ولسمشر وويل: ((ولې نه شته؟ موږ خو دا مسئله لېږلې وه.)) دلته عدليې وزير بيا وويل: ((دين است.)) دې وخت کې بيا پوهاند صيب عظيمي وويل: ((دا په ارشيف کې شته.)) د ارشيف مانا همغه

مانا ده چې ما ورته مخکې اشاره وکړه. يانې دا چې که دلته په وزیرانو شورا يا هم عدلي او قضايي کمېسيون کې پرې بحث هم شوی، هلته نه ده لېږل شوې. ما وويل: ((دا خو د ولس زور و چې (دين) يې د بنامار له ستوني راوويست او د تذکرې پر لومړي مخ يې ځای کړ، اوس بايد ملت هم د دې بنامار له ستوني راوځي)).

ما وويل: ((رييس صاحب اصلي خبره داده چې په ملي شورا کې خلکو داسې فکر وکړ چې څه حکومت خو دين او ملت په تذکره کې راوړي، يو شمېر خلکو د تذکرې پر لومړي مخ د قوميت د ليکلو غوښتنه کوله، د ولسي جرگې اکثر و غړو پرېکړه وکړه چې د تذکرې پر لومړي مخ د قوميت ذکر ته اړتيا نه شته، دا کار واحد ملت پر قومونو وېشي، نو ټولو ته (افغان) ليکل سم دي. قوميت لکه څنگه چې په ډېټابېس کې و، ډېټا بېس کې پاتې شو، خو ملت نه په ډېټابېس کې و نه د حکومت په وړانديز کې، نو ځکه هم له ډېټا ووت، هم د تذکرې له لومړي مخه او کومو وکيلانو چې په شفاهي ډول د ملت يا افغان پر ليکلو ټينگار کاوه، د هغوی تصور دا و چې په متن کې شته، نو قوميت چې پر لومړي مخ رد شو نو خپله يوازې ملت پاتې کېږي، خو ويل کېږي چې د (ملت) په باب د وکيلانو شفاهي تصويب هم له ارشيف څخه ايستل شوی، نو په ليکلي متن کې خو غير له هغې هم نه و، نو ځکه (ملت) هم د تذکرې له لومړي مخ او هم له ډېټابېس څخه ووت، ولسي جرگه وروسته متوجه شوه، چې (دين) هم پاتې شو، وروسته يې په بله غونډه کې د مولوي صيب تره خپل په وړانديز هغه پاس او بيا يې مشرانو جرگې ته ولېږه. مشرانو جرگې د (تخلص) په زياتولو د حکومت طرح تاييد او ولسي جرگې د (دين) د ستون په زياتولو سره قانون مشترک کمېسيون ته حواله کړ،

گډ کمپسيون پر اختلافي مسایلو بحث وکړ (ملت) د توطیو، دسیسو او ابهاماتو قرباني شو.)) پر دې وخت عدلي وزیر یوځل بیا وویل: ((کلیمه افغان در دیتابېس است)) ما ورته وویل: ((نه شته، رییس صاحب نه په دیتابېس کې شته نه د تذکرې پر لومړي مخ.))

ولسمشر ما ته مخ راواړوه: ((دا کار خو موږ کاوه، څه ضرورت و مظاهرو ته، دومره غالمغال او ټلوېزيوني بحثونو ته!)) ما ورته وویل: ((رییس صیب اجازه راکړه، یو دوه درې معترضې جملې ووايم!)) هغه وویل: ((ووايه! ما وویل: ((یو نیم کال د مخه مې احوال درولېږه چې ماته وخت راکړه د هویت د تذکرو په باب درسره گورم، دا حساسه مسئله ده، یو شمېر کړۍ شته چې غواړي ملي هویت ته زیان ورسوي، ما ته چا وخت رانه کړ، تا وویل چې هېواد مل صاحب سره تماس ونیسه، ما هغه ته وخت پر وخت خپل نظریات ورکړي، کېدی شي هغه تا سره شریک کړي وي، خو د یو نیم کال په بهیر کې موږ پردې بريالي نه شو چې تاسو وگورو، کله چې ما استعفی ورکړه، دنده مې پرېښودله او تاسو سره مې ملاقات درلود، بیا مې یادونه وکړه چې که چېرې د ولسي جرگې انتخابات عادلانه شوي وای نو نن به په ولسي جرگه کې افغان ضد عناصرو د ملي هویت پر ضد کارتونه نه پورته کول، د افغان له کلیمې سره به یې حساسیت نه ښود، تا وویل چې دا څو محدود کسان دي، هغه ده بایې لوله، تاسې سره دا تصور و چې اکثره د (ملت) کلیمه تایید او تصویب کړه، خو نتیجه دا وه چې هرڅه د ملت ضد عناصرو په ګټه پای ته ورسېدل.

کله چې له حکومته اشتباه وشوه یا مامورینو درغلي وکړه، افغان او اسلام یې حذف کړل، ولسي جرگې هم اسلام او افغان ذکر نه کړل، مشرانو جرگه

هم له اسلام او افغانه لاس پر سر شوه، نو خبره نوره خلاصه وه، یوازې خبره توشیح ته پاتې وه، دا خو د ولس د مظاهرو برکت و چې ولسي جرگه او مشرانو جرگه یې خپلو نیمگړتیاو ته متوجه کړې، په نتیجه کې اسلام بېرته ځای پر ځای شو، نو چې نه دې حکومت عرض اوري، نه مشرانو، نه ولسي جرگه او نه هم کوم بل ارگان، له مظاهري او هغه هم له اصولي مظاهري پرته بله کومه لاره پاتې ده؟)) ولسمشر وویل: ((ما خو توشیح نه کړ دا دی پر مېز راته پروت دی)) قانون یې بنسکاره کړ، ما وویل: ((رییس صیب دا د همغو مظاهرو برکت دی چې تاسو دا قانون توشیح نه کړ، مور نه یوازې دا غواړو چې دا قانون باید توشیح نه شي، بلکې غواړو چې په دې کې تعدیل راشي، که تاسو یې توشیح هم نه کړئ، هغه خپله پر قانون بدلېږي، مور خو ډېره هڅه وکړه چې د دې قانون د توشیح د معیاد تر پوره کېدو دمخه تاسو سره وگورو، خو چا زموږ غوښتنو ته غور ونه نیوه، که مور مظاهري نه وای کړې، نو دا خبره هم له حکومته او هم له شورا څخه تېره وه (اسلام) او (افغان) دواړه قرباني شوي وو)) ولسمشر بیا وویل: ((نه تاسې نور حساس کړل)) ما وویل: ((ولې حساس شي؟ مور خو اسلامیت او افغانیت غوښتی، د دې په مقابل کې ولې ځینې اشخاص حساس شي؟ بیا چې حساس شي، شي دې نو.)) نو پر دې وخت ډاکټر سپینتا وویل: ((حساسیت طرف مقابل را هم باید در نظر گیرم)) هغو کسانو ته یې اشاره وه چې ویل یې (افغان نیستم) او بل د لوی اکثریت حساسیت ته چې ټول افغانیت او اسلامیت غواړي، ما وویل: په سلو کې (۹۹) افغانان افغانیت او اسلامیت غواړي یو کم شمېر اشخاص او کړی چې له افغانیت او اسلامیت سره دښمني لري، د هغوی خبرو ته اوس ترجیح ورکول کېږي او (۹۹) په سلو کې خلک له نظره لویېږي؟ د دې لوی

اکثریت حساسیت ته پام نه کېږي خو د محدودو اشخاصو حساسیت ته پاملرنه کېږي.

بله خبره دا ده چې اوس د هویت په تذکرو کې د افغان کلیمې پر نه لیکلو ټینګار او پر لیکلو یې بې تفاوتی، له (ملت) او (دین) سره د مخالفت په مانا ده او بله وروستی خبره دا کوم چې که (دین) او (ملت) یا (اسلام) او (افغان) په تذکره کې ذکر شي، د دې تاوان څه دی؟ تذکره پرې سپړل کېږي؟ مصارف پرې زیاتېږي؟ د چا پر اوږو بار پرېوځي که څنګه؟ ګټه یې ډېره ده که زیان؟؟) ولسمشر بیا وویل: ((نه ګټه یې ډېره ده)) ما وویل: ((چې ګټه یې ډېره ده نو ویې لیکه، فرمان ورکړه)) ده وویل: ((جوړوم یې خو تاسو موږ خپل کار ته پرېږدئ))

تر دې وروسته جمهور رییس د نتیجې او جمع بندی په توګه وویل: ((ورونو موږ دلته شورا هم لرو، د هغوی نظر ته به هم ګورو، ښه پوره بحث وشو اکثریت په دې نظر دي چې په قانون

کې باید تعدیل راشي)) (ډاکټر مدبر) ته یې غږ کړ د قانون د توشیح وخت تېر شوی که پاتې؟ ډاکټر مدبر او نصرالله ستانکزي ورته وویل: ((پنځلس ورځې یې پوره شوي، تېره سه شنبه یې وخت پوره شو، هغه اوس د قانون ښه خپله کړې. دې وخت کې ولسمشر وویل: ((خیر نو حل لاره د قانون تعدیل دی؟)) نصرالله ستانکزي ورته وویل: ((هو د حل لاره یې همدا ده)) بیا ولسمشر وویل: ((ښه ده په دې به غور وکړو)) ما بیا وویل: ((رییس صیب موږ ته دې مشخص ونه ویل څه وخت به دا کار تر سره شي؟ بیا خبره مبهمه

پاتې شوه، هسې نه چې د تېر په شان بيا پاتې شي؟ مور غواړو وخت رافکس کړې چې مور ملت ته ډاډ ورکړو)) ده بيا وويل: ((درجوړوو يې نور نو ستاسو کار نه دی دا د حکومت کار دی، مور خپل کار ته پرېږدئ، کوو يې خو تاسې به ټلوېزيوني بحثونه او مظاهري نه کوئ)) ما بيا وويل: ((رييس صيب مور به ټلوېزيوني بحثونه او مظاهري نه کوو خو تاسو به مور ته د دې کار د عملي کولو تضمين راکوئ او وخت به راته ټاکئ چې تر دغه وخته دا مشکل حلېږي؟)) ده بيا وويل: ((بس کوو يې په دې ورځو کې به يې

خلاص کړو، نور ډېرو بحثونو او جنجالونو ته حاجت نه شته، حکومت خپل کار ته پرېږدئ!!).

په همدې خبرو پسې جلسه ختمه شوه ولسمشر بلې خونې ته د بل ملاقات لپاره لاړ.

په دې جلسه کې لوی څارنوال محمد اسحق الکو هم ناست و، زموږ خبرو ته يې د تاييد سر خوځاوه، خو خپله يې څه ونه ويل. (کريم خرم) او (ډاکټر صادق مدبر) هم خبرې ونه کړې. د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمېسيون مشر (گل رحمن قاضي) چې د دې غونډې بل برخوال و او لازمه وه چې خبرې يې کړې وې، تر اخره غلې و، هېڅ خبره يې ونه کړه. تر ملاقات وروسته ما ته ډاکټر صيب صادق مدبر وويل: ((کليمه افغان در ديتابېس وجود ندارد)) هغه د قانون هغې مصوبې ته لاس ونيو چې ده سره وه او ملي شورا ورته رالېږلي وه.

ددې دومره جزیاتو له یادونې او د غوندې د (مینوت) له لیکلو څخه مې هدف دا و چې د ملي او عقیده یي هويت مسئله یوه ډېره حساسه مسئله ده، زه اوس هم د ولسمشر پر ژمنې سل په سلو کې باوري نه یم، مور له جمهور رییس سره ژمنه وکړه چې د دې قانون تر تعدیل پورې به نه ټلوېزوني بحثونه کوو او نه مظاهري، خو که چیرې په یو معین وخت کې د ملت دا قانوني غوښتنې ونه منل شوې، نو بیا خو مجبور یو، هم به لاریون کوو هم به ټلوېزوني بحثونه او هم به ټولې هغه قانوني لارې کاروو چې د دې برحقې داعیې لپاره په کار دي.

ددې تفصیلي لیکنې بل هدف او پیغام دا دی چې راتلونکي پښت ته دا په ډاگه کړو چې تاسو چا د هويت له بحرانه ژغورلي یاست او چا درته د هويت پر ضد توطیې جوړې کړې دي؟ له هغو اسلامپالو او هېواد پالو افغانانو څخه هم ډېره مننه کوم چې د تېرو څو میاشتو په بهیر کې یې په ډېره میړانه، د خپل ملي او اسلامي هويت د ملاتړ لپاره میدان ته راوډانگل. دا لیکنه به په دې خاطر خپره کړم چې څو ورځې چوپ پاتې کېدل د ولسمشر د ژمنې عملي کېدو ته د انتظار لپاره دي، نه کوم حق السکوت دی، نه کوم ډار، نه کومه وېره، نه کوم احتیاط او نه هم د کوم نامشروع امتیاز خبره په کې مطرح ده چې ځانساتو او ورځپاڼو ته د ((ناوړه تبسم)) پلمه په لاس ورنه شي.

که د یو محدود او ټاکلي وخت په بهیر کې د ملت دا مشروع غوښتنې ونه منل شوې؛ ولسمشر د یوه تقنیني فرمان په نتیجه کې د (اسلام) او (افغان) د تثبیت لپاره د (دین) او (ملت) ستونونه د هويت د تکرې پر لومړي مخ ونه لیکل، نو بیا به د رسنیو او نورو ټولو تبلیغاتي امکاناتو او د خپل ولس د

ملي او شعوري بنسټونو له لارې خپل نظريات له ولس سره شريکيو، دا جريان به هم ټول د انځوريزو، چاپي او اورېدنيو رسنيو پر مخ څرگند وو، د ولس په مشوره به د مظاهرو په گډون ټولې هغه لارې چارې کاروو چې قانون راته اجازه او حق راکوي. وما علينا الا بلاغ

يادښت: کله چې مو ولسمشر سره دا جلسه وکړه، تر هغه وروسته مو گام پرگام او وخت پر وخت په تذکرو کې د افغانيت او اسلاميت موضوع تعقيبوله، د ولسمشرۍ ماني له خوا په تېره بيا د چارو د ادارې له خوا وخت پر وخت احوال او ډاډ راکول کېده چې دا کار ضرور خلاصوو، تاسو اندېښنه مه کوئ، جمهور رييس حامدکرزي همدا ځوابونه رالېږل چې لوز مې درسره کړې دا کار خلاصوم مظاهري به نه کوئ، په همدې همدې کې يې راباندې مياشتې تېرې کړې او زموږه اوسېله يې هم ډېره راتنگه کړه، څومره چې به موږ ټينگار کاوه، د ده ژمنې به لاپسې تازه کېدلې، خو هېڅکله يې بيا موږ ته د دې وخت رانه کړ چې له ده سره په مستقيم ډول وگورو او خپلې کړې ژمنې ورته مخې ته کېږدو، ترپايه همدا موضوع د غوښتنو او ژمنو ترمنځ ناحله پاتې شوه. ان تر دې چې د نوي ولسمشر لپاره د ولسمشرۍ د ټاکنو وخت رانږدې شو.

د کرزي د واکمنۍ تر پایه نورې هڅې

د حامد کرزي په واکمنۍ کې له گڼو مظاهرو او همدارنگه له هغه سره تر ځانگړې او وروستۍ تفصیلي کتنې وروسته بیا هم د ملي داعیې غوښتونکي په ارامه کېناستل، هر وخت یې له بېلابېلو لارو د جمهور رییس له دفتر سره اړیکي نیول، خو هغوی به متواترې ژمنې کولې چې مظاهرې مه کوئ، کارونه خلاصېږي او موږ خپله ژمنه عملي کوو. په دې بهیر کې مو د سترې محکمې، د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمېسیون او همدارنگه نورو اړوند ادارو ته بېلابېل مکتوبونه هم وروولېږل او د هويت په تذکره کې مو د اساسي قانون له محتوا سره سم د افغانیت او اسلامیت د لیکلو غوښتنه وکړه، خو یادو ارگانونو هم په دې برخه کې کوم قانوني گام پورته نه کړ، د دې ترڅنګ مو په دې اړه د ټلوېزيون او نورو ډله ییزه رسنیو له لارې گڼ شمېر اعلامیې هم خپرې کړې، خو خپله جمهور رییس حامدکرزي یوازې ژمنې کولې او وخت یې تېراوه. ځینو مشاورینو یې کېدی شي دا هم ورته ویلي وو چې له دې مسلې څخه ستونزې پیداکېږي، تاسو خو (یو ملي شخصیت!) یاست، دې جنجال کې ځان مه اخته کوه، بل حکومت ته یې پرېږده، کېدی شي دا ډول مشورې هم په کې خپل اغېز ولري، خو خپله دی هم په حکومت کې د یو شمېر جنګسالارانو او اقلیتونو د حقوقو د یو شمېر مدعیانو د خوشالی لپاره د قانون پر سر معاملي ته حاضر و. ان خبره دېته ورسېده چې د جمهوري ریاست انتخاباتو ته ډېر کم وخت پاتې شو، نوماندان هم مشخص شول. د افغانستان ملي تحریک د اشرف غني له نوماندۍ څخه مشروط ملاتړ وکړ، (۲۱) ماده ییزه غوښتنې مو مطرح کړې له هغې جملې څخه په یوه

ماده کې د ملي هويت په اړه يادونه شوې وه. په دې پروتوکول کې راغلي وو چې که چېرې اوسنی جمهور ريس (حامد کرزی) د خپل حاکمیت تر پایه د هويت په تذکرو کې له قانون سره سم د افغانيت او اسلامیت ذکر ونه کړي، نو که چېرې تاسو د جمهوري ریاست مقام ته بريالی شوی، په لومړي گام کې به په دې برخه کې اقدام کوئ! او له اساسي قانون سره سم به د هويت په تذکرو کې د (اسلام) او (افغان) کلیمې لیکئ! هغه د دې مادې د تطبيق ژمنه وکړه او ان دا بې هم وويل چې دا ماده د يو شرط په توگه د بحث وړ حُکمه نه ده چې زه خپله افغان یم او دا خپل مسوولیت گنیم. اشرف غني په ټاکنو کې بريالی شو. دا چې نور بيا څه وشول دا به په نورو لیکنو کې ولولئ!

له جمهور رییس

محمد اشرف غني څخه غوښتنه

دا لیکنه یا غوښتنه د (۲۰۱۴م) کال د نومبر پر (۱۷)مه نېټه چې د (۱۳۹۳ل) کال د لړم میاشتې له (۲۶) مې نېټې سره سمون خوري، لیکل شوې ده. دا مهال ډاکتر اشرف غني نوی واکمني ته رسېدلی و.

مخکې تر دې چې دی د تذکرو قانون توشیح کړي دا غوښتنلیک هغه ته لېږل شوی و.

له هغې ورځې چې د تابعیت د تذکرې د وېش مسله رامنځته شوې، نو له همنغې ورځې یو شمېر پردیپالو کړیو هڅه کړې چې د هویت په تذکرو کې

د دین او ملت ارزښتونه له منځه یوسي، دوی په ملي شورا کې د یو شمېر کړیو او په حکومت کې د یو شمېر اشخاصو په واسطه د هویت له تذکرو څخه د (اسلام) او (افغان) کلیمې وایستلې، خو په زرگونو افغانانو د ملي شورا او هم د سترې محکمې پر وړاندې مظاهري

وکړې، په پای کې ملي شورا د هویت په تذکره کې د (دین) کلیمه ولیکله چې د هر مسلمان افغان لپاره به ددین په مقابل کې د (اسلام) کلیمه لیکل کېږي، خو د (ملت) کلیمه چې په مقابل کې به یې د هر افغان لپاره د (افغان) کلیمه لیکل کېږي، په تذکره کې را نه وړه او په دې ډول یې د یوه واحد افغان ملت د هویت د تثبیت مخه ونیوله.

تر هغه وروسته گڼ شمېر افغانانو د سترې محکمې له رییس سره وکتل، هغه وویل د شورا دا پرېکړه، چې څوک له خپل ملي هويت څخه بې برخې کړي، ناقانونه ده. خو ویې ویل چې په دې برخه کې د محکمې حکم د یوه قانوني بهیر ایجاب کوي. بیا گڼو افغانانو له ولسمشر حامد کرزي سره وکتل، هغه د سترې محکمې رییس، لوی څارنوال، د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمېسیون مشر، د امنیت شورا سلاکار، د علماوو شورا رییس، خپل حقوقي سلاکاران، د عدلیې وزیر او د نورو اړوندو ادارو مسولین راوغوښتل، په دې غونډه کې پرېکړه وشوه چې ولسمشر دې د یوه ځانگړي تقنیني فرمان له لارې د ملي شورا تېروتنه اصلاح کړي او حکم دې وکړي چې د تذکرې پر کارت د (دین) او (ملت) ستونونه دواړه ولیکل شي، د دین په مقابل کې دې د هر مسلمان افغان ته (اسلام) او د (ملت) په مقابل کې دې د هېواد هر اوسېدونکي ته (افغان) ولیکل شي. جمهور رییس دا ژمنه وکړه چې دا کار به زه کوم، خو په خواشینۍ سره چې تر پایه یې خپله ژمنه عملي نه کړه او د ملي شورا ناقانونه پرېکړه هماغه شان ناقانونه پاتې شوه.

اوس چې یو ځل بیا د تذکرو د وېش او چاپ خبره مطرح کېږي، ټولو افغانانو سره دا تشویش دی چې هر افغان ته به (بې افغانه) تذکره ورکول کېږي او د ملي شورا ناقانونه پرېکړه به عملي کېږي؟ او که نه هر افغان ته به د هغه له هويت سره سم د (افغان) کلیمې په لیکلو سره تذکرې ورکول کېږي اود اساسي قانون حکم به عملي کېږي؟

موږ ستاسو څخه په ډېر درنښت هیله کوو، چې د ملي شورا ناقانونه مصوبه باید توشیح نه شي، جمهور رییس باید د یوه تقنیني فرمان له لارې لومړی د هويت په تذکره کې د (افغان) کلیمې پر لیکلو سره سمون او اصلاح راوړي او بیا د تذکرو د چاپ او وېش حکم صادر کړي.

د اصلاح لندپه لاره د تقنیني فرمان صادرول دي او اوږده لاره یې شورا ته د بېرته مستردېدو حکم دی. خو موږ هیله لرو چې دیوه فرمان په ترڅ کې دې دا تېروتنه اصلاح شي، له هغې پرته د بې هویته تذکرو وېش افغان ولس سره یو لوی خیانت گڼو، داسې لوی خیانت چې د هېواد په تاریخ کې له بل هېڅ خیانت سره د پرتلنې وړ نه دی. یو ځل بیا ټینگار کوو چې د ملي هویت تذکره دې د ملي هویت په کلیمې (افغان) مزینه او بیا دې چاپ او توزیع شي.

په درناوي

افغان مدني او فرهنگي ټولني

د ملي هویت لپاره مبارزه دوام لري

د ژوندون ټلوېزيون خبريال په خپل يو راپور کې ليکي: د (۲۰۱۴م) کال د نومبر پر (۳۰)مه نېټه د افغانستان ملي تحریک مشر استاد پوهنوال محمد اسمعیل یون د افغان ملت گوند له پخواني مشر ښاغلي ډاکټر انوارالحق احدي سره وکتل. ښاغلي احدي استاد یون ته د حج فریضې د

ادا کولو په مناسبت یوه ځانگړې مېلمستیا کړې وه. په دې مېلمستیا او کتنه کې دواړو د هېواد د روانو حالاتو، اوسنیو خطرونو، راتلونکو احتمالي خطرونو او د هغوی د مخنیوي پر لارو چارو خبرې وکړې. استاد یون ډاکټر انوارالحق احدي ته په دې کتنه کې وویل: چې ټاکل شوې ده نن شپه د(قوس نهمه) ډاکټر اشرف غني احمدزی د نفوسو د احوال ثبت قانون توشیح کړي او دې کار سره به د (افغان) کلیمه د هویت له تذکرو ووځي او هم به د افغانیت ستر ارزښت او داعیې ته سخت زیان واړوي، ډاکټر احدي

وویل: که څه هم اوس مور له ډاکټر اشرف غني سره مستقیم تماس نه لرو، خو کوبښن کوم چې له هرې ممکنې لارې ډاکټر اشرف غني ته پیغام ورسوم، چې دا قانون تر هغه وخته توشیح نه کړي چې یوه معقوله حل لاره ورته نه وي پیدا شوې. په دې کتنه کې ډاکټر انوارالحق احدي د مطرحو افغان شخصیتونو او ملي خوځښتونو د راټولولو پر یوې طرحې هم خبرې وکړې.

د یکشنبې ماسخوتن ډاکټر اشرف غني د نفوسو د احوالو د ثبت قانون له خپلې قانوني نیمگړتیا سره سره توشیح کړ. د دوشنبې پر ماښام د دې ناقانونه قانون پر وړاندې استاد پوهنوال محمد اسمعیل یون خپل غبرگون وښود چې د گڼو هېوادوالو ملاتړ یې راخپل کړ.

د قوس پر (یوولسمه) نېټه د سه شنبې پر ورځ استاد پوهنوال محمد اسمعیل یون له پخواني ولسمشر حامد کرزي سره وکتل، په دې کتنه کې په هېواد کې د ملي وحدت پر ټینګښت بحث وشو او د هېواد اوسني حالات او

د پردیو مداخلې وڅپړل شوې. پخواني ولسمشر حامد کرزي د ډاکټر اشرف غني له خوا د نفوسو د احوالو ثبت قانون پر توشیح خواشینی څرګنده کړه. استاد محمد اسمعیل یون ورته وویل: مور خو تاسو ته هم ډېر عذرونه وکړل او ډېرې جرگې مو درولېرلې

چې دې قانون کې تعديل راوړه، خو تاسو تعديل رانه وړ. مور او ټول ملت له تاسو څخه هم په دې برخه کې ډېرې گيلې لرو او ډېر درڅخه خفه يو. حامد کرزي وويل: ما خو معطل کړ، امضا خو مې نه کړ، ده به هم نه امضا کاوه. استاد يون وويل: تاسو او اوسني ولسمشر دواړو په کې خپله خپله برخه لرله، خو نتيجه هغه څه شوه چې دا دی اوس يې گورو او راتلونکی نسل به يې هم بد عواقب وگوري .

د ژوندون خبريال زياتوي:

استاد يون ته هره ورځ په سلگونو افغان مشران او ځوانان راځي او په دې باب ورسره گوري، استاد يون غواړي د خپل ولس له مطرحو شخصيتونو او ملي خوځښتونو څخه تر سلا مشورې وروسته د ملي هویت د ځلونې او د هویت په تذکرو کې د افغان کليمې د ځايونې لپاره ټولې هڅې منسجمې کړي او بيا په دې برخه کې غوڅ اقدام وکړي.

بیا هم افغانیت او ملي هویت

د (۱۳۹۳ ل) کال د لېنډۍ پر (۹)مه نېټه ډاکټر غني په پټو سترگو او له چا سره له مشورې پرته د نفوسو د احوالو ثبت قانون توشیح کړ. دې کار یو خُل بیا اساسي قانون تر پښو لاندې کړ. موږ چې تر دې دمه پورې د ملي هویت داعیه په منظم ډول تعقیب کړې وه، دې کار راباندې سخت تاثیر وکړ. یوه ورځ وروسته ما د غني د دې اقدام پر وړاندې خپل قانوني غبرگون وښود چې دلته یې د هغې وینا د لیکلي متن یوه برخه رانقلوم:

د کایناتو د هغه ستر رب په نامه چې د زړې زړې حساب او کتاب ورسره

دی، نه له چا پیدا دی او نه ترې څوک پیدا دي، خو لکه څنگه چې یې دا ټول موجودات پیدا کړي، د سترگو په رپ کې یې فناه کولای هم شي، له امیر څخه فقیر، له فقیر څخه امیر، له غریب څخه غني او له غني څخه غریب جوړولای شي، هغه چې د غرور پر نیلي سپور وي او د پاچاهۍ نشې یې د عقل وزرونه تړلي وي، خو دی د دې توان لري چې:

په يوه گردښت يې پرېباسي له برمه
نه يې غشي نه لېندی وي نه يې سپار

گرانو هېوادوالو! زه نن نه د کومې ډلې، نه د کوم گوند، نه د کوم تنظيم، نه د کوم ولايت، نه د کوم سمت، نه د کوم رسنيز مرکز او نه هم د کوم زور او کومو زرو له ادرسه او نه هم د کوم چا په استازی تاسې ته مخاطب یم، زه يو عادي افغان یم او پر دې وياړم چې د خپل عمر په نږدې (۴۷) کلن بهير کې:

نه مې د چا مال خوړلی او نه مې څوک وژلي دي
نه مې چاته ورک شه يا گم شو کله ويلي دي
خو وخت د اعتراف دی گناه خپله درته وایمه
نه یمه منکر په مظلومانو مې ژړلي دي

گرانو او خوږو افغانانو! له هغې ورځې چې د پخواني شوروي اتحاد لښکرو زموږ پر هېواد يرغل وکړ، نو له هغې ورځې راهيسې هېڅ افغان ښه ورځ نه ده ليدلې، د روسانو په يرغل کې نه يوازې زموږ هېواد ته درانه زيانونه ورسېدل، بلکې ستر معنوي او کلتوري زيانونه يې هم واپړول. د کلتوري او ملي زيانونو په لړ کې زموږ ملي هويت ته هم سخت زيان ورسول شو. روسانو او د هغو کورنيو تالپڅټيو د ملي هويت او واحد افغان ملت لپاره نوي، متضاد او بېلابېل تعريفونه وړاندې کړل، خو هغه هېوادپال افغانان چې د روسانو پر غرضونو او مرضونو پوهېدل، پر خپل وخت يې د روس پلوه ډلو د شومو حرکتونو پر وړاندې مبارزه وکړه، کله چې شوروي لښکرې ماتې

شوي، نو بيا يې خای د پارس او پنجاب نويو راټوکېدلو قوتونو او عربي شېخانو ونيو او روس غچ اخیستونکي ورسره يو ځل بيا ملگري شول او بيا هم زموږ پر ملي هویت او ملي وحدت له څو خواوو يرغلونه پيل شول. د دې مثلث او مربع لمبې لا سپرې شوې نه وې چې د طالبانو د ترخه نظام او نړيوالو اړيکي د اور ليکې ته ورسېدل او يو ځل بيا هېوادوال د اور پر تبي کېنول شول، د بن په کنفرانس کې يوې محدودې سيمې، يوې ولسوالۍ او يوه روس پلوه او ايران پلوه متعصب گروپ ته سياسي واک وسپارل شو، د ولسواکۍ انگازې او اوازې هرې خواته خپرې شوې، خو په نظام کې د واکمنو جنگسالارانو پر خلاف چا د نيوکې چغه نه شوه پورته کولای، يو تن د ولس په اصلي رايو نږدې درې ځله ولسمشر شو، خو (ولس) شاته پاتې شو او (مشر) د ارگ د دېوالونو دننه د جنگسالارانو په ډول ډول ناقانونه معاملو پوره ديارلس کاله تېر کړل، هر ملتپال او هېوادپال شخص چې په دې بهير کې د عدالت چغه پورته کوله او په نظام کې د واکمن فساد او سيکتاريزم پر وړاندې به ودرېده، هغه به په بېلابېلو فاشيستي او نشنيلستي تورو تونډه او د فعاليت ساحه به يې محدودېدل. په (۱۳) کلونو کې د پخواني پارس او اوسني ايران، فاشيستي مکروب دومره د دولت په رگونو کې ننوت چې نږدې هر رگ يې د ايران د هيلو تمثيل کاوه، له هرې خوا پر افغاني هویت بلوسې روانې وې، د پنجاب فاشيستي کړيو چې لا له نيمې پېړۍ راهيسې يې له افغاني هویت او ملي وحدت سره اساسي کينه لرله، د ايران له خاينو کړيو سره همهانگ عمل ته راودانگل. ايرانپالې رسنۍ په حکومت کې دومره فعالې وې چې معاش او مادي امتيازات يې له نړيوالې ټولنې په تېره بيا له غربي نړۍ څخه ترلاسه کول، خو فکر، انگېزه او عقیده يې د ايران د

اخوندانو پالنه. د هېواد اکثریت چې د طالبانو د افراط قرباني شوی و، په قصدي ډول حاشیې ته راکاږل شو او په هېواد کې د ځمکنۍ بشپړتیا او د ملي هویت د حفاظت لپاره د وراثت خلا رامنځته شوه، له دې خلا څخه ایرانیالو او پنجابیالو کړیو په سرعت سره گټه پورته کړه او د یادو شویو کړیو د نفوذ لپاره یې پراخه زمینه برابره کړه، پر ملي ترمینالوژۍ او نومونو د ایران د پارس ژبني یرغل پیل شو او په زړه بین یې هره هغه کلیمه یا لغت څارل چې له کلونو کلونو دلته دود وو او د افغانیت رنگ یې لاره، نو اتومات به یې ورته ایراني لغت د متبادل په توگه غوره کړ او ایرانیالو رسنیو به یې پر تبلیغ لاس پورې کړ. په تېرو دیارلسو کلونو کې تر (۵) زیات ټلوېزيوني چینلونه او تر (۲۰) زیاتي چاپي رسنۍ په مستقیم ډول د ایران له خوا وچلېدل او لاهم چلېږي، د دغسې یو حالت په مقابل کې چې هر مسلمان او هېوادپال افغان سر پورته کړی، نو هغه ته د سر تر وېښتانو زیات دښمنان راټوکول شوي دي. زه د هغو افغانانو له جملې څخه یم چې له تېرو (۳۰) کلونو او په تېره بیا د تېرو (۱۳) کلونو په بهیر کې د روس، ایران او پاکستان دې شیطاني مثلث ته ښه په څېر سره متوجه وم او څه چې مې له واکه شوي، هغه مې د هېواد د ملي گټو او ملي هویت د خونديتابه لپاره کارولي دي.

کله کله داسې هم شوي چې زموږ د ملي، اسلامي او انساني مبارزې پر وړاندې موږ ته خپل خلک لمسول شوي، تطمیع شوي، سپکې او سپورې یې راته ویلي، په سلو نومونو یې یاد کړي یو، خو موږ خپله اوسېله او زغم له لاسه نه دي ورکړي.

له هغې ورځې چې په افغانستان کې د هویت د تذکرو یا الکترونيکي تذکرو د جوړښت او وېش خبره مطرح شوې، نو له همنغې ورځې ایران او

ایرانیالی کړی په دې هڅه کې دي چې هم د هویت د تذکرو په بڼه او ژبه کې تغیر راوړي او هم یې محتوا کې، د دوی د شومو هڅو پر وړاندې له هماغه پیله ما او مور هم خپلې ملتپالې هڅې پیل کړي، هره دروازه، هر ور مو ټکولی، د هر ملتپال، هېوادپال چارواکي، زورواکي، کمواکي، کورواکي، ډېرواکي، مفکر او نا مفکر زني او لاسونه مو نیولي، عذرونه مو ورته کړي چې د خدای لپاره لږ متوجه شی، د ملت پر هویت یو سېلاب راروان دی. پخواني ولسمشر حامد کرزي ته شپږ میاشتې منتظر شوم چې د هویت د تذکرو په باب ورته خپل نظر ووايم، سره له دې چې د ده د دفتر په لس مترۍ کې مې دفتر و، خو وخت یې را نه کړ، بیا مې ورته لیک ولیکه، ویل یې هېڅکله به داسې نه کېږي چې هویت ته زیان ورسېږي، خو اخر یې هغه څه وکړل چې هیله ترې نه کېده، د نفوسو د احوالو ثبت قانون په داسې یوه بڼه ملي شورا ته لار چې د وزیرانو شورا او عدلیې وزارت ترمنځ هم په متنونو کې توپیر و! وزیرانو شورا یو متن تصویب کړی و او عدلیې وزارت بل څه لېږلي و، ملي شورا کې ایرانیالي او پردیالي گروپونه له بېلابېلو لارو، چل، فریب، مهارت، توطیې، تطمیع او دولتي زور څخه په گټې اخیستنې د (دین) او (ملت) د دواړو کلیمو په مخنیوي کې بریالي شول، دې خبرې نو هغه وخت زور واخیست چې په شمال کې یو میلیارد زورواکي چارواکي پښې ودرېولې چې د هویت په تذکرو کې دې د (افغان) پر ځای د هر چا (قومیت) ولیکل شي، نو په کابل کې د سمبولیک ولسمشر زړه هم سست شو. کله چې په ولسي جرگه کې یو شمېر ماهرو پردیپالو منافقینو په چل او فرېب د ملي شورا اکثریت هېواد پال، خو کم کفایته او بې کفایته وکیلان غافلگیر کړل، د هویت له تذکرې یې د (دین) او (ملت)

دواړه ارزښتونه حذف کړل او د یوې (بې دینه) او (بې ملته) تذکرې د وړاندې کولو هڅه یې وکړه، نو یو زیات شمېر هېوادپالو او ملتپالو، اسلامپالو افغانانو د هغوی پر وړاندې لاریون وکړ. کله چې ایرانپالو کړیو د ولس د غبرگون زور ولید، نو بیا یې ژوندون ټلوېزیون ته پلمې جوړې کړې او په دې کړۍ کې ټولې ایرانپالې او پنجابپالې کړۍ سره راټاله شوې، خو د لوی خدای (ج) په فضل او د خپل ولس په ملاتړ ژوندون لکه څنگه چې ازاد و، هماغسې ازاد پاتې شو، سترې محکمې لاریونوالو سره ژمنه وکړه چې کله هم حکومت دا قانون سترې محکمې ته محول کړي، نو د هېوادوالو دې قانوني غوښتنو ته به قانوني جامه ور واغوندي. کله چې ملي شورا د هېوادوالو غبرگون ولید، نو په خپل گډ کمېسیون کې یې پرېکړه وکړه چې د (دین) ستون دې ولیکل شي او په مقابل کې دې ټولو ته (اسلام) ولیکل شي خو پر (ملت) یانې (افغان) یې بیا خاورې وارولې. مور بیا سترې محکمې ته لاړو، قاضي القضاة وویل چې ستاسو داعیه قانوني ده، خو ولسمشر باید مور ته دا قانون راولېږي چې له اساسي قانون سره یې تطابق وڅېړو، ټولې هڅې مو وکارولې چې ولسمشر کرزي سره باید وگورو، خو هغه، هغه مهال مور ته وخت راکړ چې ولسمشر ته د دې قانون د مصوبې د وررسېدو پنځه لسمه ورځ وه، دا چې پر دې ورځ څه تېر شول او څوک په دې مجلس کې شامل وو، دا مې ټولو هېوادوالو ته واضح کړي دي.

کله چې له پخواني ولسمشر څخه نهیلې شو او هغه ورځ تر بلې دا مسئله ټالوله، نو بیا مو تاسو ته مراجعه وکړه، هغه وخت تاسو یو نوماند وئ او زموږ له خوا د تاسو د ملاتړ لپاره یو اساسي شرط همدا و چې د هویت په تذکره کې به ضرور د افغان او اسلام کلیمې لیکل کېږي، تاسو ژمنه وکړه چې تر

کامیابی وروسته به حتمي دا کار کوی، خو په خواشینی سره باید ووايو چې نه تاسو خپله ژمنه عملي کړه او نه هم پخواني ولسمشر، تاسو د خپلې ژمنې خلاف کار ترسره کړ، راساً مو په پټو سترگو همغه قانون توشیح کړ چې د حامد کرزي له وخته معلق پاتې و، اوس درته په ډاگه وایو چې ستاسو له خوا دا هڅه د اساسي قانون خلاف عمل دی او د ملي گټو ضد کړنه، مور به تر هغه وخته خپلو مبارزو ته دوام ورکوو چې تر څو مو خپل عقیده یې او ملي هویت خوندي کړی نه وي. د دې لپاره چې تاسو د ملت له عام نفرت سره مخامخ نه شئ، نو په ډېر ټینګار درڅخه غوښتنه کوو چې خپله دا ناقانونه پرېکړه بېرته واخله او د اساسي قانون له روحیې سره سم د هویت په تذکرو کې د افغان او اسلام کلیمو لیکلو ته لاره اواره کړه. قانون تعدیل او ملي شورا ته یې واستوه، له دې پرته به د ملت له سخت غبرګون سره مخامخ شې. د اساسي قانون د تطبیق او د ملي او اسلامي هویت د ځلا په هیله

د ملي هویت لپاره متواتره مبارزه

د ژوندون راډیو ټلوېزيون خبريالانو چې گام پر گام يې د ملي هویت موضوع له پيله تر دې دمه څارلې، په خپل وروستي راپور کې وايي:

د (۲۰۱۴م) کال د ډسمبر پر (۸)مه نېټه چې د (۱۳۹۳ل) کال د ليندۍ له (۱۷) نېټې سره سمون خوري، د هویت په تذکرې کې د ملت د ستون د ليکلو د ملي داعيې د تطبيق لپاره هلې ځلې روانې دي. گڼ شمېر مدني ټولني او مطرح ملي شخصيتونه ټولې قانوني لارې گوري چې جمهور ريس اشرف غني احمدزي ته يې وړاندې کړي چې د هغه په لاس د نفوسو د احوالو د ثبت ناقانونه توشیح شوی قانون بېرته لغوه کړي او تر سمون وروسته يې توشیح او نافذ کړي.

تر هغې وروسته چې ولسمشر اشرف غني د نفوسو د احوالو د ثبت قانون د افغان له کليمې پرته توشیح کړ، گڼ شمېر غبرگونونه يې راوپارول گڼ شمېر افغانان گواښ کوي، که د هویت په تذکرې کې د افغان نوم ذکر نه شي، تذکره نه اخلي او ولسمشر به له ننگونو سره مخ کړي.

د نفوسو د احوالو ثبت قانون چې د افغان له کليمې پرته د جمهور ريس له خوا توشیح شو، له گڼو پوښتنو او غبرگونونو سره مخ دی.

د هویت په تذکرې کې د ملت د ستون د ليکلو د ملي داعيې د تطبيق لپاره هلې ځلې روانې دي.

په دې لړ کې د افغانستان ملي تحریک مشر استاد پوهنوال محمد اسمعیل یون د یکشنبې شپه ناوخته د ملي امنیت شورا سلاکار محمد حنیف اتمر سره چې دا مهال په بهر کې دی، تلیفوني خبرې وکړې او ورڅخه یې

وغوښتل، ولسمشر اشرف غني ته دا پيغام ورسوي چې افغان ولس له خپل هوپته محروم نه کړي او که نه د ملت له سختو غبرگونونو سره به مخ شي. محمد حنيف اتمر له استاد محمد اسمعيل يون څخه وغوښتل چې څلور ورځې ماته وخت راکړئ، کله چې له سفر څخه راستون شوم، نو ولسمشر ته به د ملت پيغام ورسوم. استاد محمد اسمعيل يون د يکشنبې پر ورځ سهار

لس بجې د سترې محکمې له سرپرست ښاغلي (عبدالرشيد راشد) سره وکتل، استاد يون د سترې محکمې له سرپرست څخه وغوښتل چې د نفوسو د احوالو ثبت قانون چې د ملي شورا له

خوا تصويب شوی او ولسمشر اشرف غني احمدزي توشیح کړی د اساسي قانون د څلورمې مادې له پنځمې فقرې سره په تضاد او ټکر کې دی. په دې فقره کې راغلي چې د هېواد پر هر وگړي د (افغان) کلیمه اطلاقېږي. خو

ملي شورا د ملت د هویت دا حق حذف کړی دی. ستره محکمه باید له اساسي قانون سره د دې قانون مطابقت وڅېړي او ملت ته د خپل هویت حق بېرته ور په برخه کړي. د سترې محکمې سرپرست ښاغلي راشد استاد

یون ته وویل، چې دی به د یوې اوونۍ په بهیر کې له ولسمشر سره وگوري او د ملت اندېښنه به ورسره شریکه کړي او نتیجه به بېرته مدني ټولنو او ولس

سره شریکه کړي. د سترې محکمې سرپرست ژمنه وکړه چې که حکومت سترې محکمې ته دا قانون محول کړي، نو د سترې محکمې عالی شورا به یې په ډېر دقت سره وڅېړي او نتیجه به یې ولس ته بیان کړي. له بلې خوا د گڼ شمېر مدني، فرهنگي ټولنو او قومي شوراگانو استازو، یو شمېر تېرو سرپرستو وزیرانو او د اجرائیه رییس لومړي مرستیال انجنیر محمدخان سره هم په دې اړه کتلي او د ملت ژوره اندېښنه یې هغوی سره شریکه کړې ده.

له جمهور رییس غني سره ځانگړې کتنه

کله چې د (۱۳۹۳ل) کال د لېنډۍ پر (۹)مه نېټه جمهور رییس غني په ناقانونه ډول د نفوسو د احوالو ثبت قانون توشیح کړ، نو له هغې ورځې سره سم بېلابېلو مدني او ملي ټولنو وپتېيله چې له قانوني لارو د دې پرېکړې پر خلاف خپل غیرگون وښيي، په دې بهیر کې لوی لاریونونه او نورې قانوني لارې هم شاملې وې. کله چې جمهور رییس غني د ملي حرکتونو له فعالیتونو او پلانونو خبر شو، نو د همدې کال د جدي په میاشت کې یې د دې حرکتونو استازو ته د ملاقات بلنه ورکړه. په دې ډله کې زه یون، ډاکټر خوشال روهي، ډاکټر فیض محمد ځلاند، سید خالد سادات، ډاکټر کمال سادات، خیال محمد حسيني او یو شمېر نور دوستان شامل وو. جمهور رییس غني چې کله هم زموږ دلایل واورېدل، نو ژمنه یې وکړه چې ما ته دوه میاشتې وخت راکړی، د همدې ژمنو رخصتو (سلواغې) میاشت کې د نفوسو د احوالو ثبت قانون کې تعدیل راوړم او بیا به یې یا شورا ته ولېږم او یا به هم فرمان ورکړم. ما ته لږ وخت راکړی چې د سترې محکمې له غړو سره مشوره وکړم، د هغوی تر مشورې وروسته به دا مشکل حل کړم، جمهور رییس وویل، کله چې مې په قانون کې تعدیل راوړ، نو بیا به تاسو هم د تذکرو د وېش په لړۍ کې مرسته کوئ، موږ ورسره هم خپله ژمنه وکړه. د دې ترڅنګ جمهور رییس دا ژمنه هم وکړه چې د تذکرو د وېش په اداره

ملی هویت، ملی عزت / گام پر گام له ملي هویت سره

کې پراخ مالي فساد موجود دی، زه غواړم دا اداره مستقله کړم، فساد په کې ختم کړم او بیا د تذکرو د وېش بهیر پیل کړم.
موږ په خوښۍ له جمهور رییس څخه رارخصت شو، خو ژمنې لکه څنگه چې یې یادونه شوې ده، عملي نه شوې.

د هويت په تذکرو کې

يو نسبي مثبت پرمختگ

ولسمشر اشرف غني نن دوشنبه د (۱۳۹۴ل) کال د چنگاښ پر (۱۵) نېټه ژمنه وکړه چې په الکترونيکي تذکرو کې به د ملي هويت د تثبيت لپاره له اساسي قانون سره سم د ملت ستون ليکي او ټولو ته به د (افغان) کليمه اطلاق کېږي. ولسمشر دا پرېکړه نن په ولسمشرۍ ماڼۍ کې د برېښنايي تذکرو د وېش اړوند له (۳۲) کسيزه هئيت سره په غونډه کې وکړه. ولسمشر د عدليې

او کورنيو چارو وزارتونو ته لارښوونه وکړه چې په دې اړه د يو تقينې فرمان متن برابر کړي. ولسمشر غني وويل چې دی به د ملي شورا د نږدې راتلونکې رخصتۍ پر مهال د يوه تقينې فرمان په ترڅ کې دا موضوع حل کړي او هر افغان به په برېښنايي تذکرو کې له افغان هويته برخمن شي.

هيله ده ولسمشر غني پر خپلې کړې ژمنې وفا وکړي او ډېر ژر د اساسي قانون له حکم سره سم په برېښنايي تذکرو کې د افغان هويت د تثبيت لپاره گام پورته کړي.

يو ځل بيا د ملي هویت ننگه او ملاتړ

(د افغانستان ملي تحریک اعلامیه)

د (۲۰۱۵م) کال د (اگست) میاشتې (۵)مه نېټه.

ټولو هېوادوالو ته څرگنده ده چې له نږدې درېو کلونو راهیسې د ملي هویت د تذکرو پر سر د ملتپالو افغانانو او ملت ضد (پټو او بښکاره) عناصرو ترمنځ مبارزه روانه ده. د دې مبارزې لړۍ له تېر سست او ایتلافي حکومت څخه اوسني دوه سري، اوه سري او ایتلافي حکومت ته راوړسېده. تېر حکومت هم ملتپالو، اسلامپالو او هېوادپالو افغانانو سره ژمنې او قسمونه وکړل، خو هېڅکله یې هم خپلې ژمنې عملي نه کړې.

اوسني حکومت او په تېره بيا دولت مشر یې (ډاکتر اشرف غني) هم تر ټاکنو دمخه د ژمنو په تعقیب د تېر کال په څلورمه ربع کې د یو زیات شمېر

کلتوري ټولنو، مدني او ملي خوځښتونو د استازو په گډه غونډه کې ډېره ټينگه ژمنه وکړه او سوگند یې یاد کړ چې د یاد کال د دلوې او حوت په میاشت کې به د هویت په تذکرو کې د ملي هویت حق پرځای کړي او د (افغان) کلیمه به د هر

افغان لپاره ذکر کړي، له هغه وخته نږدې (۸) میاشتې تېرې شوې، خو ولسمشر د نن او سبا په پلمه خبره وغځوله. له دوو میاشتو راهیسې د دې بهیر ټولو اړوندو ارگانونو د ملي هویت حق د اعادي لپاره ټولې قانوني لارې

چارې برابرې کړې، جمهور رییس ته یې د یو تقنیني فرمان متن برابر کړ او د ده له ژمنې سره سم یې ټول کارونه ورته بشپړ کړل، خو جمهور رییس یې د نن او سبا په طمع له لاسلیک څخه ډډه کوي. د همدې اوونۍ په بهیر کې د اجراییه رییس ډاکتر عبدالله عبدالله تر مشرۍ لاندې په وزیرانو شورا کې یو وزیر هم په تذکرو کې د ملي هویت موضوع یاده نه کړه. داسې لکه چې د کوم بل هېواد د وزیرانو شورا جلسه وي او هېڅ افغان په کې گډون ونه لري. دوی د ملي شورا همغه پخوانۍ کرغېړنه مصوبه تایید کړه او د (افغان) کلیمې لیکل یې بیا، په اصطلاح د کابینې غوندې ته چې د دولت مشر اشرف غني په حضور کې جوړېږي، محول کړه.

د ډاکتر اشرف غني تېرو ژمنو او د اوسني گډوله حکومت نورو اجراتو ته په کتو سره د دې وېره او خطر شته چې ډاکتر غني به یو ځل بیا هم خپلې تېرې ژمنې هېرې کړي او د ملت ضد، ایرناپالو او پاکستان پالو عناصرو د خوشالی په خاطر به د تېر په څېر یو ځل بیا د هغوی په گټه گام پورته کړي او د ملي شورا او په اصطلاح وزیرانو شورا تېره پرېکړه به تایید کړي.

د افغانستان ملي تحریک د یوه ملي، فرهنگي، هېوادپال، ملتپال او اسلامپال خوځښت په توگه چې تر دې دمه یې تر هرچا زیاته د ملي هویت او په تېره بیا د هویت په تذکره کې د (اسلام) او (افغان) کلیمو د لیکلو داعیه پاللې، یو ځل بیا هېوادوالو ته په ډاگه اعلانوي چې د ملي تحریک ټول غړي په خپل ټول توان سره د دې برحقې داعیې د بریا لپاره د خپلې مبارزې تداوم ته تیار دي او د دې ترڅنگ له نورو ټولو هېوادپالو او ملتپالو افغانانو څخه هم هیله کوي چې دوی هم باید د خپل هویت د خونديتابه لپاره یوې لویې مبارزې ته تیار اوسي.

له ټولو مدني، کلتوري ټولنو، قومي شوراگانو او ملي خوځښتونو څخه غواړو چې د ملي هویت د ننگې او ملاتړ لپاره یوه پراخه گډه کمېټه جوړه کړي.

د افغانستان ملي تحریک له ولسمشر ډاکتر اشرف غني څخه جدي او بیا هم په ډېر ټینگار غوښتنه کوي چې له اساسي قانون سره سم باید د هویت په تذکره کې د (افغان) کلیمې د لیکلو لپاره قانوني اقدام وکړي او تر دې زیات پر اساسي قانون او زموږ پر ملي هویت ملنډې ونه وهي. ملي هویت د ده او د کوم بل ښاغلي ډالی نه ده چې ملت ته یې ورکوي، بلکې د هغه ساتنه او پالنه د ده قانوني دنده ده، دا ښاغلی چې د هویت په تذکره کې (افغان) کلیمه نه شي لیکلی، نو افغان خاوره به ځنګه له پرديو يرغلگرو وزغوري، که چېرې دولت مشر غني او د ده د دولت نورو دولتي مشرانو او حکومت مشرانو د ملت دا قانوني حق تېر، هېر او تر پښو لاندې کړ، نو په څرګنده ورته وایو چې د ملت له داسې غبرگون سره به مخ شي چې دوی یې په خوب کې هم تصور نه وي کړی. بیا به نو د ټولو ناوړه احتمالي پېښو مسوولیت د دې گډوله حکومت د ملت ضد عناصرو پر غاړه وي، د تاریخي شرم، ننگ او پېغور په رنگ به هم رنگ وي.

د افغان ملي هویت د ځلا

او د افغان ضد عناصرو د بربادۍ په هیله

د افغانستان ملي تحریک دارالانشا

بیا هم اسلامیت او افغانیت او د هویت تذکره

(له اجرائیه رییس ډاکتر عبدالله عبدالله سره د کتنې جزیات)

د (۲۰۱۵م) کال د اگست پر (۱۰)مه نېټه مو له اجرائیه رییس ښاغلي ډاکتر عبدالله عبدالله سره وکتل او د هویت په تذکره کې مو د (دین) یانې اسلام او (ملت) یانې افغان د ستونونو پر زیاتولو ټینګار وکړ، د دې کتنې جزیات مې پر همغه ورځ ولیکل او خپاره مې کړل، دا دی د کتنې ټول جزیات کټ مټ دلته رانقلوم:

له هغې ورځې چې د هویت د تذکرو پر سر ستونزې راولاړې شوي، له همغه وخته بیا تر دې دمه پورې مور ټول جزیات، که هغه مظاهري وي، که له پارلمان سره جلسې او جنجالونه او یا هم له سترې محکمې، پخواني او اوسني ولسمشرانو سره جلا جلا کتنې او یا هم د بېلابېلو ملتپالو او هېوادپالو افغانانو ترمنځ په دې اړه خپل منځي جلسې، نو د دې ټولو جزیاتو څرنگوالی مو پر خپل وخت له خپل ولس سره شریک کړی دی. په دې ورځو کې د ډاکتر عبدالله عبدالله تر مشرۍ لاندې وزیرانو شورا پرېکړه وکړه چې برېښنايي تذکرې دې د اسد پر (۲۸)مه نېټه وپېشل شي. دې کار یو ځل بیا د بېلابېلو ملتپالو او هېوادپالو کړیو ترمنځ اندېښنې راولاړې کړې. اندېښنې د تذکرو د وېش د نېټې په باب نه وې، بلکې په دې اړه وې چې ملي هویت (افغان) په کې نه دی لیکل شوی؟ ټولو ته څرګنده ده چې وزیرانو شورا د ملي شورا د همغې نیمګړې مصوبې د تحقق لپاره پرېکړه کړې چې په هغه کې د ملت ستون یا (افغان هویت) حذف شوی و.

ددې اندېښنې د لرې کولو لپاره موږ ډېره هڅه وکړه چې له ولسمشر ډاکتر اشرف غني سره وگورو، خو لکه څنگه چې هغه له پخوا څخه، ان په حساسو هېوادنيو مسلو کې هم د وخت د نشتوالي پر نري رنځ اخته دی، بیا هم موږ ته له هغه سره د هغه د څو درجنو کم کفايته مشاورينو له شتوالي سره سره په دې حساسه مسله کې د کتنې زمينه برابره نه شوه. نو مجبور شو د غني د پنځوس سليز حکومت له بل مشر ښاغلي (ډاکتر عبدالله عبدالله) سره وگورو. سره له دې چې له ډاکتر عبدالله عبدالله سره زموږ د پخواني ذهني واټن او تضاد له امله زموږ کتنه اسانه خبره نه وه، خو د افغانيت او اسلاميت د داعيې د اعادې لپاره موږ د هر ډول ذهني او رواني فشار زغملو ته تيار يو، نو ځکه مو د الکترونيکي تذکرو د وېش او چاپ د دوو تنو مسوولينو ښاغلي (همايون محتاط) او ښاغلي (ميرويس عليزي) په واسطه له ډاکتر صيب عبدالله عبدالله سره د دې اندېښنې د روښانتيا په باب ليدنه وکړه. دا کتنه د (۱۳۹۴ل) کال د اسد پر (۱۹)مه نېټه، د دوشنبې پر ورځ د ماسپښين شل کم څلور بجې په سپېدار ماڼۍ کې تر سره شوه. په کتنه کې په خپله ښاغلي ډاکتر عبدالله عبدالله، ښاغلي همايون محتاط، ښاغلي ميرويس عليزي، ښاغلي ډاکتر فيض محمد ځلاند، ما (يون) او د اجراييه رياست يو منشي ښاغلي (فريدون خوځون) گډون درلود.

د غونډې په پيل کې ښاغلي عبدالله عبدالله زما (يون) د مور بي بي د مړينې له کبله ماته د دعا لاسونه پورته کړل. بيا ما ورته د غونډې برخوال که څه هم ده خپله ټول پېژندل، په ډېر لنډيز سره وروپېژندل.

ورپسې ما د هويت په تذکره کې له پيله راپېښې شوې ستونزې يوه په بله پسې بيان کړې. په ملي شورا کې په دې برخه کې شوې درغلي، غبن او

نیمگری تصویب او همدارنگه په دې باب د ولس مظاهري او غبرگونونه، پخواني او اوسني ولسمشر سره کتنې او د هغوی تعهدونه مې ټول یو په بل پسې تشریح کړل.

اوسني وخت کې مې ورته یو ځل بیا د اساسي قانون د څلورمې مادې د پنځمې فقرې له مخې چې پر هر وگړي د افغان کلیمه اطلاقېږي، د دې ستونزې قانوني حل تشریح کړ، بیا مې ورته د افغانیت د ذکر اړتیا تشریح کړه

او دا مې هم ورته واضح کړه چې که دا ستونزه حل نه شي، نو حکومت ته به غټ مشکلات پیدا شي، حکومت هم په نازک حالت کې دی، که مظاهري او ستونزې راولاړې شي، نو طبیعي خبره ده چې اوسني نازک حکومت ته غټ چلنجونه راولاړولای شي. موږ هم نه غواړو چې حکومت ته پر اوسنیو ستونزو نورې ستونزې، چې حکومت یې بیا د کنترول وس هم ونه لري، راولاړې شي. اوس ستاسو څخه زموږ هیله ده، مخکې تر دې چې د اسد پر اته ویشتمه نېټه د تذکرو وېش پیل شي، ښه ده چې ولسمشر ته ووايي د ملت د ستون د زیاتونې یا د افغان کلیمې د لیکنې په گډون نور ضروري مسایل د یوه تقیني فرمان له لارې په تذکره کې ځای او بیا د تذکرې وېش پیل شي. موږ هم د تذکرې وېش غواړو او هم د ملت د ستون لیکل. خو د افغان

کليمې تر ليکنې دمخه د تذکرو له هر ډول وېش سره ځکه مخالف يو، چې دلته زموږ ملي هويت تر پوښتنې لاندې راځي.

زما تر دې او نورو توضيحاتو وروسته ډاکټر صيب عبدالله خبرې پيل کړې، هغه وويل: ((اول زه خپل نظر درته وایم، زه په اصولو کې په تذکره کې له افغان کليمې سره ايډيالوژيک مشکل نه لرم، په دې شکل چې اوس ده راشي او که افغان په کې وليکل شي، هم مخالفت يې نه کوم، اوس خبره داده چې دا مسله داسې يو حد ته رسېدلې چې هر طرف ته په کې يو ډول ستونزه ده، نو که د يوې خوا غوښتنې په پام کې نيول کېږي دا هم يو مشکل دی، زما خپل نظر خو دا دی چې اوس تذکرې وويشل شي ښه به وي، زموږ يو زيات شمېر مشکلات د همدې تذکرو له امله دي، تذکره زموږ هويت دی، څومره چې ژر کېږي، بايد توزېع يې پيل شي او که اوس ونه وېشل شي نو بيا ټول عمر دا مسله پاتې ده، نه نړيوال مرسته کوي او نه نور امکانات شته، اوس د وزيرانو شورا پرېکړه کړې، بايد دا پرېکړه عملي شي، نن زه خبر شوم چې جمهور رييس په مطبوعاتي کنفرانس کې ويلي چې د تذکرو اداره په دې برخه کې تخنيکي مشکل لري او امدادګي نه لري.)) دا مهال د تذکرو د وېش مشر (محتاط) صيب وويل: ((ما امدادګی داريم و هيچ نوع مشکل تخنيکی نداريم)) ډاکټر صيب عبدالله وويل: ((زه فکر کوم هېڅ ډول تخنيکي مشکل نه شته خو که بل مشکل وي جمهور رييس يې بايد واضح کړي، خو زه د اسد پر (۲۸)مه دا واضح کوم چې تخنيکي مشکل نه شته.)) دا مهال ما بيا وويل چې: ((موږ د تذکرو د وېش له بهير سره مخالف نه يو، خو په دې شرط چې افغان کليمه په کې وليکل شي او که دا کليمه په کې راغله نو موږ او په مجموع کې ټول ملت بيا هر ډول مرستې او همکارۍ

ته تيار يو. له تاسو څخه اوس غوښتنه کوو چې دا مشکل له ولسمشر سره حل و فصل کړئ، مور خپله اوس هغه ته لاسرسی نه لرو او وخت هم ډېر کم پاتې، هسې نه چې له ملي هویت پرته تذکرې پیل شي بیا به غټ مشکل پیدا شي.))

دا مهال ډاکټر صیب ځلاند وویل: ((ډاکټر صیب له تاسو څخه مو هیله ده چې تاسو په دې برخه کې جدي اقدامات وکړئ، له افغان پرته تذکره به ستاسو حکومت ته ډېرې سختې ستونزې راولاړې کړي، ډېری خلک به سرکونو ته راووحې، په لسگونو زره خلک به مظاهري وکړي او بیا به یې دا حکومت د کنترول ظرفیت هم نه لري او کېدی شي د حکومت د زوال سبب شي...)) ډاکټر صیب عبدالله عبدالله وویل: ((تاسو چې جمهور رییس سره کتلي وو هغه درته په دې برخه کې څه وویل؟)) ما وویل: ((د تېر ۱۳۹۳ ل کال د جدي په میاشت کې مور سره ولسمشر ژمنه وکړه چې د ملي شورا د ژمنیو رخصتیو پر مهال به د یو تقیني فرمان له لارې دا مشکل حل کړم او افغان کلیمه به په تذکره کې درج کړو، ډاکټر صیب اشرف غني دا هم وویل چې زه به له ډاکټر صیب عبدالله عبدالله سره په دې برخه کې مشوره وکړم.)) ډاکټر صیب عبدالله وویل: ((ما سره خو یې په دې باب څه نه دي ويلي، خو ستاسو نوم یې راته واخیست چې (یون) سره په دې باب غږېږم)) بیا ډاکټر صیب ځلاند وویل: ((جمهور رییس مور ته تاسو د پلمې په توگه یادوي، گنې زه خو یې منم خو دوی (تاسو) یې مخالفت کوي او وایي چې د افغان کلیمه دې په کې نه راځي.))

دې خبرې سره ډاکټر عبدالله ټینګ غبرگون وښود، ویې ویل: ((نه نه هېڅ پوښتنه نه پیدا کېږي، هېڅوک زما پر افغانیت باندي شک نه شي

کولای، زه همدې وطن کې پیدا شوی یم، ما دې وطن کې ټول عمر تېر کړی، ما جهاد کړی، د جهاد د تقدس په خاطر مې جهاد کړی، څوک حق نه لري چې پر ما باندې دا تور پورې کړي، البته ځینې خلک شته چې بېلابېل نظرونه لري، زه نه وایم چې د چا نظر سم دی او د چا نه دی، خو نظرونه دلته بېلابېل دي.))

ما وویل: ((ډاکټر صیب! نظرونه به بېلابېل وي خو مهمه خبره دا ده چې قانون څه وایي، زه بیا وایم چې د اساسي قانون د څلورمې مادې پنځمه فقره حکم کوي چې د افغانستان پر هر وگړي د افغان کلیمه اطلاقېږي او تذکره موږ هر وگړي ته ورکوو، نو بیا په دې کې سوال څه دی، چې موږ چاته ووايو افغان یې او که نه؟))

ډاکټر صیب عبدالله عبدالله وویل: ((پورته یې لیکلي دي، چې د افغانستان اسلامي جمهوریت د تابعیت تذکره، دې کې ټول افاده شول، اسلام هم راغی او افغانستان هم، بل تعبیر ترې نه شي کېدی، غیر له افغانه، خو که څوک بیا بېلابېل تعبیرونه ترې کوي، هغوی کولای شي، کېدی شي ځینې خلک ځانته هېڅ افغان ونه وایي، خو دا کېدی شي ډېر محدود کسان وي.))

ما وویل: ((ډاکټر صیب یو ځل بیا وایمه چې د افغانستان اسلامي جمهوریت د دولت نوم دی، چې زموږ د دولت یو ډول څرگندوي، لکه یو وخت کې د افغانستان جمهوریت و، بیا د افغانستان دموکراتیک جمهوریت، بیا د افغانستان اسلامي دولت، بیا د افغانستان اسلامي امارت او اوس د افغانستان جمهوري دولت دی، دا نوم خو وخت پر وخت بدلېږي، خو ملت مو افغان دی او هغه نه بدلېږي، موږ باید د مملکت (country) او ملت

(Nation) ترمنځ فرق وکړو. (افغانستان) له (افغانه) جوړ شوی، کله چې افغان نه منل کېږي، نو افغانستان خو بیا اتومات نه منل کېږي او تاسو خو ښه پوهېږئ چې له پورته عنوان څخه د هويت په برخه کې نوره ناوړه گټه هم پورته کېږي.) دا مهال ډاکټر عبدالله وويل: ((هو رښتیا ځینې کسان بیا وايي، مور افغانستاني یو، دا نو بیا د هغوی تعبیر دی، چې دا ډېر کم کسان دي او افغانستاني بیا د افغان مانا نه لري.)) ډاکټر ځلانده وويل: ((دا خو هغه کسان دي چې افغان نه مني هغه ډېر کم دي او د گوتو په شمار دي، مور د هغو په خاطر د افغان کليمې له لیکلو تېر شو چې هغوی یې نه مني؟ خو چې اکثریت یې مني هغه په پام کې نه نیسو، نو راځئ چې ریفینډم وکړو چې څوک اکثریت کېږي؟)) ډاکټر صیب عبدالله وويل: ((په یوې کليمې ریفینډم سخت کار دی، ملت ته په تاوان دی، ملت سره وېشل کېږي، مور څخه به نور کارونه پاتې وي، خو اکثریت معلومونه د پارلمان له لارې هم نسبي اکثریت په یو نه یو ډول معلومېږي)) ډاکټر ځلانده وويل: ((دا چېرته د ملت رښتیني استازي دي؟)) ډاکټر عبدالله وويل: ((هر څنگه چې دي خو د ملت استازولي کوي.)) ما (یون) وويل: ((دې پارلمان خو یو ځل د افغانستان په سفارتونو کې د دوه تابعیته وو د رد موضوع هم په اکثریت سره تصویب کړې وه، د اهله تشیعه وو د شخصیه احوالو قانون یې هم په اکثریت سره تصویب کړی و، نو څنگه ولسمشر بېرته مسترد کړل او ملي شورا پرې بیا له سره غور وکړ. ولسي جرگه یوه ورځ یو وزیر ته د ناباورۍ او بله ورځ همغه وزیر ته د باور رایه ورکوي، په شورا کې دا مسله په غښ سره تېره شوې، په پیل کې مې ورته اشاره وکړه، هېڅوک په شورا کې پیدا نه شول چې ووايي زه افغان نه یم، بله خبره دا که شورا د اساسي قانون خلاف پرېکړه هم وکړي، نو مور ته به د منلو وړ وي؟ جمهور رییس به له هغه واک څخه څه وخت گټه پورته کوي چې شورا یو ناقانونه مسوده تصویب کړي او دی یې د یو تقنیني

فرمان له مخې اصلاح او يا يې بېرته ورمسترده کړي؟)) دا مهال ډاکټر عبدالله وويل: ((زه پوره باور لرم چې شورا کې به له يو دوه درېو تنو پرته هېڅوک هم ونه وايي چې زه افغان نه يم، ټول وايي چې موږ افغانان يو، خو اوس دا مسله همداسې راغلې ده.)) محتاط وويل ((فعالاً اکثریت شورا به این نظر است که کلیمه افغان ضروری بود، اگر این موضوع دوباره به شورا محول شود، یقین است که شورا صد در صد موضوع افغانیت را تایید میکند، اکثریت شان همراهی ما در تماس هستند و خواهان شروع توزیع تذکره الکترونیکی است.)) ډاکټر عبدالله وويل: ((حل لارې ووايئ! که چېرې جمهور ريبس فرمان ورکړي چې افغان کلیمه دې په ډیټابیس کې راشي، مشکل به حل شي؟)) ما وويل: ((نه افغان کلیمه باید د تذکرې پر لومړي مخ راشي، موږ ولې خپل هویت د پردې تر شا پټ کړو، تذکره خو ده د هویت لپاره!))

میرویس علیزي او محتاط وويل: ((مشکل یو څه حلېږي خو پوره نه.)) دې وخت کې ډاکټر صیب عبدالله وويل: ((که قوم او ملت دواړه د تذکرې پر اول مخ راشي څنگه به شي؟)) محتاط ورته وويل: ((د قوم د لیکلو په حالت کې اروپایي اتحادیه موږ ته فنډ نه راکوي او وایي چې دا د ملگرو ملتو د نړیوال کنوانسیون مخالف کار دی، دې حالت کې د یو چا ژوند ته گواښونه او خطرونه پېښېدای شي.))

ما وويل: ((موږ درې حل لارې وړاندې کوو: لومړی دا چې ټولو ته دې افغان ولیکل شي او د قانون حکم هم همدا دی، دویم که څوک پر قومیت ټینګار کوي، نو ملت دې ټولو ته افغان ولیکل شي او حتمي دې شي او قوم دې اختیاري پرېښودل شي، که د چا زړه و ودې لیکي او که د چا زړه نه و، نه دې لیکي او درېیم حالت دا دی چې دا ښه حالت هېڅکله نه دی او وروستی حالت دی چې ملت دې ټولو ته افغان ولیکل شي او که چا ویل

چې زه افغان نه يم، نو د ملت ستون دې ورته نه ليکل کېږي، نو بيا به وروسته وکتل شي چې له نورو قوانينو سره څه کوي؟ څوک چې له خپل ملت نه منکرېږي، د هغه نور حالت به څه وي؟)) دې وروستي حالت سره ډاکټر عبدالله عبدالله جدي مخالفت وښود او ويې ويل: ((دا کار ملت پر بېلابېلو برخو ويشي، د يوه تذکره کې به ملت افغان وي د بل کې به نه وي.)) نو ما بيا وويل چې ښه نو زموږ هماغه لومړی وړانديز دی، چې ټولو ته دې افغان وليکل شي، دې وخت کې يو ځل بيا د افغان کليمې د ليکلو او نه ليکلو خبره تاوه شوه. ما بيا وويل که وليکل شي تاوان يې څه دی؟ که ونه ليکل شي نو تاوان خو يې واضح دی، چې ملت له خپل هويت څخه محرومېږي او هېڅکله ورته دا حالت د منلو وړ نه دی.

دې وخت کې عليزي وويل: ((موږ هېڅ تخنيکي مشکل نه لرو، هر وخت يې پيل ته تيار يو)) محتاط وويل: ((موږ يې هم پيل ته تيار يو او هم د ملت ستون ليکلو ته، په دې دواړو برخو کې هېڅ مشکل نه شته، تاسو بايد جمهور رييس قانع کړئ چې دا مسله نوره اوږده نه کړي)) محتاط په پای کې زياته کړه: ((ښه لاره همدا ده چې موږ د کورنيو چارو وزارت له لارې د ملت - افغان کليمو د زياتولو وړانديز کړي، تاسې يې پر ولسمشر ومنئ چې هغه يې د يو تقينې فرمان په ترڅ کې موږ ته راوېږي، نور نو موږ نه تخنيکي مشکل لرو او نه هم کوم بل مشکل.))

په پای کې زموږ د څو تنو (محتاط، عليزي، ځلاند، يون) وړانديز دا شو چې د ملت ستون په زياتولو او د افغان کليمې د ليکلو لپاره دې له ولسمشر څخه تقينې فرمان واخيستل شي او ډاکټر صيب عبدالله بايد د دې فرمان په صدور او د جمهور رييس په قانع کولو کې اصلي هلې ځلې وکړي. ډاکټر صيب عبدالله په پای کې د نتيجې په توگه وويل: ((ما ستاسو وړانديزونه واورېدل، اول او دويم وړانديز مې هم ياداشت کړل، زه به يې

جمهور رییس سره مطرح کړم، خو وعده در سره نه کوم، چې هغه به حتمي دا کار وکړي که ونه کړي، خو زه بیا وایم چې زه له افغان کلیمې سره ایډیالوژیک مخالفت نه لرم، که جمهور رییس یې راوړي او که رایې نه وړي مخالفت یې نه کوم، د تذکرې د وېش پر تاریخ ټینگار کوم، خو ستاسو وړاندیزونه ورته رسوم.)) ما او ځلاند بیا د پای د ټکي په توگه وویل: ((که د افغان کلیمه په کې رانه شي، مور یې مخالفت کوو او بیا چې هر ډول ستونزه پېښه شوه، مسؤلیت به یې د همنه چا پر غاړه وي چې دا مشکل یې تردې دمه رارسولی دی، بیا مو د مدني او بېلابېلو کلتوري ټولنو او قومي شوراگانو هغه غوښتنلیک هم ډاکټر عبدالله ته ورکړ چې د جمهوري ریاست د مقام په نامه لیکل شوی و او دی یې باید ولسمشر ته ورکړي، دا لیک په جلا ډول لیکل شوی په هغه کې له جمهور رییس څخه غوښتنه شوې وه چې د یوه تقنیني فرمان له لارې د افغان کلیمې پر لیکلو سره د تذکره د وېش لړۍ پیل کړي.

د یادونې وړ ده چې د دې ناستې مینوټ مې ځکه ولیکه چې د یو تاریخي سند په توگه ولس ته پاتې شي. البته کېدی شي ځینې کلیمې او خبرې مې له یاده وتلې وي، خو د ناستې غټ ټکي همدا وو چې تاسو ته مې یاد کړل.

د افغانيت او اسلاميت د ملاتړ لپاره د لوی لاریون د تدارک او انسجام کمېټې لومړۍ ابلاغیه

د ۲۰۱۵م کال د اگست (۱۴مه) چې د ۱۳۹۴ل کال د اسد له (۲۴)مې نېټې سره سمون خوري.

نن شنبه د اسد (۲۴) نېټه په کابل کې د بېلابېلو هېواد پالو او اسلامپالو سياسي خوځښتونو، مدني بنسټونو، کلتوري ټولنو او قومي شوراگانو استازو یوه بېړنۍ غونډه وکړه او په دې غونډه کې یې د هویت په تذکرو کې د افغانيت او اسلاميت د تثبیت لپاره پر عملي لارو چارو خبرې وکړې .

څرنگه چې له پخوانیو هلو ځلو سره سره دولت د افغانيت د تثبیت لپاره کوم عملي گام پورته نه کړ او داسې اندېښنه ده چې بنایي د بې هویته تذکرو د وېش لړۍ پیل شي، د غونډې برخوالو په یوه اتفاق پرېکړه وکړه، چې په نږدې راتلونکي کې د دې سترې داعيې لپاره لومړی په کابل او بیا په ټولو ولایتونو کې پر لویو لاریونونو لاس پورې کړي. د غونډې برخوالو چې د هېواد له بېلابېلو قشرونو یې استازیتوب کاوه، ژمنه وکړه چې په خپل ټول قوت سره په مظاهرو کې گډون کوي او تر هغې پورې به خپلو مظاهرو ته دوام ورکوي، چې د ملي هویت داعیه یې نه وي تثبیت کړي. د غونډې برخوالو د لاریون د انسجام لپاره د تدارک یوه کمېټه وټاکله او پرېکړه یې وکړه، چې سبا به هم خپلمنځي غونډو ته دوام ورکوي او بیا به خپلو ټولو غړو او هېوادوالو ته د مظاهرو دقیق ځای او مهال اعلانوي. گډونوالو په پای کې پر ټولو هېوادوالو غږ وکړ چې له خپل هویت څخه د دفاع لپاره په ټول توان په مظاهرو کې برخه واخلي او د ولس د دې ملي داعيې د بریا لپاره خپلمنځي انسجام او همکارۍ ته دوام ورکړي.

په درنښت

د اسلامیت او افغانیت د ملاتړ لپاره د پراخ لاریون د تدارک او انسجام کمېټې دویمه ابلاغیه

د اسلامیت او افغانیت د ملاتړ لپاره د پراخ لاریون د تدارک او انسجام کمېټې نن یکشنبې د اسد د میاشتې پر (۲۵)مه نېټه د هېواد د بېلابېلو مدني او کلتوري ټولنو، قومي شوراگانو د ولس د انتخابي بنسټونو استازو، سیاسي او ملي خوځښتونو او د لاریونوالو له بېلابېلو استازو سره متواترې او پرله پسې غونډې درلودې او پر دولت یې له بېلابېلو خواوو قانوني او مشروع فشار راوړ او د ولس پیغام یې هغوی ته ورساوه.

د همدغه قانوني فشار په نتیجه کې دولت نن یکشنبه ماښام ژمنه وکړه چې د اسد پر (۲۸)مه نېټه به د برېښنایي تذکرو وېش نه پیلوي او د افغان کلیمې د لیکلو په گډون به د ولس قانوني غوښتنو ته مثبت ځواب وايي .

د مظاهري د تدارک کمېټې له بېلابېلو افغاني بنسټونو او د لاریونوالو له استازو سره په گډه پرېکړه وکړه چې حکومت ته تر راتلونکې جمعې ورځې پورې نور هم انتظار وباسي چې خپلې ژمنې عملي کړي. د لاریون د تدارک کمېټه ټولو هېوادوالو ته په ډاگه اعلانوي چې که حکومت تر راتلونکې جمعې ورځې پورې بیا هم خپلې ژمنې د پخوا په څېر عملي نه کړي او د ملت ارادې ته یې غاړه کېښوده، نو د ملت له پراخ غبرگون، لاریون او نورو احتجاجونو سره به مخ شي. تر هغه وروسته به ټول مسوولیت او د پېښو ناوړه عواقب د همدغو حکومتي چارواکو پر غاړه وي. د لاریون د تدارک کمېټه د دې یادونه او مننه لازمي بولي چې که د هېوادوالو پراخ احتجاجونه،

احساسات او رسنيز پيغاميز بهير نه وای، نو حکومت د دوی د مشروع غوښتنو د پرځای کولو ژمنه نه کوله، نو دلته په کار دي چې له خپل ټول غيور ملت څخه د افغانيت او اسلاميت د سترې داعيې د ملاتړ لپاره د زړه له تله مننه وشي. د لاريون د تدارک کمېټه څرگندوي چې دوی د ملت د استازو په کپون له ټولو موثرو بنسټونو او اشخاصو سره د گډ تفاهم له لارې پر حکومت باندې خپل وروستي فشار ته ادامه ورکوي چې د هويت په

تذکرو کې د افغانيت او اسلاميت د تثبيت لپاره خپلې ژمنې ژر تر ژره عملي کړي. د دې ترڅنگ له خپلو هېوادوالو څخه په ډېر درنښت هيله کوي لکه څنگه چې يې په تېرو څو ورځو کې خپل ملي پيوستون او ملي افکار سره هماهنگ کړل او د يوې لويې مظاهرې لپاره يې خپل تياری څرگند کړ، دغسې خپل دې هوډ او تکل ته دوام ورکړي، د مظاهرې نور ترتيبات، لوازم او تخنيکي چارې لاپسې همغاړې کړي او د يوې لويې مظاهرې لپاره خپل چمتووالی لاپسې بشپړ کړي.

د مظاهري د تدارک کمېټه يو ځل بيا خپلو هېوادوالو سره ژمنه کوي چې هر نوی پرمختگ، ستونزه او پيغام به له ولس سره شريکوي. که تر راتلونکې جمعې پورې د ملت د افغانيت ملي داعيه ونه منل شوه، نو تاسو ټولو هېوادوالو ته به ستاسو د استازو او نورو رسنيزو وسايلو لارې د پراخې مظاهري نېټه، وخت او ځای اعلان شي. يو ځل بيا له خپل غيرتي ملت څخه مننه.

د اسلاميت او افغانيت د سترې داعيې د بريا په هيله

د اسلامیت او افغانیت د پراخ لاریون د تدارک او انسجام کمېټې درېیمه اېلایه

د ۱۳۹۴ ل کال د اسد (۳۰) مه نېټه د جمعې مبارکې ورځ درنو هېوادوالو! لکه څنګه چې مو تاسو سره ژمنه کړې وه، د هویت په تذکرو کې به د اسلامیت او افغانیت د تثبیت په خاطر هر نوی پرمختګ له تاسې سره شریکوو او په دې باب مو د اسد پر (۲۵) مه نېټه د یکشنبې پر شپه تاسو سره خپله دویمه اېلایه شریکه کړې وه، هغه وخت حکومت ژمنه کړې وه چې د تېرې پنجشنبې پر ورځ به د کابینې په تېره غونډه کې په برېښنایي تذکرو کې د هویت ستونزه حلوي، خو د کابینې په تېره غونډه کې د ډاکتر عبدالله عبدالله د نشتوالي او ځینو نورو ناولو عواملو او دلایلو له امله د تذکرو د سمون موضوع د یادې غونډې په اجنډا کې شامله نه شوه. تر کابینې وروسته خصوصي تفاهم یا پرېکړه دا وشوه چې په خپله ولسمشر (ډاکتر غني) او اجرائیه رییس (ډاکتر عبدالله) به تر خپلمنځي تفاهم وروسته دا ستونزه اواروي. اوس یو ځل بیا له ارګ څخه داسې ژمنې او لوزونه تر لاسه شوي چې په برېښنایي تذکرو کې به د اساسي قانون د څلورمې مادې له حکم سره سم اسلامیت او افغانیت تسجیلېږي. په ارګ کې یو شمېر چارواکو دا ځل دا ژمنه هم کړې چې تر راتلونکي سه شنبې پورې به دا مشکل د اساسي قانون له محتوا سره سم حلوي او که چېرې دا ستونزه حل نه شوه، بیا به په ګډه خپله وروستی پرېکړه کوو اوس د مظاهري د تدارک کمېسیون یو ځل بیا خپلو هېوادوالو، د مظاهري پلویانو او غوښتونکو څخه هیله کوي

چې د وروستي ځل لپاره یو ځل بیا حکومت او په هغو کې ځینو مصلحو عناصرو ته فرصت ورکړي چې خپلې ژمنې عملي کړي، که دوی بیا هم د تېرو ژمنو په تعقیب خپله ژمنه عملي نه کړه، نو موږ مظاهره د خپل وروستي قوت او حق په توګه خوندي ساتو.

یو ځل بیا ټولو اسلامپالو او هېوادپالو افغانانو څخه هیله کوو چې د مظاهري ترتیبات لاپسې غښتلی او منظم کړي، د مظاهري د تدارک کمېټه له بېلابېلو مدني ټولنو، قومي شوراګانو ملي خوځښتونو او بانفوذو اشخاصو سره له نږدې په تماس کې ده، د مظاهري ترتیبات هم لاپسې منظموي، که چېرې تر راتلونکې سه شنبې د سنبلې تر (۳) يمې نېټې پورې حکومت دا مشکل حل نه کړ، نو د مظاهري دقیقه نېټه او موقعیت به ګرانو هېوادوالو ته اعلان شي.

د اسلامیت او افغانیت د بریا او ځلا په هیله

د مظاهري د تدارک او انسجام کمېټه

د اسلامیت او افغانیت لپاره د پراخ لاریون

د تدارک او انسجام د کمېټې

څلورمه ابلاغیه

د (۲۰۱۵م) کال د اگست (۲۶)مه نېټه.

د لوی او بښونکي خدای (ج) په نامه! درنو او قدرمنو هېوادوالو!
لکه څنگه چې مو تاسو سره ژمنه کړې وه، د هویت په تذکرو کې به د
اسلامیت او افغانیت د تسجیل په خاطر هر نوی پرمختګ له تاسو سره
شریکوو او په دې باب مو د تېرې میاشتې پر (۲۴)مه نېټه د یوې پراخې
مظاهرې هوډ او تکل کړی و، هغه وخت په حکومت کې بېلابېلو اشخاصو
ژمنه کړې وه چې دا مشکل به د اساسي قانون په رڼا کې حلوي او د اساسي
قانون له محتوا سره سم به په برېښنایي تذکرو کې اسلامیت او افغانیت
تسجیلوي، خو د ولسمشر په ګډون د دولت ټولو چارواکو په متواتر ډول په
دې برخه کې خپلې ژمنې تر پښو لاندې کړې او د افغانیت او اسلامیت له
سترې داعیې سره یې داسې چلند وکړ چې ګڼې دوی نه افغانان دي او نه
هم مسلمانان. دې ډول پردیپالو، بې تفاوتو او له هویته لرې چارواکو ته نور
نو د ولس د صبر کاسه ډکه ده. د مظاهرې د تدارک کمېټې هم په تېره موده
کې خپلې ټولې سوله ییزې، قانوني، منطقي او اصلاحي لارې چارې ولټولې،
خو د دولتي چارواکو د منطق غوړونه او د احساس رګونه دومره کانه او مړه
وو چې د افغان ولس د غوڅ اکثریت هیلې یې نه یوازې دا چې عملي نه
کړې، بلکې د ولس د رښتینو بچو د استازو منطق ته یې هېڅ ارزښت ور نه

هویت، ملي نښه / گام پر گام له ملي هویت سره

کړ او هېڅ غوږ يې پرې ونه گراوه. اوس د ولس پرمخ ټولې دروازې تړلي دي، يوازینی لاره داده چې د ولس بچيان د خپل ملي او اسلامي هویت د تثبيت لپاره لوی لاریون ته راودانگي. د مظاهري د تدارک کمېټه مجبوره شوه د خپل ملي او اسلامي هویت د حفاظت لپاره له خپل قانوني حق څخه کټه پورته او خپل حق د يوې پراخې مظاهري له لارې مطرح کړي. د

افغان زموږ ملي هویت دی

0777400116 - 0700670552

د ملي هویت پر ننگه

پراخ لاریون

(سه شنبه، سهار)

ټول افغانان دې په دې لاریون کې گډون وکړي

د ملي هویت پر ننگه يې شریک کړئ

مظاهري د تدارک کمېټه هېوادوالو ته اعلانوي چې د (۱۳۹۴ل) کال د وږي میاشت يانې راتلونکې سه شنبه د سنبلې (۱۰) مه نېټه د لويې او پراخې مظاهري ورځ ده، ټول اسلامپال او هېوادپال افغانان دې خبر وي. د مظاهري د تدارک کمېټه له ټولو هېوادوالو، سياسي ملي خوځښتونو، فرهنگي او علمي مرکزونو، قومي شوراگانو او رسنيو څخه په ډېر درنښت هيله کوي لکه څنگه چې يې پخوا د مظاهري لپاره خپله ژمنه او تلوسه، هوډ،

عقیده او تکل په ډاگه کړي وو، له خپلې ملي ولولې او احساس سره سم د خپل اسلامي او ملي هویت د خونديتابه لپاره په دې پراخ ولسي لاریون کې گډون وکړي.

د مظاهري ځای به وروسته تاسو قدرمنو هېوادوالو ته اعلان شي.

د خپل اسلامي او ملي هویت د خونديتابه، بریا او ځلا په هیله

د لاریون د تدارک او انسجام کمیټه

په تراژیدي کې نمانځنه او یادونه

د (۲۰۱۵م) کال د اگست پر (۳۰)مه نېټه چې د (۱۳۹۴ل) کال د وږي میاشتې له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، په کابل کې مو د ژوندون ټلوېزیون په انگرې کې له پښتنو او بلوڅو سره د پیوستون ورځ ونمانځله. پر دې سره د پښتنو او بلوڅو سره د تاریخي پیوستون پر ارزښت او ضرورت سربېره مو په گڼ شمېر هېوادنیو مسایلو هم خبرې وکړې. په دې ترڅ کې مو یوه مهمه موضوع د ملي هویت د تذکر و په باب وه، حکومت ته مو په ډاگه کړه چې افغانیت او اسلامیت څخه تېرېدونکي نه یو او دا زموږ سره کرښه ده. دا دی دلته د دې وینا د ځینو مهمو برخو مهم ټکي را اخلم:

بسم الله الرحمن الرحيم

په تراژیدي کې نمانځنه او یادونه

تر هر څه وړاندې ټولو قدرمنو مشرانو، ځوانانو، دولتي چارواکو د لر او بر افغان مخورو شخصیتونو ته درناوی او د زړه له تله سلامونه او احترامونه!
په تېره بیا له مقبوضه افغانستان څخه راغلو قدرمنو مشرانو! اورنگزېب کاسی صیب، امان الله امان، ریاض بنگین صیب، ریاض مروت صیب، طارق رحیم صیب، حسین گل تنها خور، نایاب صیب، نابند صیب، قدرمن ورور صادق ژړک، اتمانخېل صیب او نورو دوستانو ته ځانگړي سلامونه!
غواړم په مستقیم ډول اصلي موضوعگانو ته راشم او ستاسو قدرمنو په شتوالي کې څو مهمې مسلې وړاندې کړم.

د دې ورځې یادونه او نمانځنه څه مانا؟: ځینو خلکو ته دا خبره
بابیزه، بې تفاوته او کم ارزښته ښکاري چې څوک خپل ملي ارزښتونه پالي،
د خپل هېواد تېر او هېر تاریخ ژوندی کوي او اصل ته د کتنې پر ارزښت
ټینګار کوي، دوی وايي، والله نو موږ په څه غم کې یو، دوی په څه غم کې
دي. دوی ته خپل غم، غم ښکاري او د نورو په غم غمجن نه دي، له سترو
انساني ارزښتونو سره د دې ډول اشخاصو ډډه نه لگي.

زړه یې مه بوله تور کاینې د صحرا دی

په لیدو د زخمي زړه چې زخمي نه شي

د بې تفاوتې، تنګنږی، ډار، پردیپالنې او نورو ناروغیو په دغسې یو
گرداب کې چې هرڅوک سترې هېوادنې مبارزې ته وردانګي، نو هغوی به
طبعاً له ډېرو ستونزو سره مخامخېږي. په یوه انسان کې د مانا او مفهوم توپیر
همدغلته څرګندېږي.

ډېر تفاوت شته په انسان کې د مانا په لحاظ

واړه مشغول دي ځینې ځان ځینې جهان جوړوي

موږ درې کاله وړاندې د بې تفاوتې او بې جرئتۍ همدغه سکوت مات
کړ، هم مو په پښتونستان واټ کې د پښتونستان لوحې نصب کړې او هم مو د
هېواد د خپلواکۍ د ورځې ترڅنګ له پښتنو او بلوڅو سره د پیوستون ورځ
ونمانځله او دا دی د اوږده وهم په ماتولو سره دې لړۍ ته دوام ورکوو. اوس
زموږ ملي جرئت او حرکت قوت موندلی، خو دا حرکت لا هم نور قوت او
انسجام ته اړتیا لري.

د تراژیدۍ تداوم: نږدې څلوېښت کاله کېږي چې افغان ملت په تېره بیا پښتون ولس په یوه څو اړخیزه تراژیدۍ کې راگیر دی. پښتون په قصدي ډول سیاسي انزوا ته تېل وهل کېږي، له اقتصادي فقر سره مخامخېږي، د تعلیم له نعمته یې برخې کېږي او له نورې نړۍ سره یې قصداً

د ټکر زمينه برابروي. دا ټول د يوې اوږدې ستراتيژۍ برخه ده، پښتنو سياستوالو ته په کار دي، د دې اوږدې تراژیدۍ د ستراتيژۍ ژورتياوو ته پام وکړي او د هرې غميزې د مخنيوي لپاره خپل خپل پلان ترتيب کړي، د تراژیدۍ په بهير کې د ملي روحيې پياوړتيا هغه درملنه ده چې وخت پر وخت يې کارول په کار دي.

اسلاميت او افغانيت: د هویت په تذکرو کې د افغانيت او اسلاميت د تسجيل په خاطر د دې هېواد رښتينو بچيانو له همغه پيله تر دې دمه خپلې مبارزې ته دوام ورکړ، اسلام يې د اسلاميت د مخالفينو د وهم د ښامار له خولې راووبست، د هویت په تذکره کې يې تسجيل کړ او د افغانيت لپاره

یې خپلې مبارزې ته دوام ورکړ، ډاکتر غني هم د تېر ولسمشر په شان د افغانستان د تسجيل په خاطر ژمنې وکړې، خو تر دې دمه یې هېڅ عملي او قانوني اقدام ونه کړ. اوس دولتشمشر هم د دولت له فاسدو کشرانو څخه دومره وېرېږي چې په خپله هویت پاڼه کې ځان ته افغان نه شي لیکلای. د ضعیف او قومي ایمان ترمنځ د برید کرښه همدلته معلومېږي، چې یو څوک د افغانستان پر لور مقام ناست او له افغانستان څخه ننگه او ملاتړ نه شي کولای. نو سړی به نور چا ته وژاړي؟ د ښاغلي غني یو شعار دا و چې هېڅ افغان له بل افغان څخه کمتر نه دی او هېڅ افغان له بل افغانه برتر نه دی. نو اوس چې د افغان کلیمه د هویت له تذکرې څخه حذفېږي، دی مجبور دی چې ووايي: ((هېچ چیز از چیز دیگر کده کمتر نیست و هیچ چیز از چیز دیگر کده برتر نیست)).

دولتشمشر حق نه لري چې ځان ته افغان ولسمشر ووايي، ځکه هغه ولس چې ولسمشر یې نوم په هویت پاڼه کې نه شي لیکلی، نو دا امتیاز هم باید ورڅخه واخیستل شي. مور ښاغلي مفکر ته په ډېر سپړیتوب سره یادونه کوو چې دې ولس ته په ټیټه سترگه مه گوره، همدا ولس و چې ته یې دومره لور کړې چې اوس لاندې هېڅ شی په سترگو نه درځي. مور هېچاته اجازه نه ورکوو چې ملي هویت مو هم لکه دولتي څوکی په معاملو، ځانسانو، سرټیټیو او غوره مالیو ووېشي او ملت متفرق کړي.

د ښاغلي دولتشمشر ترڅنگ د دې سهامی شرکت بل ونډه وال وزیر صاحب ښاغلي نورالحق علومي ته هم وایو چې هویت ستاسو د ښاغلو شخصي مال و متاع نه ده؟ چې مور یې ستا په شان له بې دریځه اشخاصو څخه غواړو، یو وزیر چې د (ملت) او (مملکت) په توپیر او تعبیر نه پوهېږي،

له هغه څخه به د ملت د ملاتړ هيله څنگه وشي؟ دا چې دا بناغلی وايي دلته پورته ليکل شوي (د افغانستان اسلامي جمهوريت) نور هېڅ شي ته ضرورت نه شته، بناغلیه ستاسو ضرورتونه او د ملت ضرورتونه توپير کوي، ستا ضرورت وزارت و چې په ډېرې بدرنگۍ او معاملو ورته ورسېدې، خو هويت د ملت ضرورت دی. که د تذکرې پر لومړي مخ افغان وليکل شي، نو ستا پر کور به څه اور بل شي؟ پردیپالنه، ملت هېروانه هم يو حد لري، يو ځل پخوا هم يوې ډلې دا ډول تجربه وکړه، خو ملت ته په ډېر زیان تمامه شوه، تاسو چې د همدغو تېرو عملونو کفاره ورکړئ او خپل غیور افغان ملت ته د احترام سر تيبت کړئ، نو ايله به مو د تېرو تېروتنو پېټی يو څه کم شي، نه دا چې د ملت پر زخمونو نورې مالګې ودوړوئ، ستر جنرال، ډگر جنرال، تورن جنرال دا جنرال او هغه جنرال، لوړې رتبې، خو د کار درک نه لگي. زموږ د پوځ تنکي ځوانان، سرتېري او ځوان صاحبمنصبان هره ورځ د دې هېواد لپاره قرباني ورکوي، خو يو شمېر لوړپوړي چارواکو يې د اعاشې، اباطې، روغنیاتو او مهماتو پيسو ته سترګې پټې کړې وي، په ملياردونو افغانۍ په يوه قرارداد کې غلا کېږي، لوړې رتبې او تيبت کارونه، د يوه افغان له شان سره نه بښايي. طالبان نه رتبه لري، نه څوکۍ، نه يې هجره معلومه ده، نه دېره او نه هم پوځي پوړۍ او تعليم لري، خو د همدغو لوړپوړو چارواکو د بې کفایتۍ له امله هره ورځ يوه ولسوالۍ نيسي او زموږ تنکي پوځيان په کې قرباني کېږي. تاسو بناغلی لومړی، باغران، دانګام، موسی کلا، نازيان، اچين، گوشته او نورې سل ولسوالۍ فتح کړئ، بيا تذکره وويشه، نو د دې گرمې حلوا له وېش څخه دې موخه څه ده؟ هدف ټولو ته څرګند دی، يوازې او يوازې د هويت ختمول. لعنت دې وي پر هغو چارواکو چې نه

یوازې له خپلې خاورې او هويت څخه دفاع نه شي کولای، بلکې شرمېرې پرې هم. دوی چې پر هويت شرمېرې زموږ ټول هېوادوال ان کافي او بوتې پر دوی شرمېرې.

درنو هېوادوالو! ځينو خلکو سره دا پوښتنه او اندېښنه ده، که چېرې په تذکره کې د افغان کلیمه ونه لیکل شي، نو موږ یې نه اخلو! نه وروڼو خبره باید سپینه او واضح وشي. موږ د هويت په تذکره کې د اسلام او افغان دواړو کلیمو لیکل غواړو او بیا تذکره اخلو. دا نو بیا د افغانیت او اسلامیت د دښمنانو کار دی چې دا تذکره اخلي که نه یې اخلي، نور نو زموږ د ولس د زغم، اوسېلې او پرله پسې ښه سپړتوب د صبر کاسه ډکه شوې ده.

ښاغلی دویم، درېیم او نورو مفکرینو ته یو ځل بیا یادونه کوو چې ژر تر ژره د هويت د تثبیت مسئله حل کړئ، که نه نو د ولس له داسې غبرگون سره به مخامخ شي چې بیا به د دې سست، پخ، نا متجانس او متضاد حکومت مراندې داسې سره وشلېرې چې هېڅوک به یې د راټولولو جوگه نه وي.

موږ نه غواړو چې حکومت ښکته شي، موږ غواړو چې هم حکومت پیاوړی شي او هم اصلاح شي، خو همدا ځینې چارواکي دي چې د رښتیني ملي حکومت، رښتیني پوځ د جوړېدو، غښتلتیا او پیاوړتیا مخه یې نیولې ده. هغو ملتپالو افغانانو څخه هم په ټینګه غوښتنه کوو چې ملي احساس لري او د دولت پر لوړو څوکیو کار کوي، دوی څخه هم غواړو چې نور نو له خولې څخه د ډار مشګ لرې کړي، د افغانیت او اسلامیت د داعیې لپاره راودانګي او دا غیرتي ولس له بې زړو او ډارنو چارواکو څخه وژغوري. دې کار کې مو د دین او دنیا دواړو گټه نغښتې ده.

ملي مناظره: د انتخاباتي کمپاین پرمهال دواړو او په ټوله کې ټولو نوماندانو بېلابېلې مناظرې وړاندې کړې. ښاغلي ډاکتر غني، ښاغلي ډاکتر عبدالله ته هره ورځ د یوې لویې مناظرې وړاندیز کاوه او هغه به د جانانه مناظرې وړاندیز. اوس د دې وخت رارسېدلی دی چې د دې مشترک پنځوس سلیز حکومت دواړو مشرانو باندې غږ وکړو چې که د دوی په اوږو کې شکه نه وي، نو د ملي هویت پر سر دې د وضاحت، سلامت او ملامت د معلومولو لپاره یوې پراخې ملي او دیموکراتیکې مناظرې ته حاضر شي، چې حقیقت څرگند شي، که د ملتپالو، هېوادپالو او اسلامپالو افغانانو داعیه په حقه نه وه، نو هغوی به له خپلې داعیې څخه تېر شي او که دوی کوم دلیل او منطق نه درلود، نو بیا دې دوی د ملت غوښتنې ته غاړه کېږدي.

د هېواد د ملي او اسلامي هویت

د ځلا او بریا او له امو څخه تر اباسینه پورې

د لوی او غښتلي افغانستان د جوړېدو په هیله

د اسلامیت او افغانیت په ننگه د لوی لاریون په اړه وروستی پرېکړه

د (۲۰۱۵م) کال د اگست (۳۱)مه، د ۱۳۹۴ ال کال د وږي (۹)مه دوشنبه. گرانو هېوادوالو! د تابعیت په تذکرو یا پېژندپاڼو کې د اسلامیت او افغانیت په ننگه د سه شنبې په ورځ د لوی لاریون لپاره بشپړ تیاری نیول شوی دی، خو د افغانستان د بېلابېلو قومونو د مشرانو یوې درنې او مخورې جرگې د

د ملي هویت پر ننگه

(شنبه، سهار) (د سنبلي څوارلسمه)

0700670552 0777400116

د ملي هویت پر ننگه يې شریک کړئ

لاریون د انسجام له کمېټې څخه د شنبې تر ورځې وخت غوښتی چې دا موضوع به له مشرانو سره د خبرو او منځکړتوب له لارې حلوي. له بلې خوا یو شمېر دولتي چارواکو هم ډاډ ورکړی، چې ستونزه د حل کېدو په درشل

کې ده او یو څو ورځې نور یې د زغم غوښتنه کړې ده. پر دې سربېره له ولایتونو څخه د اسلامیت او افغانیت ملاتړي پرله پسې غوښتنه کوي، چې لاریونونه دې له دوی سره همغږي شي او تر راتلونکې شنبې پورې دې لاریونونه وځنډول شي.

د لاریون د انسجام کمېټې د قومي مشرانو د جرگې غوښتنې، د یو شمېر چارواکو ژمنو او په ولایتونو کې د اسلامیت او افغانیت د ملاتړو وړاندیزونو ته د درناوي له مخې پرېکړه وکړه، چې د وروستي ځل لپاره به لاریون تر راتلونکې شنبې (د وري ۱۴) پورې ځنډوي. که چېرې تر راتلونکې شنبې پورې د ولسمشر د فرمان له لارې موضوع حل نه شي او د تابعیت په تذکره کې د اسلامیت او افغانیت یادونه ونه منل شي، نو راتلونکې شنبه د سهار پر ۸ بجو به په کابل کې لوی لاریون پیلېږي او بیا به د هېواد گوټ گوټ ته غځېږي او ورسره به لویې لارې تړل کېږي.

څرنگه چې موږ د چارواکو پر نیت او ژمنو ډاډه نه یو، نو له درنو هېوادوالو څخه غوښتنه کوو چې په ټول توان د شنبې ورځې د لاریون لپاره تیاری پیل کړي. موږ له خپلو جیدو دیني عالمانو، د جوماتونو له ملا امامانو، قومي مشرانو او شوراگانو، د گذر وکیلانو او د کلیو له ملکانو، سیاسي گوندونو، مدني بنسټونو، د ځوانانو ټولنو او له ټولو هېوادپالو افغانانو څخه غوښتنه کوو، چې د لوی لاریون لپاره د ولس په خبرولو او چمتو کولو کې زموږ ملا وتړي. موږ ټولو هېوادوالو ته خبرداری ورکوو، چې د نن ورځې غفلت به مو بښايي د ملي هویت په بیه تمام شي. نو راځئ چې د خوشال بابا په څېر د افغان په ننگ توره وتړو او له خپل هویت او ملي ارزښتونو څخه په مېړانه دفاع وکړو. د لاریون وخت ټاکل شوی، خو د ځای په اړه مالومات به راتلونکې پنجشنبه له تاسو سره شریک شي.

د لاریون د بنه انسجام لپاره د (دوشنبې) پر ورځ د سنبلې پر (۹) مه نېټه د مازیگر څلور بجې یوه لویه غونډه په پام کې نیول شوې ده. د ټولو سیاسي ګوندونو، قومي شوراګانو او مدني بنسټونو استازو ته بلنه ورکوو، چې پدې غونډه کې برخه واخلي او د لاریون په غوره انسجام کې له موږ سره مرسته وکړي .

د سنبلې د (۹) نېټې غونډې ځای : له پل محمود خان څخه د شش درک په لوري نبي لاسته لومړۍ کوڅه (د دفاع وزارت ختیز دېوال ته مخامخ)، په کوڅه کې نبي لاسته درېیم کور .

د اړیکو شمېرې: ۰۷۰۰۶۷۰۵۵۲ - ۰۷۷۷۴۰۰۱۱۶

په درنښت

د لاریون د تدارک او انسجام کمیټه

پکتیا او د افغانيت پر ننگه لاریون

د (۱۳۹۴ ل) کال د وري پر (۱۱) مه نېټه چې د (۲۰۱۵ م) کال د سپتمبر له (۲) نېټې سره سمون خوري، په پکتیا ولایت کې د افغانيت او اسلامیت په ننگه لاریون وشو.

د پکتیا په مرکز گردېز کې زرگونو کسانو په الکترونيکي تذکرو کې د افغان او اسلام د کليمو د ذکر په ننگه مظاهره وکړه او ويې ويل چې که چېرته يې مرکزي حکومت غږ ته مثبت ځواب ونه وايي، دوی به د دغو تذکرو د وېش مرکزونه له لور تهديد سره مخ کړي.

په دې مظاهره کې چې د پکتیا مېشتو قومونو، ولایتي شورا، مدني ټولنو، سياسي نماينده گيو او ځوانانو برخه اخیستي وه، غوښتنه وکړه چې که

چېرته د دوی غږ وانه ورپدېل شي له افغان حکومت سره به پرېکون اعلان کړي، د پکتیا ولایتي شورا وکیل عبدالروف خان خدران وویل:

((موږ د افغان له کلیمې پرته دغه تذکره نه اخلو، ځکه افغانستان زموږ کور او افغان مو نړېوال هويت دی.

په تذکرو کې که د افغان کلیمه ونه لیکل شي، موږ به له دې حکومت سره په عاجل ډول د خپل پرېکون په اړه غور وکړو.

موږ پر افغان ولسمشر او د هغه تر مشرۍ لاندې پر ټوله اداره غږ کوو چې که په دې برخه کې زموږ غوښتنه ونه منل شي، له شته حکومت سره به هر ډول اړیکې غوڅې کړو.))

د مظاهري گډونوالو پر دې تاکید کاوه چې مرکزي حکومت دې د دوی حقه غوښتنې ومني او که چېرته یې ونه مني، حکومت ته به ستونزې جوړې کړي.

د پکتیا ولایتي شورا غړي تاج محمد منگل، د قومونو، ولایتي شورا، مدني ټولنو، سیاسي گوندونو او علماوو شریک لیکلی شپږ ماده ییز پرېکړه لیک ولوست، ده وویل، ((موږ د پکتیا علما، ولایتي شورا، قومونه، مدني ټولنې، سیاسي نماینده گۍ او ځوانان ټول په شریکه دغه شپږ ماده ییز پرېکړه لیک اعلانوو او غواړو، چې مرکزي حکومت مو غوښتنو ته مثبت ځواب ووايي، که نه زموږ له توند غبرگون سره به مخ شي))

په دې پرېکړه لیک کې راغلي وو چې که حکومت یې غوښتنو ته جدي پاملرنه ونه کړي، دوی به د حکومت پر ضد خپلو مظاهرو ته دوام ورکړي او د هرې بدې پایلې پرته به د مرکزي حکومت او افغان ولسمشر پر غاړه وي.

مدني فعالانو په دې مظاهره کې د گډون پرمهال د خپلو شعارونو ورکولو ترڅنگ دا خبره هم وکړه چې دا يې د مظاهرو پيل دی او ولس په دې خبروي چې د خپلو حقونو اخیستو لپاره به لارو ته راوځي، يو تن مدني فعال محمد جهاد احمدزي وويل چې د افغان حکومت کاواکه ستنې به د دوی په لاسونو ونړېږي:

((که چېرته په الکترونيکي تذکرو کې د افغان او اسلام کلیمه ذکر نه شي، نو د دې بې بنسټه يا کاواکه حکومت ستنې به د دې خلکو په لاس ونړېږي او د ولسونو له احساساتو سره لوبې به تل د حکومتونو په زیان تمامې شي. په دې پرېکړه شوې، چې که چېرته مو غوښتنې ونه منل شي مظاهرو ته به دوام ورکوو او ان تر کابله به يې وغځوو)).

دې مظاهره چيانو له افغان حکومت څخه غوښتنه کوله، چې د دوی غوښتنې دې ومني، که داسې ونه شي خپلو مظاهرو ته به دوام ورکړي او له پکتيا څخه د مظاهرو لړۍ به تر کابله وغځوي. کوم راپور چې مو ولوست دا په پکتيا کې د ازادۍ راډيو خبريال داود تپاند پر هماغه وخت ليکلی و، له ازادۍ راډيو او نورو خبري رسنيو يې خپور کړی و.

د اسلامیت او افغانیت په ملاتړ

د لوی لاریون د گډونوالو پرېکړه لیک

لکه څنګه چې مو په تېرو برخو کې د لوی لاریون د تدارک او انسجام کمېټې په پرله پسې ابلاغیو کې ولوستل چې د حکومت د مهمو چارواکو د پرله پسې ژمنو له امله لوی لاریون څو ځله شاته وغورځېده، خو په پای کې غوڅه پرېکړه وشوه چې د وږي پر (۱۴)مه نېټه به دا لاریون ترسره کېږي. لاریون له ډېرو مشکلاتو او خنډونو سره له عیدګاه جوماته پیل او په پښتونستان واټ کې پای ته ورسېد. زرګونو هېوادوالو په کې گډون کړی و. په پښتونستان واټ کې یې دغه لاندې پرېکړه لیک صادر کړ:

د (۲۰۱۵م) د سپټمبر (۵)مه، د ۱۳۹۴ل کال د وږي یا سنبلې ۱۴مه

کابل - افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

له تېرو دوه دريو کلونو راهیسې د یو شمېر بهرنیو هېوادونو په تېره بیا د ایران او پاکستان او د هغو د کورنیو ګوډاګیانو او تالیخټو له خوا په پرله پسې ډول هڅې روانې دي، چې پر غیرتي افغان ولس، بې دینه، بې ملته او بې هویته تذکرې تحمیل او افغان ملت په داسې یوه تنګسټیا کې واقع کړي چې له خپل ملي هویت څخه تېر شي. له دې کار څخه د یو شمېر وطن پلورو او ملت پلورو پردیپالو کړیو اصلي موخه داده چې یو خو به په لومړي گام کې ستر افغان ولس له خپل ملي هویته بې برخې کړي او دېته به یې مجبور کړي چې د تذکرو په نه اخیستو سره د دې توطیې پر وړاندې غبرګون ونیسي او

بل به یو شمېر محدودو وطن پلورو اشخاصو ته دا تذکرې ووبشل شي او بیا به د هېواد د راتلونکې سیاسي نظام او انتخاباتي سیستم برخلیک هم له همدې بې هویته تذکرو سره تړلی وي، یوازې همغه بې هویته اشخاص به په ټاکنو کې برخه اخیستلای شي چې د همدې بې ملته تذکرو خاوندان وي. په دې ډول به افغان دښمنه او افغانستان ضد گاونډي هېوادونه په یوه غشي

دوه هدفونه وولي، خو له نېکه مرغه چې زموږ غیرتي ولس که څه هم جگړو او غمو خپلی، خو د پردیو او د هغو د کورنیو گوداگیانو پر وړاندې بې لاهم د سپېڅلي جهاد او رښتیني ملي مقاومت جذبې او ولولې له لاسه نه دي ورکړي. د بهرني او کورني دښمن د دې گډ امتزاج په نتیجه کې رامنځته شوې توطیې یې هم له همغه پیله په بڼه ډول درک کړي او د خنثی کولو لپاره یې په ټینګ هوډ د مبارزې ډگر ته وردانگلي دي.

رښتینو افغانانو په ملي شورا کې په دې اړه د شوي غښ پر وړاندې مظاهري وکړې او د هغوی له درغلی ډکه پرېکړه یې په قانوني ډول چیلنج کړه. د ولس بچیانو د ټولو اړوندو ارگانونو او چارواکو له همغې جملې څخه

د پخواني ولسمشر حامدکرزي په گډون د سترې محکمې د رییس قاضي القضاة پوهاند عبدالسلام عظیمي، لوی څارنوال محمد اسحق الکو، عدلیې وزیر اسدالله غالب، د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمېسیون رییس قاضي گل رحمن، د علماوو شورا رییس مولوي قیام الدین کشاف، د امنیت شورا سلاکار ډاکتر رنگین دادفر سپینتا، د چارو د ادارې لوی رییس صادق مدبر، د ولسمشر د دفتر رییس کریم خرم او د ولسمشر د حقوقي سلاکار نصرالله ستانیکزي او نورو په گډون ټولو سره گډه غونډه وکړه، دوی ټولو د بېلابېلو

مدني ټولنو، سياسي خوځښتونو، د بېلابېلو قومونو د استازو په گډه غونډه کې پرېکړه وکړه چې د ملي شورا شوې تېروتنه به ژر اصلاح کوي او ولسمشر به ډېر ژر د سمون په خاطر يو تقنيني فرمان ورکوي، د دې ټولو بناغلو په گډون پخواني ولسمشر خپله ژمنه، سوگند او قول تر پښو لاندې کړل، خو د ولس له وېرې چا د بې هويته تذکرو د وېش د پيلولو جرئت ونه کړ.

کله چې ډاکتر اشرف غني او ډاکتر عبدالله په مساوي ډول واک ته ورسول شول، نو ډاکتر غني هم تر ټاکنو دمخه ژمنه کړې وه چې تر واک

وروسته به ضرور د هویت په تذکرو کې د (دین) او (ملت) ستونونه زیاتوي. د تېر کال د جدي په میاشت کې اوسني جمهور رییس یو ځل بیا د هېواد او ولس له رښتینو بچیانو سره ټینګه ژمنه وکړه چې د تېر کال د دلوي پر لومړۍ نېټه به د ملي شورا د ژمنیو رخصتیو پرمهال دا مشکل حلوي او د ملت حق به ملت ته رسېږي. خو په ډېرې خواشینۍ سره باید ووايو چې دې ښاغلي هم خپلې ژمنې او لوزونه عملي نه کړل، خبره د ملي شورا دوینو رخصتیو ته راوړسېده، پر دې مهال یې هم تر لسو زیاتې ژمنې وکړې، نن یې حلوم، سبا یې حلوم، خو یو ځل یې هم خپله ژمنه عملي نه کړه. په پای کې یې د ولس د بچیانو او رښتینو افغانانو پرمخ د منطق او قانونیت ټولې لارې وتړلې، ولس مجبور شو چې لارو او واټونو ته راووځي او دا دی دا لړۍ اوس په ټول افغانستان کې پیل شوې. نننۍ لویه مظاهره یې یوه څرګنده بېلګه ده، مور د مظاهري زرګونه برخوال او ګډونوال په خپله، د خپلو کورنیو او وکالتاً د خپل ټول غیور ولس په استازی دغه لاندې پرېکړه لیک صادروو:

۱- له جمهور رییس او د ده د حکومت له نورو شریکبانو څخه په ټینګه غواړو چې قانون ته غاړه کېږدي او له ملي هویت سره خپله دښمني پایته ورسوي.

۲- د مظاهري ټول ګډونوال په یوه خوله غږ کوو چې سل په سلو کې دې د هویت په تذکرو کې د (دین) او (ملت) ستون ولیکل شي، د دین ستون په مقابل کې دې هر مسلمان افغان ته (اسلام) او د (ملت) ستون په مقابل کې دې هر هېوادوال ته د (افغان) کلیمه ولیکل شي.

۳- د (اسلام) او (افغان) د کلیمو هېڅ متبادل، انډول او عوض نه منو او هېچا ته اجازه نه ورکوو چې پر دې سترو ارزښتونو سیاسي تجارت، معامله او د پردې تر شا پټ پټونې وکړي.

۴- که څه هم په دېټابیس کې د قوم یادونه راغلې، خو که بیا هم زموږ یو شمېر هېوادوال غواړي د (ملت) ترڅنګ (قوم) هم په تذکره کې ولیکل شي، د مظاهري گډونوال یې مخالفت نه کوي، خو په هغه حالت کې چې (قوم) په اختیاري ډول پرېښودل شي، چې که د چا خوښه وي ودې لیکي او که نه یې غوښتل نه دې لیکي، خو د (ملت) لیکل ضروري او حتمي گڼو.

۵- موږ د جمهور رییس او د هغه د حکومت د نامتجانسه شریکبانو هغه نارسمي او پټ وړاندیز په کلکه ردوو چې وایي (ملت) او (قوم) دې دواړه اختیاري شي. موږ دا وړاندیز یوه توطیه گڼو او د افغانستان د تجزیې لپاره لومړۍ کتبي هڅه. دا شوم وړاندیز د دې سبب گرځي چې د افغانستان د یووالي او ملي هویت دښمنان سبا ته د (افغانستان) د نامه د اختیاري کولو شومه موخه هم تعقیب کړي.

۶- زموږ د مالوماتو له مخې د تذکرو د وېش په اداره او تخنیکي سېستم کې لا هم ډېرې ستونزې شته، چې باید حل شي. د تذکرو د وېش اوسنۍ اداره د دومره مهمې ملي پروسې د مدیریت وړتیا، لازم اعتبار او خونديتوب نه لري، له دې کبله باید یوه بله خپلواکه، باکفایته او د ملي ترکیب له مخې یوه متوازنه اداره جوړه او د تذکرو د وېش چارې ورته وسپارل شي.

۷- موږ له حکومت په ټینګه غواړو تر هغه وخته پورې چې په تذکره کې د افغان کلیمې د تسجیل حق نه وي تثبیت شوی، د بې هویته تذکرو د وېشلو امتحاني لړۍ دې هم بنده کړي. موږ یو ځل بیا له حکومت په ټینګه غواړو چې د اسلام او افغان کلیمو تر لیکلو وروسته دې د تذکرو د وېش لړۍ پیل کړي، که بیا هم په دې خاوره کې کوم داسې شخص اوسېده چې هغه افغان نه و، هغه دې بیا دا تذکره نه اخلې. بیا به د هېواد نور قوانین وگورو

چې دلته یو څوک په ناقانونه توګه اوسېدلی وي، د کورنیو او نړیوالو قوانینو له مخې د هغه سزا څه ده؟

۸- د اساسي قانون د دوه شپېتمې مادې لومړۍ فقره وايي څوک چې جمهوري ریاست ته کانديدېږي، باید د لاندې شرطونو لرونکی وي:

((د افغانستان تبعه وي، له افغان مور او پلاره زېږېدلی وي او د بل هېواد تابعیت ونه لري)).

د جمهوري ریاست په لومړیو دوو دورو کې دوه داسې اشخاص کانديد وو چې ځانونه یې افغانان نه بلل، مانا دا چې له افغان مور او پلاره نه دي

زېږېدلي، خو ځانونه یې جمهوري ریاست ته کاندي کړي وو، مانا دا چې درغلي یې کړې وه، مور لاریونوال له اوسني حکومت، عدلي او قضايي ارګانونو څخه غواړو چې دا ډول اشخاص ژر تر ژره د عدالت منګولو ته راکاږي چې نورو دې ډول اشخاصو ته د عبرت سبب شي. که ډاکټر اشرف غني هم ځان ته افغان نه وایي او د هویت په تذکرو کې د افغان کلیمې له

لیکلو ډډه کوي، نو پر ده باندې هم په ټول قوت د قانون د تطبيق غوښتنه کوو.

۹- هويت د ملت قانوني حق دی، کوم امتياز نه دی، له اوسني دولت څخه په ټينگه غواړو چې له ملت څخه دا حق سلب نه کړي، د اساسي قانون د څلورمې، دوه شپېتمې او په مجموع کې له ټولې محتوا سره سم دې د هويت د تثبيت لپاره پر عملي اقدام لاس پورې کړي.

۱۰- لاريونوال د اوسني حکومت له وزيرانو او جمهور رييسه غواړي چې که چېرې د ملت د حق پر وړاندې همدا سې په متواتر ډول خنډ گرځي او يا هم د مضر احتياط، وېرې او ډار پر نري رنځ اخته وي، نو ژر تر ژره دې له خپلو مقامونو استعفاوې وکړي او که نه نو ملت به يې په زوره مجبور کړي چې خپلې دندې پرېږدي.

يادښت: که چېرې د لاريونوالو دا قانوني غوښتنې ونه منل شي، نو لاريونوالو هوډ کړی چې خپلې داعيې ته به د هغې د برياليتوب تر وروستي بريده دوام ورکوي او دغه لاندې هڅې به ترسره کوي:

۱- د هېواد په اکثرو ولايتونو کې به ستر ستر لاريونونه کوي.

۲- د کابل په پښتونستان واټ کې به بله لويه مظاهره کوي.

۳- د ملي شورا مخې ته به ستره مظاهره کوي.

۴- له قانوني زور و ځواک څخه په گټې اخيستنې به د تذکرې د وېش د لومړۍ درجې د مامورينو د دې ناقانونه کار مخه نيسي او د هغوی د سرزوری په حالت کې به له قانوني او ولسي زور څخه کار اخلي.

۵- کابل ته به ټولې لويې غځېدلې لارې بندوي.

که دې ټولو قانوني لارو او د منطق د دې ټولو اسبابو له کارولو سره سره بیا هم دولتي چارواکي د خپل لېونتوب، جنون او پردیپالنې د غرور پر اسونو سواره وي، نو د جیدو علماوو په فتوا به له یو ستر اسلامي، ملي جهاد او پاڅون سره مخامخېږي، بیا چې هر ډول ناوړه پېښې رامنځته شوې، نو مسوولیت به یې ددې دوو دولت مشرانو، ډاکتر صاحبانو، مفکرینو او هغو نامفکرینو پرغاړه وي چې د ولس په رایو دې مقامونو ته ورسېدل او بېرته د ولس د هیلو پر وړاندې ودرېدل.

تل دې وي زموږ ملي هویت

مړه دې وي د اسلامیت او افغانیت دښمنان

ځلانده دې وي افغان، افغانیت او افغانستان

وما علینا الا البلاغ

د اسلامیت او افغانیت د پراخ لاریون ټول برخوال

خپل غيور ملت ته

د ملي حماسې مبارکي

دا لیکنه د (۲۰۱۵)م کال د سپټمبر پر (۶)مه چې د (۱۳۹۴ل) کال د سنبلې له (۱۵) نېټې سره سمون خوري، لیکل شوې او خپره شوې ده. پرون د سنبلې (۱۴)مه له عیدگاه جومات څخه د افغان ملت ستره حماسه پیل او تر پښتونستان واپ پورې وغځېده. دې حماسې د ارگ د کڼو چارواکو غوړونه ولپړول، د افغان ملت روحیه یې لا پسي اوچته کړه، د بې زړه، بې فکره او نا مفکره مفکرینو روحي حالات یې لا پسي خراب کړل. د ارگ گونگیو چارواکو چې د ولس د حماسې او د هغو د استازو د

منطق د تېرې تورې پر وړاندې یې د مخامخ خبرو جرئت نه درلود، نو ځان یې د ارگ د دېوالونو تر شا پټ کړ. مفکر چې پخوا به یې هر چاته د مناظرې ټټر ډباوه اوس یې د منطق غشی مات و. هم له خپل ناقانونه اجراییه رییس څخه ډارېده او هم له خپل ملت څخه، حیران و چې څه وکړي، نو یو ځل بیا یې د بیت المال

خزانې ته پام شو، مفکر فکر وکړ چې راځه هره اوونۍ خو هسې هم له ملي خزانې څخه (۵۰) میلیونه ډالر د افغانۍ د ثبات په پلمه راباسې، راځه یو څه نوره زیاتونه هم وکړه، غوښتل یې د بیت المال په مال د ملت د حماسې مخه ونیسي، غوړه مالو مشاورینو ته یې هم دنده وسپارله، هغوی د درواغجنو ژمنو او پلمو له لارې غوښتل د ملت لاریون شاته کړي، خو کله چې د ملت

د صبر جام ډک شو، نو ستره حماسه يې وپنځوله، مفکرينو (!) بيا د اجيرو او کرايي ليکوالو، د جمهوري رياست له مطبوعاتي کنځلتون او په هغه کې د غوره مال او کنځلمار مشاورگي په خولې د ملت په حماسې پسې سپکې خبرې پيل کړې. يو دولت مشر چې دومره کمزوری شي چې خپل وياند نه شي ټاکلی او له کرايي ليکوالو پرته يې څوک په رسمي ډول ملاتړ نه شي کولای، نو هغه به څه ولسمشر وي؟ کوم کرايي ليکوال يې چې په خپلو او يا هم بدلو نومونو ملاتړ کوي، هغوی هم خپله حکومتی دنده نه نسيي، ځکه چې بيا خو مسووليت ورته راجع کېږي، نو دغسې گوډ و مات او کمزوری حکومت به د ولس د کوم درد درملنه وکړای شي.

زه د مظاهري د يو گډونوال په توگه خپل غيور ملت ته د دوی د دې سترې مظاهري مبارکي واييم، خوشاله په دې يم چې مظاهري دومره زيات تاثير کړی، چې مفکر (!) ورته گوته په غاښ او لا جواوه دی او د هغه کرايي ليکوال او تالیختي يې دومره وارخطا کړي چې له سپوره کنځلو، تورونو او د نورو له توهينولو پرته ورته نور څه پاتې نه دي، څومره خوند کوي، هغه شخصیتونه چې د ملي منطق په گانه سمبال دي او مخالفين يې د دولت له واک سره سره يوازې کنځلې کوي او د يوه کنځلمار حکومت په بڼه ځان څرگندوي. دا نو د وارخطايي وروستی او شرمېدونکی حالت دی.

د حماسه پنځوونکي افغان ملت

د لا بریا او د دې غيور ملت

د دښمنانو د لا شرمېدو په هیله

محمد اسمعيل يون

ننگرهار او یو خُل بیا د ملي هویت ملاتړ

د ننگرهار خلکو په جلال اباد ښار کې د (۱۳۹۴ل) کال د وږي پر (۱۵)مه نېټه چې د (۲۰۱۵م) کال د سپتمبر له (۶)مې سره سمون خوري، په تذکرو کې د افغان او اسلام کلیمو د لیکلو په ملاتړ مظاهره وکړه په ننگرهار

کې ختیځ میشتو ولسونو په تذکرو کې د افغان او اسلام کلیمو د لیکلو په ملاتړ ستر ولسي لاریون وکړ چې په سلگونو قومي مشرانو، ځوانانو، مدني فعالانو او د ولایتي شورا استازو په کې برخه اخیستې وه. د دې مظاهري یو تن ترتیبوونکي او د ننگرهار د ولایتي شورا وکیل ذبیح الله زمري وویل چې د افغان او اسلام کلیمې پرته به هیچا ته اجازه ور نه کړي چې په ختیځو ولایتونو کې د تذکرو وېش پیل کړي.

ذبیح الله زمري زیاته کړه، که حکومت په زور دا کار ترسره کړي، نو دوی به د ولس او قانون په زور د دې ناقانونه کار مخه ونیسي. د یادونې وړ ده چې په دې مظاهره کې ننگرهار مېشتو افغان سکانو او هندوانو هم برخه اخیستې وه او په ټینګه یې د هویت په تذکرو کې د افغان او اسلام د لیکلو ملاتړ وکړ.

کندوز او ملي مبارزه

د (۲۰۱۵م) کال د سپټمبر پر (۶)مه نېټه هېوادپالو او اسلامپالو افغانانو په داسې حال کې په کندوز کې د افغانيت او اسلاميت په ننگه لاريون وکړ چې ددغه ولايت امنيتي حالات ډېر نازک و.

لاريون کوونکو چې له ځانونو سره بېلابېل ملي شعارونه لېږدول، له گډ حکومته وغوښتل چې الکترونيکي تذکرې بايد تر هغه وخته ونه وپشل شي،

چې د دوی غوښتنې منل شوې نه وي. په کندوز کې دا مظاهره په داسې حال کې وشوه چې کندوز ښار د محاصرې په حال کې و. په داسې حالاتو کې مظاهره کول له خپل ملي او عقیده يي هویت څخه ملاتړ د خلکو د اوچت احساس او مینې څرگندونه کوي.

هندوستان کې د افغان محصلينو ملي ولوله

د (۲۰۱۵م) کال د سپټمبر پر (۷)مه نېټه په هند کې افغان محصلينو په نويو تذکرو کې د (اسلام او افغان) کليمو د لیکلو په ملاتړ سوله ييز لاريون وکړ. په دې لاريون کې گڼو افغان محصلينو ونډه اخيستې وه. محصلينو د

افغانستان ملي بيرغونه رپول او ټولو په يوه خوله ويل چې د هويت په تذکره کې د اسلام او افغان کليمو ليکل غواړو. دوی د خپل لاريون په ترڅ کې يو پرېکړه ليک صادر کړ چې په هغه کې يې له افغان حکومته غوښتي وو چې د ملت غوښتنو ته پام وکړي. په هند کې د افغان محصلينو دې مظاهري د ستر ملي او ديني شعور او احساس ښکارندويي کوله.

فراه کې د ولس ملي احساسات

د (۲۰۱۵م) کال د سپټمبر پر (۹)مه نېټه فراه ولایت کې په سلگونو خلکو په تذکره کې د افغانیت او اسلامیت په ننگه پراخ لاریون ترسره کړ. لاریون کوونکو د افغانیت او اسلامیت؛ زموږ ملي او اسلامي ارزښتونه دي، شعارونه

له ځانه سره لېږدول او له حکومته یې په کلکه غوښتنه وکړه، چې زموږ ملي او اسلامي هویت باید په تذکرو کې خوندي شي.

په فراه ولایت کې د ملي هویت په ملاتړ مظاهره هم د خاص ارزښت لرونکې ده. دلته جنگونو او نورو ستونزو د دې ولایت خلک دومره ځورولي چې له دغسې لویو ملي مسایلو پرته ډېره گرانه ده چې خلک دې سره راټول او خپل غږ دې په ډله ییز ډول پورته کړي، خو دا مظاهره د فراه د خلکو د ستر ملي احساس ښکارندويي کوي. یو طبیعي ولسي غږ دی، که نه خو په دې ولایت کې تنظیمونه تر اوسه په دې نه دي بريالي شوي چې د کوم ملي او مدني حرکت دا ډول کومه بېلگه وړاندې کړي.

هرات او افغان ملتپالنه

په هرات کې مظاهره چيانو له حکومته وغوښتل چې په برېښنايي تذکرو کې د افغان کلیمه وليکي. ازادۍ راډيو د (۱۳۹۴ل) کال د وږي پر (۱۹)مه نېټه چې د (۲۰۱۵م) کال د سپتمبر له (۱۰)م سره سمون خوري، د دې مظاهري په باب يو راپور خپور کړ.

د هرات ولايت په سلگونه اوسېدونکو نن د يوې مظاهري په ترڅ کې له افغان حکومت وغوښتل چې په برېښنايي تذکرو کې د افغان کلیمه وليکي. مظاهره کوونکو گاونډيان د افغانستان د خلکو په بې اتفاقه کولو تورن کړل او افغان حکومت ته يې خبرداری ورکړ، که د دوی غوښتنې ونه منل

شي نو ایران، ترکمنستان او د افغانستان یو شمېر ولایتونو ته به د هرات لویه لاره وتړي.

په دې وروستیو کې په کابل او یو شمېر نورو ولایتونو کې په برېښنايي تذکرو کې د افغان او اسلام کلیمو د لیکلو په ننگه مظاهری وشوې، خو افغان حکومت تر اوسه د مظاهره کوونکو د دې غوښتنې په اړه څه نه دي ویلي.

خوست او د هویتپالنې غږ

کله چې د ولسي جرگې د ناقانونه پرېکړې په تعقیب مشرانو جرگې هم د ناخبرۍ او ناسم پوهاوي له امله د هویت په تذکره کې د افغانیت او اسلامیت نشتوالی تایید کړ، نو دې سره د ولس د غوسې یوه خپه راپورته شوه. خوست لومړنی ولایت و چې پر لویو لاریونونو یې لاس پورې کړ او د ملي شورا دا ناقانونه پرېکړه یې وغندله او دا یې د اساسي قانون خلاف وبلله.

د (۲۰۱۵م) کال د سپټمبر پر (۱۰)مه نېټه یې یو بل لوی لاریون راوویست. ابراهیم رحيمي چې یو سیمه ییز خبریال دی، همغه وخت یې د دې لاریون په باب یو راپور خپور کړ. د دې راپور لنډیز په دې ډول دی:

په الکترونیکي تذکرو کې د اسلام او افغان کلیمو د نه لیکلو پرضد نن په خوست ښار کې شاوخوا زرو کسانو مظاهره وکړه او له حکومت څخه یې وغوښتل، چې په یاده برخه کې جدي اقدامات وکړي.

مظاهره چيانو په شعارونو او خبرو کې په الکترونيکي تذکرو کې د اسلام او افغان کليمو نه ليکل، د ځينو بهرنيو استخباراتي کړيو مداخله وبلله، چې په وينا يې غواړي، د افغانستان قومونه سره ووېشي.

د خوست دغو مظاهره کوونکو د ملي يووالي حکومت له مشرانو په کلکه وغوښتل، چې په افغانستان کې د يوه بل بحران د رامنځته کېدو او د افغانانو د وينې د تويېدو مخنيوی وکړي. مظاهرچيانو گواښ وکړ چې که له اساسي قانون سره سم ددوی غوښتنې ونه منل شي، نو د خپل حق لپاره به له هر ډول وسيلې څخه کار واخلي.

په ډنمارک کې د ملي هویت ملاتړ

دا خبر د (۲۰۱۵م) کال د سپټمبر پر (۱۰)مه نېټه چې د (۱۳۹۴ل) کال د وږي له (۱۹)مې نېټې سره سمون خوري خپور شوی دی.

په ډنمارک هیواد کې د ملي تحریک ځانگې په نوښت او یو شمیر سیاسي گوندونو، کلتوري او مدني ټولنو په همکارۍ په پیژندپاڼو کې د اسلام او افغان کلیمود لیکلو او په هېواد کې دننه روانو لاریونونو د ملاتړ په موخه غونډه جوړه شو. غونډه د محترم استاد نورالرحمن مختارزي له خوا

د قران عظیم الشان د څو مبارکو آیتونو پر لوستلو پیل شوه او ورپسې د ملي تحریک ډنمارک ځانگې لومړي مرستیال ښاغلي عمر بورا زماڼي د اسلام او افغان کلیمو پر ارزښت او اهمیت خبرې وکړې. همدا راز د غونډې له برخوالو څخه دروند مشر ښاغلي بشیر بشریار، شاه ولي آرین، غزني پردیسپار، بارکزي، سهراب حبیب، محد ظاهر انوري او غلام سخي ملکزي خبرې وکړې او په کلکه یې د ملي وحدت حکومت له چارواکو څخه غوښتنه

وکړه چې په تذکرو کې دې د اسلام او افغان کلیمې ذکر کړي او همدارنگه یې د خپلو گوندونو او ټولنو په نمایندگۍ له روانو لاریونونو څخه د ملاتړ څرگندونه وکړه . غونډه د ملي تحریک د ډنمارک خانگې مشر محمد افضل شیرینزوی له خوا د پریکړه لیک په لوستلو پای ته ورسېده .

افغانيت او د نيمروز د خلكو گرمې ولولې

د نيمروز پياوړي ولس د (اسلاميت او افغانيت) پر ننگه پراخ لاريون ترسره كړ. په دې ولايت كې لاريون كوونكو غوښتنه لرله، چې د اسلام او افغان كليمي بايد په برېښنايي پېژندپاڼو كې وليكل شي . كه چېرته دا دوه

كليمي ونه ليكل شي، دوی به خپلو مدني حركتونو ته دوام وركړي. دا مظاهره د (۱۳۹۴ل) كال د وږي مياشتې پر (۲۰)مه نېټه د جمعې پر ورځ ترسره شوه او د زرنج ښار په سلگونو اوسېدونكو په كې گډون كړی و. د يادونې وړ ده چې د نيمروز ولايت په تاريخ كې دا لومړی ځل و چې ولس په دې پراخه كچه د سترو ملي غوښتنو لپاره پر لوی لاريون لاس پورې كړی دی.

د اسلامیت او افغانیت په ننگه

د ملي پاڅون خبرتیا

دا خبرتیا د (۱۳۹۴ل) کال د وږي میاشتې پر (۲۰) مه نېټه لیکل شوې او خپره شوې ده.

درنو هېوادوالو! له یوې اوونۍ راهیسې د افغانستان په گوټ گوټ کې د اسلامیت او افغانیت په ننگه پراخ او بېساري لاریونونه روان دي او هره ورځ د تابعیت په تذکرو کې د اسلام او افغان کلیمو د راوړو غوښتنه کېږي. د ولس دغه ملي اجماع او سوله ییزه حماسه د افغانستان په تاریخ کې بېسارې ده، خو له

بده مرغه لاهم د ارگ مشرانو د دې جرئت نه دی موندلی چې د افغان دښمنه کړیو پر وړاندې د افغانیت ننگه او ملاتړ وکړي او د ولس غوښتنې ته مثبت ځواب ووايي. که څه هم ارگناستي مشران د پخوا په څېر ژمنې کوي، خو پدې برخه کې د ډاډ وړ هېڅ عملي گام نه دی اخیستل شوی او له بده

مرغه د ډاکتر عبدالله په مشرۍ د اصلاحاتو او همپالنې ټيم لا هم د ولس د اسلامي او افغاني داعيې پر وړاندې پر خپل افغان دښمنه دريځ ټينگار کوي . که څه هم په کابل کې د لوی لاريون د انسجام کمېټې ژمنه کړې وه چې راتلونکې يکشنبه (د وږي ۲۲ مه) به د اسلاميت او افغانيت په ننگه د کابل دويم لوی لاريون ترسره کوي، خو څرنگه چې لا هم په ډېرو ولايتونو کې لاريونونه روان دي او له مور څخه غوښتنه کېږي چې خپل دويم لاريون يو څه وځنډوو او له بلې خوا د ولس حماسي جذبې او د حکومت کېو غوږونو ته په کتو سره پرېکړه وشوه چې په ولايتونو کې د لاريونونو له پایته رسېدو سره به دا ځل د لاريون پر ځای د ټول هېواد په کچه پر يوه ورځ يو سراسري ملي پاڅون پيلېږي، لويې لارې به تړل کېږي او ورسره به ارگ او ملي شورا کلابند کېږي . خو تر هغه وړاندې به د افغان ولس ديني عالمان، قومي مشران، سياسي او ټولنيز شخصيتونه د وروستي ځل لپاره په يوه لويه ملي غونډه کې پر دولت غږ کوي، چې د اسلاميت او افغانيت داعيې ته غاړه کېږدي، له اساسي قانون څخه دفاع وکړي او د افغان ولس برحق غوښتنې ومني . تر اختر وروسته چارشنبه (د تلې ۸ مه) به بيا په ټول هېواد کې زموږ ملي پاڅون پيلېږي او تر هغو به دوام کوي چې يا به زموږ غوښتنې منل کېږي او يا به له وړاندې کاواکه حکومت استعفا ته اړ کېږي .

لومړی خو موږ د افغانستان له مېړني ولس څخه ډېره مننه کوو، چې تر دې دمه يې په ډېر اخلاص او سربښندنې له خپلې سپېڅلې عقيدې او ملي هويت څخه ننگه او دفاع کړې ده او بيا دوی ته ډاډ ورکوو چې انشا الله د افغانيت د دښمنانو پښې په لړزه دي او زموږ له ملي پاڅون سره به ډېر ژر په گوندو شي . راځئ په ټول توان د اسلاميت او افغانيت په ننگه ملي پاڅون

کې گډون وکړو او له خپل اسلامي او ملي هویت څخه په کلکه دفاع وکړو. مور ډاډه یو چې انشاءالله د همدې پاڅون په برکت به د افغانانو ترمنځ ملي یووالی لا پیاوړی شي او یو داسې ملي اتحاد به رامنځته شي چې د دښمن د هر ډول دسیسو د شنډولو واک او ځواک به ولري.

• د خپلواک، سرلوري او یو موټي افغانستان په هیله

د ملي پاڅون د انسجام کمېټه

بلخ او د ملي هویت په ننگه مظاهره

د (۱۳۹۴ل) کال د وږي پر (۲۱) مه نېټه چې د (۲۰۱۵م) کال د سپتمبر (۱۲) مه کېږي، بلخیانو د تذکرو د ستونزې د حل په موخه ستر لاریون وکړ.

په دې لاریون کې د افغان ملت بېلا بېلو قومونو برخه لرله. د ملي یووالي تر شعار لاندې یې د تذکرو د ستونزې د حل په موخه خپله طرحه وړاندې کړه:

بلخ؛ د گران وطن افغانستان په کچه په هغو ولایتونو کې راځي، چې د هېواد گڼ او بېلا بېل درانه قومونه پکې میشت دي. زموږ د هېواد دغې پرتیمینې برخې د تاریخ په اوږدو کې د افغانانو د ملي یووالي، مدنیت او علمي اړخ د ښکاره کولو ښې بېلگې وړاندې کړې دي.

د افغانستان پر وړاندې د شته کورنیو او بهرنیو ستونزو په نظر کې نیولو سره؛ د هېواد ټولو افغان قومونو (هزاره، تاجک، پښتون، ازبیک او...)، د ټولو جهادي، سیاسي او مدني مشرانو او ځوانانو دنده ده، چې د تذکرو د شته ستونزو د حل په موخه د قومپالنې له لارې نه، بلکې د یو واحد او ویاړلي ملت په توګه سره وړاندې لارې شي او د هېواد کورنیو او بهرنیو دښمنانو ته غاښ ماتوونکی ځواب ورکړي.

نو موږ بلخیان دنده لرو، چې په دې وروستیو کې د گران وطن د تذکرو پر سر د روانو ناندريو د حل په موخه د سالمو او قانوني غوښتونو پر بنسټ پر حکومت فشار راوړو، چې دغې ملي مسلې ته دې د اساسي قانون او د دې پرتمین، خو ځورېدلي ولس په خوښه حل پیدا کړي.

موږ او تاسو د ملي یووالي له دریځه د بلخ ولایت په مرکز کې د دغه سوله ییز لاریون له لارې د تذکرو د ستونزې د حل په موخه لاندې ملي طرحه وړاندې کوو.

۱. حکومت مسوولیت لري، چې د تابعیت تذکرو پر وړاندې خپله چوپتیا ماته کړي.

۲. له حکومت څخه غوښتنه کوو، چې په تذکرو کې د اسلام پر ذکر کولو سربېره افغان د ملت په توګه او زموږ بېلا بېل قومونه (ایماق، ازبیک، سادات، ترکمن، تاجک، هزاره، نورستاني، پشه یي، پښتون او...) د قومونو په توګه ولیکل شي. په دغه چاره به د افغان قومونو پیوستون او ملي یووالی لا پیاوړی کړي.

۳. د تابعیت تذکرو د حل په موخه دې اساسي قانون ته رجوع وکړي.

۴. د هېواد ملي سرود، زموږ د خلکو ترمنځ د ملي یووالي ښکارندوی دی، په

برېښنايي تذکرو کې د قومونو ليکل به د ملي سرود په شان د خلکو ترمنځ د وحدت او يووالي د لا ټينگښت سبب شي .

۵. دا چې د تذکرو وېش د هېواد د بېلا بېلو سياسي ستونزو د حل لپاره گټوره مسله ده؛ نو حکومت بايد د يادې ستونزې د حل لپاره د دغې چارې په پيل کولو زر تصميم ونيسي .

که چېرې د ملي يووالي حکومت په هېواد کې د قوم پالنې د هر ډول هڅو د مخنيوي پر وړاندې غلې پاتې شي؛ نو د بلخ ولسونه به يې په غبرگون، په نږدې موده کې (۲۰۰۲ زره کسيز) ملي سوله ييز لاريون راوباسي .

درناوی

د بلخ د ولسونو ملي لاريون

مزار شريف، د سنبلې ۲۱مه، ۱۳۹۴ لمريز

د يادونې وړ ده چې بلخ داسې ولايت دی چې له يوې نيمې لسيزې راهيسې يې دولتي واک په بشپړ ډول د اسلامي جمعيت په انحصار کې دی او دا ډله په خپل ټول توان سره د ملي هویت پرضد له هر ډول وسيلې څخه کار اخلي، نو د بلخ د جنگسالارانو پر وړاندې دا ډول ملي لاريون د خاص ارزښت وړ گڼل کېږي او د ملي شعور انځورگري کوي .

کندهار او د ملي داعیې پالنه

د (۱۳۹۴ل) کال د وږي پر (۲۲) مه نېټه په کندهار کې د ملي هويت په ننگه لاریون ترسره شو.

لاریونوالو د هويت په تذکرو کې د افغانیت او اسلامیت پر لیکلو ټینګار وکړ.

د کندهار خلکو د یوه لاریون په ترڅ کې له حکومتو وغوښتل چې په نویو برېښنایي پېژندپاڼو کې دې د اسلام او افغان کلیمې ولیکل شي.

په یاد لاریون کې د کندهار ولایتي شورا غړو، مدني ټولنو او ځایي اوسېدونکو گډون کړی و. لاریونوالو گواښ وکړ که په نویو تذکرو کې افغان او اسلام کلیمې ونه لیکل شي، نو لویې لارې به بندې او خپلو لاریونونو ته به دوام ورکړي او له افغان او اسلام کلیمو پرته به تذکرې وانخلي.

غزني او د افغانيت او اسلاميت

په ننگه لاريون

د (۲۰۱۵م) کال د سپټمبر پر (۱۳) مه نېټه چې د (۱۳۹۴ل) کال د وږي له (۲۲)مې نېټې سره سمون خوري، د غزني ولايت سلگونو اوسېدونکو هم د يوه لاريون په ترڅ کې په برېښنايي تذکرو کې د افغان او اسلام کليمو پر ليکلو ټينگار وکړ. پڙواک خبري اژانس په دې باب وايي:

((تر دې وړاندې په تذکره کې د افغان او اسلام کليمو د ليکلو په ننگه

په کابل، ننگرهار، کونړ، بلخ، پکتيا او ځينو نورو ولايتونو کې لاريونونه شوي دي.

د نفوسو د احوالو د ثبت قانون طرحه تېر کال د ملي شورا له لوري تصويب شوه او تر هغه وروسته بيا د ولسمشر له لوري توشېح شوه، خو د ملي شورا، مدني بنسټونو او گوندونو يو شمېر غړو په برېښنايي تذکرو کې د افغان کليمې د ليکلو غوښتنه کړې ده او وايي چې د دې کليمې تر ليکلو وروسته دې تذکرې ووېشل شي.

خو يو شمېر کسان بيا وايي چې پر تذکرو باندې د افغانستان اسلامي جمهوريت ليکل شوی او دا کار دا څرگندوي چې دا تذکره د يوه افغان ده. خو يو زيات شمېر بيا په تذکرو کې د ملي هويت په توگه د افغان کلمې پر ليکلو ټينگار کوي.

د تذکرو د وېش لړۍ تر اوسه پورې نه ده پيل شوې. د اړوندې موضوع په اړه د غزني ښار سلگونو اوسېدونکو، د مدني ټولنو غړو او قومي مشرانو په برېښنايي تذکره کې د افغان او اسلام کليمو د ليکلو په ننگه د وړي پر (۲۲)مه لاريون وکړ.

لاريون کوونکو مرگ پر هغه افغان چې له دې کليمو سره مخالفت کوي، مرگ پر هېواد پلورونکو، مرگ پر اسلام او افغان پلورونکو، مرگ پر پاکستان او مرگ د پاکستان او ايران پر پلويانو شعارونه ورکول.

په غزني کې د ژوند ټولني مشر او د لاريون يو تن سمبالوونکي (نقيب الله خاکسار) پژواک خبري اژانس ته وويل چې په تذکره کې بايد د افغان او اسلام کليمې وليکل شي.

هغه زياته کړه: ((که چېرې ولسمشر په دې اړه جدې گام وانه خلي او هغه کسان چې غواړي هېواد تجزيه کړي، هغه گاونډي هېوادونه چې غواړي په افغانستان کې قومونه سره اخته کړي، د هغو مخه ونه ونيسي، نو دا کار به د افغانانو غوسه را وپاروي او د سر په قيمت به وجنگېږي تر څو په تذکره کې د افغان او اسلام کليمې وليکل شي.))

د لاريون يو بل گډونوال عبدالرحيم هم ټينگار وکړ چې په تذکره کې بايد د افغان او اسلام کليمې وليکل شي.

هغه زیاته کړه: ((که چېرې د ملي وحدت حکومت په دې اړه پوره غور ونه کړي نو موږ به خپلو لاریونونو ته دوام ورکړو او تر هغه به په غزني کې د کندهار - کابل لویه لاره وتړو چې مو غوښتنې ومنل شي.))

هغه وویل چې حکومت باید د تذکرو په برخه کې خلکو ته روښانه وضاحت ورکړي تر څو خلک له ستونزو خلاص شي.

یو شمېر نورو لاریون کوونکو هم ورته څرگندونې وکړې او گواښ یې وکړ که چېرې په تذکره کې د افغان او اسلام کلیمې ونه لیکل شي نو د تذکرو له اخیستو به ډډه وکړي او حکومت ته به ډېرې ستونزې جوړې کړي.

یادو لاریون کوونکو یو پرېکړه لیک هم صادر کړ.

په پرېکړه لیک کې راغلي چې ولسمشر او نور چارواکي باید قانون ته غاړه کېږدي او له خلکو سره کړې ژمنې عملي کړي.

د پرېکړه لیک له مخې: ((هېچا ته اجازه نه ورکوو چې د اسلام او افغان په کلیمو تجارت وکړي او په تذکره کې دې د قوم لیکل اختیاري شي، خو افغان باید ټولو ته ولیکل شي.))

لاریون تر غرمې مخکې پر (۹) بجو د غزني ښار له څلورېست متره سړک څخه پیل او تر غرمې مخکې د یوولس نیمو بجو په شاوخوا کې د کابل - کندهار پر لویه لار پای ته ورسېد.

لاریون کوونکو د شاوخوا شلو دقیقو لپاره د کابل - کندهار لویه لار هم د ترافیکو پر مخ تړلې وه.))

نغمان، اسلامپالنه، ملتپالنه او هویت پالنه

مهترلام (پژواک، د ۱۲۹۴ ل کال د وږي (۲۴)مه نېټه) : د نغمان ولایت سلگونو اوسېدونکو په تذکرو کې د افغان او اسلام کلیمو په ملاتړ لاریون وکړ او گواښ یې وکړ، چې له دې کلیمو پرته به تذکرې وانخلي.

دغه سوله ییز لاریون د وږي پر (۲۴)مه، سهار مهال د ولایت په مرکز کې پیل شو .

لاریون کوونکو چې له ځانه سره یې ملي بیرغونه لېږدول ، په تذکرو کې یې د اسلام او افغان کلیمو د لیکلو غوښتنې کولې .

په دې لاریون کې د نغمان سلگونو قومي مشرانو، جهادي قوماندانانو، دیني علماوو ، د مدني ټولنو فعالانو او ګڼ شمېر ځوانانو برخه اخیستې وه .

د لاریون گډونوالو د ملي یووالي حکومت مشرانو ته په ډاگه وویل، چې دوی به هېڅکله بې هویته پیژندپانې وانخلي.

د لاریون یو تن گډونوال او د مدني ټولني فعال (خبر نیازی) پژواک اژانس ته وویل چې د هر هېواد په پیژندپانو کې د هغوی ملت لیکل شوی وي.

نوموړي زیاته کړه، چې دوی به هېڅکله د افغان او اسلام کلیمو پرته تذکرې وانخلي.

د قاري شریف الله نظري په نامه یو تن دیني عالم بیا په تذکرو کې د اسلام او افغان کلیمو پر لیکلو ټینگار وکړ او ویې ویل چې که غوښتنې یې ونه منل شوې، نو لاریونونو ته به ادامه ورکوي.

د لاریون په پای کې پرېکړه لیک ولوستل شو چې په هغه کې له ولسمشر محمد اشرف غني څخه غوښتل شوي وو، چې افغانان پر خپل اسلامیت او افغانیت ویاړي او له یادو کلیمو پرته به تذکرې وانخلي.

د یادونې وړ ده چې تر دې مخکې د کابل ترڅنګ په ګڼ شمېر ولایتونو کې دا ډول لاریونونه شوي دي.

د بادغیس ولس او د خپل هویت ننگه

د (۲۰۱۵م) کال د سپټمبر پر (۱۵)مه نېټه د بادغیس خلکو هم د بې هویته تذکرو له وپشلو سره مخالفت وښود او د لاریونونو هڅه لري چې په نورو ولایتونو کې پیل شوې وه، بادغیس ته هم ورسېده. بادغیس ولایت چې حکومت ورته له کلونو راهیسې مدني او نور پرمختیایي خدمات نه دي

وررسولي، دا لومړی ځل دی چې بادغیس کې ولسي خلک ښار ته راوځي او د یوه ستر ملي هدف لپاره مظاهره کوي.

د بادغیس خلکو په دې مظاهرې سره نړۍ ته دا وښوده چې خپلو ملي او دیني ارزښتونو سره بې مثاله مینه لري. په داسې سختو او تنگو شرایطو کې په خپله جذبېدلی هویت ملاتړ ته راوتل، د دې ولس د ستر ملي او عقیده یي شعور ښکارندويي کوي. په دې مظاهره کې د بادغیس خلکو په یوه غږ ویل چې افغانیت غواړو او اسلامیت غواړو او د هویت په تذکرو کې د افغان او اسلام کلیمو لیکل غواړو.

د اسلامیت او افغانیت په ملاتړ د

ملي اجماع غونډه

د (۲۰۱۵م) کال د سپټمبر پر (۱۸)مه نېټه چې د (۱۳۹۴ل) کال د وږي له (۲۷) نېټې سره سمون خوري، په کابل کې تر هنې لويې مظاهري وروسته چې له عيدگاه جوماته پيل شوې وه او په پښتونستان واټ کې پایته ورسېده، د ملي اجماع يوه غونډه رابلل شوې وه.

په دې غونډه کې د بېلابېلو قومونو مخورو شخصیتونو گډون کړی و. د دې غونډې د اساسي وينا په توگه ما (يون) يوه ليکلې بيانیه ترتيب کړې وه. دا بيانیه د غونډې د اساسي وينا په توگه د ښاغلي (داودشاه نيازي) له خوا واورول شوه، چې دا دی دلته يې کټ مټ رانقلوم:

درنو او قدرمنو مشرانو! ځوانانو، د سياسي، ټولنيزو، ملي او مدني خوځښتونو استازو، قومي مخورو، ديني عالمانو او ټولو گډونوالو ته تر هر څه وړاندې السلام عليكم ورحمت الله وبرکاته واييم!

د اسلامیت او افغانیت په ننگه ولاړو ځوانانو، مخورو او د دې پرتمینې غونډې ټولو برخوالو! اجازه راکړئ تر هر څه وړاندې ستاسې په استازۍ ستاسو د ورونو او عزیزانو له هغو سوله ییزو مبارزو او اتلولیو څخه د زړه له تله مننه وکړم چې په تېرو دوو دوه نیمو کلونو او په تېره بیا په تېرو نږدې شلو ورځو کې یې د هېواد په تاریخ کې ثبت کړې. بیا غواړم له هغو خویندو، میندو او پلرونو څخه مننه وکړم چې د سرو مرمیو باران، انفجار او

انتحار ته یې ونه کتل، خپل ورونه او اولادونه یې د سوله ییزې مبارزې او د حق پالنې ډگر ته راوايستل او د اسلامیت او افغانیت په ننگه یې میدان ته راودانگل. له دوی ټولو څخه مننه، مننه او بیا هم مننه.

له کابل څخه مننه، له کندهار څخه مننه، له پکتیا او ننگرهار څخه مننه، له کونړ او کندوز څخه مننه، له زابل او هلمند څخه مننه، له فراه او هرات څخه مننه، له بادغیس او نیمروز څخه مننه، له میدان او نتمان څخه مننه، له خوست او بغلان څخه مننه، له بلخ او غزني څخه مننه، له بهر مېشتو افغانانو له هند مېشتو، ډنمارک مېشتو، لندن مېشتو او نورو بهر مېشتو افغانانو څخه مننه چې په یوه غږ یې د حق نارو پورته کړه، نه ورسره ټوپک و، نه توپ، نه ټانک نه الوتکه، تش لاس او د تکبیر نارو. نه یې په ښار کې څوک په تکلیف کړل، نه یې څوک ټپیان کړل، نه یې څوک ووېرول، یوازې د خپل مدني حق اواز یې اوچت کړ. څه شول هغه ښاغلي چې څلوېښت کاله کېږي په کور دننه او بهر یې پر دې عظیم ملت د وحشت، دهشت او بې کلتوری تورونه پورې کول، د چا په لاس کې ټوپک و؟ د چا په لاس کې چاقو و؟ د چا په لاس کې ماشینګه او چا له ځانه زغروال وسایل تاو کړي وو؟ ټول تش لاسی ولس و، خو د ایمان او عقیدې په وسله سمبال وو.

درنو هېوادوالو! د خواشینۍ او افسوس خبره خو داده چې د ملت له دومره فریادونو، مظاهرو او غږونو سره سره بیا هم حکومت د بې کفایتۍ، بې تفاوتۍ او لټۍ پر داسې درانه خوب ویده دی، چې د رد او یا هم د تایید ځواب نه لري. د خپل ملت او په تېره بیا د خپلو طبیعي پلویانو پر وړاندې دومره بې تفاوتې د نړۍ په سیاسي تاریخ کې ساری نه لري.

غیور افغان ولسه! په اوسني حکومت کې پردیپالې کړې نه یوازې هڅه کوي چې د افغانانو عقیده یې او ملي هويت له منځه یوسي، بلکې په چل، فرېب، مهارت او شرارت سره غواړي د افغان ولس ډېره درنه برخه له سیاسي ډگره هم وباسي. د انتخاباتي اصلاحاتو کمېسیون په نامه یې یو خپل خوښی، خپلسری، تنظیمي او ملت ضد ترکیب جوړ کړی، د اساسي قانون او نورو نافذه قوانینو خلاف یې ناقانونه پرېکړه په ناقانونه ډول په توره شپه کې د تورې پردې شاته د تورو نېتونو په قلم لاسلیکېږي او پر ولس تحمیلېږي. درنو هېوادوالو! د انتخاباتي اصلاحاتو کمېسیون په نامه د تنظیمي

جنگسالارانو خپلخوښی ترکیب داسې یو سیاسي طاعون دی چې د ټول افغان ملت رگونه به ونیسي او که همدا اوس یې مخه ونه نیول شي، نو زموږ ستر ملت به له سیاسي انتحار سره مخامخ کړي. ملت لا د هويت پر تذکرو د واکمنۍ غمیزې له غمونو نه دی راوتلی چې دوی پرې د انتخاباتي اصلاحاتو په نامه د ټاکنیزو مخدراتو بل ناوړین ورتحمیل کړ.

د پورته ناوړینونو ترڅنګ امنیت ورځ تر بلې خرابېږي، تر سلو زیاتې ولسوالۍ د دولت له کنټروله وتي، د پاکستان د پنجاب پوځ په کونړ، ننگرهار،

کندهار، پکتیا، پکتیکا، خوست او نورو سیمو کې په لسگونو کیلو متره له پخوانیو اشغالي سیمو څخه د هېواد داخل ته راننوتی، داعش بله منفي پدیده ده چې هره ورځ زموږ په لسگونو هېوادوال په بې رحمۍ سره وژني، خو دولت یې تر اوسه پر ضد کومه مشخصه سیاسي، پوځي او عملي پالیسي نه لري. اقتصادي فقر او وزگارتیا اوج ته رسېدلې. هره ورځ لږ تر لږه لس زره تنه ځوانان له هېواده بهر ته کېدوال کېږي. اقتصادي پروژې له سقوط سره مخامخ دي. هره اوونۍ د بیت المال له زېرمې څخه (۵۰) ملیونه ډالره د افغانیو د ثبات په پلمه د افغانستان بانک څخه ایستل کېږي، خو په هېواد کې پولي ثبات نه ټینګېږي، د ایران او پاکستان د کرنسۍ چلند په چټکۍ سره زموږ هېواد ته غځېږي. خو دولت نه فکري ثبات لري، نه سیاسي، نه مالي، نه معنوي او نه هم کوم بل ډول. تر ټولو بده خبره لا داده چې د حکومت سیاسي اخلاق هم دومره کمزوري دي چې نه یوازې پر خپلو نیمګړتیاوو اعتراف نه کوي، بلکې د دروغو او نه عملي کېدونکو ژمنو تښتوونو لاسپې غځوي. حکومت د داخلي اختلافاتو او فساد پر داسې نري رنځ اخته دی چې د ولس له ملي او شعوري پاڅون پرته یې د رغېدو مجال نه شته. د یوه نظام مشر چې (۹۹) سلنه خپل سرسختي پلویان پر سل سلنې مخالفینو بدل کړي، تر دې نو د سیاسي مشرتابه د بې کفایتۍ بله بېلګه په نړۍ کې نه ده لیدل شوې.

موږ له اوسني مشترک حکومت څخه د مثبتو کارونو ډېره هیله نه لرو، خو دا ورڅخه په ټینګه غواړو چې نوره خرابی دې نه رامنځته کوي. بې ځایه، بې وخته او مضر قوانین دې نه تصویبوي. پخواني سیستمونه دې نه

رنگوي، پخواني مامورين دې تر هغه نه لرې کوي چې تر هغو يې ښه نه وي پيدا کړي.

د هویت په تذکرو کې د اسلامیت او افغانیت په مسله کې هم پخوانی ولسمشر ملت ته پر دی، هم ملي شورا او هم اوسنی دولت مشر. اوسني دولت مشر ته تر یوزر څلو زیات د ولس پیغامونه ورسېدلي، خو ده پرې سر نه دی گرولی، خو کله چې دوه جنگسالاران ورته پښې ودرېوي، نو بیا هر څه ورته نقد پر پوله ایښي دي، اوسنی دولت مشر په خپل لاس ستاسو استازو ته قول ورکړ چې د هویت د تذکرو معضله به حلوم، خو پر خپل قول یې هېڅکله عمل ونه کړ. اوس چې ولس لارو او واټونو ته راووت بیا هم لکه د حکومت پر ستوني چې خپسه ناسته وي، اخ و ټوخ یې نه پورته کېږي. داسې لکه مړې تېې چې نیولی وي. مور ښاغلي دولت مشر ته وایو چې دا هماغه ولس دی چې ته یې له یو څادر سره د ولسمشرۍ مقام ته ورسولې، نه دي گوند درلود، نه دې وسلې، نه دې پیسې، نه دې غوره ټولنیزه او لوړه سیاسي جاذبه، خو همدا ولس درپسې شو، په سر او مال یې ته دې مقام ته ورسولې، خو اوس پر ارگ د فرعونیت فضا خوره ده، د ولس فریاد، غږ او چغو ته څوک غوږ هم نه رډي، داسې فکر هم نه کوي چې دلته هم کوم ولس شته که نه؟

دغه او دغو ښاغلو ته باید ووايو چې ایا په خپل ټول ژوند کې یې داسې منظمې، سوله ییزې او مدني مظاهري لیدلي چې ولس دې د خپلو حقه حقوقو لپاره فریاد پورته کړي او چاته دې په کې د زرې قدر ته تاوان پېښ نه شي؟ په هغو ځایونو کې چې همدا ښاغلي په ټانکونو کې نه شي گرځېدلی، ولس له ملي بیرغونو سره راووت او خپل اسلامیت او افغانیت یې یو ځل بیا ثابت کړ.

افغان ملت د ټوپک ډېره پخه تجربه لري، چارواکي دې خپل ولس نه مجبوروي چې د وسلې تجربه يوځل بيا تکرار کړي، زما ولس د غره په شان خوی لري، کاني لري، خو چې څوک يې په عذاب نه کړي د کاني گوزار پرې نه کوي.

لمن مې ډکه ده له کانيو خو څوک نه پرې ولم

په عادتونو کې دا يو عادت د غره لرمه

يو ځل بيا اوسني حکومت مشرانو ته وايو چې د ولس ارادې ته غاړه کېږدي، په څو کړايي خبريالانو، ليکوالو، ميرزايانو او درباري غوره مالانو د ولس مخه نه شی نيولای. له هغې ورځې ووپرېږئ چې د ولس لاس ستاسو تر گړېوانه در رسېږي.

په پای کې يو ځل بيا يادونه کوو چې موږ په هېڅ وجه د اسلاميت او افغانيت له داعيې څخه نه شو تېرېدلای، نه يوازې د هويت په تذکره کې د اسلاميت او افغانيت تسجيل غواړو، بلکې د ټولو هغو په اصطلاح قوانينو لغوه کېدل غواړو چې زموږ د خلکو د حقه حقوقو د مخنيوي سبب گرځي، له حکومته غواړو چې د نورو قوانينو په تسويد او تصويب کې له زيات دقت څخه کار واخلي، هسې نه چې لکه د تذکرو په شان په نورو قوانينو پسې هم ولس راپاڅېږي.

په درناوي

د اسلاميت او افغانيت په ملاتړ

د لاريونونو د انسجام کمېټه

لاریونونه او د انسجام کمیټه

بسم الله الرحمن الرحيم

د اسلامیت او افغانیت د ملاتړ لپاره د پراخو لاریونونو

د انسجام کمیټې اعلامیه

دا لیکنه د (۲۰۱۵م) کال د سپتمبر پر (۲۰)مه نېټه شوې او پر هماغه مهال خپره شوې ده.

درنو هېوادوالو! په تېرو شلو ورځو کې د هويت په تذکرو کې د اسلامیت او افغانیت په ملاتړ د هېواد په گڼو ولایتونو، مرکز کابل او تر هېواده بهر د زرگونو افغانانو له خوا پراخ سوله ییز لاریونونه، اعتراضونه او مدني حرکتونه ترسره شول، خو حکومت لا تر دې دمه د دې هېوادپالو، اسلامپالو او ملتپالو افغانانو قانوني غوښتنو ته کوم مثبت ځواب نه دی ویلی. اوس جمهور رییس غواړي د (سیاسي اجماع) تر نامه لاندې یو شمېر پخواني سولېدلي ډلمرشان او نور اشخاص راټول کړي، له هغو سره تر مشورې وروسته په دې باب خپله په اصطلاح وروستی پربکړه اعلان کړي. په دې سیاسي اجماع کې د افغان ولس استازي چې په لویو مظاهرو کې یې تصویر څرگند شو، نه د یوه لوري په توگه مطرح دي او نه په اصطلاح د سیاسي اجماع برخه او طرف گڼل کېږي. کېدی شي په دې سیاسي اجماع کې ځینې مخلص او مصلح اشخاص هم وي، خو څرنگه چې په دې سیاسي اجماع کې یو شمېر مغرض، سیاسي او ولس رټلي اشخاص شامل دي او په هېڅ ډول د افغان ولس د اساسي او قانوني غوښتنو تمثیل نه شي کولای او ان په ماضي کې یې د ملي هويت پر وړاندې هڅې هم ترسره کړي، نو ځکه خو دا ډول سیاسي اجماع افغان ولس ته د منلو وړ نه ده. افغان ملت سره تر

ټولو غوره سياسي او ملي اجماع همغه لويه جرگه ده چې د هغې د پرېکړې له مخې اساسي قانون د يوې اجماع په ترڅ کې رامنځته شو. تر لويې جرگې او اساسي قانون پورته موږ د ملي ارادې د تمثيل نورې لورې مرجعې نه لرو. نو هره هغه سياسي اجماع چې له دې دوو سترو قانوني سرچينو سره په ټکر کې وي، مسلمان افغان ملت ته د منلو وړ نه ده.

جمهور رييس هر چا سره د سلا مشورو حق لري، خو دا ټولې مشورې او ناستې پاسټې بايد د اساسي قانون له محتواياتو سره په مخالفت کې واقع نه شي او د قدرت نورې ناقانونه سرچينې رامنځته نه کړي.

د اسلاميت او افغانيت د ملاتړ لپاره د پراخو لاريونونو د تدارک او انسجام کمېټه يو ځل بيا له جمهور رييس څخه غواړي چې د سياسي اجماع پرځای اساسي قانون ته مراجعه وکړي. اساسي قانون پر هغوی ومنئ نه دا چې د هغو پرېکړې تر اساسي قانون لورې وگڼل شي. د انسجام کمېټه په ډاگه اعلانوي، هره هغه پرېکړه چې له دې اجماع څخه رامنځته شوه او د ملت د هيلو او د اساسي قانون خلاف وه، هغه موږ ته د منلو وړ نه ده او افغان ولس به تر هغه وخته پورې خپلو لاريونونو او نورو مدني حرکتونو ته ادامه ورکوي، تر څو چې د اساسي قانون محتوايات نه وي عملي شوي.

په درنښت

د اسلاميت او افغانيت د ملاتړ لپاره د پراخو لاريونونو

د تدارک او انسجام کمېټه

د هویت د تذکرو په اړه وروستی وضاحت د افغانستان ملي تحریک اعلامیه

دا لیکنه د (۲۰۱۶م) کال د اپریل پر (۱۳)مه نېټه لیکل شوې او خپره شوې ده.

د هویت د تذکرو داسټان اوږد دی، موږ خپلو هېوادوالو سره ژمنه کړې وه چې د برېښنایي تذکرو په باب به هره نوې خبره وخت پر وخت خپلو هېوادوالو سره شریکوو. خو ورځې وړاندې جمهور رییس د کابینې د تقنین کمیټې ته دنده وسپارله چې په پخواني قانون کې د تعدیل لپاره یوه نوې طرحه وړاندې کړي. یادې کمیټې یوه نوې طرحه جوړه کړه چې د هغې له مخې به د هویت د تذکرو پر لومړي مخ (ملت) او (قوم) دواړه ستونزونه لیکل کېږي. دا کار څه ناڅه د هېوادوالو د خوښۍ وړ وگرځېد، خو دا طرحه لا هم د عدلیې وزارت له خوا د کابینې غونډې ته نه ده لېږل شوې او په مخ کې یې یو لړ خنډونه لیدل کېږي. لا هم د جمهور رییس او د هغه د اجرائیه رییس ترمنځ په دې باب اختلافات موجود دي. جمهور رییس لا هم پر خپلې کابینې واکمن نه دی، د کابینې اکثریت غړي د ډاکټر عبدالله پلویان دي او جمهور رییس د قانون د حاکمیت جرئت او ځواک نه لري.

اوس د جمهور ریس شاوخوا ځانساتې کړې غواړي، خو نور ناقانونه
اېشنونه وړاندې کړي؛ بناغلی غني له بناغلي عبدالله سره یوه بله ناقانونه
معامله وکړي او د ولس په سترگو کې خاورې وشیندي.
مور داسې فکر کوو چې د بې وسه او بې کسه جمهور ریس له وسه د
خیر هیله پر نهیلی بدلېږي او دا حالت ولس یو ځل بیا لویو مظاهرو ته
اړباسي. مور به په نږدې راتلونکي کې یوځل بیا له بېلابېلو ملي او مدني
خوځښتونو سره گډه غونډه او غونډې ولرو، د افغانیت او اسلامیت د داعیې
او لاریونونو کمېسیون به هم بیا فعالېږي او په راتلونکي اوونۍ کې به په دې
باب غونډه ولرو، د اوس لپاره پر همدې وضاحت بسنه کوو.

درنښت

د هېواد د پرمختیا او د ملي او اسلامي هویت

د خونديتابه په هیله

د افغانستان ملي تحریک

درالانشاء

یو حل بیا د هویت د تذکرو په باب د افغانستان ملي تحریک اعلامیه

دا اعلامیه د (۲۰۱۶م) کال د اگست میاشتې پر (۲)یمه نېټه لیکل شوې
او خپره شوې ده.

لکه څنګه چې هېوادوال خبر دي د هویت د تذکرو مسئله د حامدکرزي په مشرۍ له تېر حکومت څخه اوسني حکومت ته په میراث پاتې، تېر حکومت که څه هم په هویت پانډو کې د افغانیت او اسلامیت د تسجیل لپاره د هېوادپالو افغانانو قانوني غوښتنې عملي نه کړې، خو کرزي د ملي شورا له خوا د ناقانونه فرمان د توشیح جرئت هم ونه کړ او د نفوسو د احوالو د ثبت په اصطلاح قانون همداسې معلق پاتې شو. د اشرف غني د کاندیدۍ پرمهال نوموړي له بېلابېلو ټولنو په تېره بیا د افغانستان ملي تحریک سره ژمنه وکړه چې د نورو لویو ملي مسایلو ترڅنګ به د هویت په تذکرو کې ضرور د (افغان) او (اسلام) کلیمې لیکو، خو دې ښاغلي د نورو تېرو وعدو په شان نه یوازې دا ملي داعیه عملي نه کړه، بلکې د هغې خلاف یې نوموړی ناقص قانون لاسلیک کړ او د نشر لپاره یې واستوه. ملتپالو افغانانو بیا اعتراضونه وکړل او د ملي وحدت د حکومت له همدې مشر سره یې کتنه وکړه، ده ښاغلي بیا ژمنه وکړه چې د (۱۳۹۳ل) کال د کب ترپایه به دا مشکل حل

کړم. خو بيا يې هم خپله وعده عملي نه کړه، اجرائيه رييس سره هم کتنه وشوه، خو د رد او تاييد څرک ونه لگېد.

تر هغه وروسته د هېوادوالو له خوا تر (۲۴) زياتې مظاهري وشوې او گڼ شمېر اعتراضونه، دولتمشر بيا د بېلابېلو بنسټونو له استازو سره د ملاقات ژمنه وکړه، کله چې دا هينت ارگ ته ورغی، ځان يې د مريضی په نامه پټ کړ او خپل مشاورين بناغلی (حنيف اتمر) او بناغلی (اکرم خپلواک) يې د مذاکري لپاره راولېږل، هغوی ژمنه وکړه چې دا مشکل به حلوو، خو تاسو نورې مظاهري مه کوئ، د هغوی ژمنه دومره ټينگه وه چې ويل يې که خبره ان زموږ پر استغفی هم تمامه شي، موږ ورته حاضر يو. بيا د ملي اجماع خبره مطرح شوه او نورې ډول ډول لارې، اوازې او انگازې خپرې شوې، په سوونو څه چې په زرگونو تماسونه ونيول شول، خو د مفکر صيب په گډون هېڅ چارواکي پرې سر ونه گراوه. د سرور دانش په مشرۍ د کابينې حقوقي څانگې هم يوه طرح جوړه کړه، د هغې مړې او ژوندی هم معلوم نه شو. لنډه دا چې له تذکرو څخه يو ناسور زخم جوړ شو چې اوسمهال يې هېڅ واکمن د علاج جرئت نه کوي.

اوس بيا اوازې دي چې اجرائيه رياست کومه طرح جوړه کړې او پر مفکر جمهور رييس يې منلې ده. دا چې په دې طرح کې به څومره درغلي وي دا پته چاته نه لگي، موږ سره له دې چې اکثر و اړوندو ارگانونو او اشخاصو سره په تماس کې شو، خو هېڅ معلومات مو ترلاسه نه کړای شول، دا پته اوس نه شته چې دا طرح د ډاکتر عبدالله عبدالله رحيمي (مجيب الرحمن رحيمي) جوړه کړې او د ډاکتر اشرف غني رحيمي (عبدالسلام رحيمي) ته يې لېږلې که کومه بله مسئله ده، خو د جمهور رييس د نيم

درجن ویندویانو او څلورنیم شلې مشاورینو په گډون یو هم ترې پوره خبرتیا نه لري. نو ځکه مو دغه مبهم حالت یو ځل بیا له خپلو هېوادوالو سره شریک کړ .

دا چې هېوادوال او مدني بنسټونه او د دې ملي داعیې لارویان په دې برخه کې کومه پرېکړه کوي او د مفکر صیب نافکره پرېکړو ته څه ځواب وايي، د ټولو بنسټونو سلا مشورو او گډ غبرگون پورې اړه لري، خو د دې ټکي یادول هم ضروري بولو چې که نور څوک په دې برخه کې خپل مسوولیت ادا کوي او که نه، ملي تحریک چې د دې داعیې له اصلي بنسټونو او سرغندویانو څخه دی، له دې داعیې څخه په هېڅ ډول تېرېدونکی نه دی. ان که خبره د مفکر د بلواکې واکمنۍ پر ړنگېدو او د ملي تحریک ژوند ته د سختو گواښونو په قیمت هم تمامه شي، تحریک به د خپل ملت دا ملي داعیه پالي .

په درناوي

د افغانستان ملي تحریک

دارالانشاء

له جمهور رییس څخه د قانوني سمون غوښتنه

ټاکل شوې وه د (۱۳۹۵ل) کال د ملي شورا د دوینو رخصتیو پرمهال جمهور رییس ډاکتر اشرف غني د یوه تقیني فرمان له لارې د هویت په تذکره کې قانوني سمون راوولي. دوینی رخصتي هم تېره شوه، خو جمهور رییس پر خپلې ژمنې وفا ونه کړه. دغه لیک د بېلابېلو مدني ټولنو او خوځښتونو له خوا پر همدې بنسټ ولیکل شو او له هغه څخه غوښتنه وشوه چې د تذکرو تر وېش دمخه باید په هغو کې قانوني سمون راشي.

د افغانستان د اسلامي جمهوریت محترم مقام ته

په برېښنایي تذکرو کې د اسلامیت او افغانیت د تثبیت غوښتنه

له هغې ورځې چې د نفوسو د احوال د ثبت قانون او په تېره بیا د هویت یا تابعیت د تذکرو د چاپ او وېش په باب بحثونه پیل شوي، نو له همدې ورځې یو شمېر ناڅرگندو عناصرو هڅه پیل کړې، چې له غبن، چل، فرېب او نورو نامشروعو لارو د هېواد اسلامي او ملي هویت مسخه کړي او دا کار د قانون تر پردې لاندې په ناقانونه ډول مخته بوځي. دوی په خپلو دې هڅو کې تر یوه حده بریالي شول، کله چې د هویت په تذکرو کې د (دین) او (ملت) د ستونونو د لیکلو خبره مطرح شوه او د ټولو هېوادوالو هیله وه چې د دین د ستون په مقابل کې هر مسلمان افغان ته (اسلام) او د (ملت) ستون په مقابل کې د هېواد هر وګړي ته د (افغان) کلیمه ولیکل شي او په دې ډول د افغانانو اسلامي او ملي هویت خوندي شي، خو دې ناڅرګندو عناصرو د چل او غبن له لارې د هویت په تذکره کې د دې دواړو سترو

ارزښتونو د لیکلو مخه ونیوله. سره له دې چې د ملي شورا اکثریت وکیلان د دې ارزښتونو غوښتونکي وو، خو یو شمېر عناصرو له داسې فرېب څخه کار واخیست چې عملاً یې د دې ارزښتونو مخه ونیوله. وروسته د ولس د بېلابېلو پرگنو له خوا مظاهري وشوې او ملي شورا مجبوره شوه، د یوه گډ کمېسیون له لارې د (دین) ستون بېرته تذکرې ته داخل کړي، خو پر (ملت) یې بیا هم خاورې واړولې، پخواني ولسمشر هم ژمنه وکړه چې دا نیمگړی قانون به تعدیلوي او سمون به په کې راولي، خو هغه پر خپله ژمنه وفا ونه کړه.

اوسني ولسمشر (ډاکټر اشرف غني) هم د ۱۳۹۳ ل کال د مرغومي په میاشت کې د بېلابېلو مدني، کلتوري ټولنو او قومي شوراگانو د استازو په غونډه کې له هغو سره ژمنه وکړه چې د همدې کال د (دلوې) په میاشت کې به د ملي شورا د ژمنو رخصتو پر مهال د یو تقنیني فرمان له لارې د (ملت) ستون هم د هویت په تذکره کې زیاتوي او د هېواد هر وگړي ته به د (افغان) کلیمه لیکي.

تر هغه وروسته ولسمشر له بېلابېلو اړوندو ارگانونو او اجرائیه رییس ښاغلي (ډاکټر عبدالله عبدالله) سره هم سلا مشوره وکړه او ټولو د (ملت) د ستون له لیکلو سره موافقه وکړه، ولسمشر غني د یو تقنیني فرمان د متن د ترتیب غوښتنه وکړه او ژمنه یې وکړه چې د ملي شورا د دوینو رخصتو پر مهال به د یو تقنیني فرمان په ترڅ کې د تذکرې پر لومړي مخ د هېواد هر وگړي ته د (افغان) کلیمه لیکل کېږي، د فرمان متن هم ترتیب شو، خو تر اوسه پورې ولسمشر دا فرمان لاسلیک نه کړ.

اوس په هېواد کې بېلابېلو ملي بنسټونو، مدني ټولنو، فرهنګي بنسټونو، قومي شوراگانو، سیاسي خوځښتونو او په ټوله کې ټولو اسلامپالو او ملتپالو

هېواد مینو افغانانو غوښتل، یوځل بیا پر سترو مظاهرو او لاریونونو لاس پورې کړي او په خپله هويت پانځه کې خپل اسلامي او ملي هويت (اسلامیت) او (افغانیت) تثبیت کړي، خو د دې ټولو بنسټونو د همغږۍ جرگې تر مظاهرو دمخه غوره وبلله چې له قانوني لارو چارو د خپلې داعیې د تثبیت غوښتنه وکړي. دا بنسټونه د جمهوري ریاست له محترم مقام او په تېره بیا شخصاً له قدرمن جمهور رییس محمد اشرف غني څخه هیله لري چې د ملت دې داعیې ته له قانوني لارې هرکلی ووایي. څرنگه چې د هويت د تذکرو په باب د ملي شورا پرېکړه د اساسي قانون د څلورمې مادې د پنځمې فقرې مخالفه ده، نو لازمه او ضروري ده چې دا پرېکړه د یادې مادې له محتوا سره سمه اصلاح شي. د اساسي قانون د څلورمې مادې په پنځمه فقره کې راغلي دي: ((د افغان کلیمه د ملت پر هر وگړي اطلاق کېږي)). نو څرنگه چې تذکره هم د هېواد هر وگړي ته ورکول کېږي او د هر وگړي ملي هويت (افغان) دی، نو ځکه موږ غواړو د همدې فقرې پر اساس د هويت په تذکره کې د (دین) ستون تر څنګ د (ملت) ستون زیات شي او په مقابل کې یې هر هېوادوال ته (افغان) کلیمه ولیکل شي. په دې ډول به هم د اساسي قانون محتوا او روحیه تطبیق شي، هم به ملي وحدت تامین شي او هم به ملي هويت او یووالي ته پېښ گواښونه کمزوري او له منځه لاړ شي او د هېواد د دښمنانو هغه دسیسې به هم شنډې شي چې واحد افغان ملت پر بېلابېلو نومونو او ټوټو وېشي. موږ له تاسو څخه هیله لرو چې د هويت تذکرو تر سمون دمخه د دې تذکرو د وېش په باب ټوله نیمګړې پروسه ودرول. کله چې یاد سمون راغی تر هغه وروسته دې د تذکرې د وېش په اړونده اداره کې هم پوره سمون او پیاوړتیا راشي، بیا به حکومت،

ولس او د هېواد مدني بنسټونه په گډه د دې بهير د برياليتوب لپاره هلې ځلې کوي، د اسلامي او ملي هویت له تثبيت پرته د نيمگړې تذکرې وېش د هېواد اسلامي او ملي ارزښتونو سره د مخالفت مانا لري او هېڅ افغان ته د منلو وړ نه ده، په داسې يو حالت کې که د مظاهرو په گډون هر ډول مشکل پيدا شو، نو مسووليت به يې د ولسمشر او نورو دولتي چارواکو پر غاړه وي. خو هېوادپال او اسلامپال افغانان به تر هغه پورې خپلې مبارزې ته دوام ورکوي چې خپل اسلامي او ملي هویت يې نه وي تثبيت کړی، د اسلامي او ملي داعيې د پوره کېدو په هيله.

په درناوي

د هېواد مدني ټولنې، قومي شوراگانې او سياسي خوځښتونه

د تابعیت په تذکرو کې د ملت او قوم ستون د لیکلو په باب د افغانستان ملي تحریک اعلامیه

۱۵ اعلامیه د (۲۰۱۷م) کال د مارچ میاشتې پر (۲)یمه نېټه لیکل شوې او خپره شوې ده.

د افغانستان ملي تحریک چې له څلورو کلونو راهیسې له یو شمېر نورو مدني او ملي حرکتونو سره یې یو ځای او اوږه پر اوږه د ملي هویت په تذکرو کې د (اسلام) او (افغان) کلیمو د لیکلو لپاره مبارزه کړې او په دې برخه کې یې ان د مخکینۍ رول لوبولای، په دې خبره خوشاله دی چې اوسني گډوله حکومت لږ تر لږه د قانون د یوې مادې یوې برخې ته غاړه کېښوده. ویل کېږي چې جمهور رییس د یو تقنیني فرمان له مخې په تذکرو کې د دین ستون ترڅنګ د (ملت) او قوم ستون د لیکلو حکم کړی دی. ملي تحریک که څه هم د هویت په تذکرو کې د (دین) او (ملت) ستونونو پر لیکلو ټینګار کاوه، خو چې د ځینو نورو خلکو په غوښتنه د قوم ستون هم زیاتېږي، مور یې د زیات مخالفت وړ نه بولو. د جمهور رییس تقنیني فرمان افغان ولس ته کومه اضافي ډالۍ نه ده، یوازې د اساسي قانون له روحیې سره سم یې گام اخیستی دی، خو بیا هم یو نسبي پرمختګ گڼل کېدی شي. د افغانستان ملي تحریک ټولو ملي او مدني حرکتونو ته بلنه ورکوي چې

خپلو ملي او قانوني مبارزو ته په دقت سره دوام ورکړي، ترڅو چې نه يوازې د ملي هویت د تذکرو مسله له اساسي قانون سره سمه عملي شي، بلکې نورو دېته ورته مسایلو ته لا پسې متوجه اوسي، چې حکومت تر دې زیات له قانون څخه سرغړاوی ونه کړي او قانون د خپلو شخصي موخو لپاره تر دې زیات قرباني نه کړي.

د اساسي قانون او نورو قوانینو د تطبیق په هیله

په درنښت

د افغانستان ملي تحریک دارالانشاء

د تذکرو د وېش د ادارې او ازموينې په اړه د افغانستان ملي تحریک اعلامیه

۱۵ اعلامیه د (۲۰۱۷م) کال د می پر (۱۰) مه نېټه لیکل شوې او خپره شوې ده.

له هغې ورځې چې د طالبانو نظام ړنگ شوی، نو د دولت پر ټولو حساسو رگونو د نظار شورا د سکتارستي ډلې حاکمیت ټینګ شوی، دا هغه ډله ده چې د اسلام تر نامه لاندې ژبنی، سمی او اتنیکی اجنډا پر مخ وړي. دوی د طالبانو د نظام تر ړنگېدو وروسته د نورو ادارو ترڅنګ د مرکزي احصایې اداره او د نفوسو د احوالو د ثبت اداره تر بشپړ کنټرول لاندې راوسته، د مرکزي احصایې ادارې له پنجشېر ولسوالۍ څخه د ولایت جوړونې لپاره جعلی احصایه جوړه کړه او همدارنګه یې د پارلماني څوکیو په وېش کې له پښتون مېشتو ولایتونو څخه (۱۵) څوکی نورو سیمو ته انتقال کړې، د نفوسو د احوالو ثبت ادارې هم هڅه کوله چې د پښتنو قومي هویت حذف کړي او یو شمېر پښتنو ته تاجک هویت ولیکي، دوی خبره ان د افغان هویت حذف ته هم ورسوله او د دوی د نیمګړې طرحې او همدارنګه په ملي شورا او حکومت کې د یو شمېر ایران پلوه ډلو د توطیو او دسیسو له امله ملي او اسلامي هویت هم له گواښ سره مخ شو.

د افغانستان ملي تحریک په شمول یو شمېر ملتپالو او اسلامپالو خوځښتونو پر خپل وخت گام پورته کړ او د عام ولس ذهنیت یې دې خطر ته راواړوه، ولس پر مظاهرو لاس پورې کړ او تر درې کلونو متواترو مظاهرو او مبارزو وروسته د (ملي وحدت) په نامه د گډوله حکومت چارواکي او په تېره بیا د یاد حکومت مشر (ډاکټر غني) دېته اړ شو چې د یوه فرمان له لارې د هویت په تذکرو کې د (اسلام) او (افغان) کلیمو لیکلو ته ځای ورکړي. ولس په تمه و چې ژر به د تذکرو د وېش لړۍ پیل شي. تر دې فرمان د مخه به د تذکرو د وېش ادارې، ستمي کړیو او د هغو اړوندو ادارو چغې وهلې چې دوی سل په سلو کې د تذکرو وېش ته تیاری لري، خو کله چې فرمان صادر شو، یوه میاشت نور وخت یې هم وغوښت، بیا یې درې میاشتې وخت نور پسې وغوښت او دا دی دا لړۍ لا روانه ده. هدف دا دی چې د نوي فرمان د محتوا د مخنیوي په خاطر نورې پلمې او خنډونه جوړ کړي. کله چې د هویت په تذکرو کې د (اسلام) او (افغان) کلیمو د لیکلو په خاطر له دولت مشر غني سره د ملي خوځښتونو په استازۍ د یوه (لس کسيز) هیئت اساسي غونډه وه، نو دولت مشر هلته یادونه او ژمنه وکړه چې د تذکرو د وېش اداره د مالي فساد په گډون ډېرې ستونزې لري او زه غواړم دا پر یوې خپلواکې ادارې بدله کړم، موږ فکر کاوه چې له نوي فرمان سره سم به د تذکرو په اداره کې هم بدلون راشي، خو تردې دمه دا ژمنه عملي نه شوه.

د افغانستان ملي تحریک په دې نظر و چې لومړی دې د تذکرو د وېش په اداره کې بدلون راشي او ورسره سم دې د تذکرو وېش پیل شي، خو که چېرې اداري سمون ژر ممکن نه وي، نو ژر تر ژره دې د (اسلام) او (افغان) کلیمو په ثبت سره د تذکرو د وېش لړۍ پیل شي او ورسره سم دې په دې

اداره کې سمون راشي، هدف مو دا و له هرې ممکن لارې چې وي لومړی دې د اسلامیت او افغانیت هغه لویه داعیه ترسره شي او بیا دې ورسره هممهاله، متصله او یا هم په تدریجي ډول اداري اصلاحات پلي شي. که څه هم موږ سل په سلو کې په دې نظر وو چې د تذکرو د ادارې فعلی جوړښت په هېڅ وجه د دې ملي پروسې د پرمخبيولو صلاحیت، ظرفیت او کفایت نه لري او په واقعیت سره دا یو ملت ضد ترکیب دی چې په دې اداره کې راټاله شوی، په همدې خاطر موږ په هغه پیل کې د دې ادارې تشکیلاتي جوړښت د برېښنايي رسنیو له لارې هېوادوالو ته خپور کړ.

اوس چې د تذکرو د وېش لپاره د مامورینو د استخدام د ازموینو کوم کار پیل شوی، دا هم د یادې ادارې د همغو پخوانیو توطیو د کړیو یو لړۍ ده چې غواړي ملي بهیرونه بدنام او له خنډونو سره مخ کړي، بده یې لا دا چې دا بهیر یې د اداري اصلاحاتو د خپلواک کمېسیون په نامه یو کمېسیون ته، چې خپله د فساد یوه ځاله گڼل کېږي، هغه ته سپارلی دی.

د یاد کمېسیون نوی مشر (نادر نادري) چې په خپله په یو ملت ضد سیاسي جریان پورې اړه لري، دا جریان ملت ضد او په تېره بیا پښتون ضد سابقه لري، په خپله یاده پروسه نوره هم له ستونزو سره مخامخ کړې. اوس چې یو شمېر ورونو د فیسبوک له لارې خپل غږ اوچت کړی، دا یو مثبت کار دی، خو پوره او کره نه دی، فیسبوکي مبارزه او عملي مبارزه زیات واټن لري، نو د دې لپاره چې زموږ د هېوادوالو فیسبوکي مبارزه عملي رنگ راوړي، ښه به وي چې د ټولو حرکتونو یو یو استازی او یا هم د دې برخې نور مبارزین د راتلونکې یکشنبې پر ورځ چې د ثور میاشتې له (۲۴)مې نېټې سره سمون خوري، ماسپښین دوه بجې په کابل کې د ژوندون ټلوېزيون

مركزی دفتر ته تشریف راوړي او هلته به هم د تذکرو د وېش د ادارې، هم د اداري اصلاحاتو کمېسیون، هم د پاسپورټ د ادارې او هم په نورو دولتي ادارو کې د پښتو ژبې او هم د پښتنو د حقو حقوقو په باب اساسي بحث وکړو، عملي لارې چارې به په گوته کړو او بیا به پرې عمل وکړو. ژوندون تلوېزيون مو ځکه د ادرس په توگه یاد کړ چې هم یې ټولو ته ادرس معلوم دی او هم یې د ملي هویت په مسله او نورو ملي مسایلو کې خپل ملي رول په ښه او غوڅ ډول ادا کړی دی .

د افغان ولس د حقوقو د ترلاسه کولو لپاره د عملي مبارزې په هیله

په درنښت

د افغانستان ملي تحریک دارالانشاء

د تذکرو ملي بهیر او د گومارني عادلانه حل لاره

دا لیکنه د (۲۰۱۷م) کال د می پر (۱۱)مه نېټه تر هغې وروسته خپره شوه چې د نفوسو د احوالو ثبت ادارې یو شمېر نوي مامورین وگومارل او دې گومارني سخت غبرگونونه راوپارول.

د تذکرو د ادارې د جوړښت او راتلونکي کاري څرنگوالي په باب ډېرې خبرې او ډېر نظرونه شته چې پر ځینو یې مور مخکې بحث کړی او پر ځینو نورو برخو به یې ضرور وروسته بحث کوو. خو اوس د گومارني لپاره یوه عادلانه حل لاره په گوته کوو:

د افغانستان د اساسي قانون محتوا داده چې د ژوند په ټولو ډگرونو کې باید متوازن انکشاف، پرمختیا رامنځته او په هره برخه کې عدالت تامین شي. د تذکرو د ازموینې په گډون ټول قوانین، مقررات، ازموینې او نور پروسیجرونه باید داسې اعیار شي چې پورتنی اصل او محتوا خوندي کړي. د کانکور او ازموینې په نوم چې کوم پروسیجرونه تطبیقېږي او دېته د (لیاقت) نوم ورکول کېږي، دا په واقعیت کې د اساسي قانون او د هېواد د وگړو ترمنځ د عدالت د تامین اصل له منځه وړي. په دې مانا چې د نورستان یو اوسېدونکی زده کوونکی، د کابل له یوه زده کوونکي یا د یوه واحد پوست لپاره متقاضی سره په یوه واحده ازموینه کې ځکه برابري نومېږي نه

شي گټلی چې د کابل زده کوونکي او يا فارغ التحصيل لپاره د نورستان په انډول لا واردمخه د ژوند ډېر سهولتونه او درسي اسانتياوې ورکړل شوې دي. د کابل زده کوونکي يا فارغ درسي ساعتونه نه دي ضايع کړي، نورې ناخوالې پرې نه دي راغلي، ژوند او درسي چاپېريال يې نسبتاً مناسب دی. خو دا په دې مانا نه ده چې د کابل اوسېدونکی به د نورستان له اوسېدونکي څخه د ذهني ځواک (IQ) له پلوه زيات قوت لري، بلکې که دا دواړه زده کوونکي يا فارغان له سره په يوه واحد چاپېريال او يوه واحد ټولگي کې کېنول شي، نو کال وروسته به په ازموينه کې دواړه سره مساوي او يا نږدې نومرې يوسي. اوس چې په هېواد کې هره بشري او انساني موضوع او يا هم دولتي دندې د سياسي توطيو تر سيوري لاندې راځي، نو ښه لاره داده چې په مرکز کې گومارنه د ولايتي استازولۍ او ونډې له مخې تنظيم شي. د ساري په توگه که د تذکرو د وېش اداره (۵۰۰) پوستونه ولري، دا پوستونه دې د نفوس په انډول د هېواد پر ټولو ولايتونو ووبشي، هر ولايت ته چې کومه ونډه ورسېدله، (د ساري په توگه لس سيټونه) په همغه ولايت کې دې له داوطلبانو څخه ازموينه واخيستل شي، په هغو کې چې کومو کسانو تر نورو لوړې نومرې وگټلې هغوی دې پر دندو وگومارل شي، په دې ډول به هم ولايتي، سمي او قومي استازولي تامين شي او هم به لياقت په پام کې ونيول شي، له دې پرته د سياسي انگېزې تر اغېز لاندې هر ډول ازموينې په هېواد کې نه يوازې د اساسي قانون محتوا زيانمنوي، بلکې هېواد له لوی بحران سره مخامخوي، لکه څنگه چې د کابل يو محصل په نورستان کې د امتحان د ورکړې څه چې د شپې تېرولو توان نه لري، دغسې د نورستان يو

اوسېدونکي ته هم په کابل کې د ازموينې اوسنۍ بڼه، د ژبې او چاپېريال بدلون خپلې خپلې ستونزې لري.

په دې برخه کې نور گڼ شمېر علمي او منطقي دلايل هم شته چې د دې ليکنې د اوږدوالي له امله ورڅخه تېرېږو، که د تذکرو اداره يا د اداري اصلاحاتو اداره او يا هم نور معترضين او متضررين غواړي، په دې برخه کې ورته پوره وضاحت او څرگندونې وړاندې کولای شم.

اوس همدومره

محمد اسمعيل يون

یو ځل بیا ملي هویت او ملي عزت د ولسي جرگې د ناکانونه پرېکړې په باب د افغانستان ملي تحریک اعلامیه

دا اعلامیه د (۲۰۱۷م) کال د اکتوبر پر (۳۰)مه نېټه خپره شوې ده.

په برېښنایي پېژندپاڼو کې د (دین) او (ملت) ستون د لیکلو لپاره د گڼ شمېر افغانانو تر پراخو او سراسري مظاهرو وروسته د (۱۳۹۵ل) کال د کب میاشتې پر (۱۲)مه نېټه جمهور رییس غني د یو تقنیني فرمان په ترڅ کې د نفوسو د احوالو ثبت قانون تعدیل کړ او دې سره اکثریت افغانانو ته داسې هیله پیدا شوه چې څه که خدای کول جمهور رییس د اساسي قانون له روحيې سره سم گام پورته کړ او هر افغان به په خپله پېژندپاڼه کې د خپل ملي او دیني هویت حق ترلاسه کړي. تر هغه وروسته پر (۳۰/۱۲/۱۳۹۵) نېټه په جمهوري ریاست کې د نفوسو د احوالو د ثبت ادارې له خوا د تذکرو د وېش د عملياتي پلان د تطبیق مسله مطرحه شوه او پرېکړه وشوه چې د دې فرمان تر صدور وروسته به په (۹۰) ورځو کې د تذکرو عملي وېش کېږي، تر هغه وروسته څو وارې دا نېټه وغځول شوه، څو میاشتې وړاندې ورته په یوه بله ناکانونه پروسه کې مامورین هم وگومارل شول. په پای کې د (۱۳۹۶ل) کال د اسد (۲۲)مه نېټه ورته د وروستۍ نېټې په توگه وټاکل شوه، کله چې هغه نېټه راورسېده، نو وویل شول چې په درې اوونیو کې به یې د وېش کار پیل شي، درې اوونۍ نورې هم پسې تېرې شوې، بیا دوه اوونۍ نور وخت وغځول شو، هغه هم پوره شو، په وعدو پسې نورې وعدې راغلې، خو یوه

هم عملي نه شوه، دا په داسې حال کې وه چې د جمهور رييس تر تقنيني فرمان وړاندې به د ملي هویت مخالفينو او د تذکرو د وېش اړوندو ادارو هره ورځ ويل چې: ((برای توزیع تذکره الکترونيکی صد در صد امدادگی وجود دارد.)) خو کله چې فرمان صادر شو، بيا د دې ((صد در صد امدادگی)) درک ونه لگېد. د افغانستان ملي تحریک له هماغه پيله د دولت لټې ته متوجه او د تذکرو د وېش په برخه کې د ټولو اړوندو چارواکو پر نېتونو شکمن و، نو ځکه خو يې په متواتر ډول له جمهوري ریاست، د نفوسو د احوالو د ثبت ادارې او د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ وزارت سره په تماس کې و او وخت پر وخت يې احوال اخیسته، خو هر ځل ژمنه تازه کېدله، موږ ځکه په دې برخه کې لويه غونډه جوړه نه کړه او دا تشویش مو ډاگيز نه کړ چې نه مو غوښتل د (زرکلن) د کنځلمارو پلويانو کنځلو ته پلمه برابره کړو، بيا به يې ويلې چې تاسې حساسیت راپاروئ، هغه دی فرمان او تطبقېږي په خیر. ملي تحریک فکر کاوه داسې لاسونه شته چې غواړي د دې تقنيني فرمان د تطبيق مرحله تر هغه وخته پورې وځنډوي چې ولسي جرگې ته دا فرمان ورشي. ولسي جرگه چې دا مهال له ملت او دولت او په تېره بيا له جمهور رييس غني سره ښه اړيکي نه لري، نو د يو شمېر هغو اشخاصو لپاره چې غواړي ملي هویت مسخ کړي، دا يو بل چانس گڼل کېده. په ولسي جرگه کې هېواد پلورو او هویت پلورو اشخاصو يو ځل بيا د تېر په شان له دې فرصت او د حکومت له بې کفایتۍ څخه گټه پورته کړه او د جمهور رييس تقنيني فرمان يې رد کړ. د ولسي جرگې دا پرېکړه د اساسي قانون د روحيې خلاف ده او يو قانون ضد عمل گڼل کېږي. د افغانستان ملي تحریک په داسې حال کې چې د ولسي جرگې دا پرېکړه په کلکه غندي، له مشرانو جرگې څخه هيله کوي چې د ولسي جرگې دا پرېکړه رد او د اساسي قانون له روحيې سره سم گام پورته او د جمهور رييس تقنيني فرمان تاييد کړي.

ددې ترڅنګ جمهور رييس ته هم په ډاگه وايو چې ستاسو او ستاسو د نورو غوږه مالو بېواکه چارواکو پر حال افسوس په کار دی چې د (۲۳۶)

ورځو په بهیر کې مو د دې وس پیدا نه کړ چې د تذکرو د وېش لړۍ پیل او خپل فرمان پلی کړئ. یو حکومت چې په اتو میاشتو کې یوه تذکره ونه شي وپشلاى شي، هغه به ملت ته نور خدمات څنگه وړاندې کړي؟

مور جمهور رییس ته په ډاگه وایو چې له نامشروع ولسي جرگې څخه د یو مشروع کار هیله لرل، خپله یو نامشروع فکر دی، که جمهور رییس او د هغه غوره مالان دا فکر کوي چې د دوی مسوولیت خلاص شو، نور نو مسوولیت ملي شورا ته راجع دی، دا خیال دې اوبو ته تېر کړي. که جمهور رییس او د هغه مړ غوږو یارانو د جمهور رییس فرمان پر خپل وخت تطبیق کړی وای، نو نن به په لکونو افغانانو ته تذکرې وررسېدلې وای او خبره به په ولسي جرگه کې د ناستو ایرانیالو پرېکړې ته نه رسېدله. مور حکومت او ولسي جرگه دواړه په دې کار کې پړه گڼو او له مشرانو جرگې څخه هیله کوو چې په دې برخه کې خپل ملي مسوولیت ادا او د اساسي قانون له احکامو او مقرراتو سره گام پورته کړي.

د افغانستان ملي تحریک له ټولو ملي او مدني حرکتونو څخه په ټینګه غوښتنه کوي، لکه څنگه چې مو پخوا په دې برخه کې په زغرده مبارزه کړې، خپلو مبارزو او مظاهرو ته دوام ورکړئ، یو بل ته لاسونه سره ورکړئ، خپل یووالی او پیوستون وساتئ او دا ملي ارمان او حق د بري منزل ته ورسوئ!

په درنښت

د افغانستان ملي تحریک دارالانشاء

يو ځل بيا ملي هویت او ملي عزت

(د ولسي جرگې د وروستۍ ناقانونه پرېکړې په باب ولسي غبرگون)

۱۵ خبرتيا د (۲۰۱۷م) کال د اکتوبر پر (۳۰) مه نېټه خپره شوې ده.

د افغانستان ملي تحریک غواړي يو ځل بيا د ملي هویت او ملي عزت د خونديتابه لپاره يوه مشورتي غونډه ولري، په دې غونډه کې به د نفوسو د احوالو د ثبت قانون په اړه د ولسي جرگې د ناقانونه پرېکړې په باب يو ځل بيا له ملي خوځښتونو او شخصیتونو سره هر اړخيز بحث وشي او د راتلونکو مبارزو، مظاهرو او حل لارو په باب به گډه پرېکړه وکړو. ملي تحریک له ټولو ملي، سياسي او مدني حرکتونو او هر هېوادپال افغان څخه په ډېر درنښت هيله کوي چې په دې مشورتي غونډه کې گډون وکړي.

په درنښت

د ملي تحریک دارالانشاء

پته: کابل - جلال اباد سړک، يکه توت درې لارې، د ژوندون ټلوېزيون جرگه خونه
وخت: د (۱۳۹۶) لمريز کال، د عقرب میاشتي (۹) مه، ماسپښين (يوه نیمه) بجه

ملي هویت او ملي عزت

تر پورته سرلیک لاندې د (۲۰۱۷م) کال د اکتوبر میاشتې پر (۳۱)مه نېټه د افغانستان ملي تحریک په بلنه د ژوندون رادیو ټلوېزیون په تالار کې د بېلابېلو مدني ټولنو، قومي شوراگانو، ملي حرکتونو او گوندونو د استازو په کپون یوه ملي او پرتمینه غونډه جوړه شوې وه.

په غونډه کې د هېواد له بېلابېلو سیمو څخه مخورو او ژبورو شخصیتونو کپون کړی و، ویناوالو په خپلو خبرو کې د نفوسو د احوالو د ثبت قانون،

چې د جمهور رییس له خوا د یوه تقنیني فرمان په توگه نافذ شوی و او پرون په ولسي جرگه کې د پردیپالو وکیلانو له خوا رد شو، په هر اړخیز ډول وڅپړه، ټولو وینوالو او گډونوالو د رایو او نظر په اتفاق سره د ولسي جرگې پرېکړه وغندله او دا یې د اساسي قانون د احکامو خلاف وبلله. د غونډې برخوالو له جمهور رییس څخه په ټینګه غوښتنه وکړه چې خپل تقنیني فرمان ژر تر ژره عملي کړي او د راتلونکې شنبې پر ورځ دې په خپله لومړنۍ تذکره واخلي او دې سره دې ډېر ژر عملاً دا پروسه پیل کړي. غونډې له مشرانو جرگې څخه وغوښتل چې د ولسي جرگې دا ناقانونه پرېکړه رد او د اساسي قانون مطابق گام پورته کړي. د غونډې برخوالو په یوه خوله دولت ته په ډاگه کړه چې که د راتلونکې اوونۍ تر پایه د اساسي قانون مطابق د تذکرو د وېش لړۍ عملاً پیل نه کړي، نو په ټول هېواد کې به لوی لوی لاریونونه پیل کړي.

گډونوالو دا خبره هم په ډاگه اعلان کړه چې د ملي او اسلامي هویت لپاره هر ډول قربانۍ ته حاضر دي او په دې برخه کې د هېڅ جابر، غاصب او پردیپال پروا نه لري. د غونډې په پای کې د ملي او اسلامي هویت د ملاتړ لپاره د تدارک یوه کمېټه هم په اختیاري او داوطلب ډول غوره شوه چې دوی به په راتلونکي کې د تذکرې او ملي هویت اړوند کارونه تعقیبوي.

د ملي او اسلامي هویت د ملاتړ لپاره

د تدارک کمیټې اعلامیه

(۱۳۹۶ ل) کال، د عقرب (۹) مه

لکه څنګه چې مو دمخه یادونه وکړه، نن د ژوندون راډیو ټلوېزیون په تالار کې د بېلابېلو مدني ټولنو، قومي شوراګانو، د ملي حرکتونو او ګوندونو د استازو په ګډون یوه ملي او پرتمینه غونډه جوړه شوې وه. دا غونډه په عاجل ډول رابلل شوې وه.

په غونډه کې د هېواد له بېلابېلو سیمو څخه مخورو او ژبورو شخصیتونو ګډون کړی و او هر یو د یوه مدني او ملي بنسټ استازولي کوله، ویناوالو په خپلو خبرو کې د نفوسو د احوالو د ثبت قانون، چې د جمهور رییس له خوا د یوه تقنیني فرمان په توګه نافذ شوی و او پرون په ولسي جرګه کې د پردیپالو وکیلانو له خوا رد شو، په هر اړخیز ډول وڅېړه، ټولو ویناوالو او ګډونوالو د رایو او نظر په اتفاق د ولسي جرګې پرېکړه وغندله او دا یې د اساسي قانون د احکامو خلاف وبلله. د غونډې برخوالو د ملي هویت په تسجیل سره د تذکرو د عملي وېش پر میکانیزم ټینګار وکړ او ویې ویل چې د دې کار لپاره باید تر هغه پورې د تدارک یوه کمیټه فعاله وي چې تر څو پورې د جمهور رییس تقنیني فرمان عملي شوی نه وي. د غونډې برخوالو له جمهور رییس څخه په ټینګه غوښتنه وکړه چې خپل تقنیني فرمان ژر تر ژره عملي کړي او د راتلونکې شنبې پر ورځ دې په خپله لومړنۍ تذکره واخلي او دې سره دې ډېر ژر عملاً دا پروسه پیل کړي. غونډې له مشرانو جرګې

څخه وغوښتل چې د ولسي جرگې دا ناقانونه پرېکړه رد او د اساسي قانون مطابق گام پورته کړي. د غونډې برخوالو په يوه خوله د ولت ته په ډاگه کړه چې که د راتلونکې اوونۍ تر پایه د اساسي قانون مطابق د تذکرو د وېش لړۍ عملاً پيل نه کړي، نو په ټول هېواد کې به لوی لوی لاريونونه پيل کړي. د غونډې برخوالو وويل چې دوی به د خپلو مظاهرو لړۍ له ملي شورا څخه پيلوي، ولايتونو ته به يې غځوي او همدارنگه د ټولو هغو ارگانونو دروازي به ټکوي چې د قانون د پلي کولو مسووليت لري.

گډونوالو دا خبره هم په ډاگه اعلان کړه چې د ملي او اسلامي هویت لپاره هر ډول قربانۍ ته حاضر دي او په دې برخه کې د هېڅ جابر، غاصب او پرديپال پروا نه لري. د غونډې په پای کې د دې غونډې د برخوالو له جملې څخه د ملي او اسلامي هویت د ملاتړ لپاره د تدارک يوه کمېټه هم په اختياري او داوطلب ډول غوره شوه چې دوی به په راتلونکي کې د تذکرې او ملي هویت اړوند کارونه تعقيبوي.

هېوادوال کولای شي د پاتې کارونو او راتلونکو پرمختياوو لپاره د تدارک کمېټې له لاندې ښاغلو داوطلبو غړو سره اړيکي ونيسي:

هویت، ملي نژاد / گام پر گام له ملي هویت سره
ملي

-
- ۱- خیر الله شینواری - ۰۷۹۹۱۵۹۴۷۱
  - ۲- انتظار خادم- ۰۷۸۱۷۸۱۵۰۰
  - ۳- شفیع اعظم- ۰۷۰۰۰۰۱۳۱۱
  - ۴- صفت خُواک - ۰۷۲۸۷۰۵۵۵۵
  - ۵- فیض محمد خَلاند- ۰۷۷۷۸۰۰۰۱۱
  - ۶- ضیاء الرحمن ضیاء - ۰۷۰۰۶۵۱۰۰۸
  - ۷- خیر ستوری - ۰۷۰۷۶۷۶۰۳۰
  - ۸- ذبیح الله هېوادوال- ۰۷۴۴۵۰۷۹۶۲
  - ۹- اول گل احمدزی - ۰۷۲۹۳۱۰۳۸۳
  - ۱۰- محمد ادريس همت- ۰۷۸۰۳۰۶۹۳۱
- تر دې وروسته د تدارک کمېټې غړو خپل کارونه سره ووبشل او د ملي شورا مخې ته یې د مظاهري لپاره د چمتوالي هڅې پیل کړې.

د ملي شورا مخې ته لاریون

کله چې ولسي جرگې د برېښنايي تذکرو په باب د جمهور رييس تقنيني فرمان رد کړ، نو يو ځل بيا د ولسي جرگې پر وړاندې غبرگونونه راوبارېدل. د غبرگونونو په دې نوې څپه کې عدالت گوند او يو شمېر نورو ځوانانو د ملي او اسلامي هویت (افغانيت) او (اسلاميت) د ساتنې په موخه لاریون تر سره کړ.

نن سهار چهارشنبه د لړم مياشتې لسمه نېټه عدالت گوند د سلگونو تنو ځوانانو په ملتيا د ملي شورا مخې ته پراخ لاریون ترسره کړ، په دې لاریون کې د عدالت گوند غړو او د هيواد يو شمېر با احساسه ځوانانو گډون کړی و.

لاریون د سهار پر لسو بجو د ملي شورا پخواني ودانۍ له دروازې څخه پیل شو، لاریون کوونکو (بې هویته تذکرې نه اخلو، مرگ د پارلمان پر پردیپالو وکیلانو، مرگ پر مزدورو، او بې هویته وکیلانو، ولسي جرگه دې

منحل شي ، مرگ د ايران او پاکستان پر جاسوسانو) او نورو شعارونو په ورکولو سره ځان د ملي شورا د نوې ودانۍ مخې ته ورسوه.

د عدالت گوند رهبري شورا غړو د لاریون په ترڅ کې له ولسي جرگې څخه د یادې موضوع په اړه د وضاحت غوښتنه وکړه چې د ولسي جرگې اداري پلاوي له خوا د ځواب ورکولو په موخه د ولسي جرگې لومړي مرستیال حاجي نذیر احمدزي په مشرۍ وکیل نادرخان کتوازی، وکیل عبدالله بارکزی، وکیل مخدوم، وکیله سنگین، وکیل ابراهیم غبستلی د لاریون مخې ته حاضر شول او د موضوع په اړه یې لومړی له عدالت گوند او لاریون کوونکو څخه مننه وکړه او ژمنه یې وکړه چې دوی به تل له عدالت گوند سره په دې حقه داعیه کې اوږه پر اوږه ولاړ وي او زیاته یې کړه چې هېڅوک نه شي کولی له افغان کلیمې څخه پرته پیژند پانې پر افغان ولس ومني. د لاریون په پای کې د عدالت گوند رهبري شورا له خوا یو څو ماده ییزه پریکړه لیک هم د ولسي جرگې د دغه اقدام په باره کې صادر شو چې متن یې په لاندې ډول دی:

۱. د ولسي جرگې زیات شمېر پردیپاله وکیلانو یو ځل بیا ملي خیانت وکړ او د ملت د طبیعت خلاف او د اساسي قانون د (۴) مې مادې پرضد یې پرېکړه وکړه او تذکرو څخه یې افغان کلیمه حذف کړه. مور دا خاینانه پرېکړه غندو او ملت به ورسره حسابي کوي.

۲. مشرانو جرگې نه په کلکه غواړو چې د ولسي جرگې وروستی پرېکړه رد کړي، ځکه یاده پرېکړه د قانون خلاف ده.

۳. حکومت او د تذکرو اداره باید د ولسمشر د تقنیني فرمان له مخې ژر تر ژره د تذکرو وېش پیل کړي.

۴. که چېرته مشرانو جرگې هم، د قانون او ولس د طبیعت او غوښتنې خلاف پرېکړه وکړه! موږ به په ټول هېواد کې په پراخو لاریونونو لاس پورې کړو.

۵. هېڅ افغان به بې هویته تذکره وانخلي، ځکه اسلامیت او افغانیت زموږ ارزښتونه او سرې کرښې دي. په هېڅ صورت ترې نه تېرېږو.

تل دې وي افغانستان
ژوندي دې وي د عدالت لارویان

بسم الله الرحمن الرحيم
د دیني عزت او ملي هویت
په ننگه د ولسي لاریون خبرتیا

دا خبرتیا د (۲۰۱۷م) کال د نومبر پر (۶)مه نېټه خپره شوې ده. په هېواد کې ځینې فعال اسلامپال، ملتپال او هېوادپال حرکتونه، سیاسي خوځښتونه او قومي شوراګانې غواړي، د اسلامیت او افغانیت؛ د خپل دیني او ملي عزت په ننگه د ملي شورا مخې ته یو پراخ لاریون تر سره کړي، له ټولو اسلامپالو، هېوادپالو او ملتپالو افغانانو څخه په ډېر درنښت هیله کېږي چې په دې پراخ ولسي لاریون کې ګډون وکړي او په دې ډول خپل ملي او دیني مسوولیت او رسالت ترسره، د هویت دښمنه عناصرو توطیې او دسیسې شنډې او یو ځل بیا خپل افغاني او اسلامي غیرت اثبات کړي.

په درنښت

د دیني عزت او ملي هویت په ننگه

د ولسي لاریون د تدارک کمېټه

نېټه او وخت: د ۱۳۹۶ ل کال د عقرب (۱۷)مه، چهار شنبه سهار (۹) بجې

د لاریون مسیر: دارلامان واټ، د ملي شورا پر لوري

د اسلامیت او افغانیت په ننگه ولسي لاریون

د (۲۰۱۷م) کال د نومبر پر (۸)مه چې د (۱۳۹۶ل) کال د لړم له (۱۷)مې نېټې سره سمون خوري، د ملي شورا مخې ته پراخ لاریون ترسره شو. دا لاریون په دارالامان واټ کې له علاوالدين پارک څخه پیل او د دارالامان تاریخي مانۍ ته ورڅېرمه د ملي شورا د نوې ودانۍ مخې ته د یوه پرېکړه لیک په صادرولو سره پایته ورسېده. جزییات یې په دې راپور کې ولولئ!

د افغانستان ملي تحریک په گډون بېلابېلو مدني ټولنو او قومي شوراگانو

نن یو ځل بیا د افغانیت په ننگه لاریون وکړ. د لاریونونو دا لړۍ چې له تېرو پنځو کلونو راهیسې پیل شوې، د وخت په تېرېدو سره یې ملاتړ زیاتېږي، ان هغه ډلې او اشخاص چې پخوا یې د جنگسالارانو له وېرې او یا هم د خپل مقام او موقف د ساتنې لپاره له دې داعیې سره ځان نه نږدې کاوه، هغوی

هم اوس پر دې حقانيت پوهېدلې. نننۍ لاريون په تېرو پنځو کلونو کې د ملتپالنې او اسلامپالنې لپاره د شعوري مبارزو او مظاهرو د لړۍ يوه کړۍ ده. نن په زرگونو هېوادوالو په دې شعوري لاريون کې گډون وکړ. مظاهره سهار لس بجې له ملي شورا څخه پنځه نيمه كيلومتره لرې په دارالامان واټ کې له علاوالدين پارک څخه پيل شوه. لاريونوالو ځانونو سره د افغانيت او اسلاميت په ملاتړ په لسگونو شعارونه او په سلگونو ملي بيرغونه لېږدول. مظاهره بيا په

پلي مزل د ملي شورا تر دخولي وره پورې ورسېدله هلته ورته ولسي جرگې په خپلې استازۍ د دې جرگې د لومړي منشي (قادرځاځي) په مشرۍ يو هئيت راولېږه چې په هغه هئيت کې د ولسي جرگې غړي قدرت الله سهاک، نعيم زوی، نسيمه نيازی، ارين يون، راضيه منگل، ناجيه بابکرخېل او يوشمېر نور غړي شامل وو. هئيت له لاريونوالو سره ژمنه وکړه چې ستاسو غوښتنې به ولسي جرگې ته ورسوو او موږ خپله هم درسره په دې داعيه کې هم نظره او ملگري وو. بيا د لاريونوالو په استازۍ مجيب الرحمن لحاظ د مظاهري د برخوالو پرېکړه ليک ولوست، پرېکړه ليک په دې ډول و:

بسم الله الرحمن الرحيم

د هویت په تذکره کې

د افغانیت او اسلامیت د لیکلو په ننگه

د لاریونوالو پرېکړه لیک

د (۱۳۹۶ل) کال د لړم پر (۱۷)مه نېټه د بېلابېلو مدني ټولنو، قومي شوراگانو او ملي خوځښتونو په استازۍ گڼ شمېر هېوادوالو د ملي شورا مخې ته د ملي هویت په تذکره کې د افغانیت او اسلامیت د ثبت او لیکلو په موخه یو پراخ لاریون وکړ او دغه لاندې پرېکړه لیک یې صادر کړ:

۱- د نفوسو د احوالو د ثبت قانون کې ملي شورا په خپلې پخوانۍ پرېکړې او ولسي جرگې د (۱۳۹۶ل) کال د عقرب پر (۸)مه نېټه خپله پرېکړه کې د اساسي قانون د څلورمې او نورو مادو محتوا په پام کې نه ده نیولې، دا ټولې پرېکړې یې د اساسي قانون د محتوا مخالفې دي، نو ځکه خو د ولس او اساسي قانون له نظره مردودې دي.

۲- موږ په لومړي گام کې مشرانو جرگې څخه غواړو چې د نفوسو د احوالو د ثبت قانون په باب د ولسي جرگې ناقانونه پرېکړه رد او په دې اړه د جمهور رییس تقنیني فرمان تایید او تصویب کړي!

۳- د مشرانو جرگې له خوا د جمهور رییس د تقنیني فرمان د تایید او تصویب په حالت کې موږ د ولسي جرگې له رییس هیئت او غړو څخه غوښتنه کوو چې د نفوسو د احوالو د ثبت قانون په اړه، مشرانو جرگې ته د گډ هیئت لپاره د ولسي جرگې د هیئت په ترکیب کې داسې اشخاص وټاکي

چې د افغانستان ملي گټو، ملي وحدت او اساسي قانون ته ژمن وي، ملت ضد او اسلام ضد اشخاص به دې ترکیب کې نه شو منلای.

۴- د مشرانو جرگې له خوا د جمهور رییس د فرمان د تایید او تصویب په حالت کې د ولسي جرگې او مشرانو جرگې له مشترک کمېسیون څخه په جدي ډول غوښتنه کوو چې د نفوسو د احوالو د ثبت قانون په باب د جمهور رییس دغه تقنیني فرمان چې همدا اوس نافذ دی، تایید او تصویب کړي او پرې نه ږدي چې مغرض اشخاص د ملي شورا له موقف څخه په گټې

اخیستنې تر دې زیات د ملت د سرگردانی سبب شي.

۵- لاریونوال په ډاگه ملي شورا ته اعلانوي چې اسلامیت او افغانیت زموږ دیني او ملي هويت دی، دا مو سرې کرښې دي، له دې ارزښتونو څخه تېرېدی نه شو، الهي قانون او اساسي قانون موږ ته دا ارزښتونه راکړي، هېچا ته د دې اجازه نه ورکوو چې په چل، مهارت، درغلی، زور، فشار او د پردیو په لمسون زموږ دا ارزښتونه زیانمن کړي. د دې ارزښتونو د ساتنې ترڅنګ لاریونوال د دې یادونه هم کوي چې د ډیورنډ منحوسه کرښه پر

افغانانو باندې د انگرېزي بسکېلاک له خوا په زوره تپل شوې کرښه ده او هېڅ افغان ته د منلو وړ نه ده، له ملي شورا څخه غوښتنه کوو چې په دې اړه هم په خپله شورا کې او هم له شورا څخه بهر د انگرېز د سفیر په گډون هېڅ کورني او بهرني شخص او ارگان ته د نامسولانه خبرو اجازه ورنه کړي.

۶- لاریونوال ملي شورا ته په ډاگه وايي چې که چېرې د دوی قانوني غوښتنې ونه منل شي او ملي شورا بیا هم د اساسي قانون خلاف پرېکړو ته دوام ورکړي، نو هم به خپلو قانوني مدني اعتراضونو ته دوام ورکړي او هم به پر ملي شورا په تېره بیا پر ولسي جرگه، عدلي او قضايي ارگانونو کې خپل عرایض ثبت کړي. د دې ترڅنګه له حکومت او ولسمشر څخه هم په ټینګه غوښتنه کوو چې په دې برخه کې نافذ شوی تقنیني فرمان ژر تر ژره عملي کړي.

د افغانیت او اسلامیت د ځلا او بریا په هیله

په درنښت

د اسلامیت او افغانیت په ننگه راولاړ شوي لاریونوال

وروسته د لاریونوالو په استازی یو شل کسيز هیئت د ولسي جرگې له هیئت سره چې په ترکیب کې یې قادر ځاځی، قدرت الله سهاک، ارین یون، نسیمه نیازی، راضیه منگل او ځینې نور وکیلان شامل وو، یوځای د ولسي جرگې مقر ته لاړل او هلته یې یو ځل بیا د هویت په تذکره کې د افغانیت او اسلامیت د لیکلو او د ولسمشر د فرمان د تایید او تعقیب په باب هر اړخیز بحث وکړ او دلته یو ځل بیا د ولسي جرگې هیئت د دې داعیې د تعقیب لپاره خپله ژمنه تکرار کړه. د لاریونوالو استازي وروسته د ولسي جرگې له هیئت سره یوځای مشرانو جرگې ته لاړل، هلته یې د محمد عالم ایزدیار په

مشری د مشرانو جرگې د کمېسیونونو د ریسانو په گډه جرگه کې گډون وکړ او خپل پرېکړه لیک یې هغو ته وړاندې کړ. د مشرانو جرگې مرستیال د یادې جرگې د ریسانو په استازی وویل چې موږ به ستاسې غوښتنې په اجنډا کې شاملې کړو او ټولو سناتورانو چې په عمومي غونډه کې کومه پرېکړه وکړه، هغه به منو. د کمېسیونونو ریسانو هم ډاډه څرگند کړ چې تر کومه ځایه چې په مشرانو جرگه کې پر دې موضوع څومره بحث شوی اکثره سناتور صاحبان مثبت نظر لري، ډاډه درکوو چې د نفوسو د احوالو د ثبت

قانون چې د جمهور رییس له خوا د یوه تقنیني فرمان په نتیجه کې نافذ شوی، هغه به تصویب شي، لاریونوالو د دواړو جرگو له هئیتونو څخه وغوښتل چې د مشرانو جرگې تر مثبت تایید وروسته باید هم دواړه جرگې په مشترک کمېسیون کې په دې باب مثبتې پرېکړه وکړي او بالاخره دا ستونزه نوره پایته ورسوي.

زابل او ملي هويت

د (۲۰۱۷م) کال د نومبر پر (۱۱)مه نېټه په زابل کې د ملي هويت په ننگه لاريون وشو. دوی په برېښنايي پېژندپاڼو کې د افغان کليمې د ليکلو ننگه وکړه.

نن ټکی اسيا وېبپاڼه وايي، چې د (۱۳۹۶ل) کال د لړم (۲۰)مه شنبه په زابل ولايت کې هم په تذکرو کې د اسلام او افغان په ملاتړ لاريون وشو. دغه لاريون چې سهار پر نهه بجې د شاه جوی ولسوالۍ په بازار کې پيل

شوی و، پر ۱۲ بجې پای ته ورسید.

د تېرې اکتوبر میاشتې پر (۳۰)مه ولسي جرگې په عمومي غونډه کې په پېژندپاڼو کې د اسلام او افغان کليمو پر ضد رایه ورکړه، چې د مدني ټولنو استازو پرې سخت غبرگون وښود.

تېره اوونۍ په کابل کې هم د بېلابېلو ټولنو استازو لاريون کړی و او په پېژندپاڼو کې يې د اسلام او افغان کليمو د زیاتولو غوښتنه کوله.

د کونړ عالمان، افغانیت او اسلامیت

ن د (۲۰۱۷م) کال د نومبر (۱۲)مه چې د (۱۳۹۶ل) کال د عقرب میاشتې له (۲۱)مې نېټې سره سمون خوري، د کونړ ولایت په اسعدآباد ښار کې د دیني علماوو او مدرسو د زده کوونکو له خوا په پیژندپاڼو کې د

اسلامیت او افغانیت د نه لیکلو او یو شمېر هغو وکیلانو پر ضد چې د اسلامیت او افغانیت ضد کسانو ملاتړ کې ولاړ دي، پرتمینه مظاهره وشوه، په دې لاریون کې گڼو عالمانو خبرې وکړې او ویې ویل که حکومت زموږ غږ وانه وري، موږ به خپل اواز د ارگ تر دروازې ورسوو. دوی په یوه غږ په پیژندپاڼو کې د اسلام او افغان کلیمو د لیکلو غوښتنه کوله.

د تذکرو په اړه یو حل بیا

یوه یادونه او یوه مننه

د (۲۰۱۷م) کال د نومبر پر (۱۹) مه نېټه چې د (۱۳۹۶ل) کال د لړم میاشتې (۲۸) مې نېټې سره سمون خوري، د ملي شورا مشرانو جرگې په

خپلې عمومي غونډه کې د نفوسو د احوالو د ثبت قانون په اړه د جمهور رییس هغه تقنیني فرمان له یوې سپینې رایې پرته د رایو په اتفاق تایید کړ چې د همدې میاشتې پر (۸) مه نېټه د ولسي جرگې له خوا رد شوی و. د ولسي جرگې د پرېکړې په باب گڼ شمېر هېوادوالو او مدني خوځښتونو پر

خپل وخت اعتراضونه وکړل او دا اعتراضونه د ملي شورا تر دروازو پورې هم ورسېدل. مشرانو جرگې د خلکو د مدني اعتراضونو په غبرگون کې د ولسي جرگې د پرېکړې په باب ويلي وو چې د ولسي جرگې پرېکړه د اساسي قانون د محتوياتو خلاف ده او دوی به يې له قانوني پروسيجر سره سم په خپله عمومي غونډه کې رد کړي. مشرانو جرگې له ولس سره خپله ژمنه عملي کړه. نو ځکه خو مننه ترې په کار ده چې له قانون سره سم گام يې پورته کړ.

د افغانستان ملي تحریک د يوه ملي، مدني، فرهنگي او ټولنيز خوځښت په توگه د مشرانو جرگې دا مثبت او قانوني گام ستايي، مننه ترې کوي او د دې ترڅنگ يادونه کوي چې د نفوسو د احوالو د ثبت قانون په اړه له ولسي جرگې سره راتلونکي گډ کمپسيون ته هم اسلامپاله او ملتپاله سناتوران ورولېږي چې هلته هم په ښه ډول دا ملي داعيه تعقيب او له اساسي قانون سره سمه پرېکړه وشي. له ولسي جرگې څخه هم په ټينگه غوښتنه کوو چې تر دې زيات دې د ملت د سردردۍ سبب نه گرځي او گډ کمپسيون ته دې داسې اشخاص ورولېږي چې هم له قانونه باخبره وي او هم ملي او اسلامي هویت ته ژمن وي.

له خپلو گرانو هېوادوالو څخه هم ډېره مننه په کار ده چې په تېرو پنځو کلونو کې يې د خپل ديني او ملي هویت مسله په ښه تدبير سره تعقيب کړه او په دقت سره يې د پرديو د دسيسو مخه ونیوله، خو د دې تېرو مبارزو په تعقيب يو ځل بيا پر خپل ملت غږ کوو چې که څه هم د مشرانو جرگې په ننی پرېکړې سره په دې برخه کې مثبت پرمختگ رامنځته شوی او خبره په ښه ډول مثبت لوري ته روانه ده، خو دې سره سره بيا هم موږ بايد گډ

هویت، ملي نړت / گام پر گام له ملي هویت سره

کمپسیون او د ولسي جرگې حرکت په دقیق ډول وڅارو او پرې نږدو چې په
دې برخه کې رامنځته شوی پرمختګ یو ځل بیا له توطیو او دسیسو سره
مخامخ شي.

د ملي او اسلامي هویت د ځلا او بریا په هیله

په درنښت

د افغانستان ملي تحریک دارالانشاء

د مشرانو جرگې له مشرتابه

څخه مننه او د هغو ستاینه

د (۲۰۱۷م) کال د نومبر پر (۱۹)مه نېټه چې د (۱۳۹۶ل) کال د لړم میاشتې له (۲۸)مې نېټې سره سمون خوري، د مشرانو جرگې عمومي غونډې له یوې سپینې رایې پرته د رایو په اتفاق د نفوسو د احوالو د ثبت قانون په باب د جمهور رییس فرمان تایید کړ. دا کار د زیاتو هېوادوالو د خوښۍ سبب شو. د افغانستان ملي تحریک مشرتابه هیئت د مشرانو جرگې مشرتابه ته

د درناوي او له هغوی څخه د مننې په پار د (۱۳۹۶ل) کال د لړم میاشتې پر (۲۹)مه نېټه یانې د یاد قانون تر تایید یوه ورځ وروسته د مشرانو جرگې له رییس بناغلي فضل الهادي مسلمیار سره وکتل. د ملي تحریک په هیئت کې پوهاند محمد اسمعیل یون، ضیاء الرحمن ضیاء، څرېن هدایي، وفا الرحمن وفا، مطیع الله ساپی، قدرت الله بدلون، شاهد الکوزی، ډاکتر خیر سهاک، مجیب الرحمن لحاظ، محبت الله حیات، فیاض حمید او یو شمېر نور انډیوالان شامل وو. لومړی مو له مسلمیار صیب څخه مننه وکړه او بیا مو ورته

وویل چې ستاسو په واسطه د مشرانو جرگې له ټولو غړو څخه د هغوی د دې ملي جرئت له امله مننه کوو. یو ملي گام مو اوچت کړ. مسلمیار صیب په خپل نوبت وویل چې دا زموږ د ټولو گډ کار دی او ملي فریضه مو ده. بیا یې له ټولو هغو اشخاصو او حرکتونو څخه مننه وکړه چې تر دې دمه یې دا ملي موضوع تعقیب کړې او مبارزه یې کړې ده.

د برېښنايي تذکرو د برخليک ټاکنې په حساسو شېبو کې د افغانستان ملي تحریک غوښتنه

دا اعلامیه د (۲۰۱۷م) کال د ډسمبر پر (۱۶) مه نېټه چې د (۱۳۹۶ل) کال د لېږدي له (۲۵) مې نېټې سره سمون خوري، ليکل شوې ده.

له څنگه چې ټول هېوادوال خبر دي له تېرو نږدې پنځو کلونو راهيسې، د يو شمېر کورنيو او بهرنيو کړيو له خوا هڅه کېږي چې هېواد کې د برېښنايي تذکرو قانوني وېش له ځنډ او ځنډ سره مخامخ کړي. دوی په تېرو کلونو کې په ملي شورا او نورو دولتي ارگانونو کې د چل او فريب له لارې هڅه وکړه، د اسلاميت او افغانيت د مخنيوي په خاطر په تذکرو کې د (دين) او (ملت) ستون ته ځای ور نه کړي، خو څرنگه چې په تېرو څلورو پنځو کلونو کې د افغانستان ملي تحریک په گډون گڼ شمېر ملي خوځښتونو، هېوادپالو، اسلامپالو او ملتپالو افغانانو په ټول هېواد کې گڼ شمېر لاريونونه وکړل او په دې برخه کې يې د اساسي قانون د اساسي لاسوند په گډون گڼ شمېر حقوقي دلايل وړاندې کړل او د هویت په تذکرو کې يې د اسلاميت او افغانيت د ليکنې حقانيت تثبيت کړ، نو جمهور ريس هم دغې ملي داعيې ته په پام سره يو تقينې فرمان صادر کړ چې د هغه له مخې بايد د هویت په تذکره کې د (دين)، (ملت) او (قوم) ستونونه وليکل

شي او په دې ډول د خلکو غوښتنو ته مثبت ځواب وويل شي. ولسي جرگې يو ځل بيا د چل، فريب او مهارت له لارې د جمهور ريس تقنيني فرمان رد کړ، په مقابل کې يې يو ځل بيا هېوادوالو لاريونونه پيل کړل، خو مشرانو جرگې د ملي دريځ په خپلولو سره د اساسي قانون له حکم سره سم د جمهور ريس تقنيني فرمان تاييد کړ. دې سره د دې فرمان برخليک د دواړو جرگو يو مشترک کمېسيون ته محول شو. دواړو جرگو دې مشترک کمېسيون ته خپل اته اته کسيز هيئت وټاکه. ټاکل شوې ده د قوس مياشتې پر (۲۷) مه نېټه، د دوشنبې پر ورځ مشترک کمېسيون په دې باب خپله وروستۍ پرېکړه وکړي. د دې مشترک کمېسيون غړي په دې ډول دي:

د ولسي جرگې هيئت: ميرداد نجرايي، سخي مشواني، محمود سليمانخېل، عبدالحی اخندزاده، عبدالقيوم سجادي، ناجيه ايماق، عبدالودود پيمان او انجنير محمد هاشم اورتاق.

د مشرانو جرگې هیئت: ډاکټر فیصل سمیع، حاجي لطف الله بابا، نجیبه حسینی، صدیقه بلخي، عبدالطیف نهضتیار، محمد حسن هوتک، هاشم الکوزی او گلالی اکبري.

د افغانستان ملي تحریک په لومړي گام کې د ملي شورا د دې گډې کمېسیون له هیئت څخه په ډېر درنښت هیله کوي چې خبره تر دې زیاته جنجال ته ونه باسي، د اساسي قانون له احکامو سره سم په دې برخه کې د جمهور رییس صادر شوی تقیني فرمان تایید کړي. له دې پرته به ولس یو ځل بیا پر لاریونونو او اعتراضونو لاس پورې کړي او که په دې برخه کې بیا هره ناوړه پېښه رامنځته شوه، نو مسوولیت به یې د همدغه مشترک کمېسیون د هغو افرادو پر غاړه وي چې د ملي هویت د حذف لپاره یې ناقانونه هڅه کړې ده.

له ولس څخه هم په ډېر درنښت هیله کوو چې په ملي شورا کې پر یادو (۱۶) وکیلانو خپل اخلاقي، اجتماعي او قانوني فشار راوړي چې له اساسي قانون سره سم گام پورته کړي.

په پای کې یو ځل بیا یادونه کوو چې د ملي هویت په برخه کې د هېڅ ډلې، شخص او اشخاصو درغلي او ناقانونه پرېکړه نه منو، تر دې وړاندې که په ملي شورا او نورو دولتي ارگانونو کې د ملي هویت مخالفین په اسانۍ سره نه شول تشخیصېدلای، نو که اوس په دې کمېسیون کې بیا هم خدای مه کړه اکثریت گډونوال د ملت د ارادې او اساسي قانون خلاف پرېکړه وکړي، نو ټول ملت حق لري چې له اساسي قانون سره سم ورسره چلند وکړي.

ملي تحریک په دې خاطر دا اعلامیه ضروري وگڼله چې هم په ملت کې ملي خوځښتونه او هم د ملت ((استازو)) ته یو ځل بیا دا ملي داعیه وریاده کړي او په دې برخه کې راولاړه شوې رپړه د اساسي قانون له روحیې سره سم حل کړي.

د اسلامیت ، افغانیت او ملي وحدت د بریا په هیله

په درنښت

د افغانستان ملي تحریک دارالانشاء

د (۱۳۹۶ل) کال د لېنډۍ (۲۵)مه

کابل - افغانستان

یو ملي گام، یو قانوني اقدام او یوه ملي بریا

دا لیک د (۲۰۱۷م) کال د دسمبر پر (۱۸)مه چې د (۱۳۹۶) کال د لېنډۍ له (۲۷)مې نېټې سره سمون خوري، د ملي شورا د هغه گډ کمېسیون د پرېکړې د تایید په باب خپور شوی چې د رایو په اتفاق سره یې د تذکرو په اړه د جمهور رییس تقنیني فرمان تایید کړ.

لکه څنګه چې ټول هېوادوال خبر دي، د ملي هویت د تذکرو پر سر له پنځو کلونو راهیسې د حکومت، ملي شورا او ملتپالو افغانانو ترمنځ جنجالونه روان وو. اسلامپالو او ملتپالو افغانانو غوښتل چې د ملي هویت په تذکرو کې دې د (دین) او (ملت) ستون ولیکل شي او په دې ډول دې د تذکرو پر لومړي مخ د (اسلامیت) او (افغانیت) لیکل حتمي شي. په حکومت او ملي شورا کې یو شمېر پرديپالو کړیو هڅه کوله چې په تذکره کې د دغو دوو سترو معنوي ارزښتونو د لیکلو مخه ونیسي. ملي حرکتونو له (۱۳۹۰ل) کال راهیسې پر ملي مبارزو لاس پورې کړ، وروسته خبره گڼو مظاهرو او احتجاجونو ته ووتله او د هېوادوالو له خوا په لسگونو مظاهرو وشوې، تېر کال جمهور رییس اشرف غني په دې باب یو تقنیني فرمان صادر کړ چې د هویت په تذکره کې دې د (دین)، (ملت) او (قوم) ستونونه ولیکل شي او په دې ډول دې د ټولو هېوادوالو غوښتنو ته مثبت ځواب وویل شي. د جمهور رییس دا فرمان باید پر خپل وخت عملي شوی وای، خو بیا هم د بېلابېلو عواملو له امله دې فرمان عملي بڼه خپله نه کړه او ولسي جرگې د (۱۳۹۶ل) کال د (عقرب میاشتې) پر (۸) مه نېټه د جمهور رییس فرمان رد کړ. دې سره

يوځل بيا د ملي تحریک په گډون يو زيات شمېر هېوادوالو او ملي خوځښتونو په کابل او نورو ولايتونو کې لاريونونه وکړل. مشرانو جرگې دغو مظاهرو او د خلکو غبرگونونو ته په پام سره د (۱۳۹۶ل) کال د (عقرب) مياشتې د (۲۸) مې نېټې په عمومي غونډه کې د رايو په غوڅ اکثریت سره په دې باب د جمهور رييس تقينې فرمان تاييد کړ. د مشرانو جرگې له دې پرېکړې سره سم د دې فرمان برخليک د ولسي او مشرانو جرگې گډ کمېسيون ته محول شو. دواړو جرگو خپل اته اته تنه غړي دې گډ کمېسيون ته ورمعرفي کړل او د ټولو شپاړسو غړو له جملې څخه (۱۲) تنو حاضر و غړو د رايو په اتفاق سره د جمهور رييس تقينې فرمان تاييد کړ. د ملي شورا د گډ کمېسيون په دې قانوني پرېکړې سره هغه ستونزه چې له پنځو کلونو راهيسې رامنځته شوې وه، په قانوني ډول سره حل شوه.

د افغانستان ملي تحریک په داسې حال کې چې د ملي شورا د گډ کمېسيون دا پرېکړه ستايي او يو قانوني عمل يې گڼي. په جلسه کې ټولو حاضر و غړو ته کور ودانۍ وايي، چې له اساسي قانون سره سم يې د هویت په تذکرو کې د ديني او ملي هویت د خونديتابه لپاره د جمهور رييس تقينې فرمان ته تاييدي رايه ورکړه. د دوی دا ملي حرکت به تاريخ د تل لپاره په خپله حافظه کې خوندي وساتي.

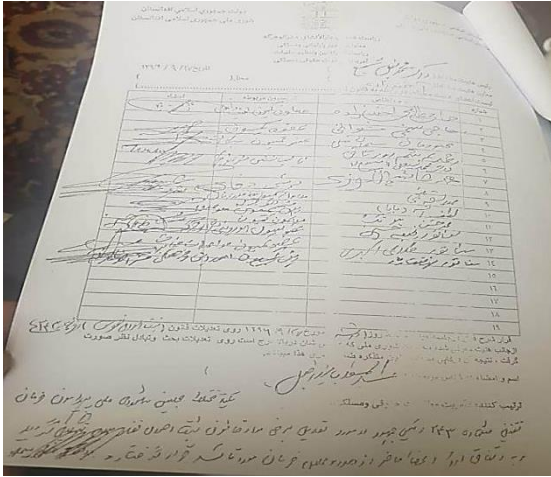
د افغانستان ملي تحریک د ملي شورا له گډ کمېسيون څخه د منډې ترڅنگ له حکومت څخه هم په ټينگه غوښتنه کوي چې ژر تر ژره دې د برېښنايي تذکرو د وېش لړۍ پيل او په دې برخه کې دې نور هېڅ ډول پلمې او خنډ ته اجازه ور نه کړي.

د افغانستان ملي تحریک د يو مسول ملي، اسلامي، مدني او ټولنيز خوځښت په توگه دا خپله يوه اخلاقي فريضة گڼي چې له ټولو هغو افغانانو، ملي او مدني حرکتونو او قومي شوراگانو څخه مننه وکړي چې زموږ ملي او

دیني هویت ته د خطرونو او گواښونو له هماغه پیله دې حساسې ملي مسلې ته متوجه وو او په دې برخه کې یې نه سترې کېدونکې، بې درېغه شعوري او ملي مبارزه وکړه. ملي تحریک له هېوادوالو څخه د مننې ترڅنګ هغوی ته د دې یادونه کوي او ډاډ ورکوي چې د دوی مادي او معنوي سربښندنې به

هېڅکله د تاریخ د حافظې له یاده ونه وځي. ملي تحریک هېوادوالو سره ژمنه کوي چې په دې برخه کې به د ملي مبارزې له پیله بیا د قانوني بريا تر دې وروستۍ ورځې (د ۱۳۹۶ ال کال د لیندۍ تر ۲۷) مې نېټې پورې مبارزې او هلې ځلې په مستند او دقیق ډول په یوه مهم اثر کې خوندي او چاپ کړي او په دې ډول به د هېواد د تاریخ دغه کلونه او په هغو کې شوې مبارزه راتلونکي نسل ته د الهام او پیغام په توګه وړاندې کړي. له ټولو هغو هېوادوالو او مدني فعالانو څخه هیله کوو چې هر چا په دې تېر پنځه کلن ملي بهیر او مبارزه کې هر ډول ونډه اخیستې وي، له مستندو اسنادو او تصویرونو سره یې یو راپور، د ملي تحریک په ادرس راولېږي چې په دې اړه به چاپېدونکي کتاب کې خپاره شي.

ملي تحریک به
 په دې باب د ځانګړي
 اثر تر چاپ وروسته د
 یوې لویې غونډې په
 ترڅ کې، هم له
 مبارزو هېوادوالو
 څخه د مننې مراتب
 څرګند کړي، هم به په
 دې غونډه کې یاد
 کتاب وویشي او هم

به پر هېوادوالو غږ وکړي چې د برېښنایي تذکرو د وېش له ملي بهیر سره
 خپله هر ډول مرسته او همکاري وکړي.

د همدې ورځې د رارسېدو په هیله

په درنښت

د افغانستان ملي تحریک

دارالانشاء

د لیندی (۲۷)مه

د ملي هویت لپاره یوه بریمینه ورځ

د (۲۰۱۷م) کال د ډسمبر (۱۸)مه چې د (۱۳۹۶ل) کال د لېنډۍ له (۲۷)مې نېټې سره سمون خوري، د افغانستان د دیني او ملي هویت د قانوني تثبیت لپاره یوه تاریخي ورځ ده. پر همدې ورځ د ملي شورا گډ کمېسیون چې د جمهور رییس اشرف غني له خوا د نفوسو د احوالو د ثبت قانون په باب غونډه درلودله، یاد کمېسیون پرېکړه وکړه چې په دې اړه د جمهور رییس فرمان تایید دی. په دې ډول د ملي هویت د تذکرې یا برېښنایي پېژند پانې په باب کوم بحران چې د یو شمېر کورنیو او بهرنیو کړیو له خوا رامنځته شوی و او د چل، فریب، درغلی، زور، زر او نورو نامشروع لارو یې غوښتل د افغان ولس ملي هویت له ستونزو سره مخ کړي، دا بحران د قانوني پروسیجر له مخې پایته ورسېد.

ما (یون) چې د ملي تحریک او یو شمېر نورو ملي خوځښتونو له غړو سره د دې بحران له پیله بیا تر دې دمه یوه ورځ هم ارامه نه ده تېره کړې، د داسې یوې بریمینې ورځې لیدل راته طبعاً د یوې تاریخي ورځې حیثیت درلود. پر هغه ورځ یانې د عقرب پر (۸)مه نېټه چې ولسي جرگې په دې اړه د جمهور رییس فرمان رد کړ، نو خبره بل حساس او خطرناک پړاو ته ورسېدله، یو ځل بیا په هېواد کې د لاریونونو لړۍ پیل شوه، زیات شمېر سیاسي فعالانو او مخورو شخصیتونو یو ځل بیا د ملي شورا مخې ته مظاهره

وکړه. د لاریونوالو یو هیئت په دې اړه لومړی د ولسي جرگې یو هیئت او بیا د مشرانو جرگې د ریيسانو له هیئت سره وکتل، هغوی ته یې خپل پرېکړه لیک ورکړ، مشرانو جرگې ژمنه وکړه چې دوی به په خپل عمومي مجلس کې په دې بحث وکړي. د عقرب پر (۲۸)مه مشرانو جرگې له کرې ژمنې سره سم د جمهور رییس فرمان تایید کړ، خبره بیا گډ کمېسیون ته لاړه. د گډ کمېسیون لپاره دغه لاندې غړي وټاکل شول:

د مشرانو جرگې هیئت: ډاکتر فیصل سمیع، حاجي لطف الله بابا، نجیبه حسینی، صدیقه بلخي، عبدالطیف نهضتیار، محمد حسن هوتک، هاشم الکوزی او گلالی اکبري.

د ولسي جرگې هیئت: میرداد نجرابي، سخي مشوانی، محمود سلیمانخېل، عبدالحی اخندزاده، عبدالقیوم سجادي، ناجیه ایماق، عبدالودود پیمان او انجنیر محمد هاشم اورتاق.

د گډ کمېسیون له غړو سره مفاهمه په کار وه، ما تر خپله وسه پورې له هغوی سره تماسونه ټینگ کړل او له نورو هېوادوالو مې هم وغوښتل چې په دې برخه کې له خپل نفوذ څخه کار واخلي. ما خپله څو ځله، له ښاغلي ډاکتر فیصل سمیع، محمود خان سلیمان خېل، سخي مشوانی، عبدالحی اخندزاده، هاشم الکوزي، حاجي لطف الله بابا او نورو سره خبرې وکړې، هغوی تر وروستي حده پورې خپل ډاډ څرگند کړ.

عبدالقادر ځاځي سره مې هم منظم تماسونه درلودل. د ولسي جرگې یو شمېر نورو وکیلانو لکه بارکزي صیب، نواب منگل او نورو سره هم په تماس کې وم. د قوس میاشتي په ټول بهیر کې زه خورا سخت مصروف وم، (د ارگ ناویلې خبرې) اثر مې چاپ ته تیاراوه. دا اثر چې نږدې (۹۰۰) مخه

کېده، په یوه میاشت کې مې تر شپږ ځله زیات ایډېټ کړ، د (خادم نړۍ لید) پر اثر مې هم کار کاوه، شپه او ورځ کې مې ایله څلور پنځه ساعته

خوب کاوه، د تذکرو موضوع هم حساس پړاو ته رسېدلې وه، پنځه کلونو هڅو هم بڼه ستړي کړې وم. په دې برخه کې د هرې منفي پېښې راپېښېدل بېخي دردونکي وو او غبرگون ښودل ورته هم اسانه کار نه و. نو ځکه مې د مبارزې دا شېبې په دقیقه تعقیبولې، کله چې د ولسي

جرگې د قوس پر (۲۰)مه نېټه د گډ کمېسيون لپاره خپل غړي مشخص کړل، نو قادر ځاځي راته په تېلفون کې وويل: اوس نو ستا کار دی چې له کومې لارې هر یو سره تماس نیسې، هر یو باید جلا جلا وگورې، مسلمان صیب نه شته حج کې دی، فاروق وردگ سره هم باید خبرې وکړې، خو نه باید خپله شخصاً یو یو سره تماس کې شې، د موضوع پر حقانیت او قانوني لارو چارو ورسره خبرې وکړې او قناعت یې حاصل کړې، که تاسو ورسره اړیکې ولرئ، هغوی به پر دې پوه شي چې هم یې بهر ته ولسي ملاتړ شته او هم پرې فشار دی، نو دوی به فرمان تایید کړي، قادر ځاځي زیاته کړه، ما خپله هم هر یو سره خبرې کړې او بیا یې هم تعقیبوم، خو تاته مې ځکه خبر درکړ چې نور تاسو ټولو انډیوالانو ته وواياست. قادر ځاځي زیاته کړه، میرداد نجرايي وايي چې موږ په راتلونکې اوونۍ کې آماده نه یو، مشترک کمېسيون لږ وځنډوئ، قادر ځاځي وويل د مشرانو جرگې له خوا هیئت تیار دی، د ولسي جرگې له خوا د ورځې تعین زما کار دی، زه بیا درته وایم چې کومه ورځ غونډه ونیسو، هغه به د شنبې ورځ د قوس پر (۲۵)مه درته ووايم. خو تر هغه پورې

باید ټول وکیل صاحبان وگورئ، هغوی پر دې خوشالېږي هم. البته هغه چې مخالف دي، پر هغو انرژي مه مصرفوه، له هغو سره زه خپله خبرې کوم، که نتیجه یې ورنه کړه هم پسې مه گرځه، مور چې خپل خلک منظم کړو، (۹-۱۲) تنه کېږو، همدا کفایت کوي. ما د گډ کمېسیون له غړو سره اړیکي تعقیبول، د شنبې پر ورځې یو ځل بیا قادر ځاځي راته زنگ وواځه، ویې ویل د دوشنبې پر ورځ به د گډ کمېسیون غونډه ونیسو، زه یې همدا نن

مشرانو جرگې ته مکتوب لېږم، هغوی تیار دي، زموږ خپل هیئت هم باید ورته تیار شي، نجراڼی وايي چې زه آماده نه یم، دی آماده دی که نه دی، مهمه نه ده، د گډ کمېسیون مشري هم د مشرانو جرگې د منشي ډاکتر فیصل سمیع پر غاړه ده، هغه مو مشر کړی دی. مشري ځکه د هغوی ده چې

هغوی د جمهور رییس فرمان په اتفاقي ډول تایید کړی او ولسي جرگې په اختلافي ډول رد کړی، نو ځکه خو مشري د هغوی په لاس کې ده. زما نظر خو دا دی چې څومره ژر کېږي، مشترک کمېسیون خپله غونډه دایره کړي، څومره چې دا موضوع شاته کېږي، دا خلک ورته توطیې جوړوي، که څوک راځي که نه راځي خپله خوښه یې، مور نه شو کولای یوازې د نجراڼي خوښې ته د ټول ملت سرنوشت پرېږدو، زه دا دی دارالانشاء ته وایم چې ټولو ته خبر ورکړي، نور څوک راځي که نه راځي مهمه نه ده، مور باید (۹) تنه پوره کړو چې نصاب پوره شي او هغه پوره کېږي. ما ورته وویل بېخي

درسره موافق يم، هغه همداسې وکړل او ما خپلو تماسونو ته دوام ورکړ. د قوس تر (۲۷)مې د دوشنبې تر سهاره مې يو ځل بيا له بناغلي ډاکټر فيصل، هاشم الکوزي، سخي مشواني، لطف الله بابا او محمود سلیمانخېل سره خپل تماسونه ټينگ کړل، ټولو خپل ډاډ څرگند کړ. هاشم الکوزي صيب راته وويل چې د سهار تر لمانځه وروسته مې ټولو سره تماسونه نيولي، انشاءالله سره ټول تيار دي. عبدالحي اخندزاده هم همدا وويل، لطف الله بابا، سخي مشواني او محمود سلیمانخېل هم خپل هوډ بيا تازه کړ. سخي مشواني وويل چې دغسې چې هر کار ته مخکې تر مخکې پلان جوړ کړو، د چا پلار يې هم موږ څخه نه شي گټلای، ته سل په سلو کې خاطر جمع اوسه، محمود سلیمانخېل خو راته وويل يوولس نيمې بجې راته منتظر اوسه يا به مې مړی له مشترک کمپسيون څخه وځي، يا به يې مړی وگورې يا به ښه زېری درباندي وکړ. د دوشنبې ورځ سهار څه کم لس بجې يو ځل بيا د ولسي جرگې په غونډه کې د دوی د هيئت د ځينو غړو د غير حاضري او گډ کمپسيون ته د نه ورتگ خبره ياده شوه. زه کابل پوهنتون کې يوې غونډې ته روان وم، په موټر کې مې د ولسي جرگې راډيو چالانه کړې وه. عبدالحي اخوندزاده هم شکايت وکړ، ما غوښتل چې دا مهال يو ځل بيا دې وکيلانو سره تماس ونيسم، دې وخت کې محمود سلیمانخېل راته زنگ ووايه، وه يون صيب خبر شوې، دا اخوندزاده بيا څه وايي چې نجرابي نه شته او صلاحيت يې چاته نه دی ورکړی، که څنگه خبره ده؟ دا خبره ولې عمومي غونډه کې يادوي، بايد نجرابي راشي که نه راځي، هغه خو يو تن دی، ته يې څه نه دلته يادوي. ما ويل ته ورته ووايه چې ته خپله جلسې ته راشه، نجرابي څه کوي، ده وويل زه پر لاره يم. په لاره کې مې راډيو واورېدله، ما ويل ته هم ژر لار شه، د ولسي جرگې تر غونډې وروسته دواړه لاس په لاس گډ کمپسيون ته ورشئ زه خپله هم ورته زنگ وهم، ما اخوندزاده صيب ته

تېلېفون وکړ، تېلېفون يې کار ونه کړ، سخي مشواني ته مې زنگ وواوه، هغه تېلېفون پورته کړ، ورته ومې ويل چې تاسو درې واړه او جمع هاشم اورتاق صيب گډ کمپسيون ته لاړ شئ. هغه نور که ځي که نه ځي خوښه يې خپله، خو نن بايد ضرور جلسه وشي او دا موضوع يو طرفه شي. هغه وويل ته خاطر جمع اوسه، کله چې غونډه خلاصه شي ټول راټولوم او په گډه ځو. يوولس بجې په پوهنتون کې يوې غونډې کې کېناستم، څو دقيقې لا تېرې نه وې چې محمود خان سليمانخېل زنگ وواوه، يون صيب مبارک، مبارک ومو گټله، غونډې څخه ووتم، محمود خان ډېر خوشاله و، ويې ويل ټولو په اتفاق سره تاييد کړ، هېڅ مخالف نه و. څلور مخالف چې وو، يو هم نه و راغلی. زه له غونډې باندې ووتم، محمود خان سره مې ازادې خبرې وکړې، مننه مې ترې وکړه، هغه راته وويل اوس به نو گډې حلالوې، ما ويل ټولو قدرمنو وکيلانو ته به مېلمستيا او قدرداني کوو. بېرته غونډې ته لاړم، لطف الله بابا او سخي مشواني هم زنگونه ووهل، مبارکي يې راکړه، ما ترې مننه وکړه. همدا مهال مې فيسبوک ته دا خبر پورته کړ، په څو شېبو کې اکثره هغه هېواد مېشتي او بهر مېشتي افغانان خبر شول چې دې موضوع سره يې ډېره مينه لرله او ستړيا يې په کې گاللي وه، د مبارکيو او خوشاليو اورښت پيل شو، ژوندون ټلوېزيون ته مې هم همغه شېبه زنگ وواوه، ما ويل عاجل خبر خپور کړئ، تر دوو بجو پورې په پوهنتون کې د ځينو کارونو لپاره معطل شوم، درې بجې ټلوېزيون ته راغلم، دلته يو شمېر ملگري دفتر کې ناست وو، هغوی هم ډېر خوشاله وو. مازيگر څلور بجې د مشرانو جرگې منشي ښاغلي ډاکتر فيصل سمیع راته زنگ وواوه ما هغه ته يوولس نيمې بجې زنگ وهلی و، تېلېفون يې بند و، په مېسج مې ترې مننه وکړه. ده بيا په خپل وار مننه هم وکړه او مبارکي يې هم راکړه. تر ماښامه مې په دې اړه د تحريک يوه اعلاميه جوړه او ضياء الرحمن ضياء له فيسبوک څخه خپره کړه،

د ماښام تر لمانځه وروسته کور ته راغلم، د پنځو کلونو او په تېره بيا د يوې وروستۍ مياشتې سترپيا مې تر ډېره حده پورته شوه. کله چې غرمه څه باندې يوولس بجې راته سلیمانخېل د مبارکۍ زنگ وواوه، نو لکه يو غر چې مې له اوږو پورته شوی وي، له نوکه نيولې تر ويستانو پورې مې ټوله سترپيا له بدنه ووته، پوهنتون کې د غرمې د ډوډۍ پرمهال استادانو راته وويل چې څنگه د معمول خلاف خوشاله ښکاري؟ ما ورته وويل له قانوني پلوه د تذکرو مشکل حل شو، هغوی هم ډېر خوشاله شول او مبارکي يې راکړه. کله چې د ماښام تر لمانځه وروسته قدرت الله بدلون له ټلوېزيونه کور ته راورسولم، نو لومړی مې جامې بدلې کړې، اودس مې وکړ اول مې د شکرانې دوه رکعت له مونځ اداکړ، دا مې خدای سره لوز کړی و، چې که خدای (ج) دا کار وکړ، نو زه به يې عظمت او مهرباني ته سر ټيټوم، تر لمانځه وروسته مې مېرمن راته وويل، ماسخوتن لمانځه ته لږ وخت پاتې، دا د څه وخت له مونځ دی؟ ما ويل دغسې د شکرانې له مونځ مې وکړ، هغې وويل د څه په خاطر؟ ما ويل د تذکرو په خاطر، له خدای سره مې لوز کړی و. هغه هم ډېره خوشاله شوه، هغې ته هم له نن غرمې سره سم يې شمېره ټلېفونونه راټلل او مبارکۍ يې ورکولې او مننه يې هم کوله فیسبوک هم مبارکيو نيولی و، له يو نيم منفي نظر پرته اکثره هېوادوال خوشاله وو او يو بل ته يې مبارکۍ ورکولې، په تېره بيا زما په ادرس يې زيات مثبت شيان ليکلي وو. تر يو څه ځنډ وروسته ډوډۍ تياره شوه، ما تر ډوډۍ خوړلو مخکې د ماسخوتن له مونځ اداکړ، بيا مې ډوډۍ وخوړه او بيا خپل چپرکټ ته پورته شوم. نور نو پرځان پوی شوی نه يم، خوب وړی وم. يو څه وخت وروسته له خوبه پاڅېدم، ساعت مې وکوت د شپې يوولس بجې دي، لومړی مې خپل ټلېفون چک کړ، په لسگونو مسکالونه او مسیجونه راغلي وو، څرنگه چې زما د ټلېفون غږ غلی وي، نو ځکه پرې پوه شوی نه وم. دوستانو ته مې بېرته ځکه ځواب نه شو ويلای

چې ناوخته و، فیسبوک مې چک کړ، هلته هم پر ورځنیو حالاتو سربېره د تذکرو موضوع ښه گرمه روانه وه. غوڅ اکثریت هېوادوال پرې خوشاله وو. گڼو دوستانو او هغوی چې له پیله بیا تر دې دمه د دې ملي کاروان ملگري وو، گڼ شمېر مثبت پیغامونه او د مبارکۍ پیغامونه پورته کړي وو. له یو نیم پرته چې له ورايه ترې د تنگنظرۍ، کینې او بغض بوی راته نور اکثره نظرونه مثبت وو. د فیسبوک تر چک وروسته مې ددغه یادښت پر لیکلو پیل وکړ، هدف مې دا و چې د نن ورځې تانده خاطره راڅخه مړاوې او هېره نه شي او د هغو کسانو د خدماتو یادونه وکړم چې په دې حساسو شېبو کې یې خپل ملي او دیني مسوولیت ادا کړ. اوس د شپې یوه نیمه بجه ده او دې یادښت ته د پای ټکی ږدم.

نورې خبرې په نورو لیکنو او همدارنگه د ملي هویت په اړه په ځانگړي اثر کې لوستلای شئ.

په درنښت

محمد اسمعیل یون

۱۳۹۶ ال کال د لېنډۍ (۲۸) مه د شپې یوه نیمه بجه

زما خپل کور، لومړی مکروریان، کابل - افغانستان

د افغانستان ملي تحریک خبرتیا

دا خبرتیا د (۲۰۱۸م) کال د جنوری پر (۵)مه نېټه خپره شوه، ټاکل شوې د همدې نېټې پر سبا یې په کابل کې د هویت د تذکرو په باب یوه غونډه جوړه شي. خو په سیمه کې امنیتي پېښو او د حکومت د امنیتي چارواکو د مشورې له امله دا غونډه معطل شوه.

دلته دا لیک په دې خاطر خپروو چې راتلونکي نسل خبر شي چې د ملي هویت لپاره مبارزه په څه ډول شرایطو کې ترسره شوې ده.

لکه څنګه چې مو هېوادوالو سره ژمنه کړې وه؛ ملي تحریک به د (۱۳۹۶ل) کال د جدي پر (۱۶)مه نېټه له بېلابېلو مدني ټولنو او ملي خوځښتونو سره د ګډې مشورې له لارې د یوې لویې ولسي غونډې په ترڅ کې د ملي هویت د پېژندپاڼو د وېش د ځنډ او د هېواد د روانو حالاتو په باب خپل دریځ اعلان کړي.

ملي تحریک په دې باب له ولسي مشرانو او بېلابېلو ملتپالو ټولنو سره مشوره هم کړې وه، د غونډې لپاره وخت او ځای هم غوره شوي وو او ټاکل شوي وه چې په سوونو مخور شخصیتونه او ځوانان په دې غونډه کې کېدون وکړي، خو د نهمې امنیتي حوزې اړوند بنایي سیمه کې د پروني پېښې او د هغې په تعقیب تېره شپه پر ملي پولیسو د ځانمرګي برید له امله، دا غونډه د

يو نامعلوم وخت لپاره وځنډول شوه. د اړوندو امنيتي ځواکونو او مشرانو مشوره دا وه چې نور احتمالي خطرونه هم شته، نو که غونډه يو څه وخت وځنډول شي، ښه به وي، د ملي تحریک مشرتابه، د مشرانو او امنيتي مسوولينو مشوره د وخت له امنيتي حساسیتونو او نزاکتونو سره مناسبه وگڼله، نو ځکه يې غونډه د يو څه مودې لپاره وځنډوله او وروسته به يې د اړتيا پر وخت دايره کړي. په دې خاطر ټولو هغو هېوادوالو ته خبر ورکول کېږي چې دې غونډې ته د راتگ بلنه ورکړل شوې وه او يا هغوی غوښتل، په دې غونډه کې گډون وکړي. غونډه د شنبې له ورځې څخه بل وخت ته ځنډول شوې ده. هيله ده ټول وروڼه خبر اوسي.

په درنښت

د ملي تحریک دارالانشاء

افغان د تاریخ په څپو کې

کله چې په ملي شورا کې گډ کمېسيون د نفوسو د احوالو د ثبت قانون په باب د جمهور ريس تقينې فرمان تصويب کړ، نو په ولسي جرگه کې يو ځل بيا يو شمېر تنگنظرو پرديپالو له دې پرېکړې سره مخالفت وښود او ان د افغان او افغانستان د تاريخي شاليد په باب يې يو ډول پوښتنې او څرگندونې مطرح کړې. که څه هم د

افغان او افغانستان په باب بېلابېلو تاريخپوهانو څېړنې کړي دي. خو د (۱۳۹۶ل) کال د مرغومي په وروستيو کې د هېواد يوه مسلکي تاريخپوه (څېړنپوه دوکتور محمد شريف حدران) هم له تېرو څېړنو څخه يو نچور راويستی دی. دا نچور ډېر لنډ خو ډېر گټور دی، دا دی دلته يې لوستونکو ته وړاندې کوو:

په داسې حال کې چې د (افغان) نوم (۲۵۰۰) کاله تاريخي سابقه لري او په افغانستان کې د ټولو مېشتو وروڼو قومونو مشترک او ملي هویت دی، خو په ولسي جرگه کې يو شمېر وکيلان ورسره مخالفت کوي. زما په نظر درې مهم لاملونه لري:

لومړی لامل يې دا دی چې افغان وکيلان له خپل تاريخ څخه يې خبره دي او که د خپل تاريخ له واقعيتونو خبر وای، نو زه باور لرم چې هېڅکله به يې د «افغان» له کلیمې سره په تذکرو کې مخالفت نه کاوه.

دویم لامل یې شاید دا وي چې یو شمېر وکیلان د «افغان» نوم پښتنو ته منسوبوي، نو ځکه د «افغان» له نامه سره مخالفت کوي.

درېیم لامل یې، کېدی شي د پرديو اشاره وي چې زموږ د ملي هویت پر وړاندې توطیې جوړې کړي. پداسې حال کې چې د «افغان» نوم د پښتنو په شمول د افغانستان د ټولو قومونو دویم او ملي نوم دی.

د پښتون اصلي او لومړنی نوم د ویدا په سرودونو، په تواریخ هروودت او د بطليموس په جغرافیا کې تر میلاده مخکې ثبت او کابو (۶۰۰۰) کاله عمر لري. په تاریخي لحاظ پښتون تل ځانته د پښتون او پښتانه خطاب کړی او خپل قومي هویت د پښتون په نامه معرفي کوي. لوی مؤرخ (بارتولد) لیکي، چې پښتانه ځانته پښتون یا پښتانه وايي. (تذکره جغرافیای تاریخي ایران، ۱۳۰ او ۱۳۱ مخونه)

په تاریخونو او شجرو کې څه باندې (۴۰۰) پښتني خېلونه او قبیلې معرفي شوي دي، خو د افغان په نامه د پښتنو کومه قبيله او څانگه نه ده را پېژندل شوې. (بیلیو، د افغانستان د اتنوگرافي په باب یوه پلټنه، ۴۴۱، ۴۵۵ مخونه) پس په اصل کې د پښتون اصلي، تاریخي او قومي هویت پښتون دی.

د «افغان» نوم کله او د چا له خوا پښتنو ته استعمال شو؟ دغه راز د افغانستان د نورو قومونو لپاره کله او د چا له خوا استعمال شو؟ د پښتنو لپاره د «افغان» نوم د لومړي ځل لپاره په هندي سانسکریت تاریخي آثارو (مهابارته ۵۰۰ ق.م. - ۴۰۰ م.) او (بري هات سمهیتا ۵۰۵-۵۸۷ م.) کې د پښتنو لپاره د «اسواکا»، «اسوه غانا»، «اواگانا» او «اوغانا» په شکل استعمال

شوی دی. حتی تر اوسه د افغانستان نور قومونه پښتنو ته د «اوغان» اوغو» او «افغان» خطاب کوي او رښه يې له سانسکریت څخه پیلېږي. باید ووايم چې مهااراته هغه اریایي قبایل وو چې له پښتنو سره یو ځای یې له بلخ څخه د هند پر لوري مهاجرت وکړ.

د پښتنو لپاره د «افغان» نوم د دویم ځل لپاره په ساساني منابعو کې د لومړي شاپور (۲۶۰-۲۷۳ م.) او درېیم شاپور (۳۰۹-۳۷۹ م.) د واکمنیو پر مهال د نقش رستم په ډبرلیک کې د «ابگان» او «اپاکان» په شکل استعمال شوی دی. (کایرو، پښتانه، ۱۳۳ مخ)

دغه راز عربي لیکوالو، مسعودي په خپل اثر (التنبیه والاشرف ۳۴۵هـ) کې او ابن اثیر په خپل اثر (تاریخ کامل ۶۲۸هـ) کې پښتانه د «ابغان»، «اوغان» او «افغان» په نامه نومولي دي. د افغانستان په پارسي آثارو کې «حدود العالم من المشرق الی المغرب ۳۷۲هـ» لومړنی اثر دی چې پښتانه یې د افغان په نامه را پېژندلي دي.

دغه راز (۸۰۰) کاله وړاندې د افغانستان نور قومونه هم د «اوغان»، «اوغاني» او «افغان» په نامه د بېلا بېلو مؤرخینو له خوا پېژندل شوي دي چې زه دلته په لنډ ډول د دغو اثارو نومونه او مخونه وړاندې کوم تر څو گران هېوادوال گټه ترې واخلي:

۱ - د «تاریخ نامه هرات» اثر په ۱۳۱۸-۱۳۲۱ م د سیفي هروي له خوا کښل شوی او د هغه وخت د کندهار اوسېدونکي یې کردیان د افغان په نامه را پېژندلي دي. (۱۹۹-۲۰۰مخونه)

۲ - د «تاریخ المظفر» اثر په دوو ټوکونو کې د محمود کتبي له خوا په ۱۹۲۳هـ. کې کښل شوی او د «هزاره» او «مغول» قومونه د «اوغان» او «اوغانیانو» په نامه را پېژني. (لومړی ټوک ۸۷مخ، دویم ټوک ۲۰۷مخ)

۳ - د «حبيب السیر فی الاخبار اولاد البشر» اثر په درېیم ټوک کې خو ځلې د هزاره او مغولو قومونه د «اوغانی» په نامه را پېژني. (۲۸۳-۲۸۶، ۳۲۰مخونه)

۴ - د «تاریخ روضة الصفا» اثر په څلورم ټوک کې د مغولو قوم د «اوغان» په نامه را پېژني. (۴۷۴مخ)

۵ - عبدالرزاق سمرقندي د خپل اثر «مطلع سعدین و مجمع بحرین» په لومړي او دویم ټوک کې ترکان او مغل د «اوغانی»، «اوغان» او «افغان» په توگه را پېژني. (۳۸۰، ۴۳مخونه)

۶ - حافظ ابرو د خپل اثر «جغرافیای حافظ ابرو» په درېیم ټوک کې ترکان د «اوغانی» او د هزاره قوم د «اوغان» او «افغان» په توگه را معرفي کوي. (۱۵۱-۱۵۲، ۱۷۶-۱۷۷مخونه)

بايد ووايم چې پورته تاريخي آثار د مغولو او تېموريانو د وخت لومړي لاس آثار دي چې مغول، کرد، ترک، هزاره او نور قومونه د «اوغان» او «افغان» په توگه (۸۰۰) کاله وړاندې مور ته را پېژني خو له بده مرغه چې يو شمېر وکیلان له دې تاريخي واقعیت څخه خبر نه دي چې د «افغان» نوم د افغانستان د ټولو قومونو يو مشترک او ملي نوم دی، نو ځکه له دغه نامه سره حساسیت ښيي او د افغانستان د اساسي قانون پر خلاف عمل او اشتباه کوي.

ظفر کاخیل لیکي، چې په دیارلسمه میلادي پېړۍ کې د افغانستان د ټولو قومونو لپاره د «افغان» د نوم ویل پیل شول، پښتون ځانته پښتون او پښتانه وایي او نه «افغان»، ځکه د دوی قومي نوم او هویت پښتون دی او «افغان» د دوی یو ملي نوم او هویت گڼل کېږي. (۸۷مخ) دغه راز امریکایي لیکوال ارنولد فلیچر لیکي، چې د «افغان» نوم په لومړي سر کې پښتنو ته استعمال شو، خو وروسته ټولو «افغان» قومونو ته غوره شو، پښتانه د «افغان» له نامه سره د پارسي ژبې د لیکلو له لارې اشنا شول، دوی ځانته پښتون یا پښتانه وایي. (پښتانه، ۱۵مخ)

په نتیجه کې ویلی شو چې د «افغان» نوم د افغانستان د ټولو قومونو دویم او ملي نوم دی چې له (۸۰۰) کاله راهیسې د افغانستان د ټولو قومونو لپاره په کار وړل شوی او د افغانستان په ټولو اساسي قوانینو کې پر ټولو قومونو یو شان اطلاق شوی دی. هر څوک چې په تذکرو کې د «افغانیت» او «اسلامیت» له کلیمو سره مخالفت کوي په اصل کې د افغانستان له اساسي قانون څخه سرغړونه گڼل کېږي او باید د هېواد عدلي او قضايي ارگانونو ته معرفي شي.

بسم الله الرحمن الرحيم
د برېښنايي تذکرو د خنډ په باب
د افغانستان ملي تحریک اعلامیه

دا اعلامیه د (۲۰۱۸م) کال د فبرورۍ پر (۱۳)مه نېټه لیکل شوې او په دې کې حکومت ته لس ورځې وخت ورکړل شوی، چې د تذکرو په باب د جمهور رییس فرمان او د ملي شورا وروستی گډه مصوبه عملي کړي.

د نفوسو د احوالو د ثبت قانون چې نږدې یوه نیمه میاشت وړاندې د ملي شورا د دواړو جرگو د گډ کمېسیون له خوا د حاضر و غړو د رایو په اتفاق تصویب او د جمهور رییس له خوا توشیح شو باید پر هماغه وخت او ان په دې اړه د جمهور رییس د فرمان له صدور سره سم عملي شوی وای. اوس په دې برخه کې یوه ورځ څه چې یوه ثانیه تاخیر هم د ملت د ملي گټو خلاف عمل دی او له ملت سره یوه ستره جفا، اوس چې دا قانون په حکومت کې او له حکومت څخه بهر د څو محدودو، جنگسالارانو او پردیپالو کړیو له خوا یرغمل شوی او جمهور رییس باندې د سیاسي فشار او همدارنگه د هغه د مضر احتیاط له امله له تطبیق څخه پاتې شوی دی. دا کار د اساسي قانون او نورو قوانینو پر وړاندې د جمهور رییس بې پروایي او بې تفاوتی څرگندوي.

د افغانستان ملي تحریک د یوه مدني حرکت او ملي خوځښت په توگه له جمهور رییس څخه په جدي ډول غوښتنه کوي چې ژر تر ژره د تذکرو د وېش لړۍ پیل کړي. او که دی د عظامحمد نور په شان له نورو جنگسالارانو څخه وېرېږي او تذکره نه شي اخیستلای، نو ولس ته دې لاره خلاصه کړي چې مور له اساسي قانون سره سم خپلې تذکرې واخلو. یو جمهور رییس چې له اساسي قانون، نورو نافذه قوانینو او خپل تقنیني فرمان سره سم خپله تذکره نه شي اخیستلای، نو یوه لپه زهر دې وخوري، د مور شیدې په داسې انسان حرامې دي، چې د وطن د مور حق نه شي اداکولای. مور جمهور رییس او د هغه ځانساتي ټیم ته لس ورځې وخت ورکوو چې که په دې بهیر کې د ملي شورا له وروستۍ پرېکړې سره سم د تذکرو د وېش لړۍ پیل نه کړي، نو د لاریونونو په گډون هره هغه وسیله چې د دې ملي داعیې لپاره زموږ په وس پوره وي. هغه به کاروو.

د ملي هویت د پیاوړتیا او د قانون د عملي کېدو په هیله

په درناوي

د افغانستان ملي تحریک دارانشاء

يو احتياطي خبر او د هېوادوالو غبرگون

د (۲۰۱۸م) کال د فبرورۍ (۱۵)مه او د (۱۳۹۶ل) کال د دلوي (۲۶)مه نېټه د ماسپښين پاو باندي دوه بجې وې، په دفتر کې د تحریک له ملگرو؛ مطیع

Mohammad Ismael Yoon
21 hrs

Like Comment Share

Aziz Khan Hotak, Masood Sarwary Afghan and 1.1K others

الله ساپي، قدرت الله بدلون، شاهد الكوزي، فياض حميد او يو شمېر نورو مېلمنو سره ناست وم چې د جمهوري رياست د ساتونکې قطعې مشر جنرال اختر محمد ابراهيمي راته زنگ وواځه، استاده ښه يې؟ صحت دې ښه

دی؟ غږ مې لږ ښه نه و، ویلي اواز دې ښه نه دی، مریض خو به نه یې؟ ما ویل نه، ښه یم، کله کله حساسیت پیدا کوم، نو ځکه مې اواز توپیر کوي، هغه وویل وخت لري یو دوه درې دقیقې خبرې لرم، ما ویل مهرباني وکړه، هغه وویل یو زېږی درته لرم، خو نشروه یې مه، ځکه چې تراوسه هېڅوک خبر نه دي، خبره داده چې نن ساعت وړاندې جمهور رییس او لومړۍ مېرمن د الکترونیکی تذکرو لپاره بايومیترک وکړ، ان شالله چې ژر به د تذکرو وېش پیل شي. کله چې وېش پیلېده پر هغه دې هم مخکې تر مخکې خبروم. نن

که مې وخت پیدا کړ تر مازیگره پورې لیدو ته دې درځم، کتاب (د ارگ ناولې خبرې) هغه پسې هم درځم، رییس صاحب (جمهور رییس) ته به یې ورکړم، خو خدای دې وکړي چې ډېر مصروف نه شم او که مصروف شوم، نو بله ورځ درځم. د ابراهیمي صیب په دې خبره ډېر خوشاله شوم، بېرته خپل اتاق ته داخل شوم، سملاسي مې (د احتیاطي خبر) تر نامه لاندې دا لنډ خبر له خپلې فیسبوک ایډي څخه پورته کړ. راسره ناست ملگري هم ډېر خوشاله شول، هغوی هم دا خبر له خپلو ایډي گانو پورته کړ او په یو دوو ساعتونو کې په سلگونو کسانو لایکونه ورکړل.

تر ماښامه پورې گڼو دوستانو ټلېفونونه وکړل او د دې احتیاطي خبر په اورېدو یې خوښي څرگنده کړه او د نورو جزیاتو پوښتنه یې وکړه. ما وویل یو مثبت خبر دی، خو تر هغه پورې چې سل په سلو کې عملي شوی نه وي، زیات تکثیر یې ځکه په کار نه دی، چې څو ځله مور له داسې زېري او مثبتو خبرونو سره مخامخ شوي یو، خو وروسته خبره بیا د مایوسی او خواشینی

خواته لاړه شي. ماسخوتن مې په مړه خېته ډوډی وخورله، کاغذونه مې له معمول سره سم په چپرکت کې کېښودل، تر لسو بجو وینم وم، فیسبوک مې چک کړ، بیا راباندې د خوب څپه راغلې وه. دوه بجې بیا له خوبه وینم شوم. تشاب ته لارم، اودس مې

وکر، نېټ مې چک کړ، گورم چې ځینو رسنیو هم همدا خبر خپور کړی

دی، پژواک خبري اژانس، سپورمې راډیو، طلوع ټلوېزيون او ځينو نورو رسنیو ویلي چې جمهور رییس، لومړی مېرمنې او د جمهور رییس دویم مرستیال سرور دانش د نویو تذکرو د اخیستلو لپاره خپل بايومیترک بشپړ کړ او په راتلونکو دوو ورځو کې به د تذکرو وېش لړۍ پیل شي.

اکثرو هغو دوستانو چې ماسره په فیسبوک کې ملگري دي، هغوی هم دا خبر خپور کړی و. خپلې ایډي ته لارم، (احتیاط خبر) تر زرو زیاتو کسانو لایک کړی و. په سلگونو کسانو کمنټونه لیکلي وو، ټولو خوښي ښودلې وه، ځینو دوستانو د مسینجر له لارې نور وضاحت غوښتی و، د اکبر په نامه یو ورور راته لیکلي وو چې په دې برخه کې که نور وضاحت راکړل شي، د هغه پیغام مې په دې ډول ځواب کړ چې یو مثبت احتیاطي خبر دی، خو عملي کېدو ته یې په تمه یو، هغه ژر راته خپل ځواب بېرته راولېږه، ما ویل سړی خو وینس دی راځه په مسینجر مې ورته ټلېفون وکړ ما ویل وینس یې ده وویل هو وینس یم، ما ویل چېرته یې؟ ده ویل سعودي کې مسافر یم، د تذکرو وېش ته مې ډېره سودا ده، نو ځکه مې تاسو ته تکلیف درکړ، دا چې ماته دې پر دې وخت پیغام راکړ، نو ځکه مې فکر وکړ چې استاد وینس دی، ډېر خوشاله یم چې که خدای کول د تذکرو وېش پیلېږي، له ښاغلي اکبرخان سره مې یو څه د زړه خواله وکړل، هغه هم ډېر زیات خوشاله شو، استاده په سرو مال درسره ولاړ یو، له هغه مې خدای پاماني واخیسته، قلم او کاغذ مې راواخیستل او ددغه یادښت پر لیکنه مې پیل وکړ، اوس د شپې درې بجې او (۴) دقیقې دي چې دا یادښت دې ځای ته راوړسېد. شپه اوښتې خو سهار شوی لا نه دی، زه زیاتره وخت د شپې تر دوه درېو بجو وروسته تر سهاره وینس یم، لیکنې کوم او څه ناڅه مطالعه، د سهار تر لمانځه

وروسته بيا يو څه خوب کوم، اته بجې پاڅېرم، (۹) بجې دفتر ته ځم او بيا خپل نور کارونه تعقيبوم. نن سهار جمعه مبارکه پيلېږي، د جمعې تر لمانځه وروسته پر (۲) بجو د برېښنايي تذکرو د وېش په اړه په سيدنورمحمدشاه مېنه کې (د ملي پرمختگ ټولني) يوه غونډه رابللې، مور ته يې هم بلنه راکړې، که ژوند و، گډون به په کې وکړو، د يادونې وړ ده چې يادې ټولني دا غونډه درې څلور ورځې دمخه اعلان کړې وه او له وروستنيو پرمختگونو خبر نه وو. دا پرمختگ به د هغوی زړه او ارادې ته لاسپې قوت ورکړي. که غونډه جوړه شوه جزيات به يې وروسته څرگند کړو.

يو بل بد خبر

د جمعې ورځ سهار نهه نیمې بجې دفتر ته راغلم، خپل کاغذونه مې سره منظمول، لیک ته لا وزگار شوی نه وم چې قدرت الله بدلون دفتر ته رانوت، یوه شېبه سره ناست وو، لس نیمې بجې وې، هغه خپل فیسبوک کاته د تذکرو بحث مطرح شو، بدلون وویل چې عبدالله عبدالله له خپلې اېډي د اجرائیه ریاست په نامه یوه اعلامیه خپره کړې او ویلي یې دي چې د

برېښنایي تذکرو وېش نور بحث ته اړتیا لري، دا یوه ملي موضوع ده، هغه د ډاکتر عبدالله عبدالله اعلامیه ماته راوښوده، دې سره بیا یوڅه خواشینی شوم. زه سره له دې چې له پخوا څخه پر دې پوهېدم چې په اجرائیه ریاست کې راتول ستمی او افغان ضد عناصرو له پيله افغان ضد کړنې ترسره کړي، خو خپله عبدالله عبدالله خان ظاهراً ډېر ښه څرگند اوه. د

← Posts
🔍

Dr. Abdullah Abdullah

43 mins • 🌐

⋮

اعلامیه ریاست اجرائیه در پیوند به توزیع تذکره‌های برقی

ریاست اجرائیه جمهوری اسلامی افغانستان به این باور است که توزیع تذکره‌های برقی به عنوان یکی از قضایای کلان ملی نیازمند بحث و دقت بیشتر می‌باشد تا اجماع ملی و توافق همگانی در این زمینه به دست آید. به این اساس و برای دست‌یافتن به اجماع ملی و توافق جمعی و جلوگیری از اختلافات بیشتر، ریاست اجرائیه خواهان معطل شدن توزیع تذکره‌ها برقی گردیده بود.

رئیس اجرائیه جمهوری اسلامی افغانستان، روز شنبه در این زمینه با رئیس‌جمهور صحبت می‌کند. قضیه توزیع تذکره‌های برقی باید در سطح دولت افغانستان به بحث گرفته شود و حل گردد.

ریاست اجرائیه جمهوری اسلامی افغانستان

👍 Like
💬 Comment
➦ Share

👍 🤔 😊 Faridullah Sahil and 455 others

نظار شورا دا خاصیت دی چې یوه ډله یې د زیات مخالفت له امله په حکومت کې ونډه واخلي او بله برخه یې له حکومته بهر د نورو امتیازاتو

لپاره مخالفت ته دوام ورکړي. هم حکومت خوري هم مخالفت کوي، تېر امتیازات هضم کړي او د نورو په لټه کې شي. له مخالفته هم لاس نه اخلي او حکومت هم کار ته نه پرېږدي، اوس عبدالله عبدالله وايي چې د تذکرو موضوع ډېر بحث ته اړتیا لري. کوم بحث او څومره بحث؟ بحث هغه وخت په کار دی چې قانون موجود نه وي. کله چې قانون موجود وي، بیا خو نو د اشخاصو ترمنځ بحث څه مانا، کومه اجماع، کوم توافق؟ توافق او اجماع خو همدا قانون دی. هم د اساسي قانون او هم د نفوسو د احوالو ثبت قانون په باب پوره پوره بحث شوی، نور بحث ته څه اړتیا ده؟ او که خبره د اشخاصو او ډلو ترمنځ نظرونو ته واچول شي، نو هره موضوع به کلونه کلونه وخت وغواړي، خو بیا به هم کومه غوڅه او اتفاقي نتیجه ترې څرگنده نه شي. ان یو تنظیم هم په خپل منځ کې پر ډېروو مسایلو توافق ته نه شي رسېدلای، خپله اسلامي جمعیت یې څرگند مثال دی. د دوو میاشتو لپاره یې صلاح الدین رباني د سرپرست په توګه ټاکلی و او ویل یې چې د جمعیت تر کنگرې پورې سرپرست دی او څو میاشتو کې به کنگره دایرېږي، څلور پنځه کاله ووتل، خو د جمعیت کنگره دایره نه شوه. خپله عبدالله عبدالله د جمعیت کانديد و خو اوس یې د جمعیت ځینې غړي مني او ځینې یې نه مني. یو جمعیت تنظیم د امتیازاتو په خاطر پر څو ډلو او مشرانو وېشل شوی دی. ایا یوه ډله چې په خپل منځ کې اجماع نه شي کولای، نو بیا له هغوی څخه څنګه دا هیله وشي چې د هېواد په کچه اتفاق او اتحاد رامنځته کړي؟ دا ناممکنه خبره ده. عبدالله سره له دې چې دوه نیم کاله وړاندې له مور سره په یوه ځانګړي ملاقات کې د افغان کلیمې سره خپل ایډیالوژیک مخالفت رد کړی و، خو اوس یې یو ځل بیا خپل اصلي جوهر څرګند کړ.

عبدالله نه يوازې د افغان له کليمې سره مشکل لري، بلکې هغه به نور مشکلات هم لري، هغه په اوسنۍ تذکره کې د قوم په ستون کې څه ليکي؟ (پښتون) که (تاجک)؟ که پښتون ليکي نو پښتانه به وايي چې ته څنگه پښتون يې چې نوم دې پښتون دی خو گټه دې نورو ته رسېږي، تاجک به وايي چې دا دومره ځنډ دې مور تېروستي وو که څنگه؟ که تاجک ليکي نو کېدی شي د پلار خطا خطاب ورته وکړي، په هر حال د عبدالله د اصلیت معلومول هغه ته سخت په زیان دي. داسې ډېر کسان چې نسبونه يې معلوم نه دي هغه کونښ کوي چې نوې تذکره ونه وپشل شي او د دوی ورک نسبونه همداسې ورک پاتې شي.

په هر حال خبرې ډېرې زياتې دي، اندېښنې او خنډونه هم شته، خو اوس نوی نسل ډېر هوښيار شوی، د تذکرو وېش يوه ملي پروسه ده، دا بايد د اشخاصو، ډلو او ډلگيو د غوښتنو قرباني نه شي، اوس دا مسله د قانوني پړاوونو له مخې دې حد ته رسېدلې چې نه يې ناقانونه اجرائیه ريس او نه هم جمهور ريس د بيا گرځولو حق لري. قانون بايد تطبيق شي. د هېڅ قانون تطبيق د ناقانونه خلکو خوښې ته نه پرېښودل کېږي او ناقانونه خلک هېڅکله د قانون تطبيق ته غاړه نه ږدي.

د دې ليک په بهير کې مې د جمهوري رياست د ساتونکې قطعې مشر جنرال اختر محمد ابراهيمي ته ټلېفون وکړ او د عبدالله عبدالله د اعلاميې او مخالفت په باب مې ورته وويل، هغه وويل عبدالله به خپل کار کوي، د دوی د ټولې ډلې نظر يو دی، خو جمهور ريس او کابينه ټول تصميم لري چې د تذکرو وېش لږی پيل شي، هغه ډاډ څرگند کړ چې جمهور ريس په

دې مسله کې بېرته شاته نه گرځي. ۱۵ به وخت ثابته کړي چې جمهور ريس په دې مسله کې قانون تطبیقوي او که نه بیا د جنگسالارانو غوښتنو ته تسلیمېږي؟ د دې خبرې یادول هم ضروري دي چې که جمهور ريس شاتگ وکړ، نو بیا د تذکرو د وېش لړۍ په راتلونکي کې تر دې هم له زیاتو ستونزو سره مخامخېدای شي.

ننگونې، ابهام او هیلې

نن بیا هم یوه ستړې او ستونزمنه ورځ وه، سهار چې دفتر ته لاړم نو مثبت او منفي خبرونه دواړه را دمخه شول. پرون جمهور رییس د تذکرو د بايومیترک پیل لپاره ښه ورځ ټاکلې وه. د دلوې (۲۶)مه نېټه له افغانستانه د روسي پوځیانو د وتلو وروستی ورځ وه. د نجات ورځ او د ملي نجات ورځ گڼل شوې ده. جمهور رییس پر همدې ورځ د نوې برېښنایي تذکرو لپاره خپل بايومیترک بشپړ کړ. دا ورځ کېدی شي شعوري وه او یا ناشعوري خو موږ لیکوال یې په ښه فال نیسو. کوم غمونه په تېره بیا د هویت پر سر جنجالونه چې اوس راپاتې دي، دا همغه زړي دي چې روسانو د کینې پر بنسټ کرلي وو، اوس رالوی شوي او شاخونه یې کړي دي.

که چېرې د ملي هویت تذکره په منظم ډول ووېشل شي، له ځنډ او خنډ سره مخامخ نه شي، نو د روسانو هغه کرلي زړي به هم ورو ورو وراسته شي او بدل به یې ختم شي. د سهار جریان مې تر دې دمخه لیکنه کې یو څه تشریح کړ.

دوه نیمې بجې په سیدنورمحمدشاه مېنه کې د ملي پرمختګ اجتماعي ټولنې د تذکرو د وېش په باب یوه غونډه جوړه کړې وه. غونډه کې د قران کریم تر تلاوت او ملي سرود وروسته د یادې ټولنې مشر ښاغلي قاري امید ساپي خبرې وکړې، بیا یې وروسته ماته نوبت راکړ، ما ښه زړه تش کړ، څه چې مې په زړه و هغه مې ټول د ټلوالې، ډاکتر عبدالله او عظامحمد نور په ادرس چې د تذکرو مخالفت یې کړی، وویل.

یادونه مې وکړه چې دوی وايي په دې برخه کې باید اجماع رامنځته شي، ما وویل چې دوی خپله کله په اجماع رامنځته شوي چې نورو کارونو ته اجماع پلمه کوي، ایا د جمعیت تنظیم د مشرتابه پر سر اجماع شته؟ ایا اجرائیه ریاست په اجماع رامنځته شوی؟ ایا دوی نور ټول کارونه په اجماع ترسره کړي دي؟ بله اساسي خبره دا ده چې د ملي هویت پر سر اجماع شته او هغه اساسي قانون دی چې د یوې اجماع یانې لویې جرگې په ترڅ کې رامنځته شوی، ایا لویه جرگه مهمه ده که د جمعیت او نظار شورا اجماع؟ ما دلته ټول هغه قانوني دلایل وویل چې د تذکرو د وېش لپاره موجود وو.

ما پسې وروسته د وردگو ولایت د ولایتي شورا وکیل بناغلي (شريف الله هوتک) خبرې وکړې، هغه هم د تذکرو د وېش له بهیره مالتړ څرگند کړ، بیا (نظم) صیب او (خیرالله شینواري) خبرې وکړې، پرېکړه لیک هم ولوستل شو، ټولو د تذکرو د وېش د ژر پیل غوښتنه وکړه او تر بايومیترک وروسته یې ژر د دې لړۍ پر عملي شروع کېدو ټینګار وکړ. غونډه بڼه وه، گڼ شمېر

ځوانان ورته راغلي وو. زه (يون)، مطيع الله ساپی او قدرت الله بدلون بېرته دفتر ته لاړو. د زمبابوې پر وړاندې کرکټ هم ښه روان و، د تذکرو په باب لا هم يو نيم کس خپل مخالفت ته دوام ورکاوه. ماښام ناوخته کور ته راغلم، تر ډوډۍ او لمانځه وروسته مې فيسبوک ته مخه کړه، د يو شمېر مطرحو څېرو لکه لوی څارنوال فريد حميدي، د مشرانو جرگې رييس فضل الهادي مسلميار، ډاکتر اکرم خپلواک، فيض الله ذکي، فايق، حليم فدايي، حاجي فضل کريم فضل، قيام الدين کشاف، نصير دراني او ځينو نورو مطرحو څېرو عکسونه مې وکتل چې بايومیترک يې تکميل شوی و. دې کار ډېر خوند راکړ، بيا مې د بېلابېلو اشخاصو کمنټونه وکتل چې اکثره يې د تذکرو د وېش په ملاتړ وو.

مثبت کمنټونه يا نظرونه زيات وو. له دې څخه دا معلومه شوه چې له معلوم الحاله کړيو پرته د ملت د نورو اجزاوو ترمنځ تر ډېره حده اتفاق موجود دی. دې کار مې زړه يو څه آرام کړ. بيا مې د جمهوري رياست ساتونکې قطعې مشر جنرال صيب ابراهيمي ته زنگ وواکه، ما ويل د ولس ملاتړ خو زيات دی خو چې ولسمشر د تېر په څېر بيا په شان نه شي. هغه وويل نه سړی ټينگ ولاړ دی او که په شا کېده بيا يې دا کار نه پيلوه، ما ويل دی خو دې سر له سبا واخلي، بلې ورځې ته دې نه معطلوي. ځکه ځينې ډلې غواړي بيا په دې مسله کې ستونزې راولاړې کړي، خصوصاً معلم صيب عظامحمد نور، هغه وويل د هغه غم به هم انشالله وخوري، لاره يې ورته سنجولې بيا به دې زه خبر کړم. دې سره مې لږ نور هم زړه آرام شو، دا مهال مې په کندهار او ننگرهار کې د تذکرو په ملاتړ د کېدونکو غونډو خبرونه هم وکتل، نو هيله مې نوره هم پياوړې شوه چې څه نور که خدای کول، د ولس

خوانان خپل غم خپله خوري، ملی شعور ډېر پياوړی شوی دی، د فیسبوک
صفحې هم د مخالفینو پر ځپنې ډکې دي، پخوانیو جنگسالارانو څخه یې د
نه سړي زامن جوړ کړي وو. د مسینجر په ذریعه مې په داخل او بهر کې یو
شمېر دوستانو ته تېلفونونه وکړل. تر هغه وروسته مې قلم او کاغذ راواخیست
او دغه یادښت مې ولیکه، اوس د شپې یوولس بجې او لس دقیقې دي چې
دا یادښت تر دې ځایه راوړسېده او د زمانې د یوه یادگار په توګه مې
خوندي کړ.

تر بايوميترك وروسته د ولس ملاتړ غونډې

د ځينو اشخاصو، ډلو او پرديپالو له مخالفتونو سره سره جمهور رييس، مرستيال يې سرور دانش او مېرمن يې رولا غني د (۱۳۹۶ل) د دلوې پر (۲۶) مه نېټه د هویت د تذکرو لپاره خپل بايوميترك ترسره کړ. دا کار په هېواد کې د ولس د زيات هرکلي سبب شو او هر ځای تاييدي غونډې پيل شوې چې دلته يې د ځينو يادونه کوو:

ننگرهار

په ننگرهار کې د برېښنايي تذکرو د ژر وېش په موخه سوله ييز لاريون وشو.

د ننگرهار ولايتي شورا يو شمېر غړو ، ځوانانو او مدني بنسټونو استازو ديو سوله ييز لاريون او مطبوعاتي کنفرانس پرمهال د برېښنايي تذکرو د ژر وېش غوښتنه وکړه او ټينگار يې وکړ که هرڅوک د دې ملي پروسې مخنيوی وکړي ولسونه او ياد بنسټونه به يې پروړاندې پراخ لاريونونه پيل کړي.

د ولايتي شورا غړي محمد اجمل عمر وايي هرڅوک ، چې په افغانستان کې اوسېږي افغان دی او د افغان نوم د افغانانو وياړ دی.

د ولايتي شورا دغه غړی زياتوي که هرڅوک د يادې ملي پروسې مخنيوی کوي افغان نه دی.

په دغه اعتراضی او سوله ییز لاریون کې د ولایت پخواني مرستیال محمدحنیف گردیوال وویل، چې د برېښنايي تذکرو د وېش په برخه کې خنډ او خنډ ورته د منلو وړ نه دی. د ځوانانو چارو امر مطیع الله احمدزي وویل، چې برېښنايي پېژندپاڼې یوه مهمه او ملي پروسه ده، چې په توزیع

سره یې په هېواد کې ټولې شته ستونزې حل کیدای شي او ټینګار یې وکړ، چې د خنډ او خنډ په صورت کې به مدني فعالان او ځوانان پټه خوله پاتې نه شي.

دغه رار مدني فعال نوراحمد نوراني، چې له تېرې پنجشنبې ورځې راهیسې یې د برېښنايي تذکرو د وېش په برخه کې د خنډ له امله د نه خوړلو اعتصاب پیل کړی و، له ولسمشر یې مننه وکړه، چې برېښنايي پېژندپاڼو ته یې فارم ډک کړی او له ولسونو یې غوښتنه وکړه، چې برېښنايي پېژندپاڼې واخلي.

په ننگرهار کې د وېش ځوانانو ټولني مشر (عزیزخوږیاني) او څو تنو نورو گډون والو وویل، چې د نفوسو د احوالو قانون د ولسمشر له لوري

توشیح شوی او په برېښنايي پیژندپاڼو کې د اسلام او افغان کلیمه د ملي شورا د گډ پلاوي له لوري تصویب شوې ده.

د کنفرانس او لاریون گډونوالو همدا راز له ټولو ځوانانو او ولسونو غوښتنه وکړه، د هغو اشخاصو پر وړاندې، چې ملي پروسې ننگوي او له ځنډ سره یې مخامخوي خپل غږ پورته کړي.

د سوله ییز لاریون او کنفرانس گډون والو یو پرېکړه لیک هم خپور کړ، چې پکې د برېښنايي پیژندپاڼو پر وېش ټینګار شوی و.

دوی گواښ وکړ که تر دې وروسته هر څوک د برېښنايي پیژندپاڼو د توزیع په برخه کې ځنډ پېښ کړي، نو په خبره یې پراخ لاریونونه به پیل او د ارگ په مخ کې به خېمې و دروي څو دا ملي پروسه پیل شي.

د یادولو وړ ده د برېښنايي پیژندپاڼو اړوند ټول تخنیکي مسایل پای ته رسېدلي، چې تېره ورځ د ولسمشر او هېواد لومړۍ مېرمنې په گډون یو شمېر لوړ پوړو چارواکو د برېښنايي پیژندپاڼو د ترلاسه کولو په موخه عرض پانې سپارلي، خو لایې پیژندپانې نه دي ترلاسه کړي.

ډنمارک

په ډنمارک کې د افغانستان ملي تحریک خانګې د مورنۍ ژبې نړیوالې ورځې په ویاړ یو علمي سیمینار جوړ کړی و. په یاد سیمینار کې د مورنۍ ژبې پر ارزښت بېلابېل بهر مېشتو افغانانو خبرې وکړې او مورنۍ ژبه یې د

هر وګړي مسلم حق وګاڼه. د دې ترڅنګ یې د برېښنايي تذکرو د وېش غوښتنه هم وکړه. پر افغان حکومت یې غږ وکړ چې د اساسي قانون له مخې دې ټولو افغانانو ته نوې برېښنايي تذکرې ژر تر ژره ووېشي.

کندهار

د کندهار سلګونو اوسېدونکو د یوې اعتراضیه غونډې له لارې د برېښنايي تذکرو د ژر وېش غوښتنه وکړه او په دې برخه کې یې د هر راز ځنډ مخالفه وکړه.

دغه غونډه د افغانستان د ملي تحریک د کندهار څانگې له خوا پروڼ مازیگر د کندهار ښار په یوه خصوصي سالون کې جوړه شوې وه چې

قومي مشرانو، د ولایتي شورا غړو، مدني او ټولنيزو فعالانو او مېرمنو په کې گډون کړی و.

د غونډې ويناوالو په یوه خوله له حکومته وغوښتل چې د برېښنايي تذکرو وېش دې ژر پیل کړي.

د کندهار د ولایتي شورا غړي حاجي سید احمد سېلاب وویل، د برېښنايي تذکرو وېش یوه ملي پروسه ده چې ټول قانوني پړاوونه یې بشپړ شوي او په دې برخه کې هېڅ قانوني خنډ او ستونزه وجود نه لري.

هغه زیاته کړه، برېښنايي تذکرې د امنیت، سیاسي ثبات، متوازنې پرمختیا او

ټولنيز عدالت په راوستلو کې رغنده رول لري چې ځنډ يې په هېڅ توگه د زغم وړ نه دی.

نوموړي له ولسمشره وغوښتل چې په دې برخه کې د هېچا فشارونو ته غاړه کې نه ږدي او د برېښنايي تذکرو وېش دې ژر تر ژره پيل کړي.

د ولايتي شورا بل غړي نعمت الله وفا وويل، برېښنايي تذکرې د وخت اړتيا او د ولس غوښتنه ده.

هغه دا هم وويل چې له دې ملي پروسې سره بايد سياسي چلند ونه شي او ځنډ يې د حکومت او ولس په زيان دی.

د کندهار يوه مدني فعال هم ورته څرگندونې وکړې او له ولسمشره يې وغوښتل چې د برېښنايي تذکرو د وېش په برخه کې دې د ځينو خلکو او ډلو منفي نظريو ته ځای نه ورکوي.

هغه زياته کړه، له بده مرغه ځيني خلک چې د حکومت په اډانه کې په لوړو پوستونو کار کوي، د دې ملي پروسې د پيلېدو پر وړاندې خنډونه جوړوي.

يوه بل مدني فعال فيض محمد همدرد وويل، د برېښنايي تذکرو پر وړاندې خنډونه د ملت او هېواد پر زيان دي او ولس بايد اجازه ور نه کړي چې څوک په دغه راز ملي مسايلو کې خنډونه جوړ کړي.

د غونډې برخوالو د ډیورنډ کرښې د هغې غاړې د پښتنو د حق غوښتنې له خوځښتونو هم ملاتړ اعلان کړ او ویې ویل، هېڅ راز کرښې دغه لوی ولس سره جلا کولای او وېشلای نه شي.

د یادونې ده، د کندهار امنيې قومندان هم په خپلو تازه څرگندونو کې د برېښنايي تذکرو وېش یوه ملي موضوع وبلله او له دغې ملي پروسې یې سیاسي گټه اخیستنه وغندله.

د کندهار امنيې قومندان جنرال عبدالرازق پښواک خبري اژانس ته وویل، د برېښنايي تذکرو د وېش اړوند ټول تخنیکي مسایل لا له وړاندې حل شوي او د ځنډ لپاره یې هېڅ راز قانوني توجیه موجوده نه ده.

نوموړي د برېښنايي تذکرو پر وېش ټینگار وکړ او ویې ویل هېچا ته به اجازه ور نه کړي چې په دې برخه کې ستونزې جوړې کړي.

دغه څرگندونې په داسې حال کې کېږي چې د حکومت ځینو لوړو پوړو مشرانو له تېرو څو ورځو راهیسې د بایومیټریک له لارې ځانونه ثبت کړي او ټاکل شوې تر راتلونکو څو ورځو د برېښنايي تذکرو د وېش لړۍ پیل شي، خو د حکومت اجرائیه ریاست د برېښنايي پیژندپاڼو له وېش سره مخالفت کړی او د اوس لپاره یې د دې لړۍ ځنډولو غوښتنه کړې ده.

اجرائیه رییس ډاکټر عبدالله عبدالله ویلي، د برېښنايي تذکرو وېش یوه ملي مسئله ده او په دې اړه دې یوه ملي اجماع رامنځته شي.

ننگرهار

د ننگرهار او کونړ قومي مشرانو د یوې غونډې په ترڅ کې د برېښنايي پیژندپاڼو د نوملکینې د پیل شوی بهیر ملاتړ وکړ .

قومي مشرانو پر حکومت د دې ملي پروسې د چټکتیا او نورو ولایتونو ته د ژر پراختیا غږ کړی دی .

دوي وايي هر هغه څوک چې یې مخالفت کوي پرديپال دي او د لوی اکثریت پر وړاندې خنډ نه شي جوړولی .

د ننگرهار او کونړ قومي مشران وايي د برېښنايي پیژندپاڼو د نوملکینې د بهیر ملاتړي دي او هر څه ژر دغه لړۍ نورو ولایتونو ته هم وغځول شي .

هغوی نن د یوې غونډې په ترڅ کې د دې ملي پروسې پر وړاندې خنډ راپورته کوونکي اشخاص پرديپال وبلل او له ولسمشر یې غوښتنه لرله چې دوی یې پوره ملاتړي دي، قانون ماتوونکي اشخاص دې وځپي .

د ننگرهار ولایتي شورا منشي ذبیح الله زمري وايي هغه خلك چې د يو شمېر قومونو په استازولي د پېژندپاڼو مخالفت كوي نفوذ نه لري او نه يې هم ترې قوم خبر دی، دی وايي دا كړۍ د نورو هېوادونو په لسمون غواړي خپل نظر پر نورو تحميل كړي.

تر هغې وروسته چې په كابل كې د پېژندپاڼو د ویش لپاره د نومليكنې بهير پيل شوی دی د هېواد په يو شمېر ولايتونو كې يې د ملاتړ په موخه غونډې او سوله ييز لاريونونه شوي او له حكومته په كې د دغه بهير د چټكوالي غوښتنه شوې ده.

د اتمر يو ملي جرئت

نن (۱۳۹۶ل) کال د دلوې (۲۸)مه نېټه د شنبې ورځ په ارگ ماني کې د شوروي پوځونو د ماتې ورځ ولمانځل شوه، دا ځل د معمول خلاف د هغو کسانو يادونه او نمانځنه ونه شوه چې نه يوازې په جهاد کې يې اساسي ونډه نه وه اخيستې، بلکې د جهاد په گرمو شېبو کې يې له روسانو سره اوربند او پروتوکولونه وکړل، د جهاد پر ځای وروسته د فساد پر اصلي وسيلو بدل شول. نن په لومړي کتار کې هغه کس هم ناست و چې په جهاد کې يې تنظيم تر نورو ټولو تنظيمونو اساسي نقش درلود. روسانو تر هرچا زيات له

حکمتياره ډېر شکايت کاوه او نن د شوروي اصلي مخالف پر هماغه کرسی ناست و چې مستحق يې و. نن چا د جعلی اتلانو نومونه وانه خيستل او نه روسپلوه ډلو ته د جعلی اتلانو د ځلولو چانس و، روسپلوه ډلې د روس دښمنه ډلو په توگه نه تمثیلېدې. د

غونډې دا جريان چې چا ليدلی وي او بيا يې له تېر اوولس کلن بهير سره پرتله کړی وي، هغه يې پر توپير او ژورتياوو بڼه پوهېږي. د دې غونډې د خبرو محتوا څرگنده وه، عبدالله عبدالله يو ځل بيا د يو متعصب تنظيم له زاويې څخه خپل نظر او کرکټر څرگند کړ. قانونپوه سروردانش د اساسي قانون د منطق بحث وړاندې کړ، فضل الهادي مسلميار غوڅه خبره وکړه چې قانون بايد د اشخاصو د تعبير او تفسير تابع نه شي، جمهور رييس غني هم د

بلې هرې ورځې په انډول سپينه خبره وکړه، جهاد يې د ملي وحدت سمبول وگاڼه او ستر ملي، اسلامي او افغاني ارزښت او ويې ويل هرڅوک چې د افغانيت او اسلاميت له دايرې وځي، دلته يې ځای نه شته. د غني د خبرو پيغام دا و چې ملت په مشوره نه رامنځته کېږي، دلته ملت موجود و، اوس نه دی رامنځته شوی، د دې خبرو مانا او محتوا ستمی او جمعيتي عناصرو ته څرگنده وه. خدای حاضر دی د ننني غوندې کمیت او کیفیت، مانا او محتوا ماته ځانگړی خوند راکړ. ورځ مې ټوله پر سرگرداني او د دوکتورا پروگرام د نهايي دفاع پر کارونو تېره شوه، د شپې ناوخته کور ته راغلم، لس بجې شاوخوا کې مې ښاغلي حنيف اتمر ته په دې خاطر زنگ وواژه چې نن يې د تذکرې لپاره خپل بايومیترک چک بشپړ کړی و. کله چې مې د حنيف اتمر عکسونه په فیسبوک وکتل، نو زړه مې ډاډه شو چې څه که خدای کول کار نتیجه ورکوي. اتمر صیب سره مې د تذکرو پر سر په تېرو درېو کلونو کې تر (۳۰) ځله زیات ملاقاتونه، ټلېفوني خبرې اترې، مستقیم او نامستقیم بحثونه کړي دي، دا بحثونه کله دومره ترخه شوي چې تر نورمال حالته وتي، ان د کلیمو تريخوالی يې هم تر کنټروله وتی. زما احساس او منطق ډېر تېز و، خو د ده اوسپله او سياسي تدبير. زما په زړه کې اور و او د ده په مخ کې سياسي مجبوریتونه، ما د ستميانو د نظرياتو عمق ته کتل او ده د هغوی لباسې ښې ته، خو په هر ترتيب د نظرياتو اختلاف که هرڅومره زیات وو، خو ارتباطات مو نه قطع کول. که زه دلته د ټولو هغو ټلېفونونو، مخامخ کتنو، پيغامونو او نظرونو جزیات راوړم، کېدی شي يو بل کتاب ترې جوړ شي. خو د حنيف اتمر پر وړاندې زما غوصه هغه وخت سره شوه چې کله د دوی په هڅو د کابينې په مجلس کې د نفوسو د احوالو د ثبت قانون تعديل

شو او جمهور رييس د يوه فرمان په ترڅ کې هغه نافذ کړ. اتمر صيب ماته زنگ ووايه چې نن ماښام به شش درک کې د امنيت شورا دفتر مېلمستون کې ځان ته سره وگورو، له وعدې سره سم لارم. دوه په دوه وو. تر روغې وروسته يې راته وويل، ډېره مبارزه دې وکړه، له ډېر تدبيره دې کار واخيست. ډېره اوسېله دې وکړه، ستړی نه شوې، هرچا درېسې هر ډول خبرې وکړې، ډېر بڼه مديريت دې وکړ، د دومره لويې موضوع، د دومره مظاهرو او دومره ولس کنټرول په داسې شرايطو کې اسانه کار نه و، مور هم يوازې پرېښودې، مور د مسلې دومره عمق ته متوجه نه وو چې دا خلک به له دومره تعصب څخه کار اخلي، دوی واقعاً د دې ملت له هويت او ارزښتونو سره مخالف دي. اوس چې خبره دې حد ته ورسېده، نو جمهور رييس ورته په ټينگه ولاړ دی، يو سانتي هم نه شاته کېږي او وايي چې که پاچاهي مې پرې ځي، ترېنه تېر يم، د کابينې تر مجلس يوه ورځ دمخه عبدالله عبدالله راغی او ورته يې وويل چې که د تذکرو مسله کې خپل نظر بدل نه کړئ، نو مور له حکومته وځو او حکومت پنگوو. جمهور رييس ورته وويل تراوسه خو ما نه غوښتل چې حکومت دې ړنگ شي او يا دې تاسو له حکومته ووځئ، خو اوس يې زه په همدې خبره پنگوم، که تاسې وځئ که ياستئ زه له دې موضوع څخه تېرېدونکي نه يم. ته مې ځکه راوغوښتلې چې درته ووايم جمهور رييس په دې مسله کې ډېر جدي دی، د هغه پر نيت بايد شک ونه کړئ، ما هېڅ فکر نه کاوه چې عبدالله دې په داسې مرضونو ککړ وي. ما ورته وويل چې ما مخکې درته وويل چې دا خلک ټول يو دي، له تعصب او کينې ډک دي، دا ټول ستميان دي، هسې يې ځان باندي د مسلمان او مجاهد ماسک لگولای دی. اتمر صيب وويل، په تېرو دوه دوه

نیمو کلونو کې چې دې کومې ستونزې گاللي او له ما څخه طبعاً خفه شوی یې، زه اوس دوه خبرې کوم، یو خو درڅخه د زړه له کومې تشکر کوم چې سختې ملي فاجعې ته متوجه شوی وې چې زموږ پرې سره نه خلاصېده او ډېره بڼه دې مدیریت کړه او دویم درڅخه بښنه غواړم چې له ما څخه خوابدی شوی او خفه شوی نه یې، ځکه چې ستا او زما ترمنځ ډېرې تېزې خبرې سره تبادله شوې دي، هم په تېلېفون کې هم په مجلسونو کې. نو اوس دې خپلو ملگرو ته ډاډ ورکړه چې موږ مو تر شا ولاړ یو، زموږ د حکومت هغه برخه چې موږ سره ده.

د اتمر صیب دې مجلس زما زړه ته قوت ورکړ او هغه سترپا مې تر یوه حده ووته چې تر دې دمه مو گاللي وه، تر هغې وروسته هم تر کال زیاته موده ووته، بیا هم خبره همغه شان پاتې شوه او فرمان تطبیق نه شو. بیا مې هم څو ځله اتمر صیب ته په ټینګه یادونه وکړه، خو اکثره په نن او سبا کې خبره تاوېدله. تر څو چې خبره یو ځل بیا ولسي جرگې ته ورسېدله، ولسي جرگې له جمهور رییس سره د ځینو وکیلانو د حساسیت، د ځینو د بې تفاوتۍ او د ستمي کړیو د مهارت په وجه د جمهور رییس فرمان رد کړ، بیا مو پر مظاهرو لاس پورې کړ. مشرانو جرگې د ولس غوښتنه ومنله او په پای کې مشترک کمېسیون د رایو په اتفاق د اساسي قانون له روحیې سره سم د جمهور رییس تقنیني فرمان تایید او تصویب کړ.

د دې ستونزې قانوني سیر بشپړ شو او جمهور رییس باید ژر عملي کړی وای. دې کې بیا نږدې یوه میاشت تېره شوه. ستمي کړیو خپل وروستی زور وازمویه خو په پای کې خبره دې ته ورسېده چې جمهور رییس او د حکومت نور غړي بایومیتراک وکړي. د اتمر صیب په دې کار چې ده خپل

بايومیترک وکړ، خوشاله شوم او دا کار د دې سبب شو چې دا پورته لیکنه رامنځته شي. د شپې لس بجې مې اتمر صیب ته زنگ وواهه، ښه و، تېلفون یې پورته کړ، خوشاله ښکارېده، ژر یې وویل چېرته یې چې اوس دې په تېلفون هم نه شو پیدا کولای، کتاب خو دې راونه لېږه، (د ارگ ناویلې خبرې). ما ویل درلېږلی مې دی، زه به یې بیا هم تعقیب کړم. ما ویل څنگه دي حالات ښه روان دي، ته څنگه یې؟ د تذکرو مشکل به څنگه شي؟ کله به یې عملاً واخلي، ده وویل زه خو یې همدا نن هم اخلم خو چې څوک یې راکړي. بیا یې وویل درې اوونۍ نور وخت هم راکړئ، مشکل به حل شي، ما ویل جمهور رییس، تاسو او څو تنه یې ژر واخلي نور خو د کرارې کار دی، څومره چې یې معطلوئ مشکل زیاتېږي. ما دا هم وویل که وخت لرې چې له نږدې پرې خبرې وکړو. ده وویل دوه درې ورځو کې یو سفر لرم چې راغلم، کېنو، پر ټولو مسایلو به بحث وکړو. اوس نو درې اوونۍ نور وخت کې سړی نه شي ویلای چې څه به وشي، خو اتمر صیب تر پخوا ډېر مصمم او خوشاله ښکارېده، په تېلفون کې یې هم د پخوا په اندول په زغرده خبرې کولې، زه هم څه ناڅه د ده روحیاتو ته خوشاله شوم او دغه لیک مې ولیکه اوس د شپې پاو باندي یوولس بجې دي.

د برېښنايي تذکرو په باب نظر پوښتنه

کله چې د تذکرو د وېش د بايومیترک يا نوملیکنې چارو دوام درلود، نو گڼ شمېر رسنیو او ځینو اشخاصو هڅه وکړه، چې په دې برخه کې د فیسبوک او ځینو نورو رسنیو له لارې نظر پوښتنه وکړي. که څه هم دا نظر پوښتنې پر علمي او اصولي اساساتو ولاړې نه وې، غرضي هم په کې وې، خو په اکثریت سره د ټولو نتیجه دا وه چې افغانان له خپل ملي هویت سره زیاته مینه لري او له ځینو محدودو کړيو پرته نور ټول پر دې ټینگار کوي چې د ملي هویت په تذکره کې دې د (افغان) او (اسلام) دواړه کلیمې ولیکل شي.

پژواک خبري اژانس دې ډول نظر پوښتنو ته یوه کتنه کړې چې دلته یې لنډیز وړاندې کوو:

کابل (پژواک، د ۱۳۹۶ ال کال د کب ۵مه): په انلاین بڼه د ځینو رسنیو د نظرپوښتنو د گډونوالو رایې ښيي چې په منځنۍ کچه له هرو پنځو تنو څلور تنه افغانان د برېښنايي تذکرو د وېش له اوسني بهیر سره موافق دي.

د نفوسو د احوالو د ثبت قانون مسوده پر (۱۳۹۲ ال) کال د ملي شورا له خوا تصویب او پر (۱۳۹۳ ال) کال د ولسمشر له خوا توشیح شوه، خو اعتراض کوونکي په تذکرو کې د اسلام او افغان کلیمو د لیکلو غوښتونکي شول.

د تېر کال په کب میاشت کې ددغه قانون شپږمه ماده د ولسمشر په تقنیني فرمان سره تعدیل شوه او د تصویب لپاره ملي شورا ته واستول شوه.

په دغه ماده کې په تذکرو کې پر اسلام سربېره، د تذکرې اخیستونکو ملت (افغان) او قوم (پښتون، تاجک، هزاره، ازبک او په هېواد کې مېشت نور قومونه) لیکل هم په پام کې نیول شوي دي.

دغه فرمان د ولسي جرگې له خوا رد او د مشرانو جرگې له خوا تایید شو، خو د ملي شورا د دواړو جرگو گډ پلاوي د مشرانو جرگې پرېکړه تایید کړه او پر همدې بنسټ د روان کال د سلواغې پر (۲۶)مه د برېښنايي تذکرو د وېشلو بهیر په داسې حال کې پیل شو چې د حکومت د اجرائیه رییس په گډون ځینو له دې کار سره مخالفت وکړ.

په وروستیو ورځو کې د امریکا غږ، "هشت صبح" ورځپاڼې، پڙواک خبري اژانس او سلام وطندار په څېر رسنیو په دې اړه د انټرنیټي پاڼو له لارې انلاین نظر پوښتنه ترسره کړې ده.

هشت صبح او سلام وطندار پوښتنه کړې چې ایا په برېښنايي تذکرو کې د افغان کلیمې له لیکلو سره موافق یی؟، امریکا غږ داسې پوښتنه مطرح کړې چې ایا نوې تذکرې ووبشل شي او که نه؟ پڙواک پوښتنه کړې چې ایا برېښنايي تذکرې اخلی او که نه؟

د هشت صبح، سلام وطندار او پڙواک پر ټولو پاڼو نن تر غرمې مخکې پورې (۱۶۷) تنو دې پوښتنې ته ځواب ورکړی او د مثبت او منفي ځواب سلنه یې هم مشخصه شوې ده.

د امریکا غږ نظر پوښتنې په پاڼه کې د هغو کسانو شمېر نه لیدل کېږي چې ځواب یې ورکړی، خو په دې پاڼه کې د رایې ورکوونکو مثبت اومنفی سلنه مشخصه شوې ده.

ثبت شوې شمېرې د دې ښودنه کوي چې په منځنۍ کچه د تذکرو د وېش له اوسني بهیر سره د مخالفو کسانو سلنه ټیټه ده.

د سلام وښادار نظر پوښتنې د تبصرو په برخه کې د (کوچي اسلمي) په نامه یوه کس لیکلي: "د اساسي قانون له ۴مې مادې سره سم چې د قوانینو مور ده باید برېښنايي تذکرې ووبشل شي".

د هېواد د اساسي قانون په څلورمه ماده کې راغلي: "په افغانستان کې ملي حاکمیت په ملت پورې اړه لري چې یې په مستقیم ډول خپله یا یې د خپلو استازو له لارې عملي کوي. د افغانستان ملت له هغو ټولو افرادو څخه چې د افغانستان تابعیت ولري، عبارت دی. د افغانستان ملت له پښتون، تاجک، هزاره، ازبک، ترکمن، بلوڅ، پشه یي، نورستاني، ایماق، عرب، قرغیز، قزلباش، گوجر، براهوي او نورو قومونو څخه جوړ دی. په تابعیت او پناه ورکولو پورې اړوندې چارې د قانون له لارې تنظیمېږي. د افغانستان کلمه د افغان ملت پر هر فرد اطلاق کېږي"

اسلمي هم د افغان کلیمه په هېواد کې د ټولو مېشتو قومونو د ملي یووالي سمبول او د افغانستان د خلکو د پلرونو او نیکونو ویاړ بللی او لیکلي یې دي: "هیله لرم چې دغه تاریخي ویاړ خوندي او په تذکره کې د افغان کلیمه ولیکل شي".

دغه راز د پژواک د نظر پوښتنې په پای کې د اجمل احمدي په نامه یوه کس لیکلي: "هو سل په سلو کې برېښنايي تذکره اخلم، زه یو تاجک یم، خو پر خپل افغان هویت ویاړم. مړه دې وي د افغانستان دښمنان او پلورل شوي ډالر پرستان".

د فېسبوک کارکوونکی امید اعتمادی د برېښنايي تذکرې د وېش پروسه کې د افغان کلیمې له یادونې سره مخالفت لري او لیکي: ((ټول خلک برېښنايي تذکره غواړي، خو په خپل هویت سره. افغان د یوه قوم هویت دی، مور داسې تذکره نه غواړو چې زموږ هویت کې یې جعل کړی وي)).

احمد ذکي افشار د هشت صبح د پوښتنې په ځواب کې چې ایا په برېښنايي تذکره کې د افغان کلیمې له درج سره موافق یاست؟ لیکلي: ((نه، د افغان لیکلو لپاره دلیل نشته، خو که چېرته د همدې یوې کلیمې په لیکلو سره امنیت ټینګېږي، نو پسه هم راته ولیکئ، زه ورسره موافق یم".

خو د محمد نادر افغان په نامه یو کس په دې اړه د شته نظري اختلافاتو او د ځینو کسانو د بدو خبرو په اړه لیکلي دي: ((له احمقانه خبرو څه نه جوړېږي، د خلکو په منځ کې هېڅ ستونزه نشته، یوازې څو احمقان او بې شعوره کسان دي چې د دې کارونو تر شا غیر انساني او غیر اسلامي شعارونه په متعصبانه بڼه وړاندې کوي، لطفاً د خلکو ترمنځ له کرکې اچونې ډډه وکړئ که نه په دې اور کې به لومړی خپله تاسې وسوزېږئ".

د افغانستان د نفوسو د احوالو د ثبت ادارې تخنیکي مرستیال (محمد ویس پایاب) وايي، تر کومه چې دا اداره کارونه مخته وړي، د خلکو په منځ کې ستونزه نشته، ستونزه یوازې د سیاستوالو ترمنځ ده.

هغه د هېواد له سیاستوالو وغوښتل چې ډېر ژر دې په دې برخه کې خپل اختلافات پای ته ورسوي.

د نوموړي په خبره، تر اوسه پورې شاوخوا (۵۵۰) لوړپوړي دولتي چارواکي د برېښنايي تذکرې د اخیستلو پروسه کې بايومتریک شوي چې د روان کال د سلواغې له (۲۷)مې نېټې نه یوازې په ارگ کې دوام لري.

د پایاب په خبره، د نفوسو د احوالو د ثبت اداره به د ولسمشر تر لارښوونې وروسته د برېښنايي تذکرو وېش پیل کړي.

نوموړي د څلورو رسنیو د نظرپوښتنو د پایلو په اړه وویل: ((د یوې تخنیکي ادارې په توګه زموږ مسوولیت دادی چې د تذکرې د ثبت او راجسټرېشن لپاره زمینه مساعده کړو، اکثره خلک له کلونو راهیسې د برېښنايي تذکرو وېش ته انتظار وو... په همدې سبب فکر کوم چې د فېسبوک له لارې د تر سره شوې نظر پوښتنې منځنۍ پایله به حقیقت ته نږدې وي.))

پژواک هڅه وکړه چې ددغې نظر پوښتنې د څرنگوالي په اړه د افغانستان د احصایې مرکزي ادارې سره هم خبرې وکړي، خو ځواب یې تر لاسه نه کړ. پر یادو نظر پوښتنو سربېره یو شمېر نورو اشخاصو هم د خپلو شخصي فیسبوکپاڼو او اکونټونو له لارې نظرپوښتنې ترسره کړې وې، په دې نظر پوښتنو کې د ملتپالو او هویتپالو افغانانو د تایید نتیجه تر نوي سلنې پورته وه، د دې ترڅنګ هغو کسانو چې نه یې غوښتل افغان کلیمه په تذکرو کې ولیکل شي، هغوی هم نظر پوښتنې وکړې. د دې ډول اشخاصو له ځاني هڅو، کینو، تعصب او نظر پوښتنې ته له مسیر ورکولو سره سره بیا هم دوی په

دې بريالي نه شول چې د ملي هویت د مخالفينو شمېر تر پنځه لس سلنې زيات کړي او که چېرې دا نظر پوښتنې د دوی په ګټه وای، نو بيا يې ترې غوغا جوړوله، خو کله چې د دوی له خوا د دوی خپلې نظرپوښتنې د دوی د توقع خلاف تمامې شوې، نو بيا حيران وو چې څه وکړي.

بغلان کې د تذکرو د وېش ولسي ملاتړ

د برېښنايي تذکرو لپاره په ارگ کې تر بايومیترک وروسته، نظر پوښتنې هم وشوې یو شمېر اشخاصو مخالفتونه هم وکړل او د دې ترڅنگ د ولس له خوا ملاتړ غوندې هم دوام لري. په دې باب بغلان کې هم ملاتړ غوندې وشوه.

د بغلان یو شمېر اوسېدونکي په دې ولایت کې د برېښنايي پیژندپاڼو د ژر تر ژره پیل غوښتونکي دي دوی وايي دافغانیت او اسلامیت په لیکلو سره دې ورته تذکرې وویشل او هغه کسان چې د دې پروسې پر وړاندې خنډونه جوړوي خپلو شخصي موخو ته د رسېدو لپاره ورته کړنې ترسره کوي.

په همدې حال کې د بغلان دولایتي شورا غړي وايي چې د برېښنايي

تذکرو په ویش سره به له ناامنه سیمونه هم خلک دې ته زړه ښه کړي ترڅو پیژندپاڼې ترلاسه کړي .

د بغلان ولایت اوسېدونکي د برېښنايي پیژندپاڼو د ژر تر ژره پیل ترڅنگ په دې پیژندپاڼو کې د افغان او اسلام کلیمو پر لیکلو ټینګار کوي او

وايي هغه کسان چې د دې ملي پروسې پر وړاندې خنډونه جوړوي افغانان نه دي.

په همدې حال کې د بغلان د ولايتي شورا غړي يادې پېژندپاڼې د نېې حکومتولۍ او رڼو ټاکنو لپاره گټورې بولي او ډاډ ورکوي که دغه ملي پروسه په دغه ولايت کې پيل شي له ټولو نا امنه سيمو نه به د پېژندپاڼو د ترلاسه کولو لپاره خلک ورته راشي

برېښنايي پېژندپاڼو کې د افغان او اسلام کليمې پر سر ناندريو دې پروسې ته زيات خنډونه جوړکړل چې اوس يوه اوونۍ کيږي د دې پېژندپاڼو لپاره د نومليکني لړۍ له ولسمشرۍ ماڼۍ څخه پيل شوې.

شنونکي په دې باور دي چې له برېښنايي پېژندپاڼو پرته په هېواد کې راتلونکې ټاکنې ناممکنې دي او د دې تذکرو وېش د درغليو په مخنيوي کې گټور گام بولي.

پکتیا کې ملاتړ غونډه

حکومت دې د برېښنايي پېژندپاڼو وېش پیل شوې لړۍ د ارگ له دېوالونو د باندې وغځوي .

د پکتیا زرمتم ولسوالۍ قومي مخور او ځوانان د برېښنايي پېژندپاڼو وېش لړۍ څخه ملاتړ څرگندولو سره پر حکومت غږ وکړ چې یاد بهیر دې ولایتونو او ولسوالیو کې هم پیل کړي .

قومي مخور ملي مسایلو کې مصلحت او جوړجاړی د منلو وړ نه بولي، په وینا یې هغه څوک چې د برېښنايي پېژندپاڼو مخه نیسي، ولسونه به یې پر وړاندې ودرېږي .

د پکتیا ولایت د زرمتم ولسوالۍ دا قومي مخور، فعالان او ځوانان د یوې راټولېدنې پرمهال له حکومت څخه غواړي چې خپل مسوولیت ادا او د برېښنايي پېژندپاڼو وېش لږۍ دې ولایتونو او ولسوالیو ته هم وغځوي.

د قومي مخورو په وینا محدودې کړۍ د قوم استازولي نه شي کولای، هغه چې د مخالفت له لارې دا بهیر ټکنی کوي، د ایران او پاکستان جاسوسان دي.

قومي مشران او فعالان ټینګار کوي، چې اسلامیت او افغانیت باندې د ټول ملت اجماع شوې، په اړه یې هېڅ ډول مصلحت او جوړجاړې ته اړتیا نه شته.

د پکتیا د زرمتم ولسوالۍ قومي مخور او ځوانان ملي هویت حیاتي مسله ګڼي، چې په هېڅ قیمت به ترې تېر نه شي او نه به یې په اړه سیاسي مصلحت ته اجازه ور کړي.

د چهار اسیاب د ولسونو ملاتړ

له افغانیت او اسلامیت پرته پېژندپاڼو وېش ته به اجازه ور نه کړو. د چهار اسیاب ولسوالۍ اوسېدونکو د یوه سوله ییز لاریون پر مهال وویل؛ چې د

برېښنایې پېژندپاڼو لړۍ دې ژر تر ژره له ارگ څخه د باندې هم پیل شي.

لاریون کوونکي زیاتوي؛ چې له افغانیت او اسلامیت پرته پېژندپاڼې ورته دمنلو نه دي او هغه څوک چې له دې

ستون سره مخالفت کوي، افغانان نه دي.

لاریون کوونکي وايي؛ چې حکومت باید د برېښنایې پېژندپاڼو وېش د ارگ له دېوالو څخه د باندې هم پیل کړي، لاریون کوونکي زیاتوي؛ له افغانیت او اسلامیت پرته پېژندپاڼې ورته دمنلو وړ نه دي او د وېش اجازه به ور نه کړي.

لاریون کوونکو هغه کسان او کړۍ ملي خاینین او پردیپال وبلل چې د برېښنایې پیژندپانو له وېش سره مخالفت کوي، دوی غوښتنه کوي چې نفاق اچونکي باید د قانون منگولو ته وسپارل شي.

په همدې حال کې لاریون کوونکو پر حکومت غږ وکړ چې د هغو کسانو پر وړاندې دې په کلکه ودرېږي چې د برېښنایې پیژندپانو د وېش پر وړاندې خنډونه را پورته کوي.

لاریون کوونکو گواښ وکړ چې افغانیت یې ملي هویت دی او چاته به اجازه ور نه کړي چې پر هویت یې لوبې وکړي.

کابل مېشتي لښماني هوتخېل او ملي هویت

افغان حکومت دې د پېژندپاڼو د وېش لړۍ ژر تر ژره پیل کړي: په کابل کې د لښمان د هوتخېلو شورا غړو او قومي مشرانو په یوه خوله د هویت د تذکرو ملاتړ وکړ او د هغو د ژر پیل غوښتنه یې وکړه.

پر ورته مهال دوی له افغان حکومت څخه وغوښتل چې یاد بهیر ګړندی کړي او دا لړۍ ولایتونو ته هم وغځوي.

د دوی په وینا هغه څوک چې د برېښنایي پېژند پاڼو د وېش پر وړاندې مخالفت کوي باید مخه یې ونیول شي او وځپل شي.

نن په کابل کې د لښمان کرغیو هوتخېلو شورا په پرانیست غونډه کې یو شمېر قومي مشرانو مدني فعالانو او ځوانانو ګډون درلود.

د یادې غوندې گډونوالو په یوه خوله د هویت د تذکرو ملاتړ او د هغو د ژر پیل غوښتنه وکړه.

د غوندې برخوالو له افغان حکومت څخه په جدی توگه د تذکرو د وېش غوښتنه وکړه، او هغه کسان یې پردېپال یاد کړل چې د یاد ملي بهیر مخالفت کوي.

د یادې شورا غړو گواښ وکړ که دا ملي بهیر ژر تر ژره د ارگ له دروازو څخه بهر نه شي، نو پر وړاندې به یې مدني حرکتونو ته ادامه ورکړي.

دا په داسې حال کې ده چې شاوخوا لس ورځې وړاندې یو شمېر دولتي او حکومتي چارواکو د پېژندپاڼو اخیستو لپاره په ارگ کې نوملیکنې کړې دي.

کابل کې د بېلابېلو قومونو غونډه

په برېښنايي تذکرو کې دې د ملت ترڅنگ د ټولو قومونو هويت وليکل شي .

په کابل کې د مغولو، غوريانو، ساداتو، تیموريانو، قرلق، خلیلي، بیات او یو شمېر قومونو مشرانو په برېښنايي تذکرو کې د خپلو قومي هويتونو پر لیکلو ټینګار وکړ .

د دې قومونو مشرانو په یوې خبري غونډې کې له حکومت څخه غوښتنه وکړه چې د نورو قومونو ترڅنگ دې د دوی قومي هويت هم د تذکرې پر لومړي مخ د ملي هويت ترڅنگ ذکر شي .

د یادو قومونو استازو وویل چې ځینې کړۍ هڅې کوي ترڅو د دوی

قومي هویت په نورو قومونو کې مدغم کړي، خو گواښ يې وکړ که د دوی قومي هویت ذکر نه شي، پر لویو لاریونونو به لاس پورې کړي.

په کابل کې د ساداتو، خلیلي، قرق، بیات، تیموري، مغول، غوري او د یو شمېر نورو قومونو استازي په دې موخه راټول شوي چې په برېښنايي پېژندپاڼو کې دې د لویو قومونو په لیکلو سره واړه قومونه نه مدغم کېږي او

باید ټولو قومونو ته پکې په یوه سترگه وکتل شي.

قومي مشرانو په برېښنايي تذکرو کې د ملت (افغان) ستون ترڅنګ د خپلو قومي هویتونو پر لیکلو ټینګار وکړ.

قومي مشران وايي، په برېښنايي پېژندپاڼو کې د افغان او قوم کلیمې لیکل ورته انسان ته د اکسیجن د ورکړې په مانا دي او پرته له هغه به تذکرې وانخلي.

په هېواد کې په داسې حال کې د بېلابېلو قومونو مشران په برېښنايي پېژندپاڼو کې د افغان او قوم کلیمو د لیکلو غوښتنه کوي چې دمگړۍ د تذکرو د وېش لپاره د بايومیټریک لړۍ روانه ده، چې تر دې مهاله د ولسمشر محمد اشرف غني او لومړۍ مېرمنې (بي بي گل رولا غني) په گډون لسگونه لوړپوړي چارواکي بايومیټریک شوي چې د وېش لړۍ به یې هم ژر پیل شي.

د مدني حرکتونو ملاتړ غونډه

د برېښنايي تذکرو د نومليکني له پيل شوې لړۍ څخه د ملاتړ غونډې په ترڅ کې د افغان سمون ټولني په نوښت د برېښنايي پېژندپاڼو د ژر تر ژره وېش په ملاتړ د قومي شوراگانو او مدني ټولنو گډ مطبوعاتي کانفرانس تر سره

شو، چې په کې د هزاره گانو، پښتنو، تاجکو، سکانو، ازبکو، پشه يي، نورستاني، ایماقو، گوجرو، پامیریانو، قرغېزو او نورو ټبرونو استازو هر یوه محمد ابراهیم ابراهیمي، منجیت سېنگ، ډاکتر زمان الدین نجات، عبدالله شجاع، عزت الله پېژند، استاد عارف نورستاني، حاجي امیر شاه، انجینر راز محمد، شریف الله ملیار، هدایت الله سهیل، محمد سجاد فولادي، عبدالخالق حسینی پشه يي، محمد خالد حاجي زاده، داود شاه نیازی، انجینر ذکیه وردگ، راحله جعفري، مشعله حیدریان او حمیده وردگ په گډه پر ولسمشر اشرف غني او اجرائیه رییس عبدالله عبدالله غږ وکړ چې نور ولس به تمه نه شي پاتې کېدی او ژر تر ژره دې د برېښنايي پېژندپاڼو پروسه له ارگ څخه د کابل ښار عامه مرکزونو ته را وباسي.

دوی همداراز پر بایومتریک سربېره د تذکرو پر عملي وېش او ورکړه هم ټینګار وکړ او د غونډې په پای کې یې لاندینۍ اعلامیه خپره کړه:

د برېښنایي پېژندپاڼو د وېش پروسې د پیلېدو په اړه د قومي شوراګانو، مدني ټولنو او د سیاسي احزابو ګډه اعلامیه:

د کب ۱۳مه، ۱۳۹۶ل کال

د برېښنایي تذکرو د وېش ژر پیل د هېواد پر دښمنانو کلک ګوزار دی؛ موږ پر خپل افغانیت او اسلامیت ویاړو او هر هغه څوک چې له دغو ویاړلو کلیمو سره مخالفت کوي، د هېواد له اساسي قانون څخه سرغړوونکي یې بولو. موږ د بېلابېلو ولایتونو د قومي شوراګانو او مدني ټولنو او سیاسي احزابو غړي په یو غږ د تذکرو د وېش پروسې د پیلېدو ملاتړ کوو او له اړوندې ادارې غواړو چې د هغو کسانو لپاره دې ژر تر ژره تذکرې چاپ کړي چې د نوم لیکنې پروسه یې بشپړه شوې ده.

موږ پر ولسمشر محمد اشرف غني او اجرائیه رییس ډاکټر عبدالله عبدالله غږ کوو چې نور دې ولس په انتظار کې نه پرېږدي، د خلکو غوښتنې دې ومني او ولسمشر دې له خپل قانوني صلاحیته کار واخلي؛ د تذکرو د وېش ځانګړې ادارې ته دې لارښوونه وکړي چې د پیل په توګه دې د کابل ښار په څلورو زونونو کې د تذکرو د وېش لړۍ پیل کړي.

د تابعیت الکترونيکي تذکرې د برېښنایي حکومتولۍ، ملي او سیاسي ثبات، رڼو ټاکنو د تضمین، د نفوسو کره شمېر څرګندېدو، روغتیايي بېمې،

لایسنس او د جرایمو په تشخیص او کمولو کې خورا بنسټیز رول لري او چې څومره ځنډېږي، هومره هېوادوال له خپل حقه بې برخې پاتې کېږي.

د تذکرې لرل د هر افغان حق دی، موږ نه غواړو چې زموږ حقونه د یو شمېر مغرضه سیاستوالو د سیاسي لوبو قرباني شي. که چېرې له ارگه بهر هم ژر تر ژره د تذکرې د وېش مرکزونه خلاص نه شي، نو موږ به د ارگ مخې ته اعتصاب وکړو او تر هغه به خپل مدني اعتراض ته دوام ورکړو چې له ارگ څخه د باندي د تذکرو د وېش مرکزونه نه وي جوړ شوي.

د تذکرو د وېش بهیر پیل د هېواد په بېلابېلو ولایتونو کې د سترو غونډو په ترڅ کې له تود هرکلي سره مخ شوی او خلک یې د اخیستو تړي دي، نو حکومت دې د دغه بهیر په پراخېدو او چټکولو سره افغانانو ته د تذکرو د ورکړې اسانتیا برابره کړي چې په لومړي ځل د یوې معیاري او منل شوې پېژندپانې خاوندان شي.

افغانستان زموږ هېواد او افغانیت زموږ ویاړلې پېژندگلوې ده، پښتانه، تاجکان، ازبکان، هزاره گان، ترکمنان، بلوڅان، پشه یان، نورستانیان، ایماق، عرب، قرغیز، پامیریان، گوجر، قزلباش، براهویان او نور قومونه د دغه هېواد اصلي واکمن دي. هېڅ افغان له بل افغان څخه زیات او هېڅ یو له بل څخه کم نه دی.

سر لوړی او اباد دې وي افغانستان!

بريالي دې وي افغانان

پر یادو غونډو سر بېره په گڼ شمېر نورو سیمو کې هم د برېښنايي تذکرو د ژر وپشلو لپاره ملاتړ غونډې جوړې شوې دي، چې موږ یې دلته دا یو څو غونډې د بېلگې په توگه یادې کړې.

د جمهور رییس غني یو قانوني گام

نن د (۱۳۹۷ل) کال د ثور (۱۳)مه نېټه، په افغانستان کې د ملت د اساساتو د ټینګښت او د ملي هویت د تثبیت، خلا او استحکام لپاره تر ټولو ښه، خوږه او کارنده ورځ ده. جمهور رییس غني په پای کې

عاقلاڼه گام پورته کړ. د اساسي قانون مطابق او د عام ملت له غوښتنو سره سم یې اقدام وکړ. نن یې د گڼو دولتي چارواکو په ملتیا، چې په هغو کې د مشرانو جرگې رییس فضل الهادي مسلمیار، د ولسي جرگې رییس عبدالروف ابراهیمي، د سترې محکمې رییس سید یوسف حلیم، د علماو شورا رییس قیام الدین کشاف، د جمهور رییس دویم مرستیال قانونپوه سرور دانش، د اجرائیه ریاست مرستیال انجنیر محمد خان، د سولې عالي شورا مشرتابه، د ملي امنیت سلاکار محمد حنیف اتمر او گڼ نور دولتي چارواکي شامل وو. د برېښنایي تذکرو د وېش لړۍ پیل

کړه. د غونډې په پیل کې د تذکرو د پیل په باب یو تاریخي مستند فلم وښودل شو، بیا جمهور رییس غني، لومړی مېرمن، د جمهور رییس مرستیال، د مشرانو، ولسي جرگې او سترې محکمې ریيسانو ته تذکرې ووبشل شوې او بیا جمهور رییس د برېښنایي تذکرو د ارزښت او وېش په باب هر اړخيزې خبرې وکړې.

د جمهور رییس دې گام سره په هېواد کې د برېښنایي تذکرو د وېش لړۍ، چې دا پنځه کاله له ډول ډول ستونزو سره مخامخ وه، عملاً پیل شوه. عامو افغانانو او په تېره بیا ملتپالو او اسلامپالو افغانانو د دې کار هر کلی وکړ، خو یو شمېر پردیپالو بیا په دې باب خپل منفي غبرگون څرگند کړ. دا هغه ډلې او اشخاص دي چې د افغانستان په تېر تاریخ، په تېره بیا په تېر څلورېشت کلن سیاسي بهیر کې یې هېڅکله هم د افغانستان د ملي گټو، ملت جوړونې او ملي استحکام په گټه خبره نه ده کړې، تل یې ملي نفاق ته لمن وهلې او د نورو هېوادونو په لمسون یې په افغانستان کې په نیابتي جگړو کې برخه اخیستې ده. د دې نیابتي ډلو او اشخاصو په استازۍ ډاکټر عبدالله عبدالله هم، خپل ملت ضد غبرگون وښود او یو ځل بیا یې خپله ملت ضد څېره څرگنده کړه.

له یو شمېر مخالفونو او خنډونو سره سره د برېښنایي تذکرو د وېش بهیر پیل شو. د ملي هویت مخالفینو او نورو افغان ضد ډلو تل له ملي پروسو سره خپل مخالفت څرگند کړی او د وخت حکومتونو د همدغو مخالفونو له امله هغوی ته نامشروع امتیازات ورکړي، نو ځکه خو دوی

له دې ډول مخالفتونو سره روږدي شوي دي؛ مخالفت وکړه او نامشروع امتياز واخله، دې کار اوس د دوی د سياسي سوداگري د يو اساسي رکن بڼه خپله کړې ده.

زه د هغو افغانانو له ډلې څخه وم چې دې تاريخي ورځې ته مې ډېر زيات انتظار ويستلی و، په تېرو پنځو کلونو کې مې له نورو زرگونو هېوادوالو سره يو ځای د ملي هويت لپاره مبارزه کړې وه او دا مې د هېوادوالو د مبارزې يوه مثمره ورځ گڼله، زما لپاره د ډېرې خوښۍ ورځ وه، خو د خوښۍ دا ورځ په کابل کې پر ژورنالېستانو خونړي بريد او يو شمېر نورو غمجنو پېښو تر خپل اغېز لاندې راوسته.

د غميزو په دې خونړي بهير کې مو مناسبه ونه گڼله چې د دې ورځې په مناسبت کومه غونډه جوړه کړو، خو دوه درې ورځې وروسته، په ننگرهار، کونړ، لغمان او ځينو نورو ولايتونو کې ملاتړ غونډې جوړې شوې.

تر دې حالاتو وروسته مې وپتېيله چې د خپلې کورنۍ له غړو سره يو ځای برېښنايي تذکرې ترلاسه کړم او هغه ارمان پوره کړم چې دا څو کاله مې په زړه کې په څپو و، چې هغه ته په بلې ليکنې کې نغوته وکړم.

د غبرگولي (۱۰) مه يوه ارمني ورځ

نن چهارشنبه د (۱۳۹۷ل) کال د غبرگولي (۱۰) مه زما په ژوند کې د خوښۍ يوه مهمه ورځ وه، هر انسان په ژوند کې د ارمان يوه پورې لري. کوبښن کوي هغې ته ځان ورسوي. د ملي هویت د ارمان بريا نو زما په ژوند کې يوه ستره هيله وه. د دې هيلې لپاره مې نږدې درې لسيزې شعوري او پرله پسې مبارزه کړې وه، خو کله چې د طالبانو نظام تر سقوط وروسته ملي ارزښتونو ته گواښونه زيات شول، نو مبارزه هم ورسره سخته شوه. تر (۱۳۹۲ل) کال وروسته دا مبارزه نورې سختې مرحلې ته ور داخله شوه، کله چې د هویت په تذکرو کې د (ملت) او (دين) د ستون د نه ليکلو هڅه وشوه، نو د ملتپالو او پرديپالو مبارزه مخامخ او علني پړاو ته داخل شوه.

موږ ځکه په کمزوري او سخت دريځ کې وو چې ورځپاڼي، ځانساتي او احتياط کاري هم د مخالفينو په تله کې پراته وو. په متواتر ډول پنځه کاله سخته مبارزه وشوه، په تش لاس خو د منطق او احساس په زور چې ټول جريان يې په دې اثر کې خوندي دی، خو ملتپال افغانان هغه وخت بريالي شول چې د ملي شورا مصوبې يا گډې پرېکړې د هویت د تذکرو په باب د جمهور رييس فرمان تاييد کړ او هر څه د اساسي قانون له محتوا سره سم برابر شول. تر هغه وروسته جمهور رييس او نورو مهمو اړوندو دولتي چارواکو برېښنايي تذکره واخيسته او د دې کار عملي لړۍ پيل شوه.

کله چې په ارگ کې د برېښنايي تذکرو لپاره نومليکنه کېدله، نو ما ته هم بلنه راکړل شوه، دا مهال لا هم يو شمېر عناصر او غوره مالان په ارگ کې وو چې هلته يې زموږ ورتگ پر زړه نه اوارېده، ما هم نه غوښتل چې هلته لاړ شم او سترگې مې پر هغو عناصرو ولگي چې په تېرو پنځو کلونو کې يې د

همدې ملي بهير مخالفت کړې او زموږ پر ضد يې له هر ډول وسيلې څخه کار اخيستی و.

ما ويل پرېږده چې پروسه له ارگه رابهر شي. کله چې په وزير اکبرخان او څلورمې کارتې کې دفترونه فعال شول. نو بناغلي گل رحمن احمدزي سره چې د تذکرو د وېش د تخنيکي چارو رييس او يو ملتپال افغان دی، هغه سره مې تماس ونيو. هغه راته وويل چې په شپږپور کې مې دفتر دی، استاده که تشریف راوړې، نو په يوه ورځ کې به درته ټول کارونه خلاص کړم او پر دويمه ورځ به درته تذکره درکړم. د جوزا پر (۲)يمه د سې شنبې پر ورځ د

هغه دفتر ته لاړم، فورمې يې راته ډکې کړې، تصديق او تاييد يې هم د ده د دفتر غړو وکړ، د وينې گروپ معلومول او نور اړوند اسناد مې ورته په يوه شپه کې برابر کړل سمسور زوی مې هند کې پر تحصيل بوخت و، هغه له هغه ځايه د وينې گروپ تصديق راولبږه. د جوزا پر (۳) نېټه چهارشنبه مو ټول اسناد گل رحمن احمدزي صيب ته تسليم کړل، هغه راسره يوځای وزير اکبرخان مېنه کې د (VIP) دفتر ته لاړ شهيدزي صيب؛ د تذکرو د وېش مسول زموږ اسناد د هويت د تثبيت لپاره اړوند مامور ته ورتسليم کړل، هغه

په نیم ساعت کې ټول کار پروسس کړ، کار نوملیکنې ته برابر شو. څرنگه چې ما کورنۍ فورمه ډکه کړې وه، نو په کار وه چې د کور ټول غړي حاضر وای. سمسور زوی مې د شنبې ورځ چې د جوزا له (۶) نېټې سره سمون خوري، کابل ته راروان و. احمدزي او شهيد زي صيب ته مې وويل، د دوشنبې پر ورځ به د کورنۍ ټول غړي راشو، هغوی وويل بېخي سمه ده، اسناد دې تکميل دي، هر وخت چې دې زړه غواړي. د دوشنبې ورځ سهار (۹) بجې د کورنۍ ټول غړي وزير اکبرخان (VIP) دفتر ته لاړو، خپل اسناد مو پروسس کړل، بايومیټرک مو هم وکړ، کارونه خلاص شول، وبې ويل سه شنبه راشئ، ټولې تذکرې به چاپ شوې وي، د سه شنبې ورځ يوولس بجې ورغلو، د سمسور، ودان، سولې تذکرې خلاصې شوې وې، خو زما، د مېرمن مې او د هیلې تذکرې چهار شنبې ته پاتې شوې، لږ تخنيکي پروسس يې درلود، د چهار شنبې سهار (۹) بجې ورغلو، په پنځه دقیقو کې يې راته تذکرې راکړې او په دې ډول هغه ارمان ته ورسېدو چې پنځه کاله مې ورته مبارزه کړې وه او ورځې مې ورته شمېرلې وې، (۱۲) بجې ژوندون ټلوېزيون ته راغلم، هلته مې يوه مرکه وکړه، دوه نیمې بجې مې په خپله فیسبوک پاڼه د تذکرو د اخیستو تصویرونه پورته کړل، په لږ وخت کې په سوونو کسانو د مبارکۍ پیغامونه راولېدل، ټولو ته دا یو په زړه پورې خبر و، کله چې مې د هېوادوالو دومره مینه ولیده، نو د پنځو کلونو ټوله ستړیا مې له یاده ووتله، دمه مې راسته شوه او له خدایه مې د خوښۍ شکر ادا کړ. له ډېرو کړلېچونو او اغزنو لارو تر دې دمه راورسېدو، دا چې راتلونکي کې به څه کېږي او زموږ ملي او عقیده يي هويت به له څه ډول ننگونو سره مخامخېږي. دې ته به اینده زمانه ځواب وايي او زموږ راتلونکی نسل به د هغو ننگونو مخه نیسي، خو کوم څه چې زموږه فریضه وه او پر موږ د راتلونکي نسل حق و، کوښښ مو وکړ چې هغه حق ادا کړو.

اوس د دې کتاب وروستی برخه له خپل ولس څخه د خپل هویت د بې درېغه ملاتړ له امله د مننې په ادا کولو سره ختموم، سره له دې چې ما سره اوس داسې الفاظ نه شته چې د خپل غیور ملت له بې شانه غیرت څخه یې څرگند کړم او هغه هم په تېره بیا په داسې یو پړاو کې چې ما نه زور درلود او نه زر، خو دوی زما د حقیر بنده خبرې واورېدلې او بې درېغه یې هم زما او هم د خپل ملي هویت ملاتړ وکړ، ژوندی اوسې ولسه، سر لوړی او سوکاله اوسې زما غیرتي ولسه، بریمن اوسې زما اسکیرلی او په زړه سپېڅلی ولسه!

په مینه

ستاسو د ملي او اسلامي هویت؛ افغانیت او اسلامیت د لارې یو لاروی.

محمد اسمعیل یون

۱۳۹۷ ل کال د غبرگولي ۱۱مه

کابل - افغانستان

وروستی یادونه او بشپړونه

د انسان په اوصافو او تعریفونو کې دا راځي چې: دا موجود (اشرف المخلوقات) دی، خو له دې شرف سره سره په عقل پوره او کره نه دی، ډېرې نیمګړتیاوې لري او دا نیمګړتیاوې یې هغه وخت لا پسې محسوسې او ډاګیزې شي چې پر یوه کار لاس پورې کړي او هغه په خپل نظر د بشپړاوي پړاو ته ورسوي. کله چې یو کار سرته ورسوي او بیا پرې یا په خپله او یا هم نور کتونکي او ځیرونکي نظر واچوي، نو له ورايه یې نیمګړتیاوو، کمزوریو او بېوسیو ته پام شي. دا اثر هم د انسان د کار یوه بېلګه ده، چې له ډېرو هڅو او دقت سره سره بیا هم له نیمګړتیاوو خالي نه دی. له هغې ورځې چې د ملي او عقیده یې هویت د خونديتابه لپاره عملي مبارزې او هڅې پیل شوي، نو له همنې ورځې زما ارمان او نیت و چې د دې مبارزو کروندلوژي باید ولېکل شي او راتلونکي نسل ته انتقال شي. څرنگه چې زه په خپله له پيله بیا تر دې دمه د گڼو پېښو په منځ کې راگیر وم او هر څه مې له نږدې لیدل او څارل، نو خپله مې زړه و چې هر څه زه په خپله د لیک په دایره کې راڅرګند او انځور کړم، له دې کار څخه مې یوه موخه دا وه چې د ملي مبارزینو تصویر ته پاتې نه شي او د دې زمانې د اغزنو شرایطو د اصلي مبارزینو انځور بل پست او بلې زمانې ته سم انتقال شي. د هرې ورځې پېښې او د هرې پېښې نېټې ثبتېدلې او مور هم پر دې نه پوهېدلو چې د پېښې سر به چېرته وځي او د دې مشورې سر به څنگه خلاصېږي. نږدې شپږ کاله زمانه یې په بر کې ونيوله. کله چې د ملي هویت لپاره ملي مبارزه له قانوني پلوه د بریالیتوب وروستي پړاو ته ورسېده، نو د شپږو کلونو د یادښتونو د ترتیب او تنظیم په لټه کې شوم، بنایسته ډېر یادښتونه شول.

په کروډولوژیک ډول د دې یادښتونو ترتیب او تنظیم او بېرته د تېر شپږ کلن مزل وهل څه اسانه کار نه و؛ ځینې یادښتونه لا درکه شوي وو او ځینو تاریخي نېټې نه درلودلې، د ځینو نېټې وړاندې وروسته وې، خو په ټولیز ډول مې تر پنځه لسو څلو زیات دا اثر واپړوه راواړوه. تر ډېرو کتنو او ځیړنو وروسته دغه څه ترې جوړ شول چې اوس تاسو له نظره تېر کړ. کله چې ما د دې اثر وروستی جمله ولیکله، نو بیا راته ذهن ته راغلل چې لا هم ځینې مهم یادښتونه او د غونډو بهیرونه پاتې دي. په فرانسه، انگلستان، روسیې، ناروې، سوېډن، هالینډ، امریکا، عربي متحده اماراتو او ځینو نورو هېوادونو کې لویې او وړې غونډې شوې وې، د هغو غونډو راپورونه او تصویرونه مې تر دې دمه ترلاسه نه کړای شول، هغو ټولو دوستانو ته چې د ملي هويت په ننگه یې بېلابېلې غونډې جوړې کړې وې، مننه ترې هم کوم او بسنه ترې هم غواړم، دغه راز د هېواد په داخل کې هم د یو لړ غونډو راپورونه او تصویرونه ترلاسه نه شول، په میدان وردگو کې د ملي ثبات ټولنې د مشر ضیاء الحق امرخېل په نوبت یوه لویه مظاهره وشوه، په زرگونو هېوادوالو په کې گډون کړی و، مننه ترې په کار ده، کور ودانې ورته وایو. په هلمند کې

د هلمند مدني ټولنې او د هغې د مشر (سردار همدرد) او نورو ټولنو په نوبت بېلابېلې مظاهرې وشوې او گڼ شمېر خبري کنفرانسونه وړاندې شول،

له ټولو څخه مننه کولو چې د ثور پر (۱۳)مه نېټه جمهور رييس غني لومړنۍ برېښنايي تذکره ترلاسه کړه، نو ما له يو شمېر نورو ملگرو سره ختيزو ولايتونو ته سفر وکړ، د جمهور رييس د دې گام د ملاتړ په خاطر مو لومړنۍ غونډه په کونړ کې وکړه چې د والي او نورو دولتي چارواکو په گډون د کونړ په سلگونو مشرانو، مدني فعالانو او مخورو په کې گډون کړی و. په غونډه کې د کونړ والي (وحيد الله کليمزي) په گډون گڼ شمېر مخورو شخصيتونو او ديني عالمانو خبرې وکړې او ټولو د جمهور رييس د دې کار هر کلی وکړ او خپل ملاتړ يې څرگند کړ. يوه ورځ وروسته يانې د ثور پر (۱۶)مه نېټه په جلال اباد ښار کې د والي (گلاب منگل) په گډون په لسگونو دولتي او په

سلگونو قومي مشرانو په يوه لويه غونډه کې گډون وکړ. ټولو په يوه غږ د جمهور رييس غني دا کار وستايه او دا يې د اساسي قانون د تطبيق لپاره يو اساسي گام وباله، ويناوالو د دې کار لپاره له جمهور رييس او حکومت څخه خپل ملاتړ څرگند کړ او هغه ډلې او اشخاص يې وغندل چې د دې ملي پروسې پر وړاندې ډول ډول خنډونه جوړوي، يوه ورځ وروسته د ثور پر (۱۷)مه لغمان ته لاړو او هلته مو په هغه غونډه کې گډون وکړ چې د ختيزو ولايتونو د ټولنيزې سراسري شورا د لغمان څانگې له خوا، د ملي هويت په

ملاتړ جوړه شوې وه. په غونډه کې د نغمان والي (اصف ننگ) هم گډون وکړ او د خپلو خبرو په ترڅ کې یې د تذکرو د وېش له پیل شوې لړۍ څخه خپل ملاتړ څرگند کړ. په غونډه کې ټولو برخوالو د برېښنایي تذکرو د وېش ملاتړ وکړ او له حکومته یې وغوښتل چې ژر تر ژره دې دا لړۍ ټول

افغانستان ته خوره کړي. تر دې غونډې وروسته، د هېواد په نورو ولایتونو کې هم د برېښنایي تذکرو د وېش ملاتړ غونډې جوړې شوې. د لوگر، پکتیا او خوست ولایتونو چارواکو او ولسي وگړو ما (یون) ته بلنه راکړه چې د هغوی له خوا د برېښنایي تذکرو په ملاتړ غونډو کې هم گډون وکړم، خو وخت مجال رانه کړ او زه د هغوی د مینې پورورې پاتې شوم، همداراز په نورو ولایتونو کې هم دا لړۍ پسې وغځېدله. دا نو هغه وخت و چې نور نو د ملي هویت مخالفینو تر ډېره بریده ماتې خوړلې وه او د تاریخ څرخ د ملتپالو او هویتپالو افغانانو په گټه څرخېده، خو تر دې د مخه حالات اغزن وو. په هغه زمانه کې لکه څنګه چې مې د دې اثر په متن کې یادونه کړې، د ملي هویت په ملاتړ ډېرې غونډې شوې وې، خو د ملي تحریک په شمول د ځینو سیاسي گوندونو، ملي حرکتونو او نورو مدني بنسټونو، ځینې کارنده اعلاميې ترلاسه نه شوې. ځینو رسنیو مثبت او ځینو منفي رول ولوباوه. د ځینو انډیوالانو دا نظر و چې دا برخه باید د یوه ځانګړي څپرکي په توګه

خپړل شوې وای. د کتاب په متن کې دې برخې ته ځانگړې پاملرنه نه ده شوې، خو دلته یادونه کولای شم چې د ملي او عقیده یي هویت او د دغه ستر ارمان لپاره، ژوندون رادیو ټلوېزیون، شمشاد رادیو ټلوېزیون، کابل نیوز، سپورمې رادیو، وطن ټلوېزیون، پښتو ټلوېزیون، پژواک خبري اژانس، ویسا، سرنوشت ورځپاڼو، لوی افغانستان جریدې، تاند، روهي لړ او بر او ځینو نورو وېبپاڼو او یو شمېر نورو ولایتي خپرونو تر خپله وسه پورې خپل ملي او اسلامي مسولیت ترسره کړی دی، له ټولو مننه په کار ده. هغو رسنیو چې منفي رول یې لوبولای، دلته لازمه نه بولم چې نومونه یې واخلم، د هغوی همدا شرم بس دی چې له خپلو مغرضو هڅو او شیطانت سره سره خپلو شومو موخو ته ونه رسېدل. د منفي رسنیو تر څنگ په حکومت کې او تر حکومته بهر نور گڼ شمېر اشخاص هم وو چې د ملي او عقیده یي هویت پر وړاندې یې منفي رول ولوبوه چې ځینو ته یې مور د دې کتاب په متن کې هم نغوته کړې ده.

هغه شعوري هېوادوال چې د ملت په استازۍ یې د ملي هویت د ملاتړ لپاره هلې ځلې کړي، د هغو شمېر هم خورا زیات و، دوی په مستقیم او نا مستقیم ډول په دې مبارزه کې گډون وکړ چې له ټولو څخه مننه کوو او کور ودانۍ ورته وایو.

په حکومت کې ښاغلی محمد حنیف اتمر هغه شخص و چې تر ټولو زیات یې په دې برخه کې هلې ځلې وکړې، که څه هم د دې موضوع په پیل کې زړه او نا زړه و، خو څومره چې د پردیپالو او متعصبو کړیو تنگنظري عملونه او حرکتونه زیاتېدل، د ملي هویت د پالنې لپاره د حنیف اتمر احساس او عمل هم زیاتېده، په دې ټول بهیر کې ما ورسره په لسگونو ځله تماسونه نیولي، خبرې مې ورسره کړې دي، جرگې او مرکې مې ورسره کړي

او د ده په وسیله مو جمهور رییس ته د ملت پیغام ور رسولی دی، په دې لړ کې کله کله خبرې ډېرې ترخې شوې هم دي، خو پرې شوې نه دي. که جمهور رییس ته د اتمر له خوا قناعت بشونکي دلیلونه نه وای، نو کېدی شي دا پروسه نوره هم ځنډېدلې وای.

د (۱۳۹۷ل) کال د ثور پر (۳) نېټه ما مسکو ته یو سفر درلود، تر سفر یوه ورځ دمخه مې له بناغلي حنیف اتمر سره په شش درک کې د امنیت شورا دفتر په مېلمستون کې دوه په دوه وکتل، د تذکرو موضوع مې یو ځل بیا ورسره یاده کړه، ده د نتیجې په توگه راته وویل: درې خبرې دي چې هغوی (شمالتلوالې) د خپلو سرو کرښو په توگه مشخصې کړي او موږ ته وایي چې له دې مسلو تېرېدونکي نه یو او که حکومت د تذکرو وېش پیل کړي، نو موږ له حکومت څخه وځو، اوس ته وایه چې موږ له دې درېو څخه کومه یوه غوره کړو او موږ د خپلې سرې کرښې په توگه پر هغې ټینگار وکړو؟ دوی وایي، په پارلماني انتخاباتو کې تک کرسی (واحدو څوکي) یانې دا چې حوزې دې وړې شي، دا نه شو منلای، ملگرو ملتونو چې په وروستیو کې له مصنوعي سپورمکي څخه د هېواد د وگړو کومه احصایه اخیستې، هغه یې خپره کړې او په هغې کې د دوی په نظر د پښتنو شمېر زیات ښودل شوی، دا نه مني او درېیم د افغان کلیمې په ذکر سره د تذکرې وېش نه مني، اوس ته راته د وروستي نظر په توگه دا ووايه چې په دې درېو کې موږ کوم یو انتخاب کړو او پر هغې ټینگار وکړو؟ ما وویل، د هغوی دا درې واړه غوښتنې او ټینگار ناقانونه دي، کاشکې په حکومت کې هېوادپاله برخه په دې دریځ کې وای چې نه یوازې دا درې واړه برخې یې پر هغو منلي وای، بلکې د مخالفت په حالت کې یې قانوني سزا هم ورکړې وای، خو څرنگه چې دا حکومت هم یو مصلحتي حکومت دی، نو که په دې درېو کې بیا هم ستاسو

انتخاب يوازې يو انتخاب وي، نو بيا د برېښنايي تذکرو موضوع ځکه غوره کړې چې دا د ټول عمر موضوع ده. دا دوه نورې موضوعگانې که څه هم مهمې دي، خو د دې يوې په انډول مهمې نه دي. پارلماني ټاکنې که په ښه ډول ترسره شي که حوزه يې نه هم وي، يو څه عدالت په کې راتلاى شي، سرشمېرنه که دا نه منل کېږي، نو بيا به بله سرشمېرنه وشي، افغانستان کې څوک د چا سر نه شي کمولای، خو په شمېر کې به يې ټگي وکړي، په پای کې به حقيقي شمېره څرگنده شي. د هويت مسله ډېره حساسه ده، که يو ځل متضرره شوه، جبران يې بيا ډېر سخت دی. اتمر صيب وويل: نو ستا په نظر همدا مسله موږ ټينگه کړو؟ ما وويل، هو! پر همدې مسلې ځکه ډېر ټينگار وکړئ، چې هم اساسي قانون حکم کوي، هم يې نور قانوني مسير بشپړ کړى او هم يې ملت غواړي، هغه ويل بس سمه ده، زه به جمهور رييس ته د خپل وروستي نظر په توگه همدا خبره وکړم او ټينگار به هم پرې وکړم. ما ورته د خبرو په پای کې وويل، زه اوس د يوې اوونۍ لپاره سفر لرم او که جمهور رييس تر هغه وخته دا کار ونه کړ، نو کله چې راغلم، پر جمهور رييس غني، ډاکټر عبدالله عبدالله او پخواني ولسمشر حامد کرزي درېواړو عريضه کوم، سترې محکمې، لويې څارنوالۍ، د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمېسيون، د ملي شورا د شکاياتو کمېسيونونو، د ټاکنو کمېسيون او نورو اړوندو ارگانونو ته ځم، عريضه کوم او ورته واييم چې د اساسي قانون د دوه ويشتمې مادې مطابق څوک چې د افغانستان تابعيت ولري، مسلمان وي او له افغان مور او پلار څخه زېږېدلى وي، هغه حق لري چې جمهوري رياست ته ځان کانديد کړ، نو کله چې دا درې ښاغلي اوس په تذکره کې د افغان کليمه او افغانيت نه مني، دوى جمهوري رياست ته څرنگه ځانونه کانديد کړي وو؟ د ټاکنو کمېسيون ولې دوى ته د نوماندى اجازه ورکړې ده. ما ويل زه پر دې هم پوهېږم چې ياد اورگانونه به زما پر عريضه سر هم ونه گروي، خو زه به د يو

لوی خبري کنفرانس په ترڅ کې خپل غږ اوسني او راتلونکي نسل ته ورسوم چې موږ په داسې زمانه کې ژوند کاوه چې د جمهوري رياست نوماندان يې له خپل ملي هويت څخه منکر وو، خو د هېواد د زعامت لپاره نوماندان وو. اتم صيب وخنډل او ويې ويل: پر دې مسله ودرېږو، دا زموږ سره کرښه ده. که دا نور پر دې خبره له دې حکومته وځي، هم ورته تيار يو، دې ته هم تيار يو چې حکومت هم پرې ږنګ شي، خو له دې مسلې څخه نه تېرېږو. د اتم صيب په همدې خبرو له هغه څخه رخصت شوم. تر دې ملاقات لس ورځې وروسته جمهور رييس د تذکرو د وېش لړۍ پيل کړه.

دا داستان مې ځکه وليکه چې د ملي هويت پلويان بايد د دې سړي (حنيف اتمر) دريځ له ياده ونه باسي، زه ترې د ملي هويت د پلويانو په استازۍ مننه کوم. اکرم خپلواک هم له ځينو کوچنيو ملاحظاتو او په ځينو برخو کې له وړو تنګنظريو پرته تقريباً مثبت رول ادا کړی، چې د دې مثبت رول له امله ورڅخه مننه کوو، غلام نبي فراهي، فاروق وردګ او ځينو نورو دولتي او نيمه دولتي چارواکو هم تر خپله وسه خپل مسوليت ترسره کړی چې مننه ورڅخه په کار ده.

د ولسي جرگې په وکيلانو کې هم گڼ شمېر وکيلانو خپل مثبت رول ولوباوه چې له هغې جملې څخه کمال ناصر اصولي، ارين يون، ميربت خان منگل، نادر خان کټوازي، محمود خان سلیمانخېل، سخي مشواني، نسيمې نيازی، صاحب خان، قادر ځاځي، حميدزي لالي، قدرت الله سهاک، اکبر ستانکزي، راضيې منگل، مولوي ترخېل محمدي، قادر کلاتوال، عبدالحی اخندزاده، نواب منگل، عبید الله بارکزي او ځينو نورو مثبت رول ولوباوه چې ډېره مننه ورڅخه په کار ده او د دوی له لارې له نورو ټولو ملتپالو او هېوادپالو وکيلانو څخه مننه کوو.

د مشرانو جرگې له اکثرو غړو په تېره بیا رییس فضل الهادي مسلمیار، ډاکټر فیصل سمیع، لطف الله بابا، ډاکټر زلمي زابلي، هاشم الکوزي، محمد حنیف حنیفي او د گډ کمېسیون له غړو او نورو ټولو سناتور صاحبانو څخه مننه چې په پای کې یې اغېزمن رول ولوباوه.

د مبارزې په بهیر کې ټولو قومونو خپل موثر نقش ادا کړ، چې د ټولو په استازۍ د هوتخېلو قوم څخه چې په منظم او منسجم ډول یې په توره او مېړانه میدان ته راودانگل مننه کوو. د بېلابېلو قومي شوراگانو په استازۍ، د وردگو ټولنیزې سراسري شورا څخه مننه کوو.

په بهر مېشتو افغانانو کې حاجي صیب فضل الرحمن، شېر علي خان شېر، علي محمد مجبور، عبدالنصیر یاسیني، حوریه عالم، حاجي نسیم ساپي، محمد افضل شیرینزوی او نورو څخه ډېره مننه چې وخت پر وخت یې خپلې مادي او معنوي مرستې کړي دي.

په کور دننه کې له ښاغلي الهام الدین مظهر، حاجي خیر الله قدیرزوی، خان افضل هېوال، گل مقصود ثابت، محمد ابراهیم نظري، عبدالقیوم پردیس، محبوب الله خان محبوب، څخه مننه چې مالي او معنوي مرستې یې وکړې، د مدني ټولنو او سیاسي خوځښتونو په استازۍ ډاکټر خوشال روهي، ډاکټر فیض محمد ځلاندي، ضیاء الحق امرخېل، ډاکټر ضیاء الدین کمال، د النخيل چاپخونې له مسولینو او نورو څخه هم ډېره مننه چې په متواتر ډول یې دې ملي کار ته اوږه ورکړه.

د کومو کسانو او بنسټونو یادونه مې چې وکړه هدف مې دا و چې د یادو کسانو د یادونې له لارې له ټولو هغو میلیونونو هېوادوالو څخه چې په دې ملي بهیر کې یې په مستقیم او نا مستقیم، څرگند او نا څرگند ډول خپل رول

۱۵۱ کړی دی. له هغو ټولو او د هغوی تر څنګ له ټولو نومورکو مبارزینو څخه ډېره مننه کوو چې خپل ملي او دیني رسالت یې ترسره کړ. یو ځل بیا له ټولو مننه.

د دې اثر له لیکلو څخه مې هدف دا و چې د ملي هویت لپاره شوې مبارزه گام پر گام تعقیب شي او راتلونکي نسل ته د دې زمانې د مبارزینو یو تصویر وړاندې شي. له ډېرو سترو ستونزو سره سره د ملي هویت لپاره د مبارزې دا پړاو له قانوني پلوه د بري درشل ته ورسېد، خو دا احتمال هم شته چې د ملي هویت کورني او بهرني مخالفین به د برېښنايي تذکرو د وېش پر وړاندې ستونزې جوړوي او د ملي هویت د ځلونې او ملي وحدت د ټینګښت پر وړاندې به خنډونه راولاړوي، خو هیله ده، د ملتپالو مبارزه به هم روانه وي او راتلونکي نسل به زموږ د زمانې د اوسني نسل د ملي مبارزینو له مبارزو څخه الهام اخلي او پر خپل وخت به د هېواد، ملت او هویت مخالفینو ته غاښ ماتوونکي ځوابونه ورکوي.

د ملي او عقیده یي هویت د لا ځلا او ښکلا په هیله

محمد اسمعیل یون

۱۳۹۶ ل کال، د غبرگولي (۲۳) مه نېټه

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**